

Instituut voor de nationale rekeningen

ANALYSE VAN DE PRIJZEN
JAARVERSLAG 2013 VAN HET INSTITUUT
VOOR DE NATIONALE REKENINGEN

PRIJZENOBSERVATORIUM

Meer informatie:

FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie

Peter Van Herreweghe

City Atrium

Vooruitgangstraat 50

1210 Brussel

Tel.: +32 2 277 83 96

E-mail: Peter.Vanherreweghe@economie.fgov.be

Inleiding

Voor de vijfde keer publiceert het INR het jaarverslag over het verloop van de consumptieprijzen. De wet van 8 maart 2009, tot wijziging van de wet van 21 december 1994 houdende sociale en diverse bepalingen, voorziet dat de FOD Economie de taak van prijsobservatie en prijsanalyse voor rekening van het INR uitvoert.

Tijdens het verslagjaar werden de mandaten voor het Wetenschappelijk Comité voor Prijsanalyse hernieuwd. Net zoals de afgelopen vier jaar, rekent het Prijzenobservatorium op de expertise en de inbreng van het Comité voor het verder verfijnen van de analyses. De bijdrage van de leden wordt dan ook sterk gewaardeerd. Daarnaast werd het onderzoeksdomein van het Prijzenobservatorium uitgebreid. In de wet van 3 april 2013 houdende de invoeging van boek V in het Wetboek van economisch recht (getiteld "De mededinging en de prijsevoluties"), wordt gesteld dat het Prijzenobservatorium onderzoek kan uitvoeren vanuit de invalshoeken prijsverloop, prijsniveau, marges en tenslotte marktwerking. Het afgelopen jaar heeft het Prijzenobservatorium diepgaand onderzoekswerk verricht voor een zo goed mogelijke integratie van deze invalshoeken in de verslagen. Daarnaast werd voor gefundeerd advies met betrekking tot het aspect marktwerking een beroep gedaan op externe experts (van het Planbureau, de Nationale Bank van België, de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven, ...) en de leden van het Wetenschappelijk Comité, en werden aanvullende gegevens voor de invulling van het aspect prijsniveau aangekocht van private dataleveranciers.

In 2013 publiceerde het Prijzenobservatorium zijn kwartaalverslagen binnen de voorziene tijdsbestekken. Eind 2013 werd ook een punctuele studie afgeleverd over de analyse van de kosten en de prijzen in de verschillende schakels van het productieproces van rundvlees. De studie kwam er op vraag van de federale minister bevoegd voor Landbouw, mevrouw Laruelle. In de loop van 2014 zullen soortgelijke analyses voor de zuivel- en de varkenskolom worden afgevoerd.

Dit jaarverslag werd als volgt gestructureerd:

In het eerste deel van het jaarverslag focust het Prijzenobservatorium op de totale inflatie in België en het prijsstijgings-tempo van de vijf grote productgroepen: energiedragers, bewerkte en niet-bewerkte levensmiddelen, diensten en tenslotte industriële, niet-energetische goederen. Voor elke productgroep wordt eerst de inflatie in België toegelicht, welke vervolgens vergeleken wordt met die in de voornaamste buurlanden (Duitsland, Frankrijk en Nederland). Het geharmoniseerd indexcijfer der consumptieprijzen (GICP), dat opgesteld wordt conform de Europese methodologie, vormt veruit de belangrijkste gegevensbron voor het verslag. Het GICP wordt maandelijks gepubliceerd door Eurostat volgens de COICOP-classificatie. De analyse werd uitgebreid met detailgegevens van de nationale consumptieprijsindex (voor individuele bewegingen van bepaalde producten of diensten) of met andere statistieken van officiële instanties (AD Statistiek, EC, IMF, ...).

Naast de recurrente analyse over het prijsverloop, werden voor het jaarverslag ook vier bijkomende thema's uitgewerkt. In het tweede deel van het jaarverslag wordt dieper ingegaan op de netwerktarieven voor elektriciteit, een belangrijke component in de totstandkoming van de consumptieprijs. Naar analogie van het voorgaand jaarverslag, wordt in een apart deel aandacht besteed aan de prijsbewegingen in de kolom van de bewerkte levensmiddelen, meer specifiek werden de prijstransmissie in de productkolommen voor alcoholische dranken, voor brood en granen en voor chocolade- en suikerwaren onderzocht. Voor de consument zijn echter niet alleen de prijsbewegingen van belang, maar ook het prijsniveau, daarom werd voor een korf identieke goederen het prijsverschil met de voornaamste buurlanden in kaart gebracht voor zowel levensmiddelen als niet-levensmiddelen. Conform de nieuwe onderzoeksopdracht inzake marktwerking, wordt in het laatste deel van het jaarverslag ten slotte uiteengezet op welke manier het Prijzenobservatorium deze opdracht zal integreren in zijn toekomstige werkzaamheden.

Zoals elk jaarverslag, bevat ook de uitgave van 2013, in bijlage, een gedetailleerd overzicht van het recente prijsverloop van alle producten en diensten die gevolgd worden voor de berekening van het maandelijkse nationale indexcijfer.

Conform het bestek dat de modaliteiten bepaalt van de wijze waarop de aan het INR geassocieerde instellingen hun opdrachten zullen uitvoeren, werd dit jaarverslag eind februari goedgekeurd door de Raad van bestuur van het INR en werd het gevalideerd door het Wetenschappelijk Comité.

Inhoudstafel

Inleiding.....	3
Inhoudstafel.....	4
Samenvatting	6
I Inflatie in 2013	8
I.1 Totale inflatie	8
I.1.1 Totale inflatie in België.....	8
I.1.2 Totale inflatie in de voornaamste buurlanden.....	12
I.2 Inflatie voor energie in 2013	15
I.2.1 Inflatie voor energie in België	15
Focus: Impact van de hervorming van het indexeringsmechanisme op de energiecomponent.....	24
I.2.2 Inflatie voor energie in de voornaamste buurlanden	26
Focus : Vergelijking van het niveau van de elektriciteits- en aardgasprijzen in België en in de buurlanden.....	28
I.3 Inflatie voor bewerkte levensmiddelen in 2013.....	30
I.3.1 Inflatie voor bewerkte levensmiddelen in België.....	30
I.3.2 Inflatie voor bewerkte levensmiddelen in de voornaamste buurlanden.....	34
I.4 Inflatie voor niet-bewerkte levensmiddelen in 2013	36
I.4.1 Inflatie voor niet-bewerkte levensmiddelen in België	36
Focus: Prijstransmissie bij enkele niet-bewerkte levensmiddelen.....	38
I.4.2 Inflatie voor niet-bewerkte levensmiddelen in de voornaamste buurlanden.....	40
I.5 Inflatie voor diensten in 2013	41
I.5.1 Inflatie voor diensten in België	41
I.5.2 Inflatie voor diensten in de voornaamste buurlanden	44
I.6 Inflatie voor niet-energetische industriële goederen in 2013	47
I.6.1 Inflatie voor niet-energetische industriële goederen in België	47
I.6.2 Inflatie voor niet-energetische industriële goederen in de voornaamste buurlanden	51
II Nettarieven in de totale elektriciteitsfactuur	53
II.1 Inleiding.....	53
II.2 Evolutie van de nettarieven voor elektriciteit.....	55
II.2.1 Transporttarieven	55
II.2.2 Distributietarieven	57
II.2.3 Impact van de ODV's op de nettarieven	59
III Prijsverloop in de voedingskolom: een analyse van het prijs-transmissiemechanisme voor België en de buurlanden	61
III.1 Aanpak van het onderzoek	61
III.2 Prijsverloop in de kolom bewerkte levensmiddelen	62
III.3 Prijsverloop in de kolom "Alcoholische dranken"	65
III.3.1 Wijn	65
III.3.2 Bier.....	66
III.3.3 Gedistilleerde dranken.....	67
III.4 Prijsverloop in de kolom "Brood en granen".....	68
III.5 Prijsverloop in de kolom "Suiker, jam, chocolade".....	72
III.6 Besluit	76
IV Vergelijking van het consumptieprijsniveau in België, Duitsland, Frankrijk en Nederland	77
IV.1 Samenstelling van de steekproef	77
IV.1.1 De Belgische consument betaalt gemiddeld meer voor bewerkte levensmiddelen dan in Duitsland, Frankrijk en Nederland	80
IV.1.2 Vergelijking in de tijd op basis van een constante steekproef.....	81
IV.2 Ook de niet-voedingsmiddelen zijn duurder in België	84
IV.3 Waarom een dergelijk prijsverschil tussen België en de buurlanden?.....	86

V Een verkenning van de benadering inzake marktwerking	88
V.1 Inleiding	88
V.2 Definitie en belang van marktwerking	88
V.3 Analyses van specifieke markten en sectoren en de horizontale sectorscreening	90
V.4 Statistische gegevensbronnen	92
V.4.1 NACE-codes, marktbedrijfstakken en institutionele sectoren	92
V.4.2 "Binnenlandse omzet": een belangrijke variabele	94
V.4.3 Ondernemingsgroepen	95
V.4.4 Jaargegevens voor 2009, 2010 en 2011	95
V.4.5 Toekomstige verfijningen van de gegevensbronnen	95
V.4.6 Vertrouwelijkheid microgegevens	95
V.5 De indicatoren	96
V.5.1 Herfindahl-Hirshman Index (HHI)	96
V.5.2 Kapitaalintensiteit	97
V.5.3 Totaal aantal bedrijven	97
V.5.4 Price Cost Margin (PCM)	98
V.5.5 Importpenetratie	99
V.5.6 Toe- en uittredingsgraad	100
V.5.7 Overlevingsgraad	101
V.5.8 Total Number of Different Firms Index (TNF8)	101
V.5.9 Veranderlijkheid van de marktaandelen	102
V.6 Model voor horizontale sectorscreening	103
Lijst van afkortingen	106
Bijlagen	108
Bijlage 1A: Overzicht van de producten en diensten waarvan de prijzen tussen het jaar 2012 en 2013 het sterkst zijn veranderd	108
Bijlage 1B: Overzicht van de producten en diensten met de grootste impact op de inflatie in 2013	114
Bijlage 2: Inflatie in 2013 zonder en met gewijzigde indirecte belastingen in België en de drie buurlanden	120
Bijlage 3: Inflatie in België en de drie voornaamste buurlanden voor het vierde kwartaal 2013	121
Bijlage 4: De componenten van de transport- en distributietarieven voor elektriciteit	124
1. Transporttarieven	124
2. Distributietarieven	126
Bijlage 5: Evolutie en gewicht van de transport- en distributietarieven in de elektriciteitsfactuur, per gewest	128
Bijlage 6: Nettobedrijfsmarges van de detailhandel en de verwerkende industrie voor de bewerkte levensmiddelen, de kolom brood en granen en de suiker- en chocoladekolom	130
Bijlage 7: Vergelijking van het prijsniveau voor bewerkte levensmiddelen in België, Frankrijk, Nederland en Duitsland	131
Bijlage 8: Vergelijking van het prijsniveau voor niet-voedingsmiddelen in België, Frankrijk, Nederland en Duitsland	133

Samenvatting

1. In 2013 is de totale inflatie in België, gemeten aan de hand van het GICP, gedaald tot gemiddeld 1,2 %, tegenover 2,6 % in 2012. Deze inflatievertraging kan voornamelijk worden toegeschreven aan het prijsverloop van energieproducten (elektriciteit, aardgas, motorbrandstoffen en huisbrandolie). Anders dan in 2012 leverde deze productgroep in het verslagjaar immers een negatieve bijdrage aan de totale inflatie (ten belope van -0,5 procentpunt tegenover +0,7 procentpunt in 2012).
2. De onderliggende inflatie vertraagde, met 0,4 procentpunt, tot gemiddeld 1,7 % in 2013. Vooral voor diensten (deels een basiseffect) waren de prijsstijgingen dit jaar minder uitgesproken. Voor niet-energetische industriële goederen en bewerkte levensmiddelen bleef de inflatie nagenoeg ongewijzigd.
3. Ook in onze voornaamste buurlanden kwam de totale inflatie in 2013 gemiddeld lager uit dan in 2012 (van 2,2 % in 2012 naar 1,4 % in 2013). Prijsdalingen voor gas en elektriciteit en meer uitgesproken prijsdalingen voor aardolieproducten hebben bijgedragen aan de lagere totale inflatie in België. Alle andere productgroepen hebben voor België daarentegen een ongunstige impact gehad op het inflatieverschil met onze buurlanden. De onderliggende inflatie vertraagde ook in onze voornaamste buurlanden (tot gemiddeld 1,3 %), maar bleef er lager dan in België.
4. Voor energieproducten bedroeg de jaar-op-jaar prijsdaling gemiddeld 4,6 % in 2013, terwijl de energie-inflatie in 2012 nog uitkwam op +6,0 %. In 2013 betaalde de consument 4,6 % minder voor motorbrandstoffen (tegen +6,5 % in 2012) en 5,9 % minder voor huisbrandolie (tegen +10,1 % in 2012). Het prijsverloop van deze twee producten is sterk verbonden met de evolutie van de aardolieprijs die, uitgedrukt in euro, met gemiddeld 5,7 % afnam tussen 2012 en 2013 (tegenover een prijsstijging van 9 % in 2012). Zowel de prijsdaling van aardolie op de internationale markt als de waardevermeerdering van de euro tegenover de dollar hebben daartoe bijgedragen. Elektriciteit en aardgas werden in 2013 gemiddeld respectievelijk 0,9 % en 8,5 % goedkoper. De lichte prijsdaling voor elektriciteit kwam voort uit een jaar-op-jaar prijsdaling van de energiecomponent (-9,5 %), die bijna volledig werd teniet gedaan door een stijging van de netwerktarieven (+5,5 %). Ook bij aardgas was er een sterke jaar-op-jaar prijsdaling van de energiecomponent (-12,3 %), maar bleven de netwerktarieven daarentegen nagenoeg gelijk.
5. In onze voornaamste buurlanden kwam de energie-inflatie eveneens lager uit (van gemiddeld 5,6 % in 2012 naar 1,4 % in 2013), maar ze bleef positief. Voor alle energieproducten, maar vooral voor elektriciteit en aardgas, kwam de inflatie lager uit in België dan in onze buurlanden.
6. In 2013 werden een aantal maatregelen van kracht ter verbetering van de werking van de Belgische elektriciteit -en aardgasmarkt. Zo bleef de indexering van variabele energiecontracten beperkt tot vier keer per jaar, aan het begin van elk kwartaal. Daarnaast werden het afgelopen jaar nieuwe parameters ingevoerd voor de indexeringsformules van elektriciteit- en gascontracten en werden zo, in de loop van 2013, de prijzen van beide energieproducten ontkoppeld van de aardolieprijs. Verder hebben zowel de CREG als de federale overheid, in samenwerking met de energieleveranciers, maatregelen uitgewerkt voor een betere markttransparantie.
7. In 2013 bepaalden de netwerktarieven ongeveer 45 % van de eindfactuur van elektriciteit. Tussen 2010 en 2013 zijn deze tarieven in België met gemiddeld 30 % gestegen (+37 % in Vlaanderen, +25 % in Wallonië en +12 % in Brussel). Opgesplitst naar de verschillende componenten blijkt dat meer dan 90 % van de globale stijging van de netwerktarieven het gevolg is van toegenomen openbaardienstverplichtingen. Het gaat dan vooral om de financiering van maatregelen ter bevordering van groene energie. Verschillende maatregelen hebben de afgelopen twee jaar bijgedragen tot een prijsdaling van de energiecomponent voor elektriciteit, maar de impact ervan op de totale elektriciteitsfactuur werd deels geneutraliseerd door deze gestegen netwerktarieven.

8. De grondstoffenprijzen voor voedingsproducten (uitgedrukt in euro) kwamen in 2013 gemiddeld 5,5 % lager uit dan een jaar voordien. De consument betaalde voor bewerkte levensmiddelen echter 3,2 % meer dan in 2012, nagenoeg hetzelfde inflatieniveau als in de twee voorgaande jaren. In onze voornaamste buurlanden is de inflatie voor deze productgroep wel opnieuw vertraagd tot 2,2 % in 2013. Voornamelijk alcoholische dranken, brood en granen en suikerwaren hebben bijgedragen tot het inflatieverschil tussen België en de buurlanden.
9. Anders dan voor het geheel van de voedingskolom in België, toont het onderzoek naar het prijsverloop in de kolom van brood en granen aan dat de producentenprijzen van de voedingsindustrie voor brood en granen in België en de voornaamste buurlanden meer symmetrisch reageren op de grondstoffenprijzen. In de suiker- en chocoladekolom kenden de grondstoffenprijzen en de afzetprijzen tijdens de onderzochte periode voornamelijk een opwaartse tendens. In beide onderzochte kolommen, lijken de consumptieprijzen in België en de voornaamste buurlanden vooral te reageren op de prijsstijgingen in de voorgaande schakel, terwijl bijvoorbeeld voor de kolom van brood en granen de prijsdalingen aan producentenzijde nagenoeg geen invloed naar beneden hebben op de consumptieprijzen. Tussen 2008 en 2013 zijn vooral de consumptieprijzen voor suiker- en chocoladeproducten veel sterker gestegen in België (+22,7 %) dan in de buurlanden (+8,9 % in Duitsland, +5,6 % in Nederland, +4,0 % in Frankrijk).
10. Het prijsstijgingstempo voor niet-bewerkte levensmiddelen nam verder toe en bedroeg gemiddeld 4,4 % in 2013. Vooral voor fruit werden in het tweede kwartaal 2013, ten gevolge van ongunstige weersomstandigheden die resulteerden in een lager aanbod, hoge inflatiecijfers opgetekend (16,9 %). In onze voornaamste buurlanden stabiliseerde de inflatie voor deze groep zich op een lager niveau dan in België (3,8 %).
11. De diensteninflatie liep terug tot gemiddeld 1,9 % in 2013 (deels een basiseffect, de diensteninflatie van 2,5 % in 2012 werd immers hoger getild doordat notariskosten voor een hypotheeklening onderworpen werden aan de btw, vanaf januari 2013 verdween de impact hiervan op de inflatie). In onze voornaamste buurlanden was de inflatievertraging minder uitgesproken en het inflatieverschil in het nadeel van België bleef beperkt tot 0,4 procentpunt. Tussen 2008 en 2013 zijn de consumptieprijzen voor diensten met 10,8 % toegenomen in België, tegenover 7,8 % in onze voornaamste buurlanden. Vooral in restaurants en cafés was de prijsontwikkeling minder gunstig in België.
12. In 2013 kwam de inflatie voor niet-energetische industriële goederen in België uit op gemiddeld 0,8 %, iets hoger dan in onze voornaamste buurlanden (0,7 %).
13. Volgens een nieuw onderzoek van het Prijzenobservatorium, op basis van gegevens over het prijsniveau van meer dan 60.000 identieke consumptieproducten (zowel voedingsproducten als niet-voedingsproducten), betaalde de Belgische consument in 2012 gemiddeld 11,7 % meer dan in Nederland, 8,6 % meer dan in Duitsland en 6,5 % meer dan in Frankrijk. Voor bewerkte levensmiddelen zijn de prijsverschillen met Nederland en Frankrijk nog meer uitgesproken, met Duitsland iets minder. In vergelijking met de eerste raming van het Prijzenobservatorium op basis van gegevens van 2010, blijkt dat bij een constant staal van identieke bewerkte levensmiddelen de verschillen in prijsniveau nog verder toegenomen zijn tussen 2010 en 2012. Het prijsverschil met Nederland, Frankrijk en Duitsland loopt op met respectievelijk 2,6 procentpunt, 1,1 procentpunt en 1,0 procentpunt.
14. Met de wet houdende de invoeging van boek V in het Wetboek van economisch recht werd het werkdomein van het Prijzenobservatorium uitgebreid. Het laatste deel van dit jaarverslag licht toe hoe het facet marktwerking in de toekomst aan bod zal komen in de verslagen.

I Inflatie in 2013^{1 2}

I.1 Totale inflatie

I.1.1 Totale inflatie in België

Het gemiddeld niveau van de consumptieprijzen, gemeten aan de hand van het GICP (basisjaar 2008=100), is in 2013 maar heel licht toegenomen en trager dan in 2012 vooruitgegaan. De traditionele soldenmaanden, januari en juli, vormen echter een uitzondering op deze trend. In 2013 bedroeg het geharmoniseerd indexcijfer der consumptieprijzen in België gemiddeld 109,8. De index van de onderliggende inflatie, die geen rekening houdt met de evolutie van de prijzen van de energiedragers en van de niet-bewerkte levensmiddelen, is dit jaar ook trager gestegen.

Tussen 2008 en 2013 kenden de indexen van de totale inflatie en van de onderliggende inflatie een gelijkaardige toename (respectievelijk 9,8 % et 9,0 %). De consumptieprijzen van de energiedragers zijn in het algemeen met gemiddeld 11,9 % gestegen sinds 2008. Na pieken te hebben bereikt medio 2008 en medio 2012 vielen ze tussen september 2012 en het tweede kwartaal 2013 terug, waarna ze nagenoeg stabiliseerden.

Grafiek 1A: Recent verloop van het GICP, de onderliggende inflatie en de consumptieprijzen voor energiedragers

Bronnen: EC, FOD Economie, AD Statistiek

¹ De gemiddelde inflatie voor een kwartaal wordt berekend als de procentuele variatie van het rekenkundige gemiddelde van de indexcijfers van het betrokken kwartaal ten opzichte van het rekenkundige gemiddelde van de indexcijfers van het overeenstemmende kwartaal van het voorgaande jaar.

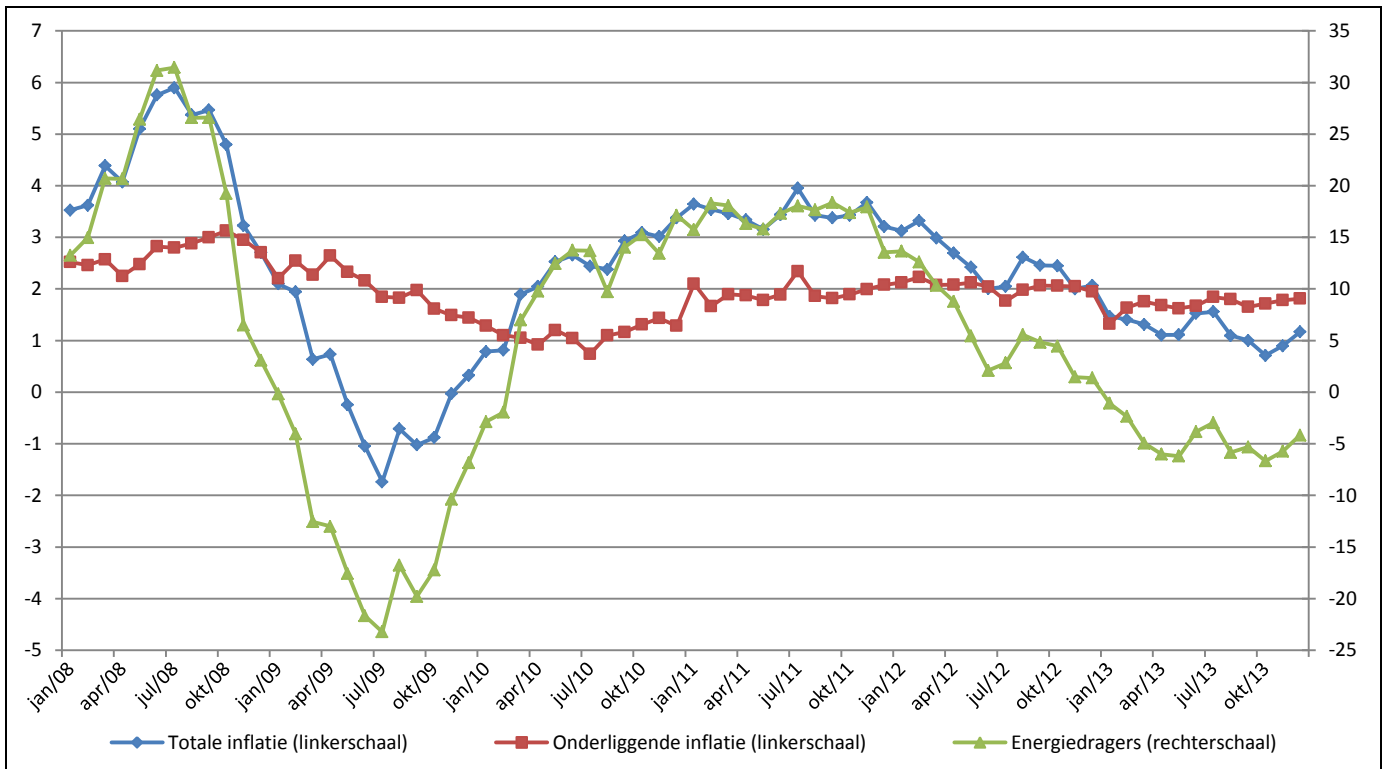
² Omwille van de vergelijkbaarheid met de evoluties in andere Europese landen gebeurt de analyse op grond van het geharmoniseerd indexcijfer der consumptieprijzen (GICP). Waar nodig wordt voor de Belgische cijfers nog verder in detail getreden op basis van de gegevens afkomstig van de nationale consumptieprijsindex.

De totale inflatie is in 2013 gedaald tot 1,2 % (2,6 % in 2012). De daling van de inflatie, die in het derde kwartaal 2011 (3,6 %) aanving, zette zich verder tot in het vierde kwartaal 2013 (0,9 %).

Zoals het de vorige jaren al het geval was, werd het profiel van de totale inflatie in 2013 voor een groot deel bepaald door het verloop van de prijzen voor energetische producten. Met een prijsstijgingstempo dat in 2012 geleidelijk afzwakte, is de energie-inflatie vanaf het eerste kwartaal 2013 negatief geworden. Ze daalde van gemiddeld 6 % in 2012 tot -4,6 % in 2013. In het vierde kwartaal 2013 moest de consument voor energie zelfs gemiddeld 5,5 % minder betalen dan een jaar voordien.

Grafiek 1B: Recent verloop van de totale inflatie, de onderliggende inflatie en de consumptieprijzen voor energiedragers

(Veranderingspercentage ten opzichte van de overeenstemmende maand van het voorgaande jaar)

Bronnen: EC, FOD Economie, AD Statistiek

De onderliggende inflatie bedroeg gemiddeld 1,7 % in 2013, tegen 2,1 % in 2012, of een daling met 0,4 procentpunt. Die achteruitgang kwam er voornamelijk door de minder snelle groei van de prijzen van diensten (1,9 % tegen 2,5 %) en, in mindere mate, van niet-energetische industriële goederen (0,8 % tegen 0,9 %).

De belangrijkste prijsbewegingen bij de vijf grote productgroepen³ van het GICP kunnen als volgt samengevat worden:

- De inflatie van de energetische producten bedroeg gemiddeld -4,6 % in 2013. Vanaf het derde trimester 2011 ging de inflatie voor energie in dalende lijn en ze is zelfs negatief geworden sinds januari 2013 en tijdens de daaropvolgende maanden. De bijdrage van deze productgroep tot de totale inflatie kwam uit op -0,5 procentpunt.
- De consument betaalde in 2013 gemiddeld 1,9 % meer voor diensten dan in 2012. Deze productgroep, die het grootste gewicht in de consumptiekorf (39,6 %) heeft, had een opwaartse impact van 0,7 procentpunt op de totale inflatie.
- In vergelijking met een jaar voordien lagen de consumptieprijzen voor bewerkte levensmiddelen in 2013 3,2 % hoger. Deze productgroep droeg 0,4 procentpunt bij tot de totale inflatie.
- De inflatie van de niet-bewerkte levensmiddelen steeg van 3,4 % in 2012 tot 4,4 % in 2013. Met het kleinste gewicht in de korf (8,0 %) was de bijdrage van deze productgroep tot de totale inflatie goed voor 0,3 procentpunt.
- Het prijsstijgingstempo van de niet-energetische industriële goederen bedroeg 0,8 % in 2013. De bijdrage tot de totale inflatie stabiliseerde zich op 0,2 procentpunt.

De gezondheidsindex, die onder meer gebruikt wordt voor de berekening van de indexering van de sociale uitkeringen en de overheidswedden, lag gemiddeld 1,2 % hoger dan in 2012. De spilindex, die in 2012 tweemaal overschreden werd (in januari en november), bedraagt 122,01 (index 2004=100) en werd dit jaar niet overschreden⁴.

Tabel 1: Geharmoniseerd indexcijfer der consumptieprijzen

(Jaarlijks veranderingspercentage, tenzij anders vermeld)

	Totale inflatie	Energie-dragers	Diensten	Bewerkte levensmiddelen	Niet-bewerkte levensmiddelen ^a	Niet-energetische industriële goederen	p.m. Onderliggende inflatie ^b	p.m. Gezondheidsindex ^c
2011	3,4	17,0	1,9	3,1	0,2	1,0	1,8	3,1
2012	2,6	6,0	2,5	3,1	3,4	0,9	2,1	2,7
2013	1,2	-4,6	1,9	3,2	4,4	0,8	1,7	1,2
2012 IV	2,2	2,4	2,5	3,2	4,8	0,8	2,0	2,3
2013 I	1,4	-2,8	1,8	3,4	4,7	0,7	1,6	1,2
II	1,2	-5,4	1,7	3,4	6,8	0,8	1,7	1,4
III	1,2	-4,7	1,9	3,1	4,4	0,9	1,8	1,3
IV	0,9	-5,5	2,1	2,8	1,3	0,8	1,8	1,0
2013 - IV okt	0,7	-6,7	2,0	2,8	1,4	0,8	1,7	0,9
nov	0,9	-5,7	2,1	2,9	1,4	0,8	1,8	1,0
dec	1,2	-4,2	2,3	2,7	2,2	0,7	1,8	1,0
Gewicht 2013 (in %)	100,0	11,3	39,6	13,2	8,0	27,9	80,7	92,5

Bronnen: EC, FOD Economie, AD Statistiek

^a Fruit, groenten, vlees en vis. ^b Gemeten aan de hand van het GICP, zonder niet-bewerkte levensmiddelen en energiedragers.

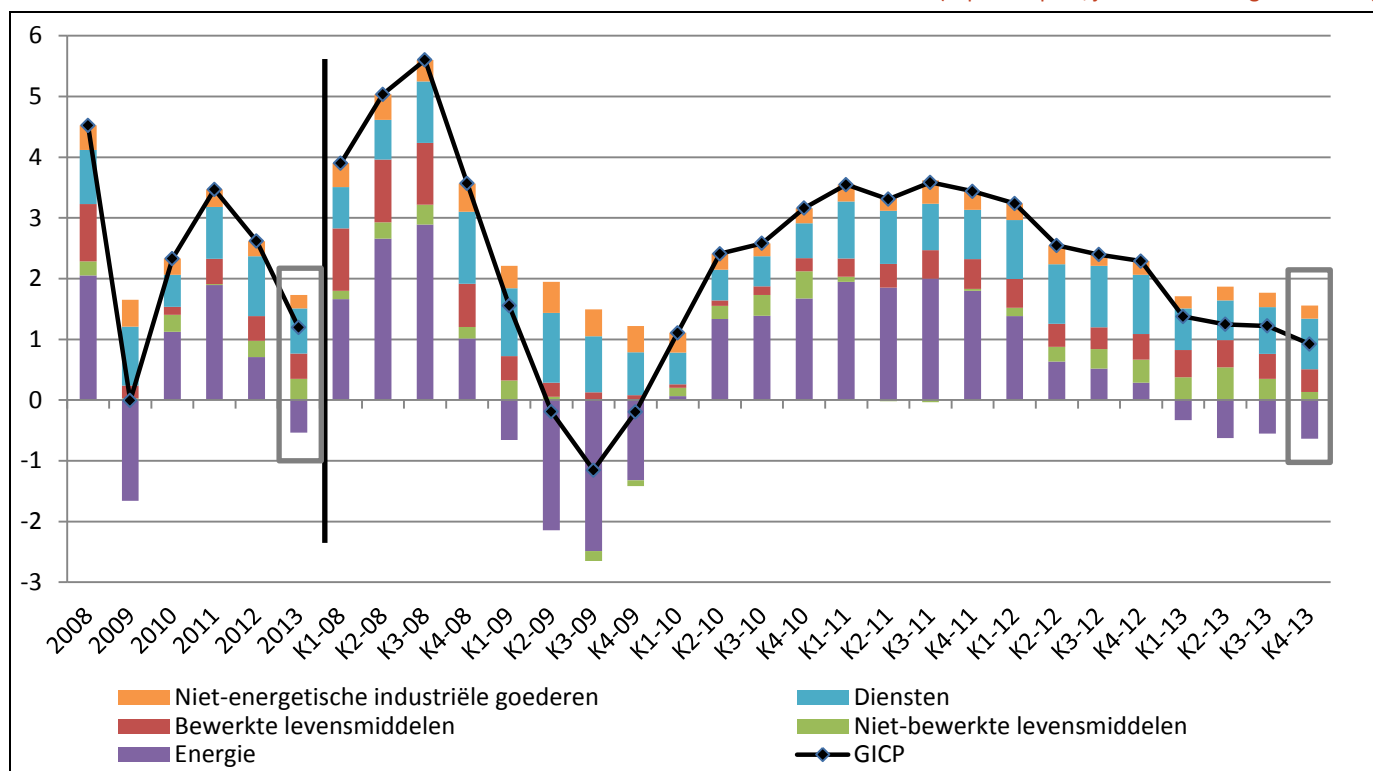
^c Nationale consumptieprijsindex, zonder tabak, alcoholhoudende dranken, benzine en diesel.

³ Zoals elk jaar werd ook in 2013 het wegingsschema van het geharmoniseerd indexcijfer der consumptieprijzen (GICP) aangepast. Dat gebeurde op basis van de versie 2011 van de nationale rekeningen (en aangepast in functie van de prijsevolutie in 2012), aangevuld met behulp van gedetailleerde gegevens uit de huishoudbudgetenquête (vooral voor de lagere niveaus). Voor de gewichten van de vijf grote productgroepen binnen het GICP vonden in België de volgende verschuivingen plaats: het gewicht van de energiedragers van de niet-energetische industriële goederen in de consumptiekorf werd verminderd (met 0,4 en 0,1 procentpunt) en bedroeg 11,3 % en 27,9 % in 2013. Het gewicht van de diensten en van de niet-bewerkte levensmiddelen werd echter met 0,4 en 0,2 procentpunt verhoogd tot respectievelijk 39,6 % en 8,0 %. Het gewicht van de bewerkte levensmiddelen bleef nagenoeg stabiel.

⁴ Volgens de meest recente vooruitzichten van het Federaal Planbureau zou de volgende overschrijding van de spilindex in december 2014 plaatsvinden.

Grafiek 2: Bijdrage tot de inflatie

(In procentpunt, jaar- en kwartaalgemiddelden)

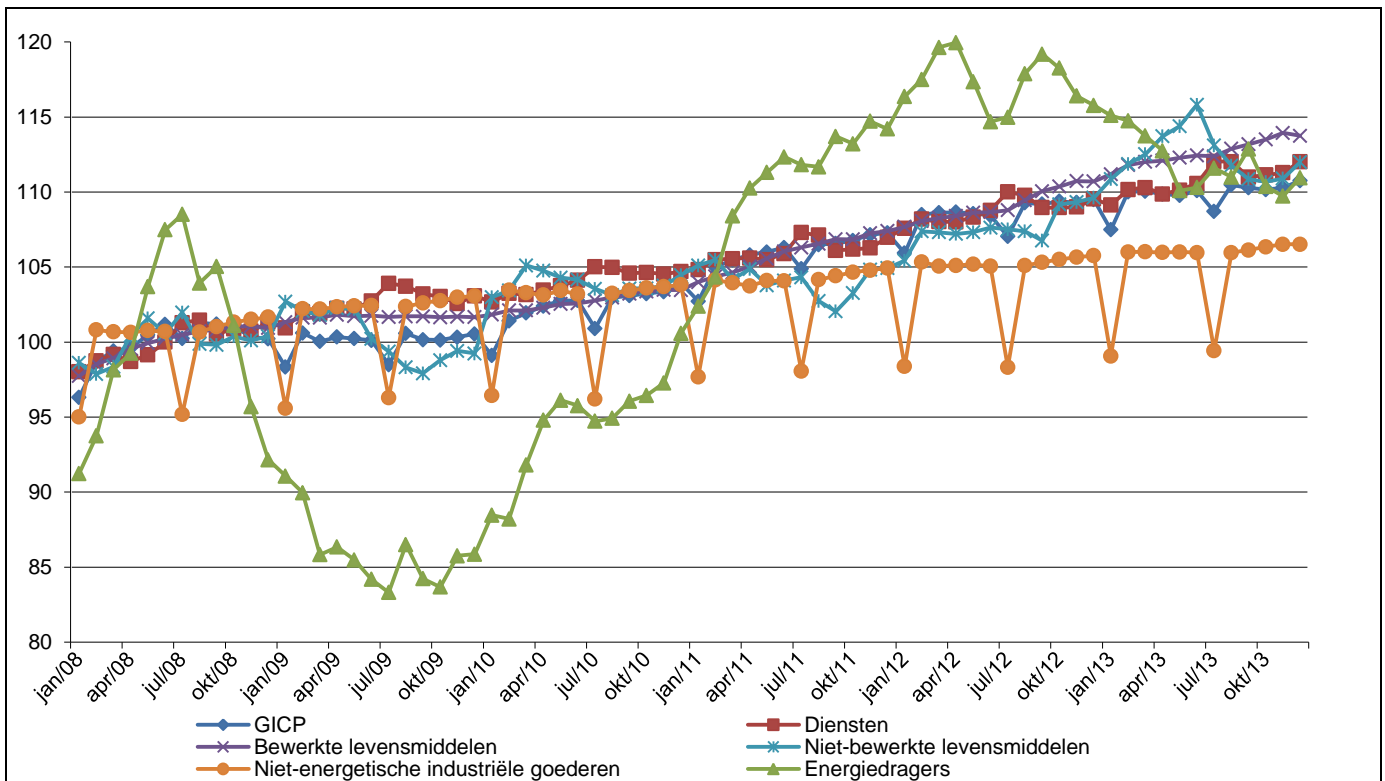
Bronnen: EC, FOD Economie, AD Statistiek

Zoals hierboven vermeld kenden de consumptieprijzen in België een gemiddelde stijging van 9,8 % tussen 2008 en 2013 (of een gemiddelde groei van 1,9 % per jaar). In die periode kon er een hoge volatiliteit van de prijzen van energiedragers en, in mindere mate, van de niet-bewerkte levensmiddelen worden vastgesteld. De prijzen van bepaalde aardolieproducten, zoals huisbrandolie en motorbrandstoffen, zijn inderdaad sterk verbonden met de olieprijs (zie ook I.2). In vergelijking met 2008 zijn de consumptieprijzen van energiedragers met 11,9 % gestegen. De consumptieprijzen voor niet-bewerkte levensmiddelen, waarvan fruit en groenten aan seizoenschommelingen onderworpen zijn, zijn sterker gestegen dan de totale index, namelijk met gemiddeld 12,4 % over de ganse periode. De prijzen van de bewerkte levensmiddelen, die sinds 2011 sterker opwaarts gericht waren, zijn ook meer toegenomen dan de totale index (+12,6 % ten opzichte van 2008)⁵. De consumptieprijzen van de diensten blijven geleidelijk stijgen en bijna aan hetzelfde tempo als het gemiddelde niveau van de consumptieprijzen (+10,8 % tussen 2008 en 2013). Alleen de niet-energetische industriële goederen kenden sinds 2008 een vrij beperkte prijsstijging die veel lager lag dan de totale index is (+5,0 %).

⁵ In 2013 waren de prijzen van de bewerkte levensmiddelen met 29,6 % gestegen in vergelijking met 2005, of 10 procentpunt meer dan de totale inflatie.

Grafiek 3: Verloop van het GICP en de consumptieprijsen van de vijf grote productgroepen

(Index 2008=100)

Bronnen: EC, FOD Economie, AD Statistiek

1.1.2 Totale inflatie in de voornaamste buurlanden

De vertraging van de totale inflatie, die in het eerste kwartaal 2012 begon, zette zich in 2013 in elk van de buurlanden verder, maar in mindere mate dan in België. In het verslagjaar bedroeg de gemiddelde inflatie in de buurlanden⁶ 1,4 % (tegen 2,2 % in 2012). In België kwam de inflatie in 2013 uit op 1,2 % (tegen 2,6 % in 2012). Net zoals in 2007 en 2009 lag de gemiddelde inflatie in de buurlanden dus hoger dan in België. In 2013 bedroeg het inflatieverschil gemiddeld 0,25 procentpunt ten voordele van ons land (tegenover 0,39 procentpunt ten nadele van België in 2012). Alleen in Frankrijk lag de inflatie, met 1,0 % (tegenover 2,2 % in 2012, lager dan in ons land. In Duitsland kwam de inflatie uit op 1,6 % (2,1 % in 2012), terwijl Nederland een inflatie van 2,6 % registreerde (2,8 % in 2012). In Nederland werd het standaard btw-tarief namelijk verhoogd in oktober 2012 (van 19 % naar 21 %), wat leidde tot een opwaartse druk op de consumptieprijsen (het verlaagde btw-tarief bleef echter 6 %). De forse daling van de inflatie in Nederland tussen het derde en het vierde kwartaal 2013 kwam precies doordat het effect van de btw-verhoging was uitgewerkt. Op basis van het GICP tegen constante btw- en accijnstarieven, dat door Eurostat wordt gepubliceerd, zou de totale inflatie in Nederland 1,2 % bedragen hebben (tegenover 2,6 % nu)⁷. Voor België zou de totale inflatie bij constante indirecte belastingen 1,0 % zijn geweest tegenover 1,2 % nu⁸.

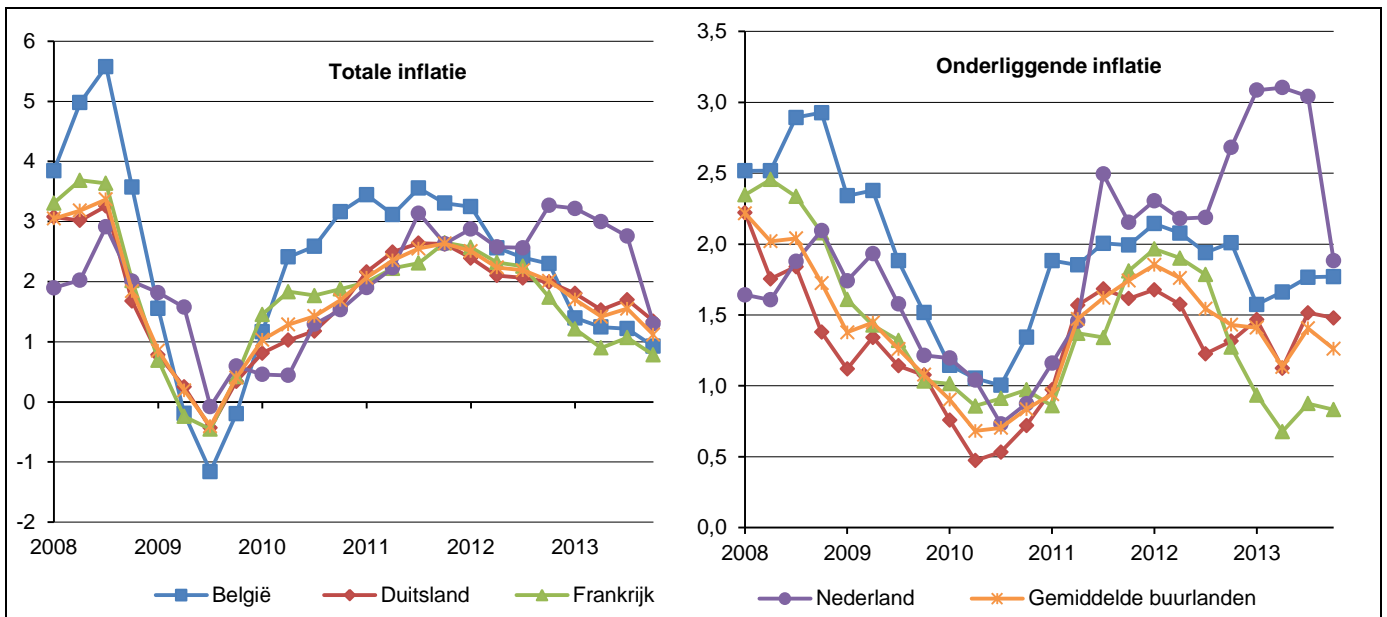
⁶ Gewogen gemiddelde op basis van de gewichten van elk land voor 2013, die door Eurostat worden gepubliceerd.

⁷ Onder de vijf productgroepen zouden alleen de niet-bewerkte levensmiddelen, waarop de wijzigingen van de belastingtarieven niet van toepassing zijn, een identiek inflatiecijfer hebben gehad. Het gaat hier om een theoretische berekening waarbij wordt verondersteld dat de wijzigingen in de btw- en accijnstarieven volledig worden doorgerekend aan de consument. De berekening van de inflatie met vaste indirecte belastingen voor België en de buurlanden is in de bijlage opgenomen, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/hicp/methodology/hicp_constant_tax_rates.

⁸ In België is er alleen voor de bewerkte levensmiddelen een verschil in inflatie bij constante indirecte belastingen ten opzichte van de huidige situatie. Dat verschil is toe te schrijven aan de verhogingen van de accijnzen op alcohol en tabaksproducten.

Grafiek 4: Kwartaalevolutie van de totale inflatie en van de onderliggende inflatie in België en in de voornaamste buurlanden

(Jaarlijks veranderingspercentage)

Bronnen: EC, FOD Economie, AD Statistiek

Net zoals in België nam de onderliggende inflatie in de buurlanden in 2013 met gemiddeld 0,3 procentpunt af in vergelijking met 2012 en kwam ze in 2013 uit op 1,3 %. Daardoor is het inflatieverschil met België stabiel gebleven, namelijk 0,4 procentpunt (ter herinnering: de Belgische onderliggende inflatie bedroeg in 2013 1,7 %). De vertraging van de onderliggende inflatie in de buurlanden in 2013 was vooral te wijten aan Frankrijk, waar ze afnam tot 0,8 % (tegenover 1,7 % in 2012). In Duitsland bleef de onderliggende inflatie tussen 2012 en 2013 nagenoeg ongewijzigd op 1,4 %, wat nog steeds lager is dan in België. Nederland kende echter een stijging van de onderliggende inflatie tot 2,8 % (tegen 2,3 % in 2012), waardoor het net zoals in 2012 een hoger peil bereikte dan in de andere landen. Die stijging is onder meer te verklaren door de verhoging van het btw-tarief in oktober 2012 (zie hierboven)⁹.

Over de beschouwde periode, vanaf het eerste kwartaal 2008, lag de onderliggende inflatie in België elk kwartaal hoger dan het gemiddelde van de drie buurlanden.

Tabel 2: GICP en haar productgroepen in België en in de drie voornaamste buurlanden in 2013

(Jaarlijks veranderingspercentage, tenzij anders vermeld)

	België	Gemiddelde buurlanden	Duitsland	Frankrijk	Nederland	Gewicht 2013 (in %)	
						België	Gemiddelde buurlanden
Onderliggende inflatie	1,7	1,3	1,4	0,8	2,8	80,7	82,4
Bewerkte levensmiddelen	3,2	2,2	2,6	1,4	4,1	13,2	11,8
Niet-energetische industriële goederen	0,8	0,7	0,7	0,2	2,2	27,9	27,1
Diensten	1,9	1,5	1,5	1,0	2,8	39,6	43,5
Energie	-4,6	1,4	1,8	0,9	0,7	11,3	11,2
Niet-bewerkte levensmiddelen	4,4	3,8	5,0	2,9	3,4	7,9	6,2
GICP	1,2	1,4	1,6	1,0	2,6	100,0	100,0

Bronnen: EC, FOD Economie, AD Statistiek

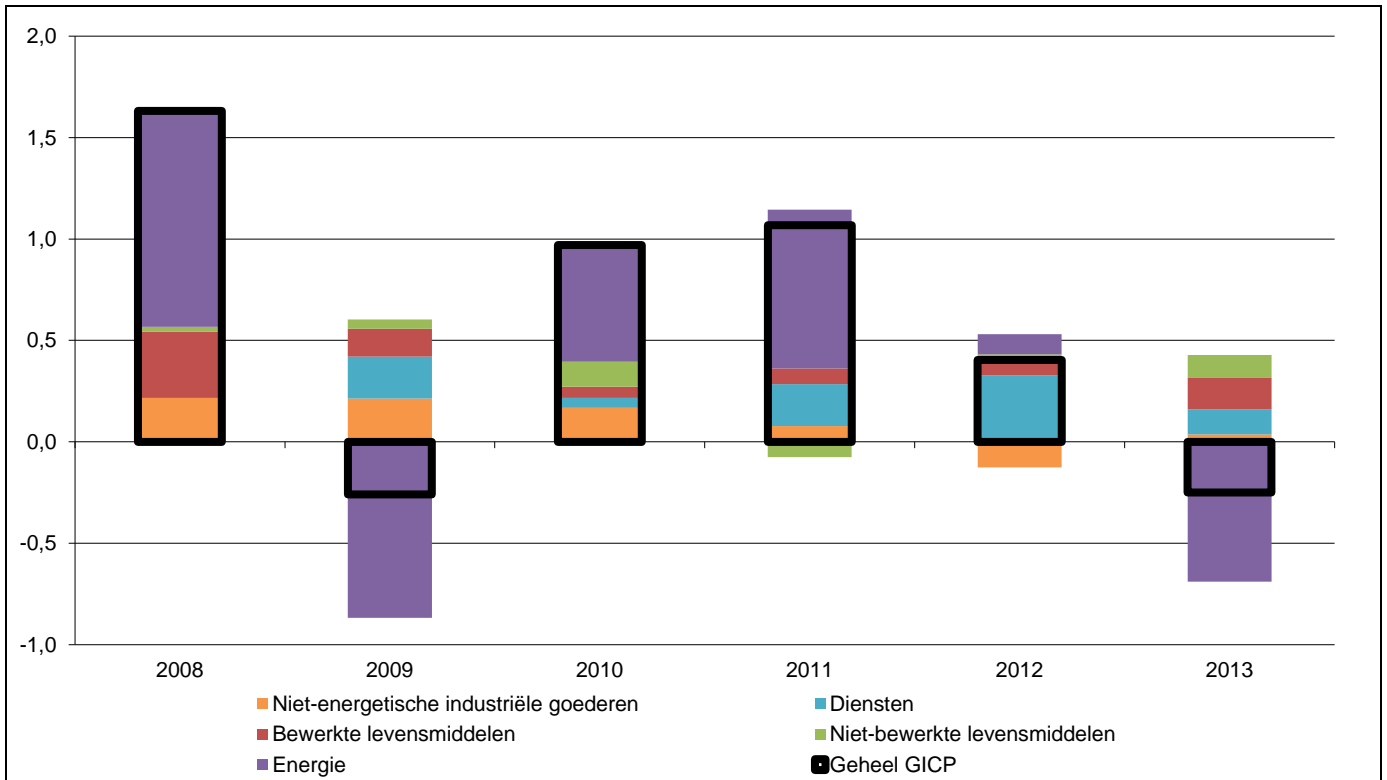
In 2013 was het verschil in totale inflatie tussen België en de buurlanden dus ten voordele van ons land, namelijk 0,25 procentpunt. De lagere totale inflatie in België is uitsluitend te wijten aan de energieproducten, waarvan hun bijdrage tot het inflatieverschil ten voordele van België 0,7 procentpunt bedroeg. In 2013 hadden alle andere productgroepen een invloed ten nadele van België. De bewerkte levensmiddelen droegen namelijk 0,2 procentpunt bij, terwijl de diensten en de niet-bewerkte levensmiddelen een bijdrage van 0,1 procentpunt leverden ten nadele van ons land.

⁹ In Nederland zou de onderliggende inflatie bij constante indirecte belastingen op 1,6 % zijn uitgekomen.

De niet-energetische industriële goederen droegen ook negatief bij, maar hun bijdrage was minder dan 0,1 procentpunt.

Grafiek 5: Jaarlijkse bijdrage van elke component van het GICP aan het inflatieverschil tussen België en de voornaamste buurlanden

(In procentpunt)

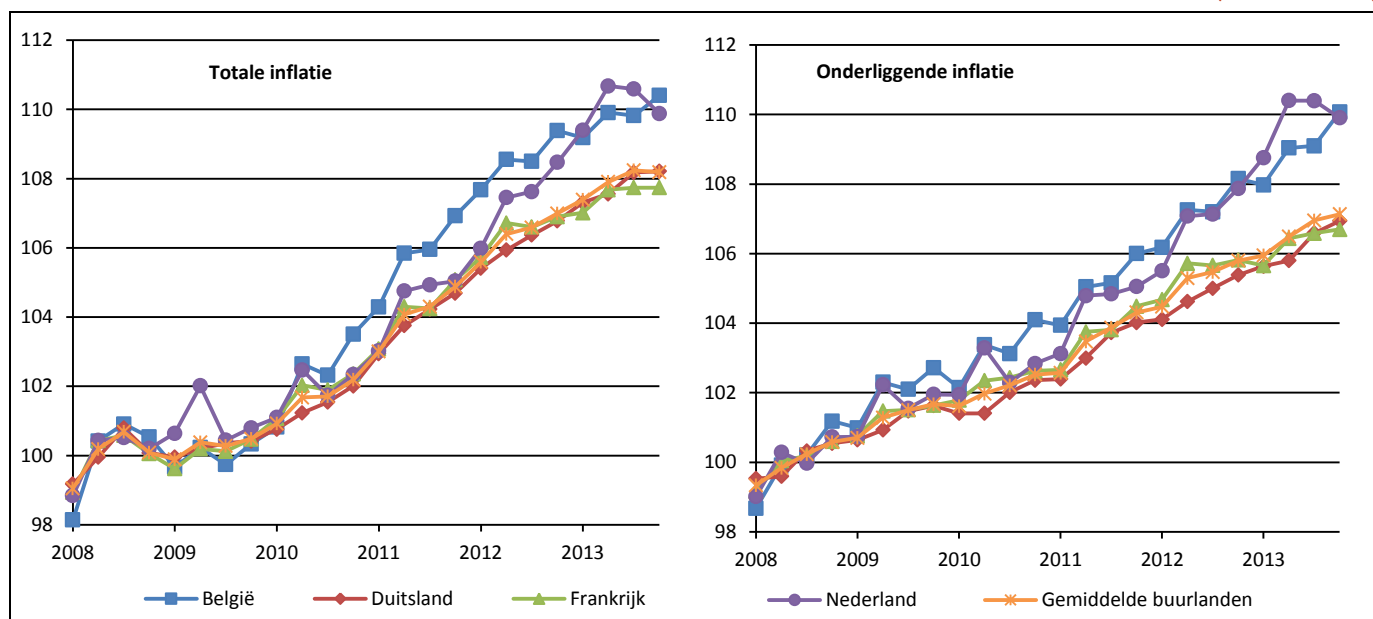
Bronnen: EC, FOD Economie, AD Statistiek

Tussen 2008 en 2013 steeg het GICP gemiddeld met 7,9 % in de buurlanden (+7,8 % in Duitsland, +7,5 % in Frankrijk en +10,1 % in Nederland) tegenover een stijging van 9,8 % in België¹⁰. De energieproducten leverden de grootste gecumuleerde bijdrage tot het inflatieverschil ten nadele van ons land in de afgelopen vijf jaar. Ze worden direct gevolgd door de bewerkte levensmiddelen en de diensten. Sinds 2008 steeg de onderliggende inflatie in de buurlanden met gemiddeld 6,6 % (6,2 % in Duitsland, 6,3 % in Frankrijk en 9,9 % in Nederland), tegenover een stijging van 9,0 % in België. De bewerkte levensmiddelen en de diensten leverden de grootste gecumuleerde bijdrage tot het inflatieverschil ten nadele van ons land in de afgelopen vijf jaar (respectievelijk +12,6 % en +10,8 % tussen 2008 en 2010 in België, tegenover respectievelijk +9,6 % en 7,8 % in onze buurlanden). De prijzen van niet-energetische industriële goederen zijn toegenomen tussen 2008 en 2013 met 5,0 % in België en 3,8 % gemiddeld in onze voornaamste buurlanden.

¹⁰ Tussen 2008 en 2013 zou het GICP bij constante indirecte belastingen in de buurlanden met gemiddeld 7,8 % gestegen zijn (+7,8 % in Duitsland, +7,7 % in Frankrijk en +7,6 % in Nederland), tegenover een toename van 9,6 % in België.

Grafiek 6: Kwartaalevolutie van het GICP en van de onderliggende inflatie-index in België en in de voornaamste buurlanden

(Index 2008=100)

Bronnen: EC, FOD Economie, AD Statistiek

1.2 Inflatie voor energie in 2013

1.2.1 Inflatie voor energie in België

Nadat de inflatie voor energie in de loop van 2012 steeds verder afnam en gemiddeld 6,0 % bedroeg, werd ze negatief vanaf het eerste kwartaal 2013 (-2,8 %). De daling nam toe in het daarop volgende kwartaal (-5,4 %) en stabiliseerde zich vervolgens in het derde en vierde kwartaal 2013 (respectievelijk -4,7 % en -5,5 %). De consumentenprijzen zijn gedaald in 2013 met gemiddeld 4,6 % voor het geheel van de energiedragers in vergelijking met het voorgaande jaar.

Door de inflatievertraging van de energiedragers in 2012 kon de impact van de productgroep op de totale inflatie worden beperkt. De negatieve inflatie van alle energetische producten (met uitzondering van de vaste brandstoffen) zorgde in 2013 voor een verdere vertraging van de totale inflatie. De bijdrage van deze productgroep bedroeg -0,5 procentpunt (tegenover +0,7 procentpunt in 2012), op een totale inflatie van 1,2 % (2,6 % in 2012). Die negatieve bijdrage van de energiedragers komt voornamelijk voort uit een forse daling van de prijzen op jaarbasis voor aardgas en voor olieproducten (motorbrandstoffen en vloeibare brandstoffen).

Tabel 3: Recent verloop van de inflatie voor energiedragers

(Jaarlijks veranderingspercentage, tenzij anders vermeld)

	2011	2012	2013	2012	2013				2013 - IV			Bijdrage ¹	Gewicht ²
				IV	I	II	III	IV	okt	nov	dec		
Vaste brandstoffen	2,6	3,9	3,4	4,0	2,9	3,6	3,9	3,1	3,5	3,0	2,9	0,0	0,6
Elektriciteit	11,8	1,9	-0,9	-0,3	-0,1	-0,8	-1,0	-1,7	-0,6	-1,9	-2,7	-0,2	25,5
Vloeibare brandstoffen	27,8	10,1	-5,9	4,9	-3,8	-7,7	-5,3	-6,8	-9,9	-7,1	-3,2	-0,9	14,9
Gas	19,1	8,0	-8,5	0,7	-6,7	-9,2	-9,5	-8,5	-8,9	-8,7	-8,0	-1,7	19,7
Brandstoffen voor wegvervoer	15,6	6,5	-4,6	4,5	-2,3	-5,5	-4,6	-6,1	-8,3	-6,3	-3,7	-1,8	39,4
Energie	17,0	6,0	-4,6	2,4	-2,8	-5,4	-4,7	-5,5	-6,7	-5,7	-4,2	-4,6	100,0

Bronnen: EC, FOD Economie, AD Statistiek

¹ Bijdrage tot de inflatie van de groep in 2013 (in procentpunt), ² p.m. Gewicht in 2013 (in %)

De evolutie van de olieprijs op de internationale markten bepaalt in grote mate de schommelingen van de consumptieprijzen van huisbrandolie en motorbrandstoffen. De prijzen voor elektriciteit en aardgas zijn sinds 1 april 2013 grotendeels ontkoppeld van de olieprijs, met name sinds de inwerkingtreding van de koninklijke besluiten van 21 december 2012 betreffende deze twee energieproducten¹¹. Deze koninklijke besluiten bepalen immers dat alleen voor aardgascontracten, onder bepaalde voorwaarden en gedurende een overgangperiode van twee jaar, de olie-index nog in aanmerking mag worden genomen bij het vaststellen van de tarieven. Op 1 oktober 2013 voerde de enige energieleverancier die nog rekening hield met de olie-index bij het bepalen van zijn gastarieven, m.n. Electrabel, in zijn variabele gascontracten een nieuwe parameter in, de TTF103 (Heren). Die parameter weerspiegelt de gasprijs gehanteerd op de groothandelsmarkt ESGM (*European Spot Gas Markets*) in Nederland.

De prijzen voor ruwe olie (uitgedrukt in USD) gingen tussen januari 2009 en maart 2012 fors de hoogte in (van 44 naar 125 USD per vat). Na de piek van maart 2012 schommelden de olieprijs aanzienlijk, maar over het algemeen was de tendens dalend. De prijs voor ruwe olie bedroeg in 2013 gemiddeld 109 USD per vat, wat overeenkomt met een daling van 2,7 % tegenover 2012. Bovendien apprecieerde de euro ten opzichte van de dollar tijdens de beschouwde periode (+3,4 % tegenover 2012), hetgeen een positieve invloed had op de Belgische en Europese prijzen voor olieproducten. De koers voor ruwe olie, uitgedrukt in euro, is daardoor op jaarbasis gemiddeld met 5,7 % gedaald, en kwam uit op 82 EUR per vat.

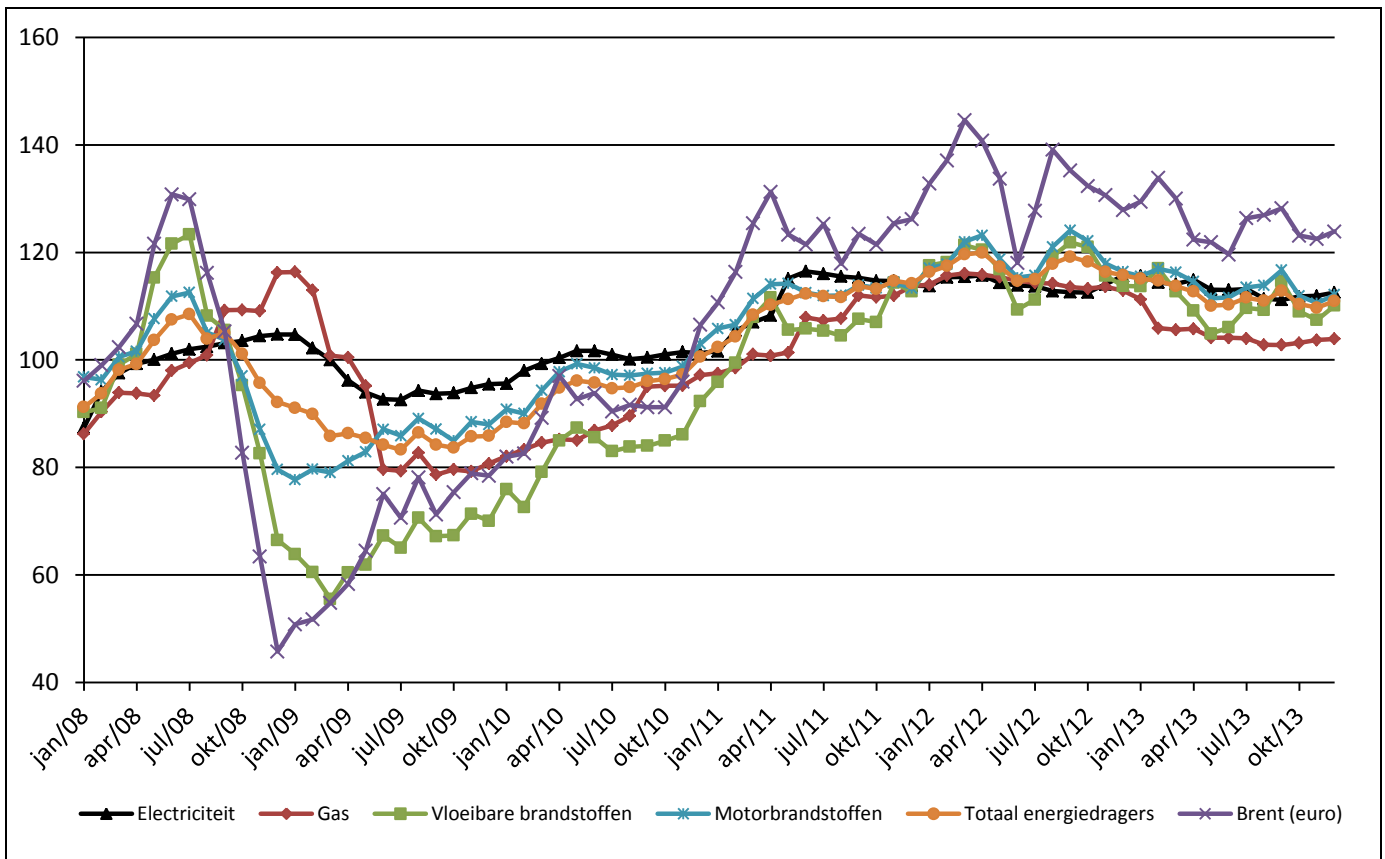
De daling van de olieprijs tussen 2012 en 2013 vallen onder meer te verklaren door een hoger olie-aanbod uit niet-OPEC-landen (onder meer dank zij de gestegen Amerikaanse productie uit schalie-olie), weliswaar gecompenseerd door geopolitieke spanningen in Libië, Nigeria en Irak. Bovendien werd de wereldvraag naar ruwe olie negatief beïnvloed door de economische crisis in Europa en door een vertraging van de economische groei in China¹².

¹¹ Zoals reeds vermeld in de vorige verslagen vaardigde de regering op 21 december 2012 twee koninklijke besluiten uit (Belgisch Staatsblad van 15 januari 2013), waarin een exhaustieve lijst werd vast gelegd van de toegelaten criteria voor de indexering van de elektriciteits- en gasprijzen door de leveranciers. Die criteria hebben onder meer tot doel de gas- en elektriciteitsprijzen los te koppelen blijven van de olieprijs, zodat de indexeringsparameters de reële kosten voor de energieleveranciers beter zouden weerspiegelen. Enkel voor aardgascontracten, en indien de leverancier kan aantonen dat zijn reële bevoorrading bestaat uit gas waarvan de indexering ten minste gedeeltelijk gebeurt op basis van de olie-index, is het niettemin nog toegestaan om tijdens een overgangperiode van twee jaar rekening te houden met de olie-index.

¹² Bronnen: Maandverslagen van het Internationaal Energieagentschap (IEA).

Grafiek 7: Consumptieprijzen voor energiedragers

(Index 2008=100)

Bronnen: Insee¹³, EC, FOD Economie, AD Statistiek

Ten gevolge van de lagere gemiddelde oliekoers in 2013 dan in 2012, werd in 2013 voor motorbrandstoffen en vloeibare brandstoffen (stookolie), waarvan de prijzen vrijwel ogenblikkelijk reageren op schommelingen van de aardolieprijs, een prijsdaling opgetekend op jaarbasis van gemiddeld respectievelijk 4,6 en 5,9 % (tegenover een inflatie van +6,5 % en +10,1 % in 2012). Meer bepaald voor de motorbrandstoffen kwam de gemiddelde maximumprijs voor dieselolie uit op 1,48 EUR/liter (incl. btw), 6 cent minder dan het jaar voordien. Voor benzine (super 95) bereikte de gemiddelde maximumprijs in 2013 1,65 EUR/liter (incl. btw), zijnde ook een daling met 6 cent ten opzichte van 2012.

¹³ De evolutie van de oliekoers is gebaseerd op de gegevens gepubliceerd door Insee, "International prices of imported raw materials - Brent crude oil (London) - Prices in euros per barrel", <http://www.bdm.insee.fr/bdm2/affichageSeries.action?periodeDebut=1&anneeDebut=2000&periodeFin=2&anneeFin=2011&recherche=criteres&codeGroupe=298&000455743=on&001565198=on>.

De consumptieprijsen voor aardgas en elektriciteit worden voornamelijk bepaald door de kost van de energiecomponent en door de nettarieven (distributie en transport). Bovendien oefenen ook verschillende belastingen en taksen een niet te verwaarlozen invloed uit op de prijzevolutie¹⁴.

Zoals reeds vermeld in de vorige rapporten worden sinds het exploitatiejaar 2009 de distributietarieven door de CREG goedgekeurd voor vier jaar. Ze worden niettemin geïndexeerd en kunnen in bepaalde gevallen in de loop van de beschouwde periode worden aangepast wanneer er zich veranderingen voordoen in de kosten voor de netbeheerders (maar steeds na goedkeuring door de CREG).

Door een beslissing van de CREG werden de voor de periode 2009 - 2012 geldende vierjarige tarieven verlengd tot eind 2014. Daarnaast keurt de CREG sinds exploitatiejaar 2008 ook de transporttarieven goed voor een periode van vier jaar. In 2012 werd een nieuwe meerjarige (2012-2015) tarifiering goedgekeurd. De transporttarieven voor elektriciteit werden echter gecorrigeerd door de beslissing van de CREG van 16 mei 2013.¹⁵ De nieuwe tariefbeslissing van de CREG heeft voornamelijk tot gevolg dat de tariefkosten gedeeltelijk worden doorgeschoven van de elektriciteitsproducenten naar de elektriciteitsconsumenten. Aldus gingen de transportkosten in de elektriciteitstarieven op 1 juni 2013 naar omhoog (verhoging die vanaf juli in aanmerking werd genomen in het GICP¹⁶).

De verkoopprijs van de energiecomponent wordt door de leveranciers vrij bepaald sinds de energie- en gasmarkt werd vrijgemaakt. Zo bepaalt elke leverancier voor zowel vaste als variabele contracten zijn eigen tariefformules, indexparameters (die vanaf 1 april 2013 moeten beantwoorden aan de criteria van de koninklijke besluiten van 21 december 2012) en wegingscoëfficiënten. Daarnaast zijn de energieleveranciers voor de variabele contracten verplicht om elke wijziging in de prijsformules en elke tariefaanpassing vooraf bij de CREG ter controle in te dienen (wet van 8 januari 2012¹⁷). Sedert 1 januari 2013 moeten de leveranciers het aantal indexeringen van de variabele contracten beperken tot vier per jaar (voor de residentiële klanten en de kmo's), telkens aan het begin van elk kwartaal: de indexeringen van de variabele contracten voor elektriciteit en aardgas werden zodoende toegelaten op 1 januari, 1 april, 1 juli en 1 oktober¹⁸.

¹⁴ Het relatieve gewicht van de verschillende componenten verschilt sterk tussen de elektriciteitsfactuur en de gasfactuur. Uit gegevens van 2013 blijkt dat de energiecomponent goed is voor gemiddeld 35 % van de totale elektriciteitsfactuur, terwijl het gewicht van de nettarieven (waarin de kosten voor distributie en transport vervat zijn) overeenkomt met 45 %. Bij de gasfactuur bedraagt de energiecomponent (met inbegrip van de transporttarieven) 58 %, de nettarieven (kosten voor distributie) hebben een gewicht van 22 %. De gewichten van de verschillende componenten kunnen bovendien sterk verschillen al naargelang het type klant (consumptieprofiel en spanningsniveau van de aansluitingen), het distributiegebied, het gewest en de leverancier.

¹⁵ Ter herinnering: de transporttarieven van Elia voor de regulatoire periode 2012-2015 werden door het Hof van Beroep van Brussel geannuleerd op 6 februari 2013. Het Hof oordeelde immers dat de injectietarieven (kosten voor aansluiting van de centrales op het elektriciteitsnet en kosten van een onevenwicht tussen injecties en afnames op het net) die aan de elektriciteitsproducenten gefactureerd werden, geen wettelijke grondslag hadden, discriminerend waren, de reële kosten niet weergaven en het door het Europees recht toegelaten maximale injectietarief voor injectie overschreden. Derhalve werd de CREG door het Hof verzocht een nieuwe tariefbeslissing te nemen (beslissing van de CREG van 16 mei 2013 betreffende "het gecorrigeerde tariefvoorstel van NV ELIA SYSTEM OPERATOR van 2 april 2013 voor de regulatoire periode 2012-2015" met toepassing van artikel 12quater, §2, van de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt).

¹⁶ De Algemene Directie Statistiek ontvangt de gegevens van de CWaPE en de VREG met een maand vertraging. De indexen die daarop gebaseerd zijn, hebben dus betrekking op de voorgaande maand. Daardoor konden de indexeringen van de variabele elektriciteits- en aardgascontracten pas worden verrekend in het GICP vanaf de maand volgend op de toepassing van die indexering, met name in februari, mei, augustus en november voor het Vlaams en Waals Gewest. Dit geldt evenwel niet voor Brussel, waar de gegevens in de loop van de maand zelf al beschikbaar zijn.

¹⁷ Het gaat om de wet van 8 januari 2012 tot wijziging van de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt en de wet van 12 april 1965 betreffende het vervoer van gasachtige producten en andere door middel van leidingen (van kracht sinds 21 januari 2012).

¹⁸ Zie voetnoot nr. 16.

In vergelijking met het voorgaande jaar gingen de consumptieprijzen voor elektriciteit lichtjes achteruit in de beschouwde periode, namelijk met -0,9 % gemiddeld (tegenover +1,9 % in 2012). Deze jaar-op-jaar prijsdaling versnelde bovendien naar het einde van het jaar toe, zodat de inflatie in het vierde kwartaal 2013 uitkwam op -1,7 %.

Op basis van de indicator "gemiddelde Belgische elektriciteitsfactuur"¹⁹ kan de evolutie worden opgevolgd van de verschillende componenten van de elektriciteitsprijs, namelijk de energiecomponent, de nettarieven, en de taksen en belastingen.

De kost voor de energiecomponent in de elektriciteitsprijs is sinds het tweede kwartaal 2012 onophoudelijk gedaald. Na een gemiddelde jaarlijkse daling met 2,6 % in 2012 kende de energiecomponent in 2013 een verdere inkrimping met gemiddeld 9,5 %, en kwam uit op 8,1 cent/kWh (en bereikte aldus een aandeel van gemiddeld 35,0 % in de totale prijs voor elektriciteit). In vergelijking met 2012, valt deze daling voornamelijk te verklaren door de wijzigingen die vanaf januari zijn doorgevoerd in het aanbod van de elektriciteitscontracten, door de gemiddelde daling op jaarbasis van de vaste en variabele tarieven, alsook door de marktdynamiek (substitutie-effect)²⁰, in een context van toegenomen concurrentie, welke weerspiegeld werd in belangrijke verschuivingen in de marktaandelen tussen de leveranciers. Opvallend anderzijds is de forse stijging (met gemiddeld meer dan 36 % ten opzichte van een jaar voordien) van de kosten voortvloeiend uit de bijdrage voor groene energie en warmtekrachtkoppeling (die in 2013 samen ongeveer 17 % van de energiecomponent uitmaakten, of 5,9 % van de totale elektriciteitsprijs)²¹.

Na een stijging van 8,3 % in 2012 bleven de nettarieven in 2013 verder oplopen, doch nu aan een trager tempo, zijnde 5,5 % op jaarbasis. Ze bedroegen aldus in de loop van het jaar gemiddeld 10,4 cent/kWh, goed voor 45,1 % van de totale prijs van elektriciteit. Deze stijging van de nettarieven in 2013 valt voornamelijk te verklaren door de forse toename van de transporttarieven (met een gewicht van 7,0 % in de totale prijs), die op jaarbasis gemiddeld met 53,7 % de hoogte ingingen. Deze toename is vooral het gevolg van de sterke stijging van deze tarieven in het Waals Gewest in het begin van het jaar (+71,7 % tussen het vierde kwartaal 2012 en het eerste kwartaal 2013), nadat Elia de financiële lasten veroorzaakt door energie uit zonnepanelen doorrekende op de elektriciteitsfactuur van de Waalse consumenten²², alsook het gevolg van de inwerkingtreding op federaal niveau van de nieuwe transporttarieven vanaf 1 juni (zie supra). De distributietarieven daarentegen (met inbegrip van meet- en telkosten) evolueerden in een jaar tijd amper²³.

De component taksen en belastingen nam in 2013 gemiddeld met 3,4 % af in vergelijking met een jaar voordien, als gevolg van de daling van de federale bijdrage 2013 ter financiering van bepaalde openbaredienstverplichtingen met betrekking tot de regulering van en controle op de elektriciteitsmarkt.

¹⁹ De gebruikte methodologie voor de uitwerking van de indicator van de gemiddelde elektriciteitsfactuur voor de consument wordt uiteengezet in het jaarverslag 2011 van het Prijzenobservatorium, http://economie.fgov.be/nl/binaries/Rapport_annuel_2011_prix_observatoire_NL_tcm325-164371.pdf.

²⁰ Volgens schattingen van het Prijzenobservatorium (bij constante marktaandelen van de verschillende leveranciers tussen januari en december 2013) kwam in 2013 de jaarlijkse daling van de kost voor de energiecomponent uit op 8,2 %, hetzij een verschil van 1,3 procentpunt ten opzichte van de reële toestand (-9,5 %).

²¹ Ter herinnering: de Belgische consument betaalt als onderdeel van zijn elektriciteitsfactuur een groenestroombijdrage (in de drie gewesten) en een bijdrage voor warmtekrachtkoppeling (enkel in Vlaanderen). Deze worden vrij bepaald door de elektriciteitsleveranciers en dienen om de verplichte aankoopkosten van groenestroomcertificaten te recupereren (quota vastgelegd per decreet). Voor meer informatie hierover: FOD Economie, "Eerste kwartaalverslag 2013 van het Prijzenobservatorium", INR, http://economie.fgov.be/nl/binaries/Rapport_annuel_2013_prix_observatoire_NL_tcm325-164371.pdf.

²² Ter herinnering: In Wallonië en Brussel is de transportnetwerkbeheerder Elia verplicht groenestroomcertificaten te kopen tegen een gegarandeerde minimumprijs (in Vlaanderen zijn het de uitbaters van de distributienetwerken die daartoe verplicht zijn). Door de toename van het aantal groenestroomcertificaten in de loop van 2012 in Wallonië moest Elia overgaan tot een ingrijpende bijsturing van zijn tarief in verband met de openbaredienstverplichtingen voor de financiering van steunmaatregelen voor hernieuwbare energie in Wallonië, namelijk op 1 oktober 2012 en op 1 januari 2013. Voor meer informatie: FOD Economie, "Eerste kwartaalverslag 2013 van het Prijzenobservatorium", INR, http://economie.fgov.be/nl/binaries/Rapport_annuel_2011_prix_observatoire_NL_tcm325-164371.pdf.

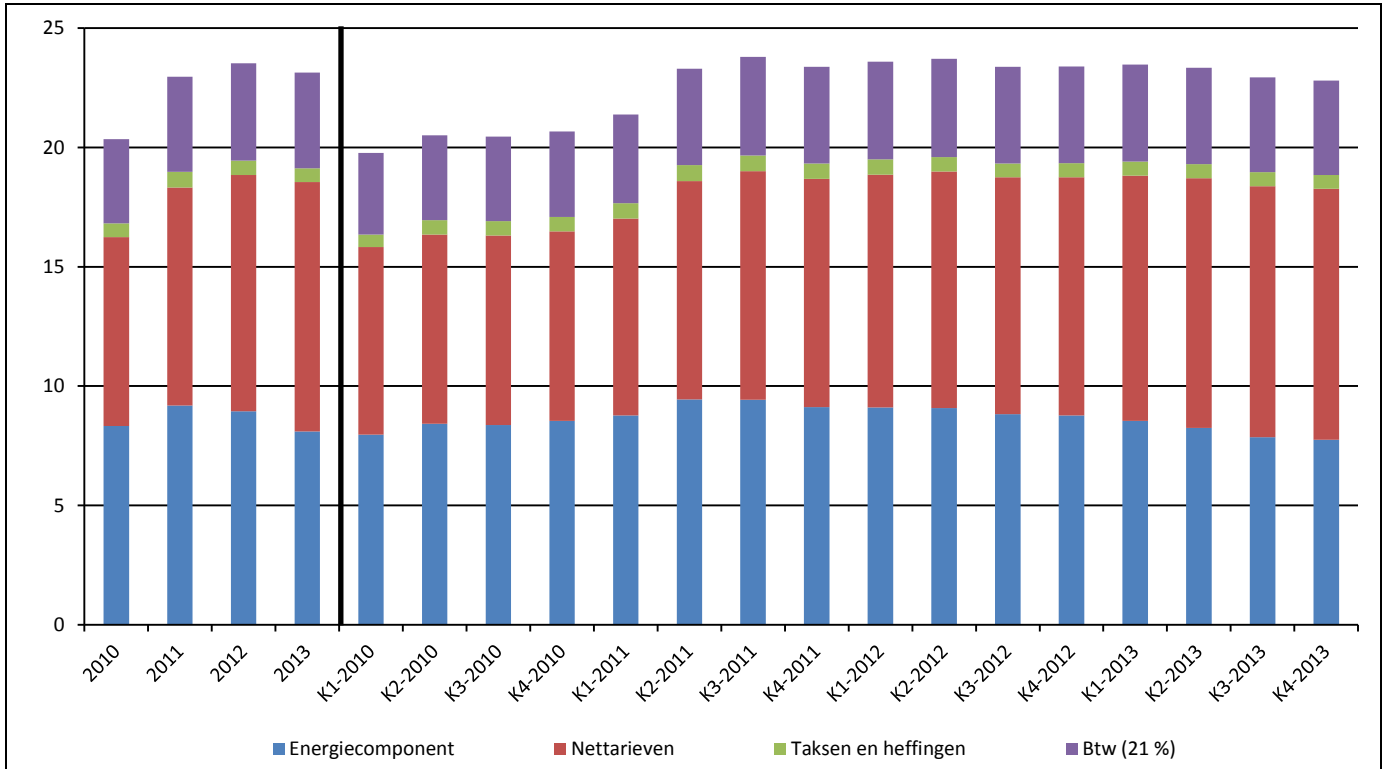
²³ De evolutie van de distributie- en transporttarieven voor elektriciteit wordt in detail behandeld in deel II.

De afname op jaarbasis van de consumptieprijzen voor elektriciteit in 2013 was dus hoofdzakelijk het gevolg van de daling van zowel de kost van de energiecomponent als van de taken en belastingen, welke gedeeltelijk afgeremd werd door een stijging van de nettarieven.

In 2013 bedroegen de totale uitgaven voor elektriciteit van een doorsnee huishouden (jaarlijks verbruik van 3.500 kWh aan enkelvoudig tarief) gemiddeld 810 euro, een vermindering van 14 euro vergeleken met vorig jaar²⁴.

Grafiek 8A: Indicator voor een gemiddelde elektriciteitsfactuur en zijn componenten

(Consumptieprofiel Dc1 - In cent/kWh)

Bronnen: Eigen berekeningen, VREG, CWaPE, BRUGEL, FOD Economie

Opm. 1: Op de elektriciteitsfactuur dekken de nettarieven de kosten voor distributie en voor transport (ook transmissie genoemd).

Opm. 2: De hoeveelheid gratis elektriciteit die in het Vlaamse Gewest wordt toegekend, werd opgenomen in de energiecomponent.

Na een stijging van 8,0 % in 2012 ging de consumptieprijzen voor aardgas in 2013 fors naar omlaag. De prijs voor aardgas lag gemiddeld 8,5 % lager dan in 2012. In het derde trimester van 2013 nam de aardgasprijs zelfs tot af het niveau van het tweede kwartaal 2011.

Uit de evolutie van de indicator “gemiddelde Belgische aardgasfactuur”²⁵ blijkt dat de energiecomponent in de aardgasprijs (met inbegrip van de transportkosten) sinds het tweede kwartaal 2012 in dalende lijn gaat. In 2013 vertraagde het prijsstijgingstempo voor deze energiecomponent fors en werd op jaarbasis een daling opgetekend van gemiddeld 12,3 % (tegenover +8,2 % in 2012 en zelfs +26,4 % in 2011). De energiecomponent was daardoor goed voor gemiddeld 58,3 % (d.i. 3,8 cent/kWh) van de totale prijs voor aardgas in de beschouwde periode. Zoals voor elektriciteit geldt ook hier dat de inkrimping van die kost hoofdzakelijk te danken is aan veranderingen die sinds januari zijn aangebracht in het aanbod van aardgascontracten en aan de gemiddelde daling op jaarbasis van de vaste en variabele tarieven in een

²⁴ Ter herinnering: de berekeningsmethode steunt op de verwervingsbenadering, overeenkomstig de richtlijnen van Eurostat voor het GICP en houdt geen rekening met de maandelijkse verbruikshoeveelheden.

²⁵ De gebruikte methodologie voor de uitwerking van de indicator van de gemiddelde aardgasfactuur voor de consument wordt uiteengezet in het jaarverslag 2011 van het Prijzenobservatorium, [http://economie.fgov.be/nl/binaries/Rapport annuel 2011 prix observatoire NL tcm325-164371.pdf](http://economie.fgov.be/nl/binaries/Rapport%20annuel%202011%20prix%20observatoire%20NL%20tcm325-164371.pdf).

context van toegenomen concurrentie. Daarbij had de marktdynamiek (substitutie-effect) nagenoeg geen enkele invloed²⁶.

De netwerktarieven (distributie en meet- en telactiviteit) bleven in 2013 stabiel: +0,7 % gemiddeld op jaarbasis (tegenover +8,9 % in 2012). Ze bereikten daardoor een aandeel van gemiddeld 22,1 % in de totale aardgasprijs in 2013, zijnde 1,4 cent/kWh.

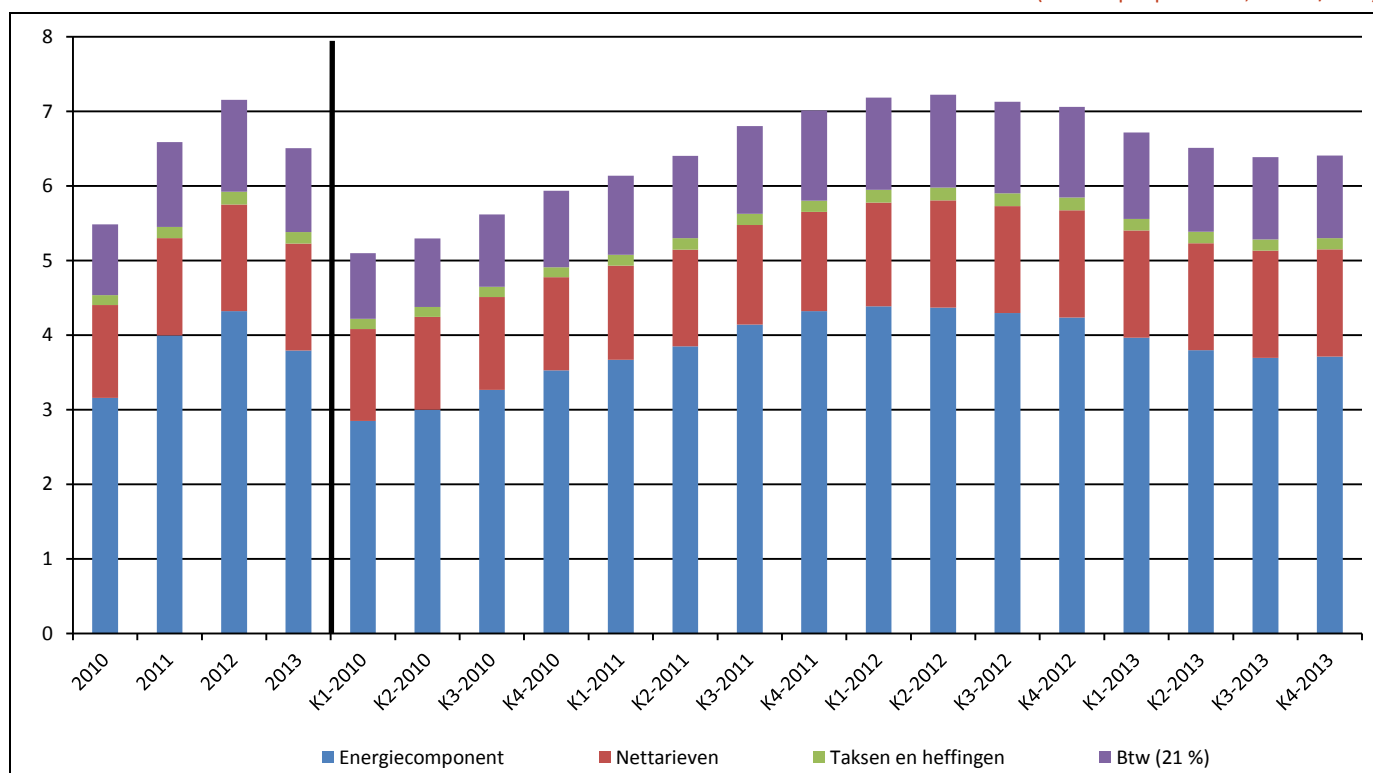
De taken en belastingen lieten in 2013 daarentegen een daling op jaarbasis optekenen van gemiddeld 9,8 % (tegenover +14,3 % in 2012). Die tendens laat zich hoofdzakelijk verklaren door een neerwaartse herziening van de toeslag voor beschermde klanten voor 2013, bestemd voor de financiering van de kost verbonden aan de toepassing van maximumprijzen (zogenaamde sociale tarieven).

Bijgevolg is de daling op jaarbasis van de consumptieprijzen voor aardgas in 2013 terug te voeren op een forse vermindering van de energiecomponent, bij gelijk blijvende nettarieven.

In 2013 ging de totale aardgasrekening voor een standaardhuishouden (jaarverbruik van 23.260 kWh) met 151 euro naar omlaag ten opzichte van het voorgaande jaar en kwam uit op een gemiddeld totaalbedrag van 1.513 euro²⁷.

Grafiek 8B: Indicator voor een gemiddelde aardgasfactuur en zijn componenten

(Consumptieprofiel D3, In cent/kWh)

Bronnen: Eigen berekeningen, VREG, CWaPE, BRUGEL, FOD Economie

Opm. 1: Op de gasfactuur dekken de nettarieven de kosten voor distributie.

Opm. 2: De meerkost voor beschermde klanten is niet onderworpen aan de btw²⁸.

²⁶ Volgens schattingen van het Prijzenobservatorium (bij constant blijvende marktaandeelen van de verschillende leveranciers tussen januari en december 2013) kwam in 2013 de jaar-op-jaar prijsdaling voor de energiecomponent uit op 12,2 %, hetzij een verschil van 0,1 procentpunt met de reële toestand (-12,3 %).

²⁷ Ter herinnering: de berekeningsmethode steunt op de verwervingsbenadering, overeenkomstig de richtlijnen van Eurostat voor het GICP en houdt geen rekening met de maandelijkse verbruikshoeveelheden.

²⁸ Zie artikel 3 van het koninklijk besluit van 24 maart 2003, dat een federale bijdrage voorzag, bestemd voor de financiering van bepaalde openbaredienstverplichtingen en van kosten verbonden aan de regulering en controle van de aardgasmarkt.

Zoals hierboven vermeld heeft de energiemarkt in 2013 ingrijpende veranderingen doorgemaakt. Naast de hierboven aangevoerde regeringsmaatregelen werden in 2013 een aantal overeenkomsten gesloten met de bedoeling de werking van de Belgische aardgas- en elektriciteitsmarkt te verbeteren.

De CREG heeft aldus een “Charter voor goede praktijken voor prijsvergelijkingswebsites voor elektriciteit en gas voor residentiële gebruikers en kmo’s” opgesteld (beslissing van 8 juli 2013²⁹). Momenteel worden immers verschillende prijsvergelijkingstools aan de consument aangeboden waarmee simulaties kunnen worden uitgevoerd om naargelang het consumptiepatroon van de betrokken consument het meest gunstigste tarief te bepalen. Deze simulatoren gaven echter voor eenzelfde consumptiepatroon soms uiteenlopende resultaten weer. Om dit te verhelpen hebben alle energieleveranciers (met uitzondering van Lampiris) en de onafhankelijke prijsvergelijkers er zich op 15 juli 2013 toe verbonden om vanaf begin 2014 een zelfde prijsberekeningsmethode aan te wenden. De CREG zal erop toezien dat de prijsvergelijkers het charter voor goede praktijken wel degelijk naleven.

In oktober 2013 werd een nieuw akkoord gesloten tussen de federale regering en de energieleveranciers. Deze laatsten hebben zich ertoe verbonden een reeks nieuwe regels in acht te nemen die in voege zullen treden tussen 1 januari en 1 april 2014, namelijk: communicatie van het voordeligste contract binnen het aanbod van de leverancier op grond van het verbruikspatroon van de klant (eenmaal per jaar); afschaffing van vergoedingen bij wisselen of verbreken van een contract; opstellen van gedetailleerde rekeningen met de verschillende posten; verplichting om een tariefsimulator voor te stellen op de website; verlengen van contracten van bepaalde duur met toestemming van de klant; betaling van interesten door de leverancier bij laattijdige terugbetaling van de klanten; mogelijkheid om de eindfactuur uit te sluiten van domiciliëring. Deze regels zijn bedoeld om te zorgen voor een betere werking van de Belgische energiemarkt door de transparantie van de gas- en elektriciteitsprijzen te verbeteren, door de consumentenbescherming te verbeteren en door de concurrentie te stimuleren.

In het kader van het “Interfederaal Pact voor Competitiviteit, Werkgelegenheid en Relance” (goedgekeurd door het overlegcomité op 17 december 2013)³⁰ heeft de federale regering verschillende beslissingen genomen met betrekking tot de energieprijzen: tijdelijke vermindering van de btw op elektriciteit van 21 % naar 6 % voor residentiële klanten tussen april 2014 en december 2015 (datum waarop deze maatregel geëvalueerd zal worden), behoud van de degressiviteit en de plafonnering van de federale offshorebijdrage.

De marktdynamiek (d.i. het aantal huishoudens die van energieleverancier wisselden) werd in 2012 sterk gestimuleerd door regeringsmaatregelen en diverse andere initiatieven. Het switch-percentage steeg daardoor fors. Dezelfde tendens ging in 2013 door, maar verzwakte wel trimester na trimester. Volgens statistieken van de VREG bedroeg het overstappercentage van residentiële klanten in 2013 in het Vlaams Gewest 14,8 % voor elektriciteit en 17,9 % voor aardgas (tegenover respectievelijk 16,7 % en 18,7 % in 2012). Uit de beschikbare gegevens blijkt dat ook in het Waals Gewest het overstappercentage voor elektriciteit in dalende lijn gaat, namelijk van 5,0 % naar 4,0 % tussen het eerste en derde kwartaal 2013. Over de drie eerste kwartalen van het jaar was het overstappercentage voor elektriciteit evenwel 13,0 % in het Waals Gewest (tegenover 10,4 % in de overeenkomstige periode van 2012). In het Brussels Gewest zakte het overstappercentage voor aardgas van 3,7 % naar 1,9 % tussen het eerste en tweede kwartaal 2013³¹.

²⁹ <http://www.creg.info/pdf/Beslissingen/B1216-4NL.pdf>.

³⁰ <http://www.premier.be/nl/pact-voor-competitiviteit-en-werkgelegenheid-federale-maatregelen>.

³¹ Wegens het ontbreken van recentere gegevens bij het opmaken van dit rapport kan de tendens voor aardgas in het Waals Gewest en voor elektriciteit in het Brussels Gewest vooralsnog niet worden bepaald.

Tabel 4: Percentage switches op de residentiële gas- en elektriciteitsmarkt³²

(Per gewest, kwartaal- en jaarlijkse bewegingen, in %)

Elektriciteit (1)	K1-2012	K2-2012	K3-2012	K4-2012	K1-2013(2)	K2-2013	K3-2013	K4-2013	2012	2013
Vlaanderen	3,5	3,5	4,9	4,8	5,7	3,7	3,1	2,3	16,7	14,8
Wallonië	3,3	3,1	4,0	4,3	5,0	4,0	4,0	Nb	14,7	Nb
Brussel	1,4	1,6	2,3	3,0	3,3	Nb	Nb	Nb	8,3	Nb
Gas (1)	K1-2012	K2-2012	K3-2012	K4-2012	K1-2013(2)	K2-2013	K3-2013	K4-2013	2012	2013
Vlaanderen	3,5	4,3	5,3	5,6	6,9	4,3	3,6	3,1	18,7	17,9
Wallonië	4,6	3,6	4,6	5,1	Nb	Nb	Nb	Nb	17,9	Nb
Brussel	1,6	1,8	2,5	3,4	3,7	1,9	Nb	Nb	9,3	Nb

Bronnen: VREG, CWaPE en BRUGEL

Opm. 1: De definitie van percentage switches varieert naargelang het gewest. De percentages zijn dus niet vergelijkbaar en tonen alleen een tendens per gewest.

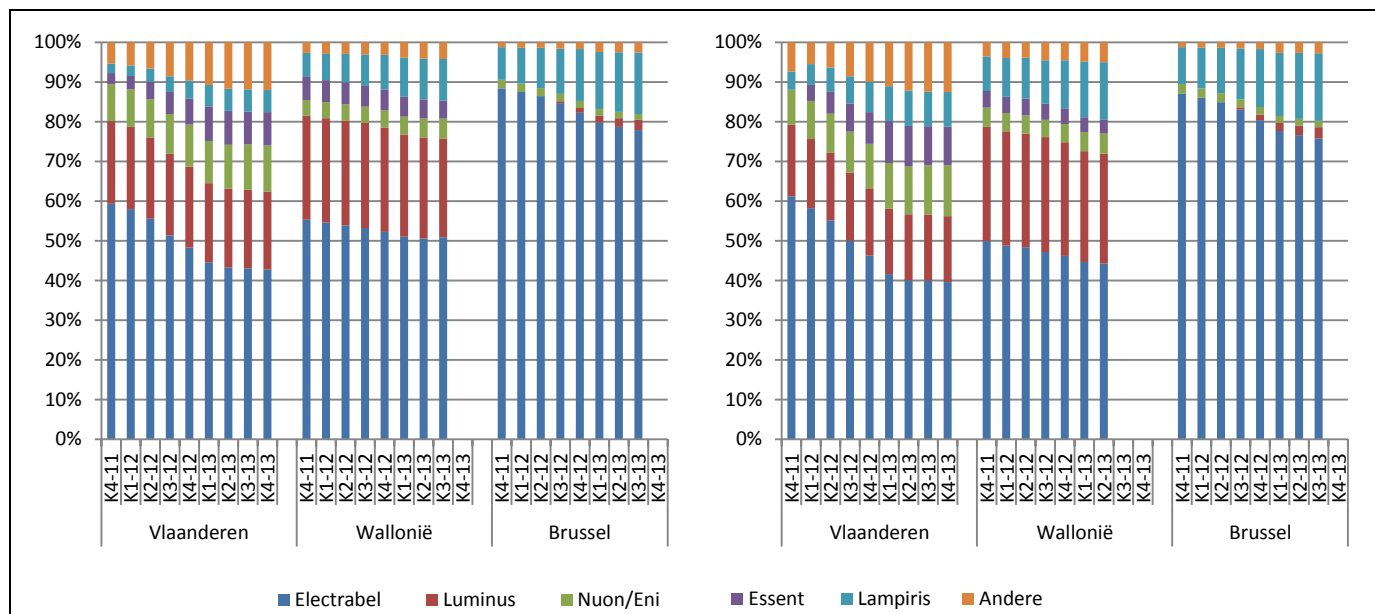
Opm. 2: De statistieken van het eerste kwartaal 2013 werden vooral bepaald door de cijfers van januari. Volgens de VREG wordt 1 januari beschouwd als een belangrijke overgangsdatum. Bovendien hebben de campagne “Durf vergelijken” en de groepsaankopen voor energie geleid tot een sterke stijging van het percentage switches in januari.

Nb: niet beschikbaar

De toegenomen dynamiek op de energiemarkt bleef niet zonder weerslag op de evolutie van de respectievelijke marktaandeelen van de afzonderlijke energieleveranciers op de residentiële markt. Uit de beschikbare gegevens blijkt dat het marktaandeel van de historische operator Electrabel in 2013 opnieuw is geslonken, zowel voor aardgas als voor elektriciteit, maar minder uitgesproken dan tevoren. Andere leveranciers (Lampiris en Eni) zagen daarentegen in dezelfde periode hun marktaandeel lichtjes stijgen. De marktaandeelen van Luminus en Essent evolueren verschillend naargelang de gewesten.

Grafiek 9: Evolutie van het marktaandeel van de elektriciteits- (links) en gasleveranciers (rechts) op de residentiële markt, per gewest

(Aandeel in totaal aantal leveringspunten)

Bronnen: VREG, CWaPE, BRUGEL

Opm.: Kwartaalgegevens weerspiegelen de situatie van de laatste maand van het kwartaal. Het marktaandeel van het vierde kwartaal 2013 komt dus overeen met dat van december.

³² De regionale regulatoren publiceren statistieken over klanten die van energieleverancier veranderen (overstap naar de concurrentie). Die ‘switch’-cijfers houden geen rekening met een verandering van contract bij eenzelfde leverancier. Er bestaan vier soorten veranderingen: de “move-in” (vraag voor het openen van een teller), de “supplier switch” (wanneer een klant van leverancier verandert), de “customer switch” (wanneer bij een open leverpunt de klant verandert maar dezelfde leverancier als voordien behouden blijft) en de “combined switch” (wanneer bij een open leverpunt de klant verandert en de nieuwe klant een andere leverancier dan voordien kiest).

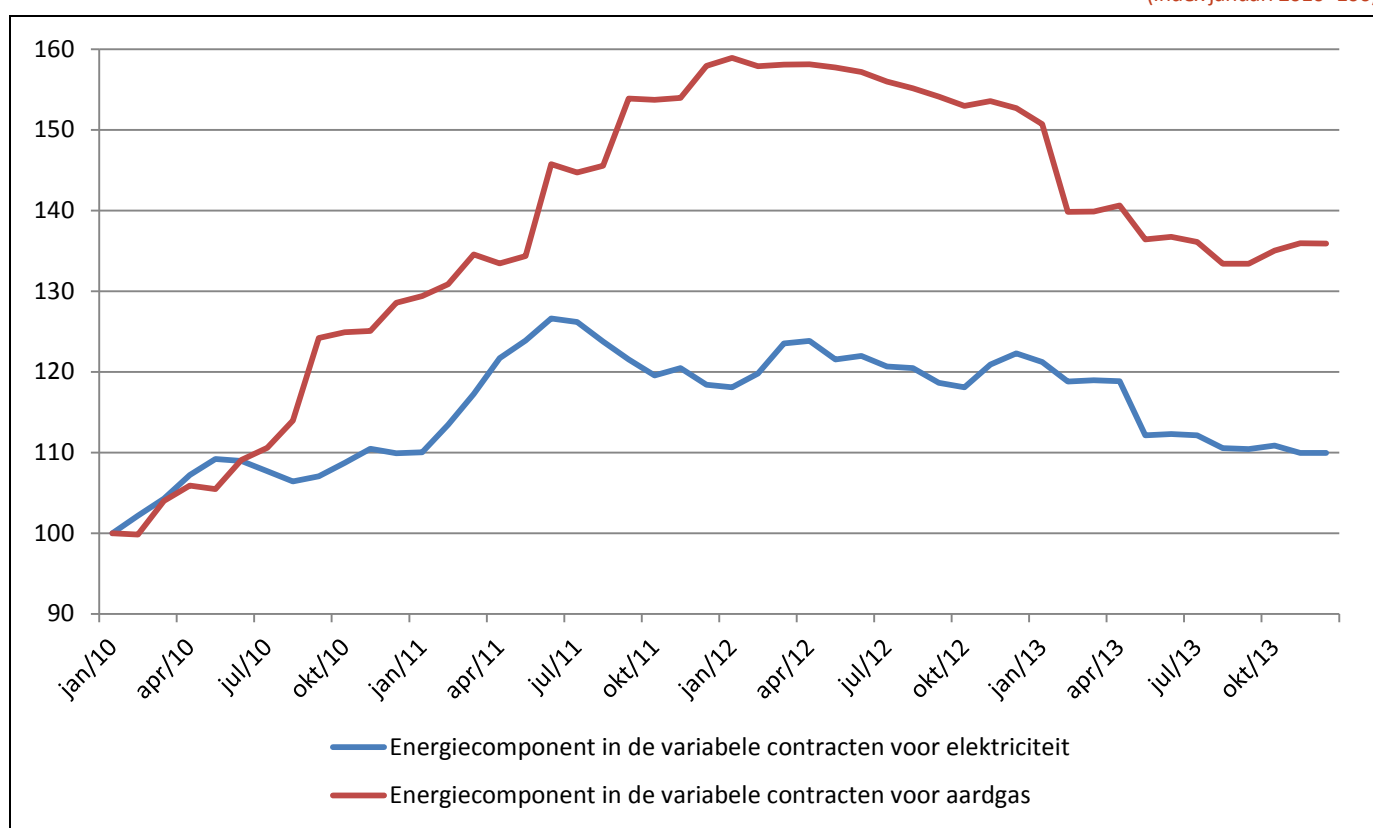
Focus: Impact van de hervorming van het indexeringsmechanisme op de energiecomponent³³

Op basis van de indicatoren “gemiddelde Belgische elektriciteits- en gasfactuur” evalueerde het Prijzenobservatorium de impact van de in 2013 aangebrachte wijzigingen aan de indexeringsmechanismen, toegepast door de verschillende leveranciers, op de prijsevolutie van de energiecomponent in de variabele contracten. Ter herinnering: deze aanpassingen hebben vooral betrekking op de toepassing (door het merendeel van de leveranciers) van nieuwe indexeringsparameters³⁴ vanaf januari 2013 en op het beperken van het aantal indexeringen van de variabele contracten tot vier maal per jaar.

Zo blijkt dat in 2013, specifiek voor de variabele contracten, de energiecomponent in de elektriciteitsprijs op jaarbasis met gemiddeld 5,8 % is gedaald (tegenover respectievelijk +12,5 % in 2011 en +0,5 % in 2012). Voor aardgas bedroeg de prijsafname tijdens de beschouwde periode op jaarbasis 11,7 % (tegenover +27,1 % in 2011 en +9,0 % in 2012).

Grafiek 10: Verloop van de energiecomponent voor de variabele contracten van aardgas en elektriciteit in België

(Index januari 2010=100)

Bronnen: Eigen berekeningen, VREG, CWaPE, BRUGEL, FOD Economie

Uitgaande van de beschikbare gegevens schatte het Prijzenobservatorium ook de evolutie van de kost van de energiecomponent voor de variabele contracten (prijs per kWh, zonder vaste heffing en bijdrage voor groene energie en warmtekrachtkoppeling) in de veronderstelling dat het in 2012 toegepaste indexeringsstelsel in 2013 verder behouden bleef. De schattingen steunen op het belangrijkste contract van de historische leverancier, dat in januari 2013 aan-

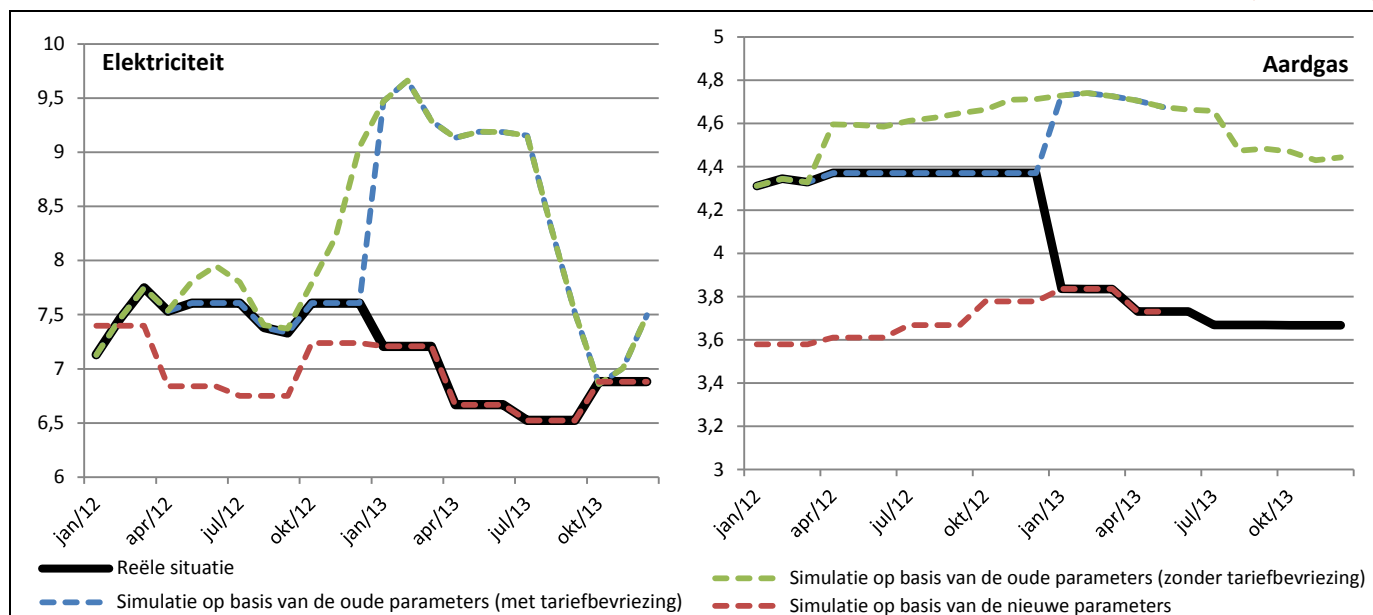
³³ Zie ook: NBB, “Verslag 2013: Economische en financiële ontwikkeling”, pagina 97-99, februari 2014.

³⁴ Ter herinnering: Electrabel indexeerde in 2012 de variabele elektriciteitscontracten op basis van de parameter Nc, die onder meer de prijsevolutie van olieproducten volgt. Wat aardgascontracten betreft baseerden Electrabel, Luminus en Nuon zich op indexparameters die sterk gecorreleerd waren met de evolutie van de olieprijs, via de parameter GOL603 (die de stookolieprijs met enkele maanden vertraging volgt). Om de prijzen voor aardgas en elektriciteit los te koppelen van de prijzen voor ruwe olie werden op 21 december 2012 twee koninklijke besluiten goedgekeurd.

gepast werd (verandering van -formule en indexeringsparameter), en vervolgens ook in mei 2013 (verandering van de naam van het contract).

Grafiek 11: Verloop van de energiecomponent in het voornaamste variabele tarief van de historische leverancier op basis van de oude en nieuwe indexeringsparameters

(In cent/kWh)

Bronvermelding: Eigen berekeningen, Electrabel, CREG, FOD Economie

Opm. 1: De resultaten zijn de in maand T daadwerkelijk waargenomen resultaten. Er is dus geen sprake van een verschuiving van de gegevens met een maand, zoals dit wel het geval is voor de schattingen gebaseerd op de indicatoren van het Prijzenobservatorium, waarvoor de CPI-methode gehanteerd wordt.

Opm. 2: Volgens de CREG valt de sterke daling van de energiecomponent voor de variabele elektriciteitscontracten in het derde kwartaal 2013 te verklaren door de sinds augustus fors gestegen beschikbaarheid van kerncentrales ten gevolge van de heropstart van Doel 3 en Tihange 2, met een niet te verwaarlozen invloed op de berekening van de oude Nc-parameter waarop de indexerings van het betrokken tarief gebaseerd is.

Indien de oude indexeringsparameters (en de oude indexeringsformules) in 2013 nog steeds van toepassing waren geweest, dan zouden de aardgas- en elektriciteitsprijzen vanaf januari 2013, d.i. op het einde van de periode met geblokkeerde energieprijzen, fors zijn toegenomen. De oude indexeringsparameters waren immers tijdens de prijzenblokkering gestegen, waardoor ze in het eerste kwartaal 2013 de kost van de energiecomponent zouden hebben doen stijgen. De prijzen per kWh op basis van de oude indexeringsparameters gingen daarna vanaf het tweede kwartaal naar omlaag. Voor elektriciteit bereikte de prijs in oktober zelfs hetzelfde peil als bij toepassing van de nieuwe indexeringsparameters, maar begon eind 2013 opnieuw te stijgen. Voor aardgas daalde de prijs in de loop van het jaar geleidelijk.

Aldus zou de consument in 2013 op basis van de oude indexeringsparameters en -formules voor het beschouwde contract een gemiddeld variabel tarief van 8,5 cent/kWh hebben moeten betalen voor elektriciteit en 4,6 cent/kWh voor aardgas, hetzij een kost die telkens ongeveer 25 % hoger ligt in vergelijking met de daadwerkelijk toegepaste nieuwe tarieven in het voornaamste variabele contract van de historische leverancier.

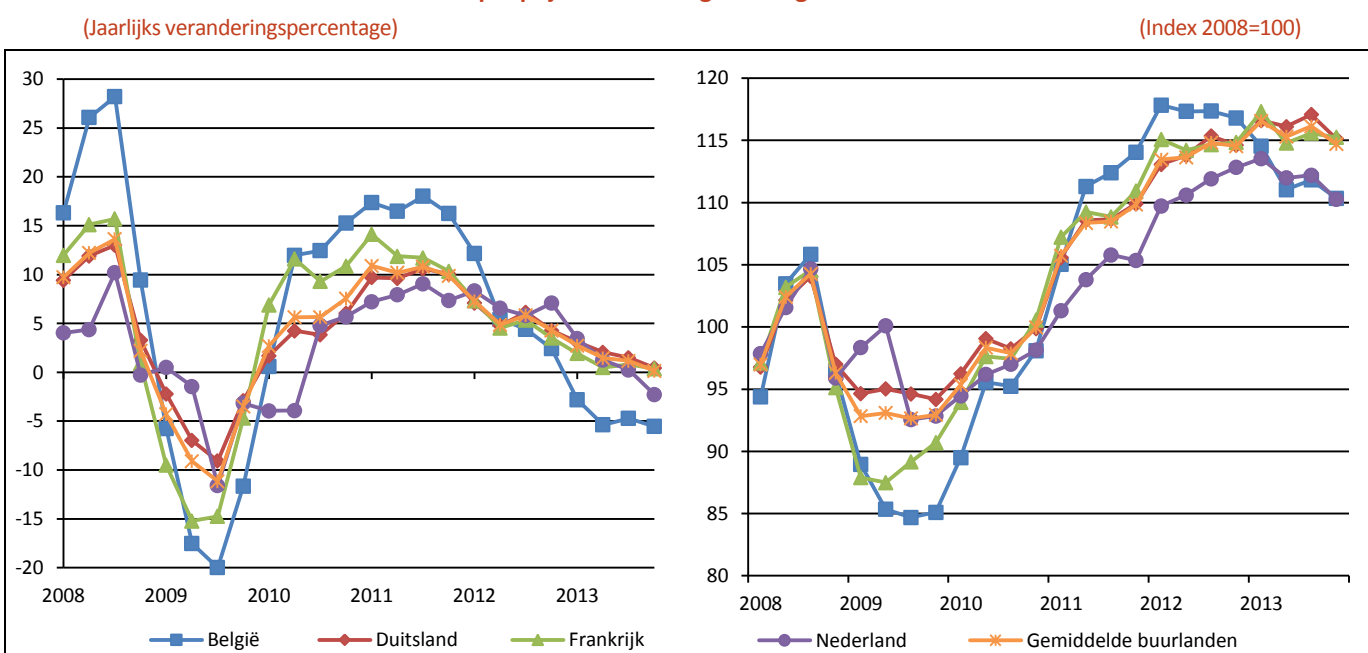
Bovendien blijkt tevens dat voor het beschouwde contract de energiecomponent voor elektriciteit en aardgas respectievelijk 13,4 % en 5,5 % meer gekost zou hebben op jaarbasis indien de oude parameters in 2013 zouden behouden geweest zijn (vergeleken met de reële situatie in 2012, onder geblokkeerde prijzen). Indien men dezelfde situatie beschouwt, maar zonder toepassing van de geblokkeerde prijzen (oude parameters in 2012 zonder blokkering en in 2013 – groene curve), zou de prijs per kWh voor het beschouwde contract in 2013 respectievelijk 9,7 % voor elektriciteit en 0,9 % voor aardgas hoger gelegen hebben in vergelijking met een jaar voordien. Met de toepassing van de nieuwe indexeringsparameters in 2013 (en vergeleken met de reële situatie in 2012) kende het beschouwde contract daarentegen een daling van 9,3 % voor elektriciteit en van 14,6 % voor aardgas.

Deze analyse toont aan dat de regeringsmaatregelen en de andere in de loop van 2012 genomen initiatieven een daling van de energieprijzen in de hand hebben gewerkt. Wel moet nogmaals onderstreept worden dat in de energiefactuur ook een aantal andere elementen verrekend zijn (nettarieven en diverse taken en belastingen).

I.2.2 Inflatie voor energie in de voornaamste buurlanden

In 2013 zette de vertraging van de inflatie voor energieproducten in de buurlanden, die in het laatste kwartaal 2011 begon, zich verder, maar in mindere mate dan in België. De gemiddelde inflatie voor energie in 2013 kwam uit op 1,4 % (tegenover 5,6 % in 2012) in de buurlanden, terwijl België in 2013 een inflatiecijfer van -4,6 % (tegenover 6,0 % in 2012) registreerde. Het inflatieverschil voor energie tussen België en de buurlanden was in 2013 dus ten voordele van ons land (in tegenstelling tot in 2012)³⁵. De productgroep leverde namelijk een bijdrage van 0,7 procentpunt tot het totale inflatieverschil ten voordele van België. In Duitsland bedroeg de inflatie voor energieproducten 1,8 % in 2013 (tegenover 5,6 % in 2012), terwijl Frankrijk en Nederland een inflatiecijfer kenden van respectievelijk 0,9 % (tegenover 5,2 % in 2012) en 0,7 % (tegenover 6,9 % in 2012)³⁶.

Grafiek 12: Kwartaalevolutie van de consumptieprijzen voor energie in België en in de voornaamste buurlanden

Bronnen: EC, FOD Economie, AD Statistiek

In 2013 droeg elk product van de energiegroep bij tot het inflatieverschil ten voordele van ons land. In de eerste plaats gaat het om elektriciteit en gas, ten gevolge van de veranderingen op deze markten in 2013 (zie hierboven) en in mindere mate om motorbrandstoffen en vloeibare brandstoffen³⁷.

In tegenstelling tot België nam de inflatie voor elektriciteit gemiddeld toe in de buurlanden, van 3 % in 2012 tot 9,5 % in 2013 (ter herinnering: ze kwam uit op -0,9 % in België, tegenover 1,9 % in 2012). In Duitsland bereikte de inflatie voor

³⁵ In 2012 droeg energie namelijk 0,4 procentpunt bij tot het inflatieverschil ten nadele van ons land.

³⁶ Op basis van het GICP bij constante indirecte belastingen, dat door Eurostat wordt gepubliceerd, zou de inflatie voor energie in 2013 -2,7 % hebben bereikt in Nederland en 0,5 % in Frankrijk (er is geen verschil in België en in Duitsland). In Frankrijk is het verschil tussen het huidige inflatiecijfer en de inflatie bij constante belastingtarieven te wijten aan de tijdelijke verlaging van de binnenlandse belasting op de consumptie van brandstoffen tussen eind augustus en eind november 2012 (welke daarna geleidelijk verhoogd werd tot 11 januari 2013). Deze verlaging werd opgelegd in het kader van het actieplan van de regering om de stijging van de brandstofprijzen in de zomer te beperken. Naast de btw-verhoging van 19 % tot 21 % in oktober 2012 heeft de Nederlandse overheid in januari 2013 ook de accijns op brandstoffen en vloeibare brandstoffen verhoogd.

³⁷ In 2012 leverde alleen elektriciteit een bijdrage ten gunste van ons land, toen een prijsbevrozing van kracht was.

elektriciteit in 2013 11,9 % (tegenover 2,8 % in 2012)³⁸, in Frankrijk 6,5 % (3,1 % in 2012) en in Nederland 3,6 % (4,7 % in 2012).

In 2013 vertraagde het prijsstijgingstempo van gas in de buurlanden, net zoals in België, maar het bleef met 2,3 % positief (tegenover 6,3 % in 2012), terwijl de daling van de finale prijzen van gas in België in 2013 uitkwam op -8,5 % (tegenover 8,0 % in 2012). In Frankrijk bereikte de inflatie voor gas in 2013 4,1 % (6,8 % in 2012), in Duitsland 1,2 % (5,5 % in 2012) en in Nederland 2,1 % (7,2 % in 2012).

De inflatie voor motorbrandstoffen en smeermiddelen nam ook af in de buurlanden tussen 2012 en 2013 (van gemiddeld 5,5 % tot -2,8 %), maar in mindere mate dan in ons land (van 6,5 % tot -4,6 %).

In 2013 betaalde de consument in de buurlanden gemiddeld 5,0 % minder voor vloeibare brandstoffen³⁹ ten opzichte van vorig jaar (de inflatie bedroeg 9,1 % in 2012). Ter herinnering: in België daalde de inflatie voor vloeibare brandstoffen van 10,1 % in 2012 tot -5,9 % in 2013. De sterkere daling van de inflatie voor vloeibare brandstoffen in België wordt verklaard door de lagere accijnzen en andere forfaitaire taken in ons land voor dit product, waardoor de prijzen sneller reageren op de schommelingen in de olieprijs.

Tabel 5: Energie en voornaamste categorieën in België en in de drie voornaamste buurlanden in 2013

(Jaarlijks veranderingspercentage, tenzij anders vermeld)

	België	Gemiddelde buurlanden	Duitsland	Frankrijk	Nederland	Gewicht 2013 (in %)	
						België	Gemiddelde buurlanden
Vaste brandstoffen	3,4	2,9	4,4	0,5	Nb	0,1	0,1
Elektriciteit	-0,9	9,5	11,9	6,5	3,6	2,9	2,7
Vloeibare brandstoffen	-5,9	-5,0	-6,0	-3,1	Nb	1,7	1,0
Gas	-8,5	2,3	1,2	4,1	2,1	2,2	1,7
Brandstoffen voor wegvervoer	-4,6	-2,8	-3,8	-2,3	-1,4	4,5	4,7
Energie	-4,6	1,4	1,8	0,9	0,7	11,3	11,2

Bronnen: EC, FOD Economie, AD Statistiek

Nb: niet beschikbaar.

Net zoals voor de andere productgroepen werd de evolutie van de consumptieprijzen voor energie geanalyseerd over een langere periode (van 2008 tot 2013). Een vergelijking in de tijd van de evolutie van energieprijzen (in het bijzonder gas- en elektriciteitsprijzen) tussen landen is geen evidentie, aangezien de energieprijzen in België volatieler waren in het verleden (zowel omhoog als omlaag, zie grafiek 12). Dit is te wijten aan de lagere accijnzen voor huisbrandolie en aan het automatische indexeringsmechanisme voor de tarieven van gas en elektriciteit⁴⁰. Tussen 2008 en 2013 stegen de energieprijzen in onze buurlanden met gemiddeld 15,7 % (tegenover een stijging van 11,9 % in België), meer bepaald met 16,2 % in Duitsland, 15,7 % in Frankrijk en 12,0 % in Nederland.

De prijzen voor motorbrandstoffen en vloeibare brandstoffen, die voornamelijk bepaald worden door de olieprijs, vertonen tussen 2008 en 2013 een gelijkaardige evolutie in België en in de buurlanden: de motorbrandstoffen zijn in België namelijk +13,8 % duurder geworden en gemiddeld +11,7 % in de buurlanden, tegenover respectievelijk +10,3 % en +9,3 % voor stookolie. Voor gas en elektriciteit namen de prijzen in de laatste vijf jaar echter veel sterker toe in de buurlanden dan in België. Sinds midden 2012 nemen de elektriciteitsprijzen in België namelijk lichtjes af, terwijl ze een forse stijging kenden in de buurlanden. In 2013 gingen de gasprijzen in België sterk omlaag, terwijl ze gemiddeld stabiel bleven in de buurlanden. Deze evolutie heeft geleid tot prijsstijgingen die voor deze twee producten gunstiger zijn voor

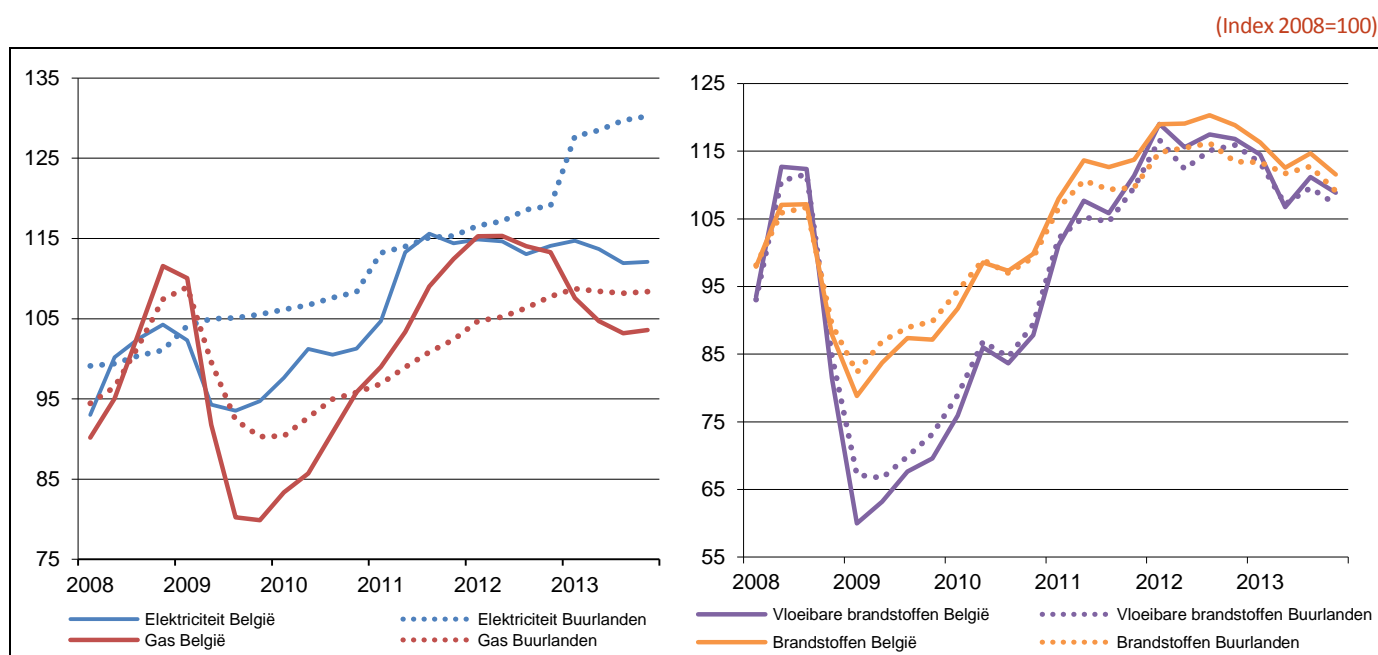
³⁸ De sterke stijging van de consumptieprijzen voor elektriciteit in januari 2013 in Duitsland is het gevolg van de verhoging van een belasting om de investeringen in groene energie (windmolenparken, zonne-energie, ...) te financieren.

³⁹ Vloeibare brandstoffen worden niet opgenomen in het indexcijfer van Nederland.

⁴⁰ De meer uitgesproken volatiliteit van energieprijzen in België zou in de toekomst kunnen verminderen. Sinds 2013 wordt de loskoppeling van de gas- en elektriciteitsprijzen van de olieprijs in België verzekerd. De regering heeft namelijk twee koninklijke besluiten (Belgisch Staatsblad van 15 januari 2013) aangenomen die een exhaustieve lijst vastleggen met toegelaten criteria voor de indexering. Niettemin worden de prijzen nog steeds bepaald door een trimestrieel indexeringsmechanisme, gebaseerd op parameters gelinkt aan noteringen op de beurs van gas en elektriciteit, welke ook volatiel zijn.

de Belgische consument (+4,8 % voor gas in België tussen 2008 en 2013 tegenover gemiddeld +8,4 % in de buurlanden, voor elektriciteit zijn deze percentages respectievelijk +13,1 % tegenover 29,0 %). Gezien de hoge volatiliteit van Belgische energieprijzen over de beschouwde periode moet echter opgemerkt worden dat de keuze van het basisjaar (2008, namelijk een jaar met een sterke prijsstijging in België) een invloed heeft op de vergelijking van de evolutie van de energieprijzen ten voordele van ons land. Was het referentiejaar 2005, dan zou de prijsstijging voor gas niet meer ten gunste van België zijn (+51,8 % voor gas in België tussen 2005 en 2013, tegen een gemiddelde van +43,4 % in de buurlanden. Voor elektriciteit zijn de cijfers als volgt: +40,9 % tegen +43,4 %).

Grafiek 13: Kwartaalevolutie van de indexcijfers van de consumptieprijzen voor de verschillende energieproducten in België en in de voornaamste buurlanden

Bronnen: EC, FOD Economie, AD Statistiek

Focus : Vergelijking van het niveau van de elektriciteits- en aardgasprijzen in België en in de buurlanden

De verschillende regeringsmaatregelen en andere initiatieven die in 2012 en 2013 in België zijn genomen lagen aan de basis van een convergentiebeweging van de residentiële prijzen voor elektriciteit en aardgas tussen België en de buurlanden (vgl. verder grafiek 13).

Om zich een idee te kunnen vormen van de prijsniveaus, houdt de CREG een databank met energieprijzen bij (voor elektriciteit en aardgas) waarmee de gemiddelde energiefactuur van Belgische, Franse, Duitse en Nederlandse consumenten kan worden vergeleken⁴¹.

Volgens de CREG-methodologie betaalde de Belgische consument in december 2013 2,9 % minder op zijn totale energiefactuur (d.i. alle onderdelen ervan samen, inclusief netwerktarieven en diverse taksen en btw) dan gemiddeld in de buurlanden⁴² voor elektriciteit (ten opzichte van december 2012 is het verschil in ons voordeel omgeslagen met 19,2

⁴¹ De CREG publiceert deze gegevens sinds september 2012 in haar "Overzicht en evolutie van de elektriciteits- en gasprijzen voor residentiële klanten en kmo's". Het daarbij in aanmerking genomen profiel voor residentiële klanten wordt gekenmerkt door een jaarlijks elektriciteitsverbruik van 3.500 kWh aan enkelvoudig tarief en een jaarlijks aardgasverbruik van 23.260 kWh. De gegevens zijn ook beschikbaar voor het Verenigd Koninkrijk.

⁴² Gemiddelde van de CREG-gegevens voor Duitsland, Frankrijk en Nederland, gewogen door middel van het voor elk land door Eurostat gepubliceerde gewicht in functie van het aantal inwoners in 2013.

procentpunt) en 2,7 % minder voor gas (hier is ten opzichte van december 2012 het verschil met 12,4 procentpunt in ons voordeel omgeslagen).

Dit gemiddelde verbergt wel een grote heterogeniteit tussen de buurlanden onderling. Zo bleek in december 2013 de totale elektriciteitsfactuur 23,2 % minder hoog in België dan in Duitsland (in de eerste plaats door de veel hogere taken die in Duitsland worden toegepast en waarmee steunmaatregelen voor investeringen in hernieuwbare energievormen worden gefinancierd), maar 12,8 % hoger dan in Nederland en 41,5 % hoger dan in Frankrijk. Weliswaar is het prijsverschil tussen België en Frankrijk momenteel nog aanzienlijk, maar is het toch met 23,3 procentpunt geslonken sinds december 2012 als gevolg van een sterke stijging van de elektriciteitstarieven in Frankrijk halverwege 2013⁴³. Wat aardgas betreft bleek de totale factuur voor de Belgische consument in december 2013 minder hoog dan elders. In België betaalden de consumenten 1,5 % minder dan in Duitsland, 1,4 % minder dan in Frankrijk en 13,3 % minder dan in Nederland⁴⁴.

Deze evolutie van de totale energiefactuur, die in 2013 gunstig uitviel voor de Belgische consument, is toe te schrijven aan de daling van de energiecomponent in ons land die is teweeggebracht door diverse overheidsmaatregelen en andere initiatieven genomen in 2012 en 2013.

Volgens de CREG-methodologie was de prijs voor de energiecomponent van elektriciteit in december 2012 nog steeds circa 38,8 % hoger in België dan het gewogen gemiddelde in de drie ons omringende landen. Dat ongunstige verschil is een jaar later tot ongeveer 2,9 % geslonken. Ook hier toont de analyse uiteenlopende resultaten naar gelang het beschouwde land. In december 2013 bedroeg het verschil met Frankrijk 21,7 % (ten nadele van België) terwijl de prijzen voor de energiecomponent van elektriciteit in ons land 6,5 % lager uitkwamen dan in Duitsland en 5,9 % lager dan in Nederland⁴⁵.

Voor aardgas lag in december 2012 de prijs voor de energiecomponent 21,0 % hoger in België dan gemiddeld in de buurlanden. Dit verschil is in een jaar tijd ingekrompen tot ongeveer 5,2 %. Evenals voor elektriciteit zijn de bevindingen niet dezelfde als men elk buurland afzonderlijk bekijkt. In december 2013 beliep het prijsverschil met Duitsland 10,7 % ten nadele van België, terwijl de prijzen voor de energiecomponent in België vergelijkbaar waren met die gehanteerd in Frankrijk en Nederland⁴⁶.

Ten opzichte van december 2012 en het gewogen gemiddelde van de drie buurlanden, zijn de prijsverschillen voor elektriciteit en gas in het voordeel van België geëvolueerd, zowel op het niveau van het totale factuur als op het niveau van de energiecomponent.

⁴³ In augustus 2013 ging Frankrijk over tot een opwaartse aanpassing van de elektriciteitstarieven, zowel van de energiecomponent als van de netwerktarieven en de daarmee verbonden taken. Het verschil met Duitsland, dat voor elektriciteit reeds in december 2012 in ons voordeel was, is verder toegenomen met 16,3 procentpunt. Met Nederland verminderde het voor ons nadelige verschil met 13,1 procentpunt ten opzichte van december 2012.

⁴⁴ Ten opzichte van december 2012 zijn voor aardgas de prijsverschillen in ons voordeel omgeslagen met 13,1 procentpunt ten aanzien van Duitsland en met 12,5 procentpunt ten aanzien van Frankrijk. Het verschil met Nederland, reeds in december 2012 ten gunste van België, steeg verder in ons voordeel met 8,9 procentpunt.

⁴⁵ Ten opzichte van december 2012 sloegen de prijzen voor de energiecomponent op de elektriciteitsfactuur in ons voordeel om met 27,3 procentpunt ten aanzien van Duitsland en met 26,4 procentpunt ten aanzien van Nederland. Het voor ons ongunstige prijsverschil met Frankrijk slonk met 58 procentpunt.

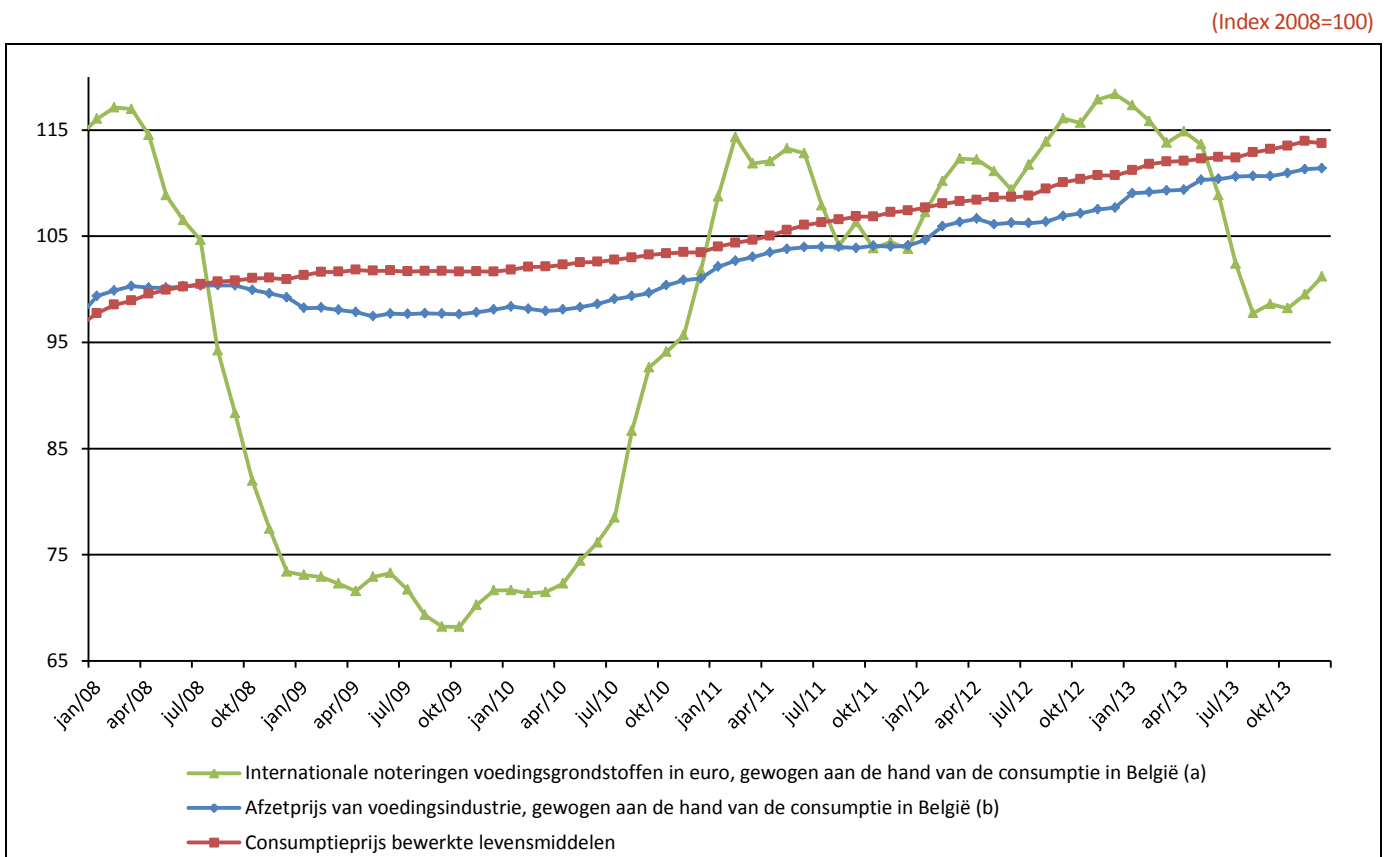
⁴⁶ Ten opzichte van december 2012 verminderden de voor ons ongunstige prijsverschillen voor de energiecomponent in de aardgasfactuur met 17,1 procentpunt ten aanzien van Duitsland, met 16,6 procentpunt ten aanzien van Frankrijk, en met 6,8 procentpunt voor Nederland.

I.3 Inflatie voor bewerkte levensmiddelen in 2013

I.3.1 Inflatie voor bewerkte levensmiddelen in België

Hoewel ze de laatste maanden opnieuw opwaarts gericht waren, kwamen de grondstoffenprijzen (uitgedrukt in euro) in 2013 gemiddeld 5,5 % lager uit dan een jaar voordien. In december 2013 lagen ze 14,5 % lager dan een jaar eerder, toen ze hun hoogste notering bereikt hadden van de onderzochte periode. Deze prijsdaling op de grondstoffenmarkt wordt voornamelijk veroorzaakt door de sterk afgenomen graanprijzen op de Europese interne markt.

Grafiek 14: Prijsverloop in de voedingskolom

Bron: EC, FOD Economie, AD Statistiek, NBB

(a) Voor de grondstoffenprijzen werd op basis van de gegevens betreffende de Europese interne marktprijzen (granen, melk, eieren, en vetten), de grondstoffenprijzen van het IMF (cacao, koffie en vetten) en de gemiddelde Europese prijs voor witte suiker (verkooprijzen van de suikerraffinaderijen voor bulkproducten, beschikbaar vanaf juli 2006 tot juni 2013, en geëxtrapoleerd aan de hand van de afzetprijs van de suikerindustrie in de Eurozone – 17 landen) een index samengesteld die het gemiddelde verloop van de voedingsgrondstoffennotering weergeeft.

(b) Voor de berekening van de index betreffende de afzetprijzen werd een gewogen gemiddelde gemaakt van enerzijds de afzetprijzen voor de binnenlandse Belgische markt (voor de sectoren NACE 1040 Oliën en vetten, 1050 Zuivelproducten, 1060 Maalderijproducten, 1070 Bakkerijproducten, 1080 Andere voedingswaren en 1100 Dranken) en anderzijds de (via Eurostat beschikbare) afzetprijzenstatistiek van dezelfde sectoren voor de Eurozone (17 landen). De in de detailhandel verkochte goederen worden immers zowel in België als in het buitenland geproduceerd. Aan beide reeksen werd een gewicht toegekend van 50 %. Voor het samenstellen van de index werden de gewichten van de betreffende sectoren binnen het GICP gebruikt.

In tegenstelling tot de afnemende grondstoffenprijzen, bleven de afzet- en consumptieprijzen in 2013 opwaarts gericht. De afzetprijzen van de voedingsindustrie lagen tijdens het verslagjaar 3,5 % hoger dan een jaar voordien. Ook de consument zag de prijzen voor bewerkte levensmiddelen toenemen, en betaalde in 2013 gemiddeld 3,2 % meer dan tijdens het voorgaande jaar, waardoor de jaarinflatie op nagenoeg hetzelfde niveau noteerde als tijdens de twee voorgaande jaren. In de loop van 2013 vertraagde het prijsstijgingstempo weliswaar, van 3,4 % in het eerste kwartaal tot 2,8 % in het vierde kwartaal.

Voor de meeste productcategorieën binnen de bewerkte levensmiddelen vertraagde de inflatie tussen 2012 en 2013. Het gaat meer bepaald om de zuivelproducten, om suiker, jam, chocolade, om alcoholvrije dranken, om andere voedingswaren en om oliën en vetten. Voor brood en granen werd een stabilisatie van het inflatieritme opgetekend, terwijl de inflatie voor alcoholhoudende dranken en tabak hoger lag dan in 2012.

Tabel 6: Recent verloop van de inflatie voor bewerkte levensmiddelen

(Jaarlijks veranderingspercentage, tenzij anders vermeld)

	2011	2012	2013	2012	2013					2013 – IV			Bijdrage ¹	Gewicht ²
				IV	I	II	III	IV	okt	nov	dec			
				Alcoholhoudende dranken	-0,4	1,8	5,2	3,0	4,3	5,1	5,6	5,9		
Tabak	1,4	3,6	4,2	5,2	5,2	3,7	3,5	4,5	4,3	4,6	4,7	0,8	17,8	
Brood en granen	4,5	2,9	2,9	3,1	3,1	3,7	3,2	1,7	2,0	1,7	1,4	0,7	24,3	
Zuivelproducten	2,7	2,6	2,2	2,0	1,6	2,0	2,1	3,0	2,7	3,0	3,1	0,3	14,7	
Suiker, jam, chocolade	6,1	4,9	3,4	4,3	4,5	4,5	2,9	1,8	2,2	2,0	1,2	0,3	9,3	
Alcoholvrije dranken	4,8	2,8	1,1	1,6	1,7	1,1	1,0	0,5	0,9	0,2	0,3	0,1	11,0	
Andere voedingswaren	3,1	3,9	1,7	4,3	2,9	3,1	0,9	-0,1	-0,4	0,2	-0,1	0,1	5,0	
Oliën en vetten	8,4	3,9	2,4	-0,7	1,4	2,8	3,3	2,5	2,8	2,4	2,0	0,1	2,7	
Bewerkte levensmiddelen	3,1	3,1	3,2	3,2	3,4	3,4	3,1	2,8	2,8	2,9	2,7	3,2	100,0	

Bronnen: EC, FOD Economie, AD Statistiek

¹ Bijdrage tot de inflatie van de groep in 2013 (in procentpunt), ² p.m. gewicht in de groep in 2013 (in %)

Met een impact van 0,8 procentpunt droegen de alcoholische dranken het meest bij tot de inflatie van de bewerkte levensmiddelen. Sinds 2011, toen de inflatie van deze productcategorie nog negatief was (-0,4 %), werd elk kwartaal een hogere inflatie opgetekend, en in 2013 kwam de jaarinflatie uit op gemiddeld 5,2 %. Bij de onderliggende getuigen liep de inflatie het hoogst op voor Roséwijn (+10,3 %), vermut (+9,8 %), jenever (+8,8 %), likeur (+6,8 %) en een bak pilsbier (+6,5 %). Als verklaring voor deze sterke prijsstijgingen kan onder andere verwezen worden naar de prijsverhogingen door de producent (waarbij de brouwers voor 2014 reeds nieuwe prijsverhogingen hebben aangekondigd) en de accijnsverhogingen voor alcoholische dranken (op 1 januari 2013 voor wijn, op 5 augustus 2013 voor bier en wijn). Volgens Eurostat zou de inflatie voor alcoholische dranken, zonder wijzigingen van de indirecte belastingen (btw en accijnzen), uitgekomen zijn op 3,3 % in 2013. Bijna twee vijfde van de inflatie voor alcoholhoudende dranken zou dus het gevolg zijn van de ingevoerde accijnsverhogingen, volgens de indicator van Eurostat bij ongewijzigde indirecte belastingen, welke veronderstelt dat elke accijnsverhoging integraal en direct doorgerekend wordt in de consumptieprijs⁴⁷.

Ook de bijdrage van tabak (met een gemiddelde prijstoename van 4,2 % in 2013) tot de inflatie van de bewerkte levensmiddelen liep in 2013 op tot 0,8 procentpunt. Vooral losse tabak werd in 2013 opvallend duurder ten opzichte van een jaar voordien (+8,8 %), en voor sigaretten betaalde de consument gemiddeld 3,2 % meer. Aan de basis van deze prijstoenames liggen de verschillende recente accijnsverhogingen (op 1 februari 2013 en op 1 juli 2013)⁴⁸. Zonder wijzigingen van de indirecte belastingen (btw en accijnzen), zouden de prijzen voor tabak immers met 0,2 % zijn gedaald.

Met een gemiddelde consumptieprijsstijging van 2,9 % droeg brood en granen, de categorie met het grootste gewicht binnen de productgroep (bijna een kwart), in 2013 gemiddeld 0,7 procentpunt bij tot de inflatie van de bewerkte levensmiddelen. In de loop van het jaar nam de inflatie eerst toe (tot 3,7 % in het tweede kwartaal), om daarna terug te vallen op gemiddeld 1,7 % in het vierde kwartaal. Vooral Luikse wafels (+8,6 %), puddingpoeder (+8,3 %) en biscuits (+5,4 %) werden fors duurder. Na de prijsstijgingen van de afgelopen jaren betaalde de consument in 2013 (op jaarbasis) gemiddeld 1,1 % minder voor bloem en 2,3 % minder voor spaghetti. Tussen mei en december 2013 daalde de consumptieprijs voor bloem al met 8,2 %, terwijl spaghetti sinds februari 2013 al 14,6 % goedkoper werd. Deze waargenomen prijsdalingen zijn wellicht het gevolg van lagere noteringen voor de belangrijkste grondstoffen van deze producten, respectievelijk broodtarwe (-25,4 % in december 2013 ten opzichte van het meest recente piekniveau in december 2012, hoewel de broodtarweprijzen de laatste maanden weer in opgaande richting gaan) en harde tarwe (-15,9 % sinds september 2012).

⁴⁷ In het derde kwartaalverslag 2013 werd een aparte focus gewijd aan de accijnzen op alcoholische dranken en tabak.

⁴⁸ Op 1 januari 2014 werden de accijnzen nogmaals verhoogd.

De impact van de zuivelproducten op de inflatie van de bewerkte levensmiddelen bedroeg 0,3 procentpunt, en gemiddeld kwam de inflatie in 2013 uit op 2,2 %. Gedurende het verslagjaar nam het prijsstijgingsritme toe, waardoor de inflatie in het vierde kwartaal 2013 uitkwam op gemiddeld 3,0 %. Vooral volle melk (+7,7 %) en volle natuuryoghurt (+6,3 %) werden opvallend duurder, en ook voor halfvolle melk (+4,1 %) betaalde de consument meer. Deze consumptieprijstijgingen zijn het gevolg van de gestegen uitbetaalde melkprijs aan de melkveehouder (+59,0 % tussen juli 2012 en december 2013), voornamelijk te wijten aan de toegenomen vraag naar melkproducten uit onder andere China en Rusland. De hogere jaar-op-jaar prijsstijging voor volle dan voor halfvolle melk vindt haar oorsprong in een meer uitgesproken prijsdaling voor volle melk in 2012 (basiseffect). In december 2013 lag de consumptieprijs voor eieren 7,4 % lager dan in januari, hoewel de eierprijs in de winkel sinds september 2013 terug de opwaartse beweging van de eiermarkt van Kruishoutem volgt. Gemiddeld betaalde de consument in 2013 voor eieren 0,7 % minder dan een jaar voordien, terwijl de jaarinflatie in 2012 nog 17,1 % bedroeg.

Voor de productcategorie suiker, jam, chocolade (met een bijdrage tot de inflatie van de bewerkte levensmiddelen van 0,3 procentpunt) werd in 2013 een inflatiecijfer opgetekend van gemiddeld 3,4 %. In de loop van het verslagjaar ging de inflatie van 4,5 % in het eerste naar 1,8 % in het vierde kwartaal. Op productniveau werden vooral ijshoortjes (+5,0 %), viervruchtenjam (+4,8 %), pralines (+4,4 %) en chocopasta (+4,1 %) duurder. Ten opzichte van de voorbije jaren vertraagde de inflatie voor deze productcategorie (+6,1 % in 2011, +4,9 % in 2012). Opvallend is de vertraging van de inflatie voor suiker (van gemiddeld +9,0 % in 2012 tot +1,3 % in 2013), en verschillende chocoladeproducten (zoals bijvoorbeeld chocopasta, waarvan de inflatie ging van 16,7 % in 2012 naar 4,1 % in 2013). Deze prijsevolutie hangt samen met de evolutie van de noteringen voor witte suiker (i.e. bulkproducten van de suikerraffinaderijen): na de prijsstijging voor Europese suiker tussen februari 2010 en januari 2013 (+55,7 %), lag de suikerprijs in november 2013 (de recentst beschikbare gegevens) 11,8 % lager dan in januari 2013. De internationale prijzen voor cacaobonen lijken daarentegen aan een nieuwe opmars te zijn begonnen: ze noteerden in 2013 gemiddeld ongeveer op hetzelfde niveau als het jaar voordien (uitgedrukt in euro), maar zijn sinds het voorjaar opnieuw opwaarts gericht (+25,3 % in december 2013 ten opzichte van februari 2013).

Voor alcoholvrije dranken bedroeg de inflatie 1,1 % in 2013. Het prijsstijgingstempo vertraagde in de loop van 2013 van +1,7 % in het eerste kwartaal tot +0,5 % in het vierde kwartaal. Voor gashoudend water en limonade diende de consument in 2013 gemiddeld respectievelijk 5,7 % en 5,5 % meer te betalen dan een jaar voordien, en ook instantcacao (+4,7 %) en cola (+3,5 %) kostten duidelijk meer. Koffie werd daarentegen goedkoper: koffiepads -3,7 %, koffie (in bonen of gemalen) -2,5 %. De internationale prijzen voor koffiebonen⁴⁹ blijven immers neerwaarts gericht en noteerden in 2013 gemiddeld 25,7 % lager dan een jaar voordien (uitgedrukt in euro). Ten opzichte van 2012 (gemiddeld +2,8 %) liep de inflatie in 2013 terug voor deze productcategorie, wat vooral het gevolg is van een lagere bijdrage voor koffie, niet-gashoudend water, vruchtensap en cola light.

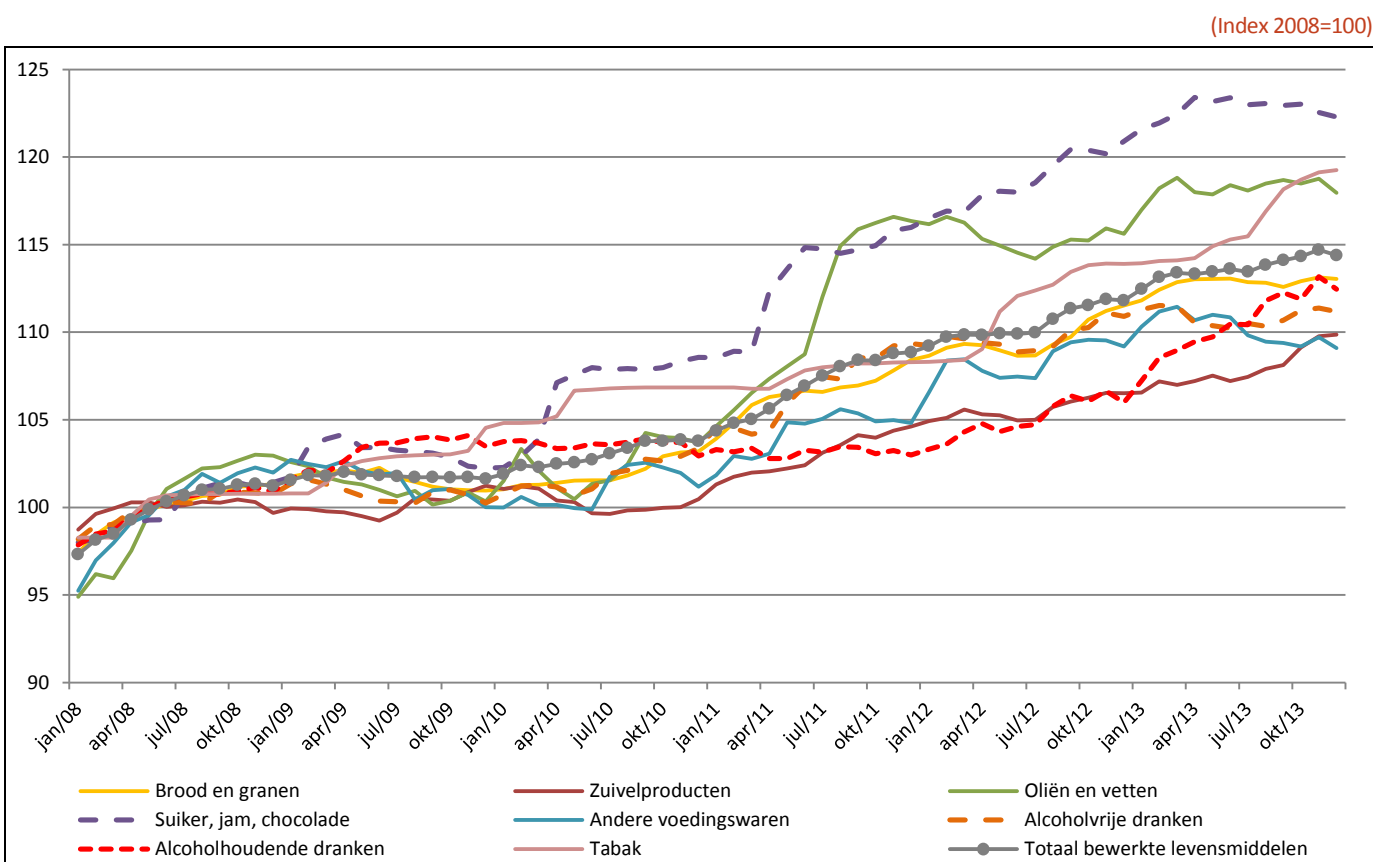
De categorie andere voedingswaren kende in de loop van het verslagjaar eveneens een vertraging van het prijsstijgingstempo, van gemiddeld +2,9 % in het eerste kwartaal tot zelfs een negatieve inflatie van -0,1 % in het vierde kwartaal. De jaarinflatie kwam bijgevolg uit op +1,7 % (tegenover +3,9 % in 2012). De vertraging van de inflatie is voornamelijk toe te schrijven aan tomatensoep en diepvriessoep, waarvoor de inflatie in 2013 respectievelijk gemiddeld -1,0 % (tegenover +8,3 % in 2012) en +3,2 % (tegenover +7,6 % in 2012) bedroeg. Voor mosterd betaalde de consument het afgelopen jaar daarentegen heel wat meer dan in 2012 (+6,8 %).

De consumptieprijzen voor oliën en vetten kwamen in 2013 gemiddeld 2,4 % hoger uit in vergelijking met het voorgaande jaar. Melkerijboter en olijfolie werden opvallend duurder, respectievelijk +6,5 % en +6,4 %. Deze consumptieprijstijgingen zijn wellicht het gevolg van de toegenomen melkprijs aan de melkveehouder en de gestegen notering voor olijfolie op de grondstoffenmarkt (18,0 % duurder dan een jaar voordien, uitgedrukt in euro). De grondstoffennoteringen voor palmolie, sojaolie en zonnebloemolie kenden in 2013 daarentegen een sterke daling, respectievelijk met 21,3 %, 14,9 % en 12,8 % (uitgedrukt in euro), waardoor voor braadmargarine (-2,0 %), minarine (-0,8 %) en maïsolie (-2,4 %) prijsdalingen werden opgetekend in de winkel. In vergelijking met 2012 (+3,9 %) kwam de inflatie voor de categorie oliën en vetten in 2013 lager uit: naast de drie hoger vermelde producten (braadmargarine, minarine, maïsolie) lag ook margarine op basis van olijfolie aan de basis daarvan.

⁴⁹ Berekend als 85 % other milds (arabica) en 15 % robusta.

Tussen 2008 en 2013 werden alle productcategorieën, die tot de bewerkte levensmiddelen behoren, duurder. Voornamelijk voor suiker, jam, chocolade (gemiddeld +22,7 % in 2013 ten opzichte van 2008, +4,2 % gemiddeld per jaar) en oliën en vetten (gemiddeld +18,2 % in 2013 ten opzichte van 2008, +3,4 % per jaar) zag de consument de prijs sterk stijgen. Maar ook voor tabak (+16,2 %), brood en granen (+12,8 %), niet-alcoholische dranken (+10,9 %), alcoholische dranken (+10,5 %), andere voedingswaren (+10,2 %) en zuivelproducten (+7,9 %) diende men in 2013 gemiddeld meer te betalen dan in 2008. Zowel de prijzen voor suiker, jam, chocolade als voor tabak gingen begin 2010 met een schok de hoogte in, wat begin 2011 nogmaals gebeurde, maar dan ook bij de andere productcategorieën (vooral bij oliën en vetten, maar ook bij alcoholvrije dranken, bij brood en granen, bij zuivelproducten en bij andere voedingswaren). De consumptieprijzen voor alcoholische dranken begonnen pas een jaar later, begin 2012, aan hun opwaartse klim. Voor een aantal productcategorieën lijkt sinds het voorjaar van 2013 een stabilisering of zelfs een lichte daling ingezet, namelijk suiker, jam, chocolade, oliën en vetten, brood en granen, niet-alcoholische dranken en andere voedingswaren. Voor andere productcategorieën, namelijk tabak, alcoholische dranken en zuivelproducten, blijven de prijzen opwaarts gericht.

Grafiek 15: Verloop van de consumptieprijzen voor bewerkte levensmiddelen

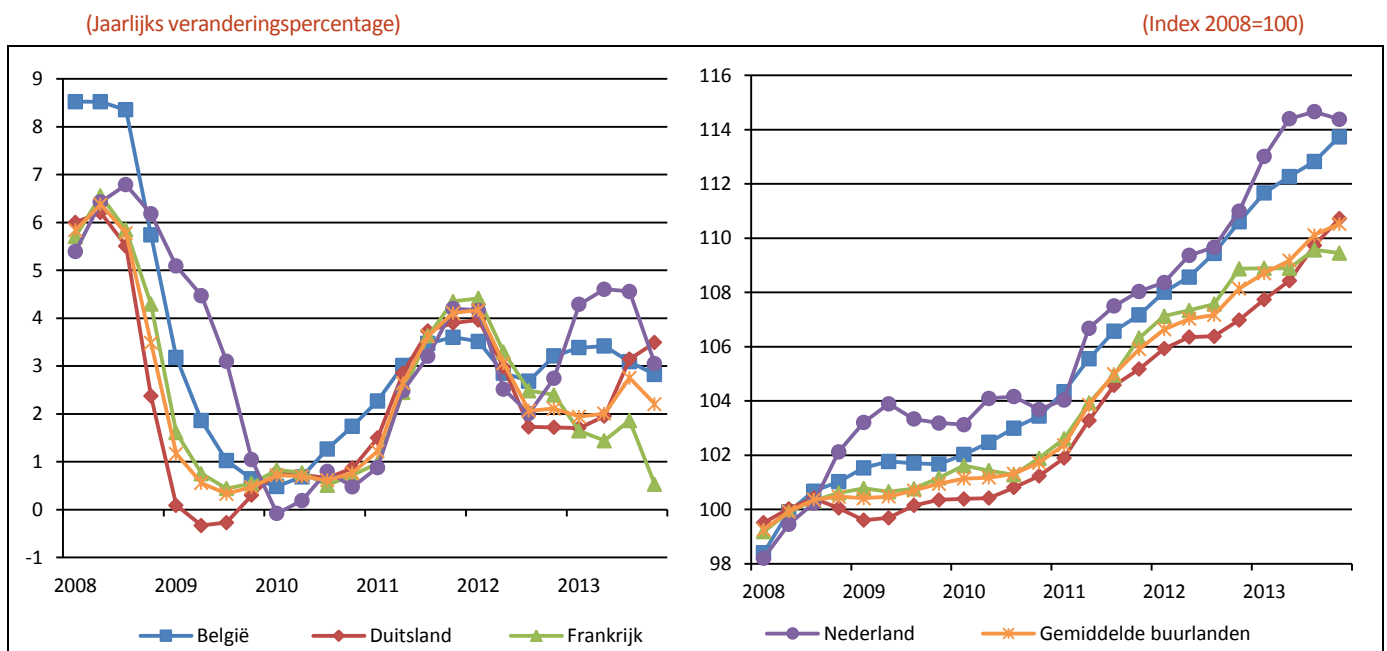
Bronnen: EC, FOD Economie, AD Statistiek

I.3.2 Inflatie voor bewerkte levensmiddelen in de voornaamste buurlanden

In tegenstelling tot in België, waar de inflatie voor bewerkte levensmiddelen zich min of meer stabiliseerde (van 3,1 % in 2012 tot 3,2 % in 2013), vertraagde het prijsstijgingstempo van deze productgroep in de buurlanden, van gemiddeld 2,8 % in 2012 tot 2,2 % in 2013, een niveau dat nog altijd lager is dan in ons land. De vertraging van de gemiddelde inflatie voor bewerkte levensmiddelen in de buurlanden is uitsluitend toe te schrijven aan Frankrijk, waar de inflatie daalde van 3,1 % in 2012 tot 1,4 % in 2013. In Duitsland bleef de inflatie voor bewerkte levensmiddelen onveranderd tussen 2012 en 2013 (namelijk 2,6 %), terwijl Nederland een hogere inflatie kende (van 2,8 % tot 4,1 %) ⁵⁰.

Het inflatieverschil ten nadele van ons land is dus groter geworden, tot 1,0 procentpunt in 2013. Dat inflatieverschil is echter verkleind tegen het einde van dat jaar. In het vierde kwartaal kwam de inflatie voor deze productgroep namelijk uit op 2,8 % in België, tegen een gemiddelde van 2,2 % in de buurlanden. In 2013 bedroeg de bijdrage van deze groep tot het totale inflatieverschil tussen België en de buurlanden 0,2 procentpunt (tegen 0,1 procentpunt in 2012).

Grafiek 16: Kwartaalevolutie van de consumptieprijzen voor bewerkte levensmiddelen in België en in de voornaamste buurlanden

Bronnen: EC, FOD Economie, AD Statistiek

Met uitzondering van tabaksproducten en in mindere mate "oliën en vetten" en "koffie, thee en cacao" lieten de andere categorieën van bewerkte levensmiddelen in België een hogere inflatie optekenen en droegen ze bij tot het inflatieverschil ten nadele van ons land in 2013. De categorieën "brood en granen", "wijn" en in mindere mate "suiker en suikerwaren" leverden in 2013 de voornaamste bijdragen ten nadele van ons land.

⁵⁰ Ter herinnering: de sterke inflatie voor bewerkte levensmiddelen in Nederland is onder meer te verklaren door de verhoging van btw en accijnzen (op alcohol en tabaksproducten). Op basis van het GICP bij constante indirecte belastingen, dat door Eurostat wordt gepubliceerd, zou de inflatie voor bewerkte levensmiddelen in Nederland in 2013 2,0 % hebben bereikt. In Frankrijk bedraagt de inflatie voor bewerkte levensmiddelen bij constante indirecte belastingen 1,1 % (tegen 1,4 % nu). Dat verschil laat zich verklaren door een verhoging van de accijnzen op bier in januari 2013. Bij constante belastingtarieven zou Duitsland een inflatiecijfer van 2,4 % hebben gekend (tegen 2,6 % nu), als gevolg van de verhoging van de accijnzen op tabaksproducten. In België zou de inflatie op 2,1 % uitgekomen zijn (tegenover 3,2 %).

Terwijl de inflatie voor brood en granen in België tussen 2012 en 2013 stabiel bleef (namelijk 2,9 %), nam ze sterk af in alle buurlanden, van gemiddeld 2,8 % tot 1,5 %. In Duitsland daalde de inflatie voor brood en granen van 4,0 % in 2012 tot 2,4 % in 2013, in Frankrijk van 1,8 % tot 0,5 % en in Nederland van 2,1 % tot 1,8 %.⁵¹

Terwijl de gemiddelde inflatie voor wijnen vertraagde in de buurlanden (van 2,6 % in 2012 tot 2,2 % in 2013), nam ze aanzienlijk toe in België, van 1,3 % tot 5,3 %. Tijdens het verslagjaar werden de indirecte belastingen op wijnen sterker verhoogd in België dan gemiddeld in de buurlanden. In Duitsland bereikte de inflatie voor wijn 1,7 % in 2013, terwijl Frankrijk en Nederland een inflatiecijfer kenden van respectievelijk 2,1 % en 5,3 %.

In Duitsland bedroeg de inflatie voor suiker, jam en chocolade 2,7 % in 2013 (tegenover 4,0 % in 2012), in Nederland bedroeg ze 0,9 % (tegenover 1,7 % in 2012) en in Frankrijk -0,3 % (tegenover 2,4 % in 2012). Ondanks de forse daling van de inflatie voor suiker, jam en chocolade in België (van 4,9 % in 2012 tot 3,4 % in 2013) was deze daling minder uitgesproken dan in de buurlanden (van gemiddeld 3,0 % tot 1,2 %). De inflatie van deze producten lag in 2013 dus nog duidelijk hoger in België.

Tabel 7: Bewerkte levensmiddelen en voornaamste categorieën in België en in de drie voornaamste buurlanden in 2013^{52 53}

(Jaarlijks veranderingspercentage, tenzij anders vermeld)

	België	Gemiddelde buurlanden	Duitsland	Frankrijk	Nederland	Gewicht 2013 (in %)	
						België	Gemiddelde buurlanden
Gedistilleerde dranken	6,9	1,9	1,4	1,9	3,6	0,2	0,4
Wijnen	5,3	2,2	1,7	2,1	5,3	1,2	0,8
Bier	4,8	2,8	0,9	12,3	6,3	0,7	0,6
Tabak	4,2	5,2	2,7	6,8	12,2	2,3	2,4
Brood en granen	2,9	1,5	2,4	0,5	1,8	3,2	2,2
Zuivelproducten	2,2	1,9	5,2	-0,9	1,7	1,9	2,0
Suiker, jam, chocolade	3,4	1,2	2,7	-0,3	0,9	1,2	1,0
Mineraalwater, frisdranken en sappen	1,9	0,8	2,0	-1,2	3,5	1,2	1,0
Koffie, thee en cacao	-2,1	-2,1	-3,0	-1,1	-1,8	0,3	0,5
Andere voedingswaren	1,7	0,7	1,5	-1,0	2,4	0,7	0,6
Oliën en vetten	2,4	4,1	8,3	0,3	2,4	0,4	0,3
Bewerkte levensmiddelen	3,2	2,2	2,6	1,4	4,1	13,2	11,8

Bronnen: EC, FOD Economie, AD Statistiek

Tussen 2008 en 2013 namen de prijzen voor bewerkte levensmiddelen in de buurlanden toe met gemiddeld 9,6 % (tegenover 12,6 % in België): 9,2 % in Duitsland en in Frankrijk en 14,1 % in Nederland⁵⁴. Binnen de bewerkte levensmiddelen leverde de categorie brood en granen de grootste bijdrage tot het inflatieverschil tussen België en de buurlanden ten nadele van ons land. Tussen 2008 en 2013 werd voor deze categorie gemiddeld 7,9 % meer betaald in de buurlanden (+10,5 % in Duitsland, +5,4 % in Frankrijk en +7,8 % in Nederland), tegenover een stijging van 12,8 % in België. Naast een snellere prijsstijging, wordt de impact van deze categorie versterkt door zijn groter gewicht binnen de bewerkte levensmiddelen (24 % in België tegenover een gemiddelde van 19 % in de buurlanden).

⁵¹ Zie hoofdstuk III.4, prijsverloop in de kolom brood en granen.

⁵² De hoge inflatie van oliën en vetten in Duitsland in 2013 (8,3 %) is te wijten aan een sterke prijsstijging voor boter (sinds mei 2013) en olijfolie (sinds februari 2013).

⁵³ De hoge inflatie voor zuivelproducten in Duitsland in 2013 (5,2 %) is te wijten aan de prijsstijging sinds mei 2013 voor alle melkproducten (bewaarmelk, verse melk, gecondenseerde melk) als voor room en kwark.

⁵⁴ Met 2005 als referentiejaar is het verschil nog meer uitgesproken, met een prijsstijging voor bewerkte levensmiddelen van 29,6 % in België en van gemiddeld 19,7 % in de buurlanden.

I.4 Inflatie voor niet-bewerkte levensmiddelen in 2013

I.4.1 Inflatie voor niet-bewerkte levensmiddelen in België

Nadat de productgroep niet-bewerkte levensmiddelen in 2012 al een inflatieversnelling liet optekenen (van gemiddeld 0,2 % in 2011 naar 3,4 % in 2012), kwam de inflatie in 2013 nog hoger uit. De consumentenprijzen voor de niet-bewerkte levensmiddelen lagen in 2013 gemiddeld 4,4 % hoger in vergelijking met het voorgaande jaar. Ondanks het relatief kleine gewicht van de niet-bewerkte levensmiddelen in de gehele productkorf (8,0 %) bedroeg de bijdrage tot de totale inflatie 0,3 procentpunt. Na de inflatiepiek in het tweede kwartaal 2013 (6,8 %), vertraagde de inflatie voor niet-bewerkte levensmiddelen tot gemiddeld 1,3 % in het vierde kwartaal. Alle onderliggende productcategorieën (vlees, vis, fruit en groenten) vertoonden in meer of mindere mate een dergelijk inflatieprofiel.

Tabel 8: Recent verloop van de inflatie voor niet-bewerkte levensmiddelen

(Jaarlijks veranderingspercentage, tenzij anders vermeld)

	2011	2012	2013	2012	2013				2013 – IV			Bijdrage ¹	Gewicht ²
				IV	I	II	III	IV	okt	nov	dec		
Vlees	2,2	2,3	4,0	2,7	3,7	4,6	4,5	3,2	3,5	3,1	2,9	2,1	53,5
Fruit	-1,0	3,2	8,5	8,0	13,4	16,9	5,8	-1,5	-2,1	-2,1	-0,2	1,2	14,6
Groenten	-4,6	5,9	2,9	8,6	2,7	6,1	3,6	-1,0	-2,2	-1,1	0,1	0,6	20,0
Vis	1,6	4,4	3,7	4,2	2,6	5,1	3,8	3,3	2,4	2,8	4,9	0,5	11,9
Niet-bewerkte levensmiddelen	0,2	3,4	4,4	4,8	4,7	6,8	4,4	1,3	1,4	1,4	2,2	4,4	100,0

Bronnen: EC, FOD Economie, AD Statistiek

¹ Bijdrage tot de inflatie van de groep in 2013 (in procentpunt), ² p.m. Gewicht in de groep in 2013 (in %)

Vlees werd voor het tweede opeenvolgende jaar fors duurder: de consument betaalde er in 2013 gemiddeld 4,0 % meer voor dan in 2012 (tegen een inflatie van 2,3 % in 2012). Daarmee leverde vlees een bijdrage van 2,1 procentpunt aan de inflatie voor niet-bewerkte levensmiddelen. Rundvlees (biefstuk, karbonade) werd gemiddeld maar liefst 5,5 % duurder in vergelijking met 2012. Een mogelijke verklaring voor de prijsstijging van rundvlees zijn de gestegen prijzen voor runderkarkassen: in vergelijking met 2012 lagen die in 2013 gemiddeld 9 % hoger. Voor varkensvlees moest de consument eveneens meer betalen: varkensvlees (rib, filet, spiering, gebrad) werd gemiddeld 5,6 % duurder dan vorig jaar. Ten opzichte van vorig jaar kostten ook vleesbereidingen meer: Frankfurter worstjes +10,6 %, vleessalade +5,2 % en gerookt spek +4,7 %. Over het ganse jaar beschouwd moest de consument in 2013 5,7 % meer betalen voor gevogelte (en specifiek voor een braadkip was dat zelfs 6,9 %).

In 2013 lagen de consumentenprijzen voor fruit gemiddeld 8,5 % hoger dan in 2012. De inflatie voor fruit piekte in het tweede kwartaal 2013 op 16,9 %, maar viel daarna terug en in het vierde kwartaal betaalde de consument gemiddeld zelfs 1,5 % minder voor fruit dan in de overeenstemmende periode in 2012. Voor een aantal inheemse fruitsoorten betaalde de consument het afgelopen jaar flink meer: voor conference peren 33,8 %, voor jonagold appels 15,5 %, voor golden appels 14,5 %, voor ronde peren 12,3 %, en voor granny appels 11,5 % meer. Een tegenvallende oogst ten gevolge van ongunstige klimatologische omstandigheden in het najaar van 2012 lag wellicht aan de basis van deze prijsstijgingen. De slechte weersomstandigheden in het voorjaar van 2013 zorgde dan weer voor duurder geworden rood zacht fruit: voor aardbeien moest de consument in 2013 gemiddeld 16,1 % meer betalen ten opzichte van een jaar eerder. Ook pruimen (+14,5 %), abrikozen (+13,4 %), meloenen (+9,9 %) en bananen (+4,1 %) kostten dit jaar meer. Enkel perziken (-4,5 %) en nectarines (-1,8 %) werden iets goedkoper in 2013 in vergelijking met een jaar ervoor.

Ook de consumptieprijzen voor de categorie groenten kenden een inflatieopstoot tijdens het tweede kwartaal 2013 (+6,1 %), daarna vertraagde de inflatie en ze was eveneens negatief in het laatste kwartaal (-1,0 %). Gemiddeld moest de consument in 2013 net geen 3 % meer betalen voor groenten dan een jaar ervoor. De tegenvallende oogst, door het koude voorjaar, zorgde ervoor dat een aantal groenten geteeld in volle grond duurder waren in 2013 ten opzichte van 2012: bloemkolen +17 %, asperges +14,9 %, broccoli +8,6 %, ajuin +7,4 % en prei +6,5 %. Ook een aantal groentesoorten die worden gekweekt onder glas kenden een prijsstijging: komkommers +9,9 %, paprika's +8,8 % en kropsla +5,1 %. Een beperkte reeks groentesoorten werden goedkoper in 2013 ten opzichte van 2012: witloof -15,5 %, veldsla -4,7 % en tomaten -4,4 %. Over het ganse jaar beschouwd werden aardappelen 23,3 % duurder in 2013 ten opzichte van vorig jaar. De consumentenprijs voor aardappelen klom afgelopen jaar naar een recordhoogte tijdens de zomermaanden, om daarna te vertragen. De tegenvallende oogst van 2012 en de wat verlate oogst van 2013 (als gevolg van

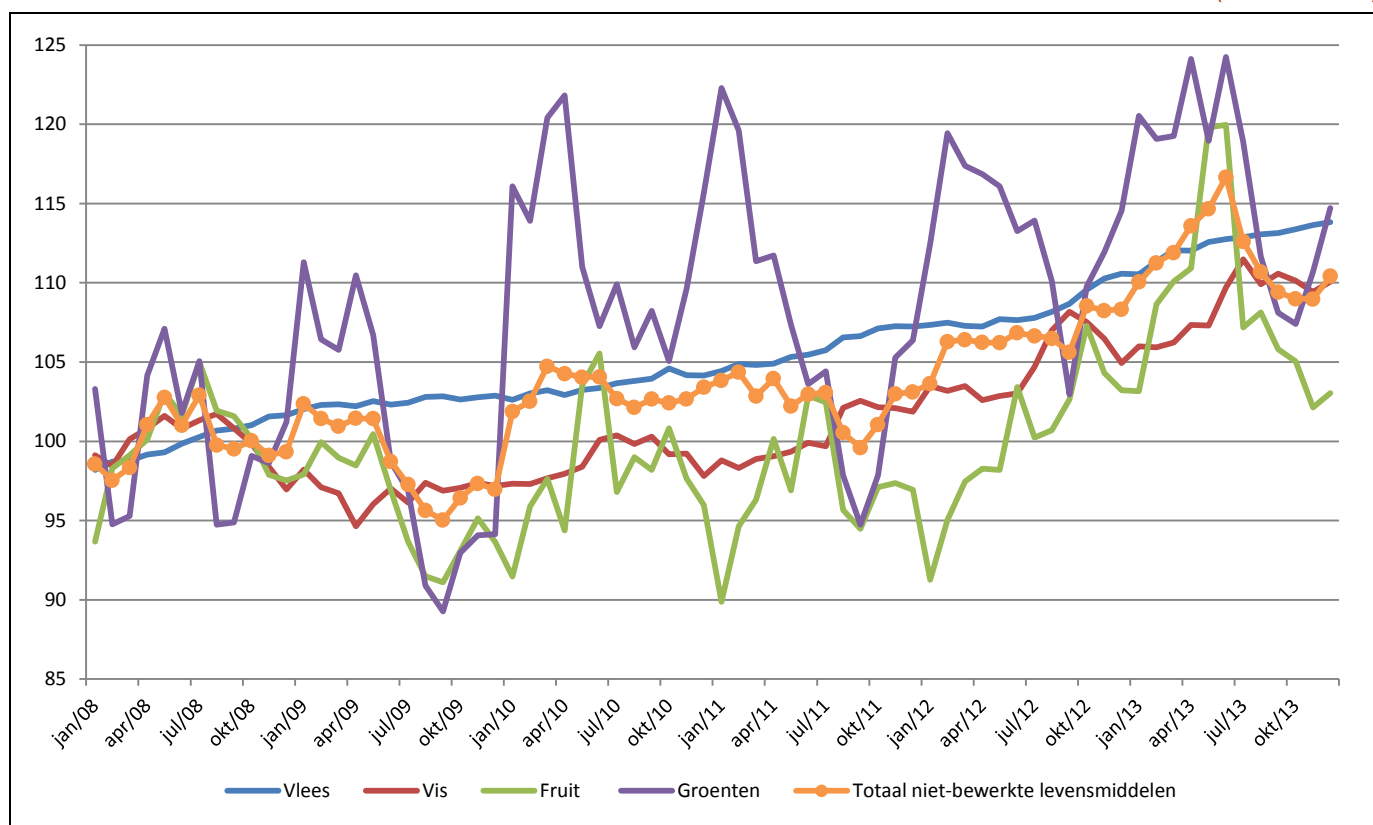
slechte weersomstandigheden in het voorjaar en de droge zomermaanden) waren daarvan wellicht de belangrijkste oorzaken.

Ook vis werd in 2013 gemiddeld 3,7 % duurder ten opzichte van vorig jaar. Binnen de categorie vis waren er echter tegengestelde prijsbewegingen vast te stellen: voor grijze garnalen, oesters en zalm moest de consument in 2013 respectievelijk 15,7 %, 12,7 % en 12,1 % meer betalen in vergelijking met 2012. Ook sommige verwerkte visproducten⁵⁵ stegen in prijs, zo werd tonijn in blik 8,5 % duurder ten opzichte van vorig jaar. Tong, de economisch belangrijkste vissoort van de Belgische zeehavens, werd daarentegen 7,6 % goedkoper in vergelijking met 2012. Enkele diepgevroren visproducten kostten ook minder dan verleden jaar. Zo betaalde de consument voor fishsticks 4,3 % en voor kabeljauwfilets 2,1 % minder.

Door de sterkere schommelingen in het aanbod zijn de prijzen voor fruit en groenten volatieler dan voor vlees en vis. Over de afgelopen vijf jaar nam de gemiddelde consumentenprijs voor vlees gestaag toe om in 2013 gemiddeld 12,6 % hoger uit te komen dan in 2008. Voor vis lagen de prijzen gemiddeld 9,8 % hoger in 2013. Groenten werden de voorbije jaren maar liefst 16,5 % duurder. Terwijl in 2012 de gemiddelde prijzen voor fruit iets goedkoper waren dan in 2008, moest de consument in 2013 bijna 8,7 % meer betalen in vergelijking met datzelfde basisjaar.

Grafiek 17: Verloop van de consumptieprijzen voor niet-bewerkte levensmiddelen

(Index 2008=100)

Bronnen: EC, FOD Economie, AD Statistiek

⁵⁵ Evenwel ingedeeld in de categorie van de niet-bewerkte levensmiddelen.

Focus: Prijstransmissie bij enkele niet-bewerkte levensmiddelen

Voor de analyse van prijstransmissie werd in elke categorie van de niet-bewerkte levensmiddelen (vlees, vis, fruit en groenten) telkens één product geselecteerd met een belangrijke bijdrage aan de totale inflatie in de productgroep. Het gaat om biefstuk, grijze garnalen, jonagold appels en aardappelen (grafiek 18).

Na een lange periode van relatief beperkte consumptieprijstijgingen tussen 2008 en midden 2012 (+6,2 %), namen de prijzen voor biefstuk vanaf het najaar van 2012 fors toe. In december 2013 betaalde de consument 8,9 % meer voor biefstuk in de winkel dan in september 2012. Aan de basis van de versnelling van het prijsstijgingstempo van biefstuk in de winkel lag de hogere opbrengstprijis voor rundvee aan de veehouder (welke wordt gevolgd via de slachthuisnotering voor een karkas van een AS-2 stier). Tussen september 2012 en december 2013 steeg de opbrengstprijis voor de rundveehouder met 11,3 %.

Voor grijze garnalen werden tussen 2009 en 2011 nagenoeg ongewijzigde consumptieprijzen opgetekend. Begin 2012 kenden deze prijzen echter een sterke toename (+ 43,5 % tussen januari 2012 en oktober 2012). Na een nieuwe prijsopstoot begin 2013, waren ze de laatste maanden van 2013 neerwaarts gericht. De evolutie van de consumentenprijs lijkt daarbij gecorreleerd te zijn aan het verloop van de veilingprijs voor grijze garnalen, een notering die ook een stuk volatieler verloopt.

De evolutie van de consumentenprijs voor jonagold appels is sterk gelieerd aan de prijsevolutie op de Belgische fruitveilingen. Door de tegenvallende oogst in het najaar van 2012 en 2013⁵⁶, lag de gemiddelde veilingprijs voor jonagold appels in 2013 23,7 % hoger in vergelijking met vorig jaar. Als gevolg daarvan, betaalde de consument in 2013 uiteindelijk 15,5 % meer in de winkel voor jonagold appels dan verleden jaar.

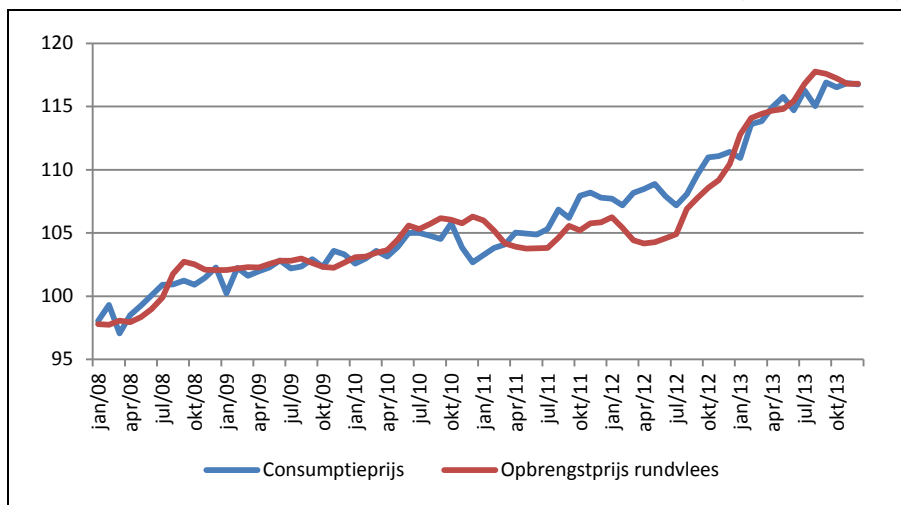
Voor aardappelen moest de consument in 2013 gemiddeld 23 % meer betalen dan in 2012. De consumentenprijzen volgden zo de veilingprijzen voor aardappelen die in 2013 meer dan 30 % hoger lagen in vergelijking met een jaar ervoor. Ondanks het herstel van het aardappelareaal daalde de aanvoer van aardappelen aan de veilingen in 2013 met gemiddeld 14,3 % ten opzichte van 2012 (voornamelijk door de slechte weersomstandigheden in het voorjaar en een droge augustusmaand).

⁵⁶ Volgens de veilingassociatie Lava zou de Belgische appeloogst voor 2013/2014 9 % kleiner geraamd worden dan in 2012/2013 en 34 % kleiner in 2011/2012.

Grafiek 18: Prijstransmissie voor niet-bewerkte levensmiddelen

Verloop van de landbouwprijs van rundvlees en de consumptieprijs van biefstuk

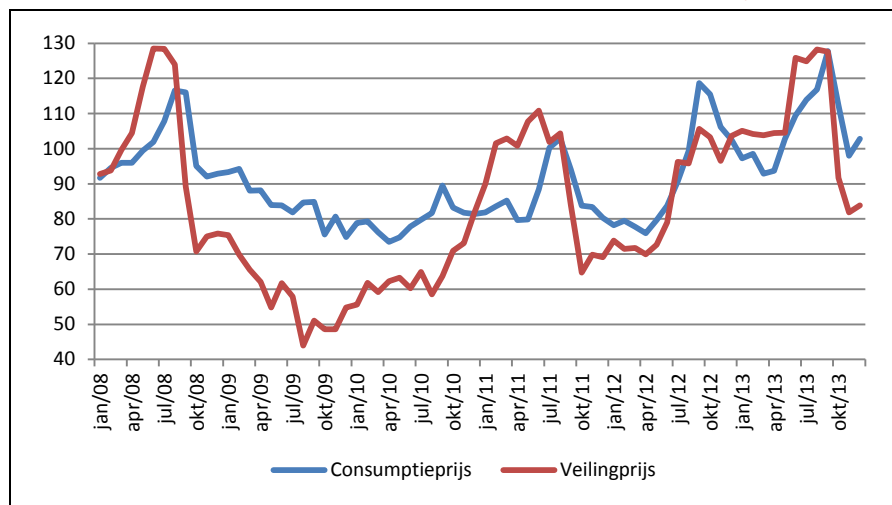
(Index 2008=100)

Bronnen: FOD Economie, AD Statistiek

Verloop van de consumptieprijs en veilingprijs van jonagold appels

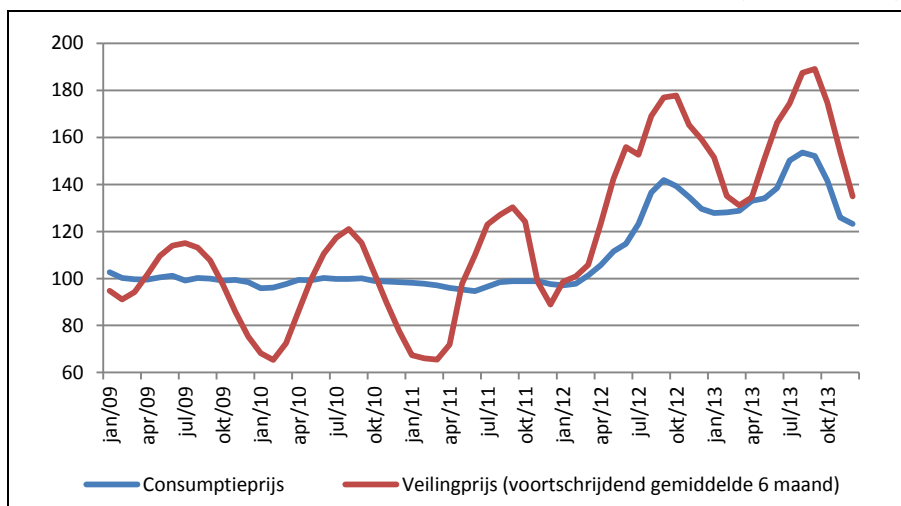
(Index 2008=100)

Bronnen: FOD Economie, AD Statistiek

Verloop van de consumptieprijs en veilingprijs van grijze garnalen

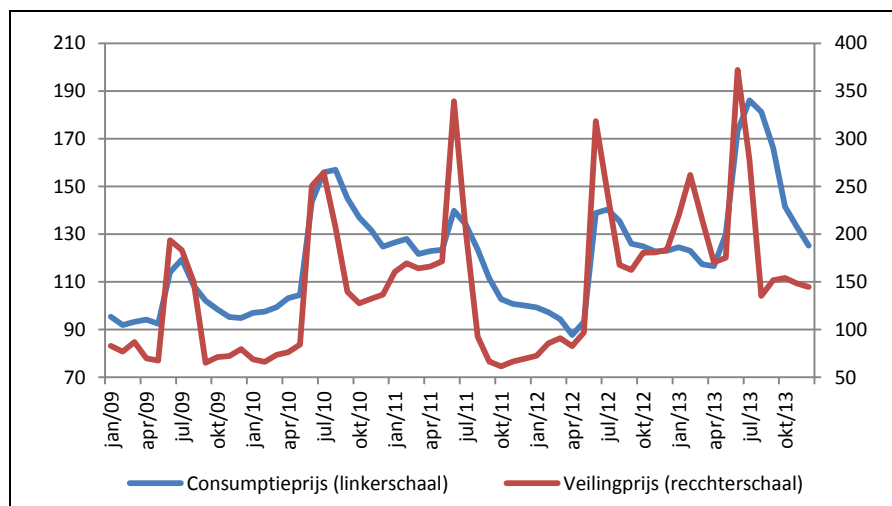
(Index 2009=100)

Bronnen: FOD Economie, AD Statistiek, Vlaamse Overheid, Afdeling Landbouw en Visserij

Verloop van de consumptieprijs en veilingprijs van aardappelen

(Index 2009=100)

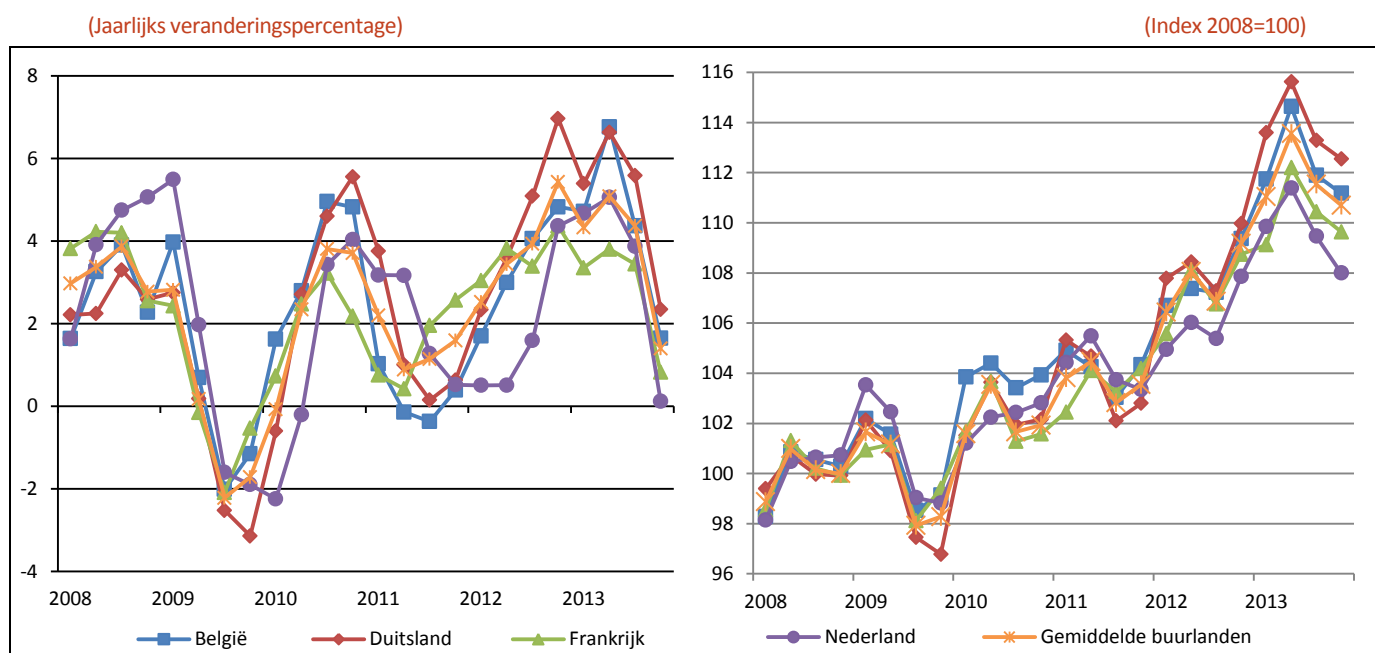

Bronnen: FOD Economie, AD Statistiek

I.4.2 Inflatie voor niet-bewerkte levensmiddelen in de voornaamste buurlanden

In tegenstelling tot in België, waar de inflatie voor niet-bewerkte levensmiddelen versnelde in 2013 (van 3,4 % in 2012 tot 4,4 %), bleef ze stabiel in de buurlanden (met een gemiddelde van 3,8 % in 2013), een niveau dat nog altijd lager ligt dan in België. Het inflatieverschil voor deze productgroep is dus groter geworden met een bijdrage van 0,1 procentpunt tot het totale inflatieverschil⁵⁷ ten nadele van ons land in 2013. Terwijl de gemiddelde inflatie voor niet-bewerkte levensmiddelen stabiel bleef in de buurlanden, nam ze toe in Duitsland (5,0 % in 2013 tegen 4,5 % in 2012) en in Nederland (3,4 % tegenover 1,7 %). Frankrijk liet echter een daling optekenen (2,9 % tegenover 3,7 %).

Grafiek 19: Kwartaalevolutie van de consumptieprijzen voor niet-bewerkte levensmiddelen in België en in de voornaamste buurlanden

Bronnen: EC, FOD Economie, AD Statistiek

In 2013 droeg de categorie vlees het meest bij tot het inflatieverschil ten nadele van België voor de niet-bewerkte levensmiddelen. In datzelfde jaar daalde de gemiddelde inflatie voor vlees in de buurlanden namelijk (van 4,0 % in 2012 tot 3,3 % in 2013), terwijl ze versnelde in België (van 2,3 % tot 4,0 %).

Tabel 9: Niet-bewerkte levensmiddelen en voornaamste categorieën in België en in de drie voornaamste buurlanden in 2013

(Jaarlijks veranderingspercentage)

	België	Gemiddelde buurlanden	Duitsland	Frankrijk	Nederland	Gewicht 2013 (in %)	
						België	Gemiddelde buurlanden
Vlees	4,0	3,3	4,0	2,8	2,7	4,3	3,2
Fruit	8,5	6,5	6,9	6,1	6,1	1,2	1,1
Groenten, aardappelen inbegrepen	2,9	3,8	5,9	1,6	3,6	1,6	1,4
Vis	3,7	1,9	3,0	1,6	0,8	1,0	0,7
Niet-bewerkte levensmiddelen	4,4	3,8	5,0	2,9	3,4	8,0	6,4

Bronnen: EC, FOD Economie, AD Statistiek

Tussen 2008 en 2013 stegen de prijzen van de niet-bewerkte levensmiddelen met gemiddeld 11,7 % in de buurlanden (tegenover 12,4 % in België). België kende vooral een snellere evolutie van de inflatie voor groenten. Sinds 2008 stegen de prijzen van groenten namelijk met 7,1 % in de buurlanden, tegenover 16,5 % in België. Voor de categorie fruit is het omgekeerd: de prijsstijging verliep trager in ons land (+8,7 % sinds 2008) dan gemiddeld in de buurlanden (+15,7 %).

⁵⁷ In 2012 was de bijdrage van de niet-bewerkte levensmiddelen tot het totale inflatieverschil bijna nihil.

I.5 Inflatie voor diensten in 2013

I.5.1 Inflatie voor diensten in België

In 2013 kwamen de consumptieprijzen in de productgroep diensten gemiddeld 1,9 % hoger uit dan in het voorgaande jaar. In de laatste twee kwartalen van 2013 liep de diensteninflatie licht op en kwam ze uit op gemiddeld 2,1 % in het vierde kwartaal. Met een gewicht van bijna 40 %, zorgde deze productgroep voor de belangrijkste bijdrage tot de totale inflatie in 2013 (ten belope van 0,7 procentpunt).

Ten opzichte van 2012 nam de diensteninflatie af (van 2,5 % naar 1,9 %). Het prijsstijgingstempo vertraagde in de dienstencategorieën vrijetijdsbesteding en lichaamsverzorging (2,5 % tegenover 2,9 % in 2012) en overige diensten (2,0 % tegenover 2,9 % in 2012). Ook de categorieën communicatie en reizen droegen bij tot de lagere diensteninflatie: de consumptieprijzen daalden er tegenover 2012 (respectievelijk -2,9 % en -1,2 %), voor communicatiediensten was deze prijsdaling meer uitgesproken dan verleden jaar (-0,6 % in 2012) terwijl de inflatie voor reizen in 2012 nog positief was (+3,6 % in 2012). De consumptieprijzen voor vervoerdiensten kenden het afgelopen jaar, als enige dienstencategorie, een toename van de inflatie (2,8 % tegenover 2,3 % in 2012). De inflatie voor huisvestingsdiensten is gelijk gebleven (2,4 % in 2012 en 2013)

Met een bijdrage van 0,7 procentpunt leverde de categorie vrijetijdsbesteding en lichaamsverzorging de grootste bijdrage tot de diensteninflatie. De consument betaalde in 2013 gemiddeld 2,5 % meer voor diensten uit deze categorie dan een jaar eerder. Binnen deze categorie leverde restaurant- en cafébezoek de belangrijkste bijdrage tot de inflatie (0,46 procentpunt), ook door het grote gewicht van deze subcategorie. Ten opzichte van 2012 stegen de prijzen met gemiddeld 2,9 % in 2013. Voornamelijk voor een aperitief (+3,0 %), speciaalbieren (+2,7 %) en pilsbieren (+2,7 %) betaalde de consument meer in het afgelopen jaar. Op restaurant werd een pepersteak duurder (+2,6 %), terwijl de prijzen in snackbars gemiddeld 3,3 % hoger uitkwamen. Culturele diensten werden in het verslagjaar 2,3 % duurder. Binnen deze categorie kostten voornamelijk een bioscoopticket (+4,7 %) en een schouwburgabonnement (+2,7 %) meer. Nadat het prijsstijgingstempo de afgelopen twee jaren telkens toegenomen was (van 2,4 % in 2010 naar 2,9 % in 2012), was er dit jaar een vertraging van de inflatie voor de categorie vrijetijdsbesteding en lichaamsverzorging. De vertraging van het prijsstijgingstempo was onder andere te wijten aan de lagere bijdrage van culturele diensten (0,10 procentpunt in 2013 tegenover 0,22 procentpunt in 2012).

Overige diensten zijn in 2013 gemiddeld 2,0 % duurder geworden tegenover 2012 en de bijdrage tot de diensteninflatie kwam uit op 0,5 procentpunt. Binnen deze categorie hebben sociale bescherming (+2,3 %, en dan vooral peutershoolen) en verpleging in een ziekenhuis⁵⁸ (+2,5 %) de grootste bijdrage geleverd tot de inflatie. Net als de categorie vrijetijdsbesteding en lichaamsverzorging kende deze categorie vertraging van het prijsstijgingstempo na twee opeenvolgende toenames van de inflatie (0,4 % in 2010, 1,9 % in 2011 en 2,9 % in 2012). Vooral andere diensten droegen het afgelopen jaar bij tot de vertraging⁵⁹.

Met 0,47 procentpunt leverde de categorie huisvestingsdiensten de derde grootste bijdrage tot de diensteninflatie. Net als in 2012 kwam de inflatie voor deze diensten uit op gemiddeld 2,4 %. Door het grote gewicht leverde werkelijke woninghuur de grootste bijdrage tot de inflatie van deze categorie. In 2013 werd de gemiddelde woninghuur 1,3 % duurder. De niet-sociale huurprijzen stegen met 1,1 %, terwijl de sociale huurprijzen met 3,3 % omhoog zijn gegaan gedurende het verslagjaar. Huishoudelijke diensten voor het onderhoud van een woning kostten in 2013 gemiddeld 4,3 % meer dan een jaar eerder. Dit is voornamelijk te wijten aan de stijging van het uurtarief voor schoonmaken (+4,5 %), onder andere als gevolg van de duurder geworden dienstencheques. Verzekering in verband met de woning werd in 2013 6,4 % duurder en de inflatie voor deze dienst lag hiermee nog hoger dan in 2012 (5,7 % in 2012). Toenevende schadelasten door natuurrampen en stormweer worden door de verzekeringsmaatschappijen verhaald op de

⁵⁸ De ziekenhuizen hadden een overeenkomst afgesloten met de verzekeringsinstellingen op 24 juni 2011 waarin de tarieven waren vastgelegd tot 30 juni 2013. De tarieven werden op 1 januari 2013 geïndexeerd. Op 29 november 2013 werd een nieuwe overeenkomst afgesloten voor een duur van twee jaar.

⁵⁹ Aan de basis van de lagere bijdrage ligt de btw-verhoging voor notariskosten bij het afsluiten van een hypotheeklening in 2012, die in 2013 geen impact meer had op de inflatie.

verzekeringnemers. Ook de stijging van de ABEX-index in november 2012 en mei 2013 heeft een invloed gehad op de toename van de premies voor brandverzekering⁶⁰.

De prijzen van vervoerdiensten kwamen in 2013 gemiddeld 2,8 % hoger uit dan in 2012. Vooral onderhoud en reparaties werden fors duurder (+3,8 %). Zo kostte het 4,8 % meer om olie te verversen, 3,7 % meer om remblokjes te vervangen en werd het uurtarief van een garagist 3,1 % duurder. Ook vliegtuigtickets⁶¹ namen het afgelopen verslagjaar sterk toe in prijs (+6,0 %).

In tegenstelling tot voorgaande categorieën werden reizen in 2013 goedkoper dan een jaar eerder (-1,2 %). Voor pakketreizen betaalde de consument in 2013 weliswaar 1,0 % meer dan het voorgaande jaar maar accommodaties werden daarentegen 2,3 % goedkoper dan een jaar eerder. Met name het huren van een vakantiewoning kostte gemiddeld 5,4 % minder. Bij de pakketreizen stegen voornamelijk de prijzen van citytrips en de weekends aan zee (respectievelijk met 3,9 % en 3,1 %).

Net als voor reizen daalden de consumptieprijzen voor communicatiediensten⁶² in 2013 (-2,9 %). De consumptieprijzen voor telefoon- en faxtoestellen en telefoon- en faxdiensten gingen in 2013 met 3,2 % naar beneden (-1,0 % in 2012). GSM-gesprekken werden het afgelopen jaar maar liefst 14,1 % goedkoper dan in 2012, terwijl telefoneren via een vast toestel 4,7 % duurder werd^{63 64}.

⁶⁰ In november 2013 nam de ABEX-index opnieuw toe, maar deze verhoging heeft echter geen weerslag meer gehad op de consumptieprijsindex in 2013.

⁶¹ In tegenstelling tot de CPI, die alleen rekening houdt met de prijzen van vliegtuigtickets vier maanden op voorhand, houdt het GICP ook rekening met de prijzen twee maanden en twee weken op voorhand. In 2013 bedroeg de inflatie voor vliegtickets volgens het GICP 6,0 %, terwijl de inflatie volgens de CPI 6,7 % bedroeg.

⁶² Volgens de CPI bedroeg de inflatie voor communicatie 0,4 % in 2013. Dit verschil is onder meer te verklaren door een verschil in methodologie tussen het GICP en de CPI. Zo heeft vaste telefonie een groter gewicht in de CPI dan in het GICP.

⁶³ In november 2013 lanceerde de FOD Economie een informatiecampaagne 'Telefoon, gsm, internet, tv: durf te vergelijken'. Op basis van de website www.bestetarief.be van het BIPT kunnen consumenten voortaan de meest voordelige telecoaanbieding kiezen. Hiernaast werd in oktober 2012 ook de wetgeving aangepast die het makkelijker maakt om van gsm-operator te veranderen, wat geleid heeft tot iets meer dan 1,2 miljoen mobiele porteringen in 2013 (een stijging van 23 % ten opzichte van 2012).

⁶⁴ Op 5 februari 2014 heeft het BIPT een internationale prijzenstudie gepubliceerd, waarin de telecomprijzen, van augustus 2013 in België vergeleken worden met de telecomprijzen in Frankrijk, Nederland, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk. Voor mobiele telefonie post paid werden zes profielen onderzocht. Voor het profiel "gemiddeld bellen, met data" lagen de tarieven in België in augustus 2013 respectievelijk 26 % en 12 % hoger dan in Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk. In Nederland en Duitsland betaalde de consument respectievelijk 78 % en 81 % meer in dezelfde periode. In het eerste kwartaalverslag 2014 zal deze studie verder besproken worden, <http://www.bipt.be/nl/operators/bipt/publicaties/vergelijkende-studie-prijsniveau-telecomproducten-in-belgie-nederland-frankrijk-duitsland-en-het-verenigd-koninkrijk-tarieven-van-augustus-2013>.

Tabel 10: Recente verloop van de diensteninflatie

(Jaarlijks veranderingspercentage, tenzij anders vermeld)

	2011	2012	2013	2012	2013					2013 – IV			Bijdrage ¹	Gewicht ²
				IV	I	II	III	IV	okt	nov	dec			
Vrijtijdsbesteding en Lichaamsverzorging	2,6	2,9	2,5	2,7	2,6	2,4	2,3	2,9	2,9	2,9	2,9	0,70	27,8	
Restaurants en cafés	2,8	2,7	2,9	2,7	2,8	2,8	2,8	3,0	3,0	3,0	3,0	0,46	16,3	
Culturele diensten	2,0	5,0	2,3	4,3	2,7	1,9	1,4	3,2	3,3	3,2	3,2	0,10	4,5	
Kapsalons en schoonheidsinstituten	2,7	2,2	2,7	2,6	2,7	2,8	2,5	2,8	2,7	2,8	2,8	0,09	3,3	
Kantines	2,3	2,6	2,4	2,7	2,7	2,7	2,5	2,0	2,0	2,0	2,0	0,03	1,1	
Recreatieve sportdiensten	2,1	1,5	0,7	0,2	0,3	-0,1	0,7	1,8	1,8	1,8	1,8	0,02	2,3	
Droogkuis, verstelling en verhuur kledij	3,5	3,5	3,6	3,3	3,3	3,3	3,7	4,1	4,1	4,1	4,1	0,01	0,2	
Reparatie audio en videoapparatuur	2,8	0,7	1,9	0,2	0,6	1,6	2,3	3,1	3,2	3,1	3,0	0,00	0,1	
Overige diensten	1,9	2,9	2,0	2,4	1,8	2,0	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	0,50	24,8	
Sociale bescherming	3,1	3,8	2,3	2,7	2,1	2,2	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	0,18	8,4	
Ziekenhuizen	1,9	1,5	2,5	1,4	2,3	2,5	2,5	2,6	2,6	2,6	2,5	0,11	4,6	
Medische en paramedische diensten	-0,3	1,6	2,3	2,3	2,3	2,7	2,7	1,7	1,7	1,7	1,7	0,07	3,1	
Andere diensten, n.e.g.	1,6	6,4	1,4	6,4	1,3	1,4	1,4	1,7	1,6	1,7	1,7	0,05	3,1	
Geneesk.prestat.tandartsen	1,4	1,6	4,2	1,6	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	0,04	0,9	
Bijdrage aanvullende verzekering	4,2	1,4	2,9	2,0	2,8	3,4	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	0,03	1,0	
Andere verzekeringen	1,5	1,0	4,0	0,0	1,1	3,7	5,1	5,9	5,9	5,9	6,0	0,02	0,4	
Onderwijs	0,4	2,4	0,8	0,5	0,5	0,5	0,5	1,7	1,7	1,7	1,7	0,01	1,6	
Financiële diensten, n.e.g.	1,8	-0,7	-0,6	-0,8	-0,8	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,01	1,8	
Huisvestingsdiensten	2,0	2,4	2,4	2,6	2,2	2,3	2,4	2,5	2,4	2,5	2,5	0,47	19,8	
Huur	1,1	1,5	1,3	1,5	1,3	1,3	1,2	1,4	1,3	1,4	1,5	0,14	10,8	
Huishoudelijke en andere diensten voor de woning	1,2	1,7	4,3	1,7	2,6	4,0	5,0	5,7	5,6	5,8	5,7	0,12	2,8	
Verzekeringen	7,7	5,7	6,4	6,7	6,3	6,8	7,0	5,5	5,5	5,5	5,5	0,12	1,9	
Riolering		11,4	3,4	11,3	3,6	3,4	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	0,03	0,9	
Diensten onderhoud, herstelling woning	1,8	1,8	2,1	2,0	2,0	2,1	2,2	2,2	2,3	2,2	2,2	0,02	0,8	
And. diensten i.v.m. woning	2,5	2,7	3,1	1,8	2,2	3,0	3,4	3,7	3,8	3,7	3,8	0,02	0,3	
Huisvuilophaling	-0,8	1,2	1,4	3,4	3,4	1,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,02	2,0	
Herstelling huishoudapparaten	1,8	1,4	1,9	1,1	1,2	1,5	2,1	3,0	3,0	3,0	2,9	0,01	0,3	
Vervoerdiensten	3,2	2,3	2,8	2,4	2,1	2,7	2,8	3,5	3,5	3,5	3,4	0,42	15,2	
Onderhoud en herstellingen	3,8	2,3	3,8	2,2	2,7	3,5	3,9	5,1	5,1	5,1	5,0	0,25	6,8	
Personenvervoer door de lucht	7,5	3,8	6,0	3,1	2,6	6,0	6,7	8,5	8,8	9,5	7,3	0,06	1,1	
Andere diensten voor privévoertuigen	4,0	2,0	1,8	2,6	2,4	2,2	1,2	1,3	1,2	1,4	1,4	0,05	2,8	
Verzekeringen i.v.m. het vervoer	0,4	1,3	1,2	1,6	0,8	1,3	1,4	1,3	1,3	1,3	1,3	0,03	2,1	
Personenvervoer per spoor	0,6	2,9	1,8	3,1	2,2	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	0,02	1,3	
Andere vervoerdiensten	2,0	2,0	2,8	2,6	2,7	3,0	2,7	2,8	2,9	2,9	2,7	0,00	0,1	
Personenvervoer over de weg	3,5	2,6	0,2	2,5	-0,8	0,3	0,7	0,7	0,8	0,6	0,6	0,00	1,1	
Gecombineerde biljetten	4,3	4,7		4,6										
Reizen	-0,5	3,6	-1,2	3,8	0,2	-4,3	0,9	-1,6	-4,2	-3,3	2,4	-0,02	5,9	
Pakketreizen	-2,1	4,0	1,0	3,9	2,9	-1,7	2,2	0,3	-2,7	-0,5	3,6	0,04	4,3	
Accommodatie	1,5	2,9	-2,3	3,5	-6,7	-4,0	4,3	-3,5	-2,1	-7,8	-0,9	-0,05	1,6	
Communicatie	0,5	-0,6	-2,9	-0,4	-3,0	-3,2	-2,2	-3,4	-3,5	-3,1	-3,5	-0,19	6,3	
Posterijen	3,4	6,6	3,1	6,6	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	0,01	0,3	
Telefoon- en faxtoestellen en -diensten	0,4	-1,0	-3,2	-0,7	-3,2	-3,5	-2,4	-3,7	-3,8	-3,4	-3,8	-0,20	6,1	
Diensten	1,9	2,5	1,9	2,5	1,8	1,7	1,9	2,1	2,0	2,1	2,3	1,88	100,0	

Bronnen: EC, FOD Economie, AD Statistiek

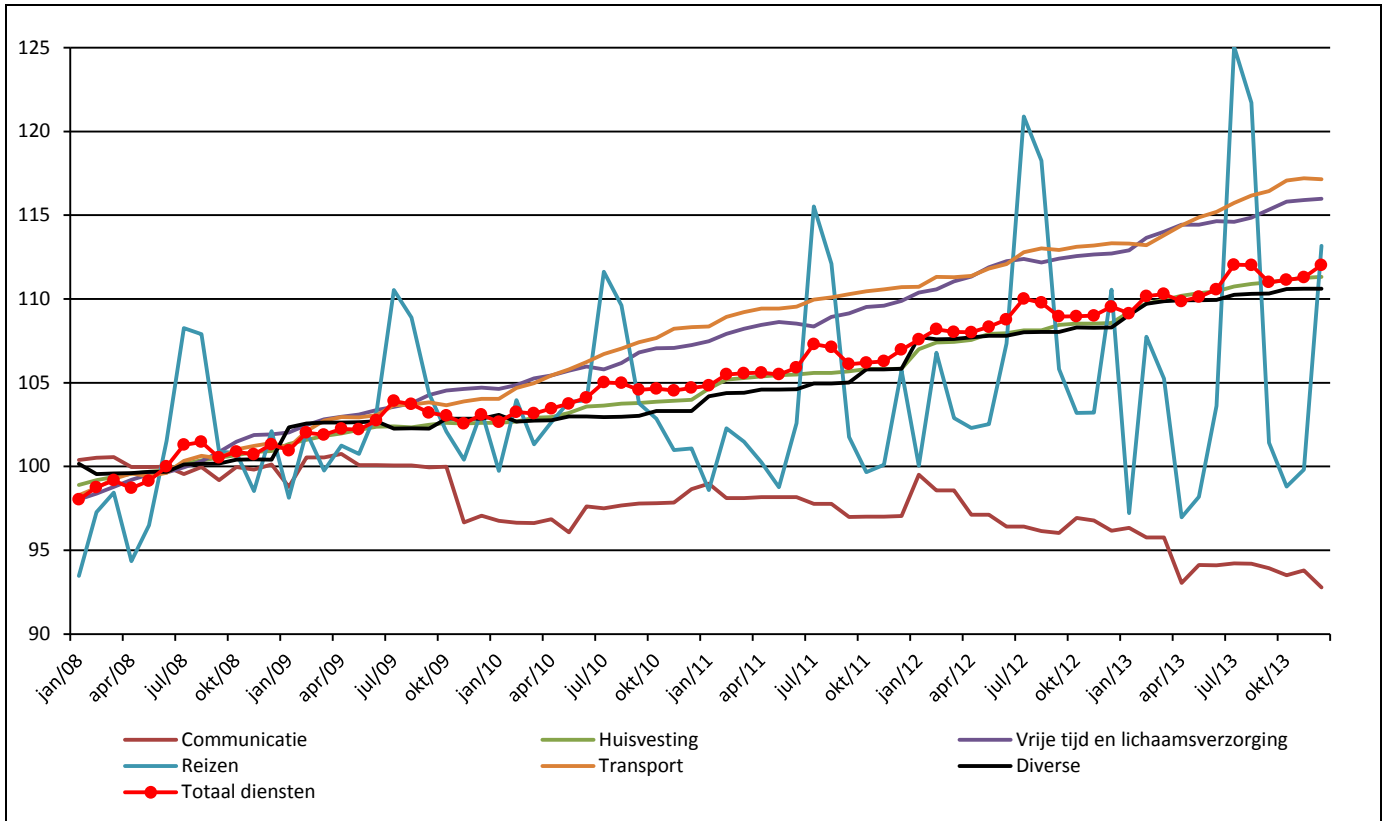
¹ Bijdrage tot de inflatie van de groep 2013 (in procentpunt), ² p.m. gewicht in de groep in 2013 (in %)

Het prijsverloop op lange termijn van al deze dienstencategorieën is erg verschillend. De consumptieprijzen voor vervoerdiensten en vrijetijdsbesteding en lichaamsverzorging namen het sterkst toe tussen 2008 en 2013 (+16 % à 17 %) en beide categorieën vertonen ook een gelijkaardig verloop. De consumptieprijzen voor huisvestingsdiensten en overige diensten kenden over de beschouwde periode een minder uitgesproken prijsstijging (+11 à 12 %), die min of meer overeenkomt met de prijsstijging voor de hele productgroep diensten. De prijzen voor communicatiediensten waren in het verslagjaar opnieuw neerwaarts gericht en op lange termijn kwam de prijsdaling uit op 7 % tussen 2008 en 2013. Het fluctuerend profiel van de consumptieprijzen voor reizen zet zich verder. De extreme prijsevoluties in de vakantie-

periodes zijn sinds 2011 meer uitgesproken, door de aangepaste methodologie inzake buitenlandse reizen, welke onder pakketreizen vallen⁶⁵.

Grafiek 20: Verloop van de consumptieprijsen voor diensten

(Index 2008=100)

Bronnen: FOD Economie, AD Statistiek

1.5.2 Inflatie voor diensten in de voornaamste buurlanden

Net zoals in België vertraagde de gemiddelde inflatie voor diensten in de buurlanden, maar deze vertraging was in 2013 minder uitgesproken dan in ons land. De gemiddelde inflatie voor deze productgroep daalde namelijk van 1,6 % in 2012 tot 1,5 % in 2013 (ter herinnering: in België nam ze af van 2,5 % tot 1,9 %). Het inflatiecijfer voor diensten lag in België dus nog steeds hoger dan het gemiddelde van de buurlanden, maar het verschil is in 2013 veel kleiner geworden. In 2013 leverde de productgroep diensten slechts een bijdrage van 0,1 procentpunt tot het totale inflatieverschil (tegen 0,3 procentpunt in 2012).

Dit gemiddelde verbergt echter een grote heterogeniteit tussen de buurlanden. Frankrijk kende een vertraging van de inflatie voor diensten (van 1,6 % in 2012 tot 1,0 % in 2013). Hoewel Nederland ook een daling kende van de inflatie voor diensten liet het toch een hogere inflatie optekenen in vergelijking met de andere landen, namelijk 2,8 % in 2013 (tegen 3,2 % in 2012)⁶⁶. Daar waar de inflatie voor diensten in Duitsland in 2012 niet zo hoog was, versnelde ze lichtjes in 2013 tot 1,5 % (tegen 1,3 % in 2012).

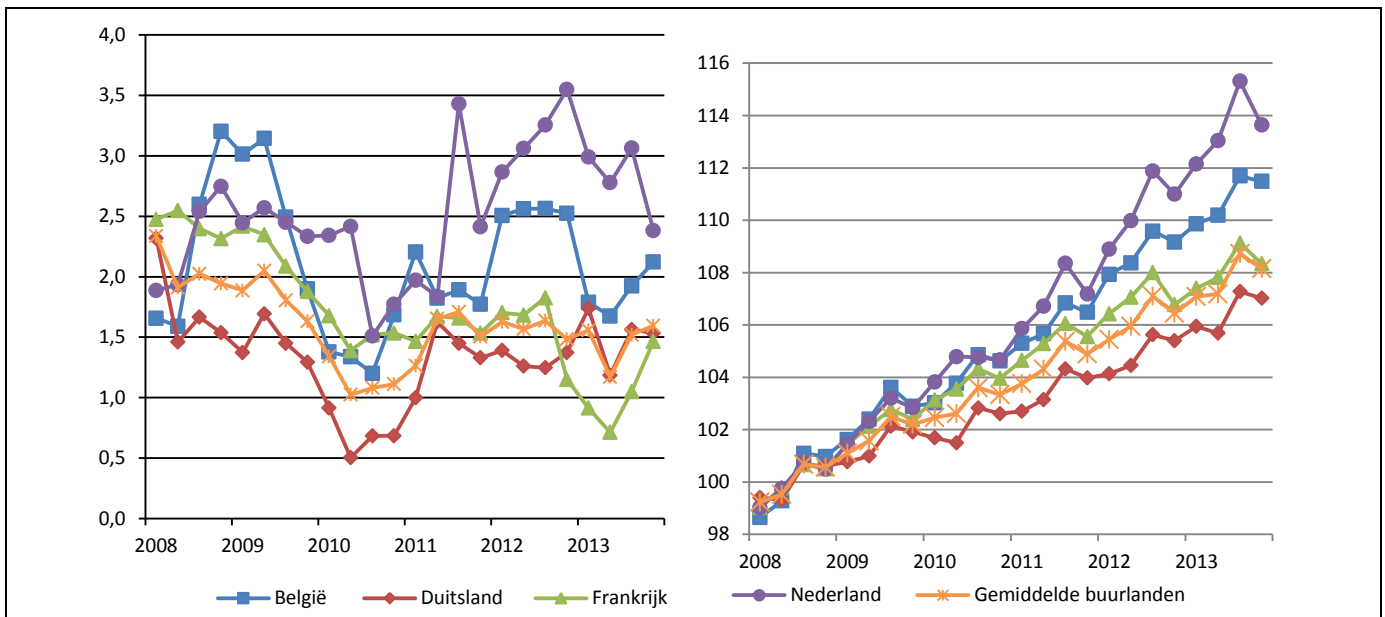
⁶⁵ In januari 2013 is de methodologie voor de berekening van de index van buitenlandse reizen aangepast, welke deel uitmaakt van de subcategorie pakketreizen. Sinds januari 2013 wordt er geen seizoenszuivering meer doorgevoerd voor deze categorie om zo te voldoen aan de regels van het GICP zoals opgelegd door Eurostat. Bovendien werd de index vanaf januari 2011 herzien.

⁶⁶ Op basis van het GICP tegen constante belastingtarieven, dat door Eurostat wordt gepubliceerd, zou de inflatie voor diensten in Nederland in 2013 echter 2,1 % hebben bereikt.

Grafiek 21: Kwartaalevolutie van de consumptieprijzen voor diensten in België en in de voornaamste buurlanden

(Jaarlijks veranderingspercentage)

(Index 2008=100)

Bronnen: EC, FOD Economie, AD Statistiek

De medische en paramedische diensten droegen in 2013 het meest bij tot het inflatieverschil voor diensten ten nadele van ons land. Het inflatiecijfer voor deze diensten lag in 2013 veel lager in de buurlanden (gemiddeld -8,4 %) dan in België (2,3 %, in 2012 was dat respectievelijk 2,4 % voor de buurlanden en 1,6 % voor België). Dat negatieve inflatiecijfer in de buurlanden wordt beïnvloed door de situatie in Duitsland, waar de prijzen van medische en paramedische diensten met 15,7 % zijn gedaald op jaarbasis⁶⁷. In Frankrijk bleven de prijzen van deze diensten stabiel in vergelijking met 2012 (namelijk 0,0 %), terwijl Nederland een lagere inflatie kende (van 22,2 % in 2012 tot 2,2 % in 2013)⁶⁸.

Daar waar de voornaamste bijdrage tot het inflatieverschil voor diensten kwam van de medische en paramedische diensten, droeg de reisaccommodatie het meest bij tot de verkleining van het inflatieverschil tussen 2012 en 2013. De inflatie voor deze diensten vertraagde namelijk in België (van 2,9 % in 2012 tot -2,3 % in 2013). In de buurlanden nam de inflatie echter toe (van 1,9 % in 2012 tot 9,8 % in 2013). Deze relatief hoge inflatie in de buurlanden laat zich verklaren door een methodologische aanpassing in de berekening van het indexcijfer voor accommodatie in Duitsland, zonder terugwerkende kracht (wat leidde tot een inflatie van 16,5 % voor deze getuige in 2013, tegen 2,7 % in 2012). In Frankrijk bereikte de inflatie voor deze categorie 1,6 % (tegen 3,1 % in 2012), terwijl Nederland een inflatie van -2,2 % kende (tegen 2,3 % in 2012).

⁶⁷ Voorheen moesten de patiënten in Duitsland elk kwartaal na het eerste bezoek bij de dokter telkens een bijdrage betalen. Die driemaandelijkse bijdrage werd in januari 2013 afgeschaft.

⁶⁸ De daling van de inflatie voor medische en paramedische diensten in 2013 in Nederland is te verklaren door een basiseffect. In 2012 kende Nederland namelijk een forse prijsstijging voor medische en paramedische diensten die het gevolg was van wijzigingen in het basisaanbod van de verplichte gezondheidsverzekering. Vanaf januari 2012 ging het aantal behandelingen vergoed in de basisverzekering namelijk omlaag (voor lichamelijke en psychologische gezondheidszorg). De consumenten moeten sinds 2012 dus meer betalen voor medische en paramedische diensten. In 2012 nam de inflatie voor deze categorie toe, terwijl er in 2013 een normalisering optrad.

Tabel 11: Diensten en haar voornaamste categorieën in België en in de drie voornaamste buurlanden in 2013

(Jaarlijks veranderingspercentage, tenzij anders vermeld)

	België	Gemiddelde buurlanden	Duitsland	Frankrijk	Nederland	Gewicht in 2013 (in %)	
						België	Gemiddelde buurlanden
Vrijtijdsbesteding en lichaamsverzorging	2,5	2,2	2,3	2,1	2,1	11,0	9,1
Restaurants en cafés	2,9	2,3	2,4	2,2	2,3	6,5	4,4
Culturele diensten	2,3	1,6	1,1	1,8	3,3	1,8	1,6
Kapsalons en schoonheidsinstituten	2,7	2,0	2,5	1,3	1,8	1,3	1,0
Kantines	2,4	2,5	2,5	2,6	1,5	0,4	0,8
Recreatieve sportdiensten	0,7	2,8	3,9	2,3	0,8	0,9	1,0
Droogkuis, reparatie en verhuur kleding	3,6	1,5	1,5	1,8	-0,2	0,1	0,1
Reparatie audio en videoapparatuur	1,9	1,4	1,3	1,4	2,1	0,0	0,1
Overige diensten	2,0	-0,2	-2,3	1,3	4,6	9,8	7,3
Sociale bescherming	2,3	4,9	4,2	2,7	13,4	3,3	1,3
Verpleging in ziekenhuis	2,5	2,0	2,2	1,1	Nb	1,8	0,5
Medische en paramedische diensten	2,3	-8,4	-15,7	0,0	2,2	1,2	1,3
Andere diensten, n.e.g.	1,4	2,1	4,4	1,0	2,0	1,2	1,0
Geneeskundige prestaties tandartsen	4,2	-2,0	-4,8	1,0	-0,6	0,4	0,7
Verzekering i.v.m. gezondheid	2,9	1,8	2,2	1,4	1,9	0,4	1,0
Andere verzekeringen	4,0	1,6	1,0	Nb	13,1	0,2	0,2
Onderwijs	0,8	2,0	1,9	2,3	2,2	0,6	0,7
Financiële diensten, n.e.g.	-0,6	-4,9	-16,9	1,6	3,4	0,7	0,5
Huisvestingsdiensten	2,4	1,7	1,2	2,3	2,9	7,9	12,7
Werkelijke woninghuur	1,3	1,6	1,3	1,7	3,7	4,3	8,7
Huishoudelijke diensten i.v.m. onderhoud	4,3	3,3	1,5	5,1	1,6	1,1	0,6
Verzekering i.v.m. woning	6,4	4,5	-1,8	6,4	13,6	0,7	0,4
Saneringsdiensten	3,4	0,7	0,4	1,0	3,2	0,4	0,8
Diensten onderhoud, reparatie woning	2,1	1,9	2,0	2,1	-3,0	0,3	0,8
Andere diensten i.v.m. woning	3,1	1,8	2,4	1,5	-0,8	0,1	0,7
Huisvuilophaling	1,4	0,4	-0,5	2,7	-0,8	0,8	0,6
Reparatie van huishoudapparaten	1,9	2,1	2,3	1,3	5,2	0,1	0,0
Vervoerdiensten	2,8	2,3	2,5	1,7	4,8	6,0	7,9
Onderhoud en reparatie	3,8	3,1	2,9	2,8	4,7	2,7	3,1
Personenvervoer door de lucht	6,0	0,3	0,6	-0,7	7,6	0,4	0,7
Andere diensten privé-voertuigen	1,8	1,1	0,8	1,5	1,6	1,1	1,4
Verzekering i.v.m. vervoer	1,2	2,4	4,1	-1,5	12,1	0,8	0,7
Personenvervoer per spoor	1,8	2,8	3,2	2,6	2,6	0,5	0,7
Andere vervoerdiensten	2,8	0,3	1,3	-1,2	1,0	0,0	0,1
Personenvervoer over de weg	0,2	1,9	2,2	1,1	5,1	0,4	0,4
Reizen	-1,2	6,0	7,7	1,6	1,9	2,4	3,5
Pakketreizen	1,0	4,8	5,3	1,6	3,6	1,7	2,2
Accommodatie	-2,3	9,8	16,5	1,6	-2,2	0,6	1,3
Communicatie	-2,9	-4,5	-1,3	-9,6	-1,8	2,5	3,1
Posterijen	3,1	3,0	1,9	3,4	14,7	0,1	0,2
Telefoon- en faxtoestellen en -diensten	-3,2	-5,0	-1,6	-10,5	-2,4	2,4	2,9
Diensten	1,9	1,5	1,5	1,0	2,8	39,6	43,5

Bronnen: EC, FOD Economie, AD Statistiek

Nb: niet beschikbaar

Tussen 2008 en 2013 namen de prijzen van diensten in onze buurlanden gemiddeld met 7,8 % toe (+6,5 % in Duitsland, +8,2 % in Frankrijk en +13,5 % in Nederland), tegenover 10,8 % in België. Sinds 2008 leverde de categorie restaurants en cafés de grootste gecumuleerde bijdrage tot het inflatieverschil voor diensten tussen België en de buurlanden ten nadele van ons land. Tussen 2008 en 2013 stegen de prijzen in restaurants en cafés gemiddeld met 15,2 % in België, tegen een gemiddelde van 9,1 % in de buurlanden (+9,4 % in Duitsland, +7,7 % in Frankrijk en +13,3 % in Nederland).

I.6 Inflatie voor niet-energetische industriële goederen in 2013

I.6.1 Inflatie voor niet-energetische industriële goederen in België

In 2013 bedroeg de Belgische inflatie voor niet-energetische industriële goederen gemiddeld 0,8 % (tegen 0,9 % in 2012). Met een gewicht van 27,9 % in de consumptiekorf droeg deze productgroep 0,2 procentpunt bij aan de totale inflatie in 2013.

De bijzonder heterogene groep niet-energetische industriële goederen kan worden onderverdeeld in niet-duurzame goederen (zoals bloemen en geneesmiddelen), half-duurzame goederen (zoals kleding en schoeisel) en duurzame goederen (zoals juwelen en auto's). De lichte vertraging van de inflatie voor niet-energetische industriële goederen tussen 2012 en 2013 is te verklaren door een minder uitgesproken prijsstijgingstempo voor niet-duurzame goederen (van 2,1 % in 2012 naar 1,1 % in 2013). Die daling werd echter nagenoeg volledig gecompenseerd door een hogere inflatie voor half-duurzame goederen (van 0,9 % naar 1,4 %). Net zoals in 2012 zijn de consumptieprijzen voor duurzame goederen nagenoeg stabiel gebleven ten opzichte van vorig jaar (-0,1 % in 2013 tegen -0,2 % in 2012).

In 2013 droegen half-duurzame en niet-duurzame goederen respectievelijk 0,5 en 0,3 procentpunt bij aan de inflatie van niet-energetische industriële goederen. Duurzame goederen leverden daarentegen geen bijdrage tot de inflatie van die groep.

Tabel 12: Recent verloop van de inflatie voor niet-energetische industriële goederen

(Jaarlijks veranderingspercentage, tenzij ander vermeld)

	2011	2012	2013	2012	2013				2013 – IV			Bijdrage ¹	Gewicht ²
				IV	I	II	III	IV	okt	nov	dec		
Half-duurzame goederen	1,2	0,9	1,4	0,9	1,2	1,4	1,5	1,3	1,2	1,4	1,3	0,51	37,8
Kleding	1,5	1,1	1,7	0,9	1,6	1,8	1,9	1,6	1,6	1,6	1,6	0,35	18,0
Huishoudtextiel	2,8	2,4	2,1	2,2	2,2	2,2	2,5	1,6	1,6	1,5	1,6	0,04	2,0
Vaat-,glaswerk&huishoudart.	2,8	1,9	2,1	1,8	1,9	2,3	2,3	2,1	2,2	2,1	2,1	0,04	1,9
Schoeisel	1,8	2,2	0,8	1,3	-0,3	1,4	0,6	1,7	1,8	1,6	1,6	0,03	3,9
Gereedschap voor huis & tuin	-1,1	0,7	1,0	1,1	1,1	1,2	1,0	0,9	0,8	0,9	1,0	0,02	1,8
Andere kleding artikelen	0,8	0,9	2,5	1,0	2,0	2,2	3,1	2,5	2,5	2,6	2,6	0,01	0,6
Speelgoed & hobbyartikelen	1,1	0,7	0,5	1,1	0,7	0,4	0,3	0,7	0,4	0,7	1,1	0,01	2,5
Boeken	-0,2	0,5	0,6	-0,7	1,1	0,1	0,2	0,8	0,4	2,7	-0,7	0,01	2,2
And. art. voor pers. gebruik	2,1	1,6	1,0	0,8	0,7	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,2	0,01	1,0
Sport, kampeer & recreatieartikelen	0,4	0,4	-0,2	0,3	0,2	-0,6	-0,7	0,2	-0,2	0,3	0,3	0,00	0,3
Delen en toebehoren	1,3	1,8	0,0	1,3	0,7	0,1	-0,3	-0,6	-0,5	-0,6	-0,6	0,00	2,0
Kledingstoffen	0,0	0,5	-2,2	1,1	-0,1	-2,6	-2,5	-3,5	-3,2	-3,6	-3,6	0,00	0,2
Dragers opname beeld & geluid	-2,6	-2,5	-0,6	-1,8	-2,3	-0,2	-0,2	0,4	0,0	0,4	0,9	-0,01	1,5
Niet-duurzame goederen	1,6	2,1	1,1	1,7	0,9	1,0	1,4	1,2	1,3	1,2	1,1	0,34	30,3
Kranten en tijdschriften	3,4	4,1	6,6	6,5	6,6	6,7	7,9	5,2	5,7	4,9	4,9	0,15	2,4
Producten voor onderhoud & reparatie woning	2,5	2,6	2,9	2,8	2,8	3,1	3,2	2,6	2,7	2,5	2,5	0,10	3,5
Toestellen en artikelen voor lichaamsverzorging	1,2	0,8	1,9	0,7	0,8	2,0	2,3	2,5	2,7	2,3	2,5	0,09	4,9
Allerlei drukwerk & schrijfwaren	5,7	3,6	4,0	4,2	4,4	4,4	3,8	3,3	3,4	3,2	3,2	0,05	1,4
Waternverbruik	3,8	4,2	2,6	4,6	2,5	2,5	3,1	2,3	2,3	2,3	2,3	0,04	1,5
Producten voor huisdieren	0,7	2,9	0,6	2,6	1,3	1,3	0,2	-0,5	-0,5	-0,6	-0,4	0,02	2,8
Andere medische producten, therapeutische apparaten	0,1	0,5	0,3	0,3	0,2	0,1	0,1	0,6	0,7	0,5	0,7	0,01	2,4
Tuinbouw	1,5	3,2	0,1	2,3	-1,5	-0,7	1,1	1,8	1,9	2,5	1,1	0,00	3,0
Niet-duurzame huishoudart.	1,0	3,9	-0,7	1,2	0,0	-0,9	-0,9	-0,9	-0,6	-0,9	-1,3	-0,03	4,5
Geneesmiddelen	-0,5	-1,1	-2,3	-2,1	-2,3	-2,9	-2,1	-1,7	-2,0	-1,6	-1,6	-0,10	3,9
Duurzame goederen	0,0	-0,2	-0,1	-0,1	0,0	0,0	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,04	31,9
Meubelen en stoffering	2,1	1,7	2,0	1,7	1,8	2,2	1,9	2,0	2,1	1,9	2,2	0,13	6,5
Sieraden,klokken & horloges	15,9	14,8	3,4	10,0	8,2	4,0	2,4	-0,7	0,3	-0,9	-1,3	0,04	1,1
Nieuwe en tweedehands auto's	0,8	-0,3	0,3	-0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,04	13,7
Motorfietsen, fietsen	2,4	0,5	1,3	0,2	0,3	1,3	1,5	2,0	1,9	2,0	2,0	0,02	1,4
Tapijten en vloerbekleding	1,9	1,9	1,7	1,7	1,8	1,7	1,7	1,5	1,8	1,4	1,4	0,01	0,4
Grote goederen voor recreatie	2,3	1,6	1,3	1,4	1,4	1,3	1,2	1,2	1,5	1,2	1,0	0,00	0,4
Huishoudapparaten	0,0	0,2	-0,3	0,0	-0,4	-0,1	-0,4	-0,2	-0,1	-0,3	-0,3	-0,01	3,6
Foto- en filmapparatuur	-7,0	-3,4	-2,7	-2,6	-2,1	-2,6	-3,7	-2,6	-2,3	-2,8	-2,8	-0,02	0,7
Audio- en videoapparatuur	-7,2	-6,5	-5,1	-5,0	-5,3	-4,2	-5,0	-5,9	-5,8	-5,9	-6,1	-0,10	1,9
Gegevensverwerk. apparatuur	-13,5	-9,3	-7,5	-8,0	-7,2	-8,4	-7,5	-6,8	-7,5	-6,6	-6,2	-0,15	2,1
Niet-energetische industriële goederen	1,0	0,9	0,8	0,8	0,7	0,8	0,9	0,8	0,8	0,8	0,7	0,81	100,0

Bronnen: EC, FOD Economie, AD Statistiek

¹ Bijdrage tot de inflatie van de groep in 2013 (in procentpunt), ² p.m. gewicht in de groep in 2013 (in %)

In 2013 kwam de inflatie voor half-duurzame goederen uit op 1,4 % (tegen 0,9 % in 2012). Kleding, waarvan de prijzen op jaarbasis zijn gestegen met 1,7 %, leverde de voornaamste bijdrage tot de inflatie voor niet-energetische industriële goederen (0,35 procentpunt).

De versnelling van de inflatie voor half-duurzame goederen tussen 2012 en 2013 laat zich onder meer verklaren door de evolutie van het prijsstijgingstempo voor kleding⁶⁹ en dragers voor opname van beeld of geluid. In 2013 versnelde de inflatie voor kleding (1,7 % tegen 1,1 % in 2012). De prijsdaling op jaarbasis voor dragers van beeld of geluid (zoals geheugenkaarten) was minder uitgesproken in 2013 dan in 2012 (respectievelijk -0,6 % in 2013 en -2,5 % in 2012). De forse inflatievertraging voor schoeisel⁷⁰ (van 2,2 % in 2012 naar 0,8 % in 2013) en delen en toebehoren⁷¹ (van 1,8 % in 2012 naar 0,0 % in 2013) daarentegen heeft de inflatie beperkt voor halfduurzame goederen.

Voor niet-duurzame goederen bedroeg de inflatie 1,1 % in 2013 (tegen 2,1 % in 2012). Deze inflatie werd vooral aangewakkerd door kranten en tijdschriften⁷², producten voor onderhoud en reparatie van de woning en artikelen voor lichaamsverzorging. In 2013 kostten deze producten respectievelijk 6,6 %, 2,9 % en 1,9 % meer dan in 2012. Geneesmiddelen en niet-duurzame huishoudartikelen leverden echter een negatieve bijdrage tot de inflatie voor niet-duurzame goederen. De consument moest in 2013 namelijk 2,3 % en 0,7 % minder betalen voor geneesmiddelen en niet-duurzame huishoudartikelen.

De inflatievertraging voor niet-duurzame goederen kan onder meer verklaard worden door de evolutie van de inflatie voor niet-duurzame huishoudartikelen (van 3,9 %⁷³ in 2012 naar -0,7 % in 2013), tuinbouwproducten⁷⁴ (van 3,2 % naar 0,1 %) en voeding voor huisdieren (van 2,9 % naar 0,6 %). In 2013 nam het prijsstijgingstempo echter toe voor kranten en tijdschriften (van 4,2 % in 2012 naar 6,6 % in 2013) en voor producten voor lichaamsverzorging⁷⁵ (van 0,8 % naar 1,9 %).

Gemiddeld is de inflatie voor duurzame goederen sinds meerdere jaren stabiel gebleven en ze kwam uit op -0,1 % in 2013. De grootste bijdrage tot de inflatie voor duurzame goederen werd geleverd door de subcategorie meubelen (met een inflatiecijfer van 2,0 % in 2013).

De inflatie van bepaalde componenten in deze categorie evolueerde in uiteenlopende richtingen. Enerzijds vertoonde de inflatie voor sieraden, klokken en horloges (vooral gouden trouwringen) een forse vertraging: van 14,8 % in 2012 naar 3,4 % in 2013, waarschijnlijk als gevolg van de forse afname van de goudkoers sinds eind 2012. Anderzijds lag het prijsstijgingstempo voor auto's (van -0,3 % in 2012 naar 0,3 % in 2013) en voor motorfietsen en fietsen (van 0,5 % naar 1,3 %) hoger in 2013 dan in 2012, terwijl er een minder uitgesproken prijsdaling werd genoteerd voor gegevensverwerkende apparatuur zoals bijvoorbeeld computers (van -9,3 % naar -7,5 %) en voor audio- en videoapparatuur zoals bijvoorbeeld televisies (van -6,5 % naar -5,1 %) ten opzichte van het jaar voordien.

⁶⁹ Voor kleding waren de solden iets minder uitgesproken in januari (26,5 %) en juli (26,2 %) 2013 dan in januari (27,0 %) en juli (27,0 %) 2012.

⁷⁰ Voor schoeisel waren de solden iets meer uitgesproken in januari (22,6 %) en juli (19,7 %) 2013 dan in januari (21,3 %) en juli (17,3 %) 2012.

⁷¹ Het betreft onder meer autobanden (van 1,7 % naar -1,2 %).

⁷² Sinds 2008 zijn de prijzen voor kranten en tijdschriften gestegen met 22,1 % (tegen 9,8 % voor het GICP). Over dezelfde periode bedroeg de prijsstijging in Nederland, Duitsland en Frankrijk respectievelijk 24,4 %, 20,1 % en 15,0 %.

⁷³ Zoals vermeld in het jaarverslag 2011 was er een sterke inflatie voor niet-duurzame huishoudartikelen tussen het derde kwartaal 2011 en het eerste kwartaal 2012.

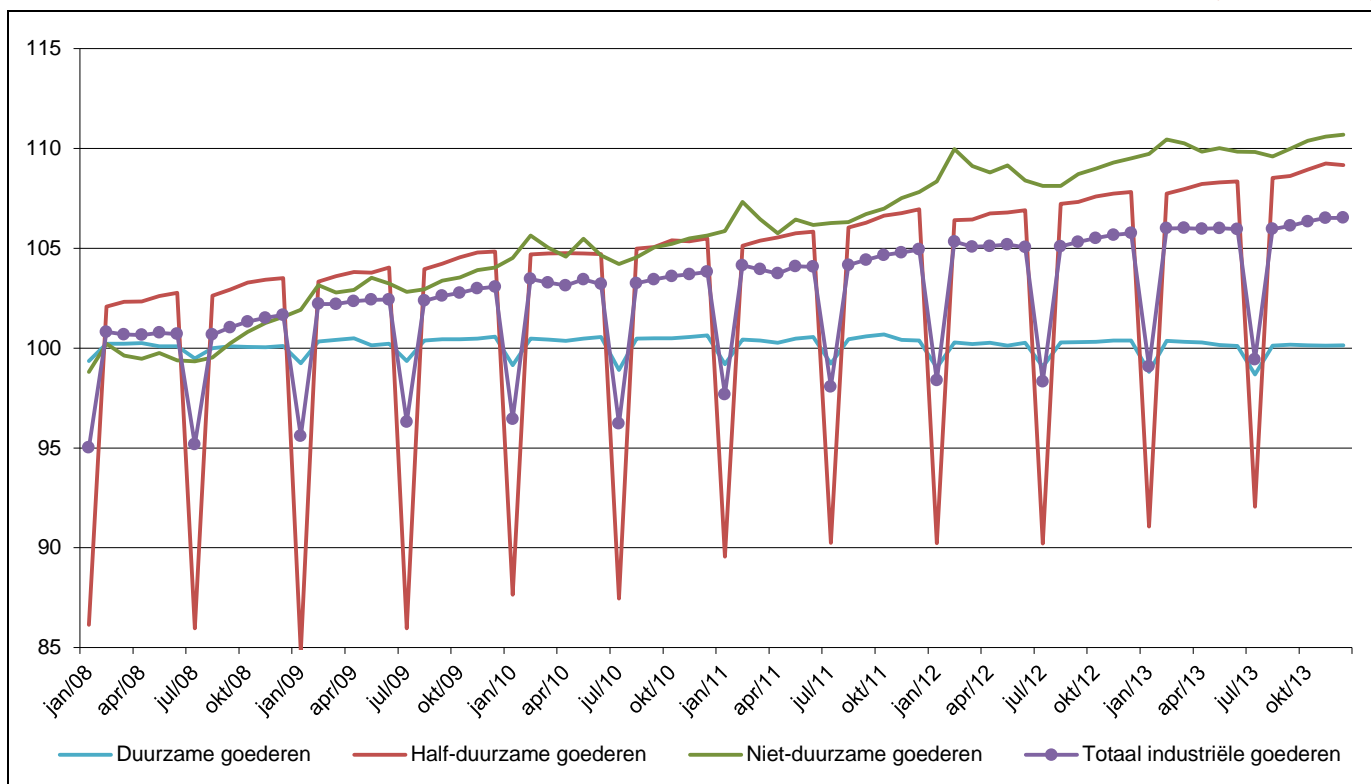
⁷⁴ Het gaat onder meer om rozen (van 5,4 % naar 1,3 %) en chrysanten (van 8,6 % naar 1,4 %).

⁷⁵ Het betreft onder meer tandpasta (van 3,7 % naar 11,1 %).

Over een langere periode beschouwd zijn de prijzen voor industriële goederen sinds 2008 met gemiddeld 5,0 % gestegen. Voor wat betreft de verschillende categorieën zijn de prijzen voor duurzame goederen gemiddeld genomen stabiel gebleven tussen 2008 en 2013, terwijl de niet-duurzame en halfduurzame goederen in 2013 respectievelijk 10,1 % en 5,7 % meer kostten dan in 2008.

Grafiek 22: Verloop van de consumtieprijzen voor niet-energetische industriële goederen

(Index 2008=100)

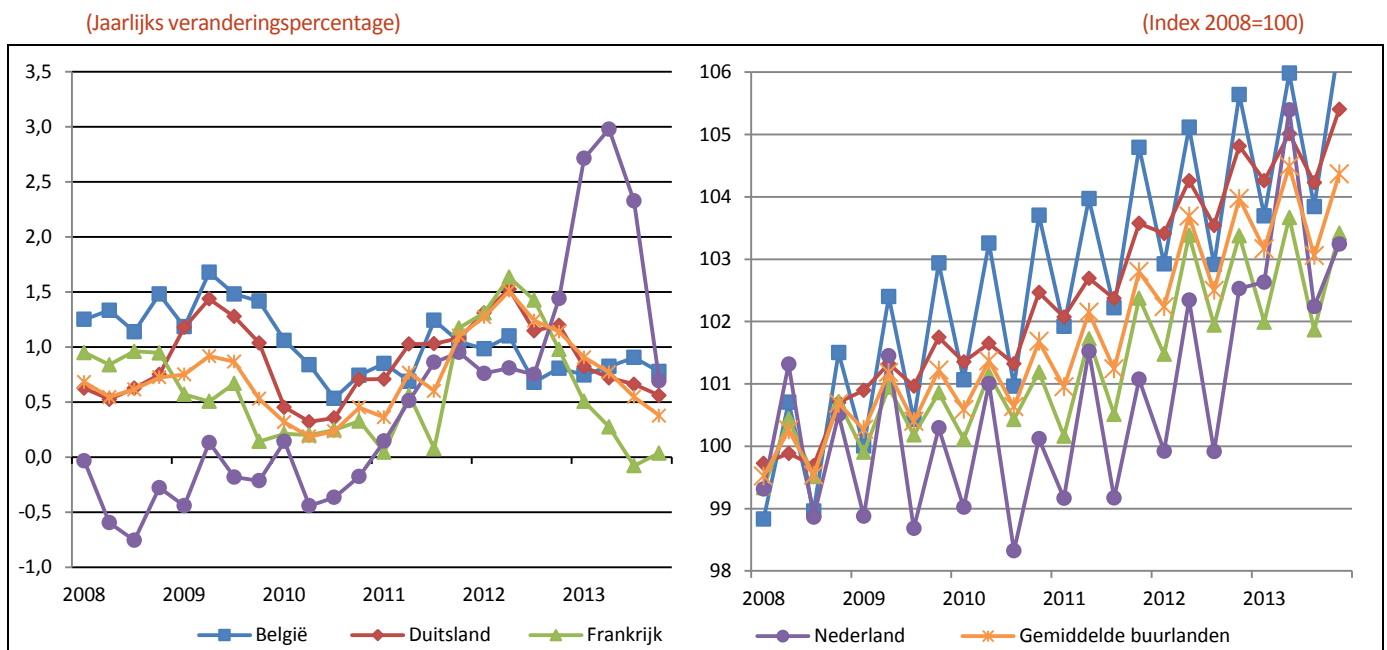

Bronnen: EC, FOD Economie, AD Statistiek

I.6.2 Inflatie voor niet-energetische industriële goederen in de voornaamste buurlanden

In België lag de inflatie voor niet-energetische industriële goederen in 2013 iets hoger dan gemiddeld in de buurlanden (0,8 % tegen 0,7 %). In 2012 was de situatie omgekeerd: de inflatie in België (0,9 %) was minder uitgesproken dan gemiddeld in de buurlanden (1,3 %). In het verslagjaar bleek de bijdrage tot het totale inflatieverschil ten nadele van ons land bijna nihil te zijn⁷⁶. De inflatie voor deze productgroep bedroeg in 2013 0,7 % in Duitsland, 0,2 % in Frankrijk en 2,2 % in Nederland⁷⁷.

Grafiek 23: Kwartaalevolutie van de consumptieprijzen voor niet-energetische industriële goederen in België en in de voornaamste buurlanden

Bronnen: EC, FOD Economie, AD Statistiek

De categorie kleding leverde in 2013 de grootste bijdrage tot het inflatieverschil ten nadele van ons land. De inflatie voor kleding in België bedroeg in 2013 namelijk 1,7 % (tegen 1,1 % in 2012), terwijl ze op gemiddeld 0,2 % uitkwam in de buurlanden (2,5 % in 2012). In Duitsland bereikte de inflatie voor kleding 0,0 % in 2013, in Frankrijk 0,6 % en in Nederland 0,2 % (tegenover respectievelijk 2,8 %, 2,4 % en 0,6 % in 2012).

⁷⁶ In 2012 droegen de niet-energetische industriële goederen 0,1 procentpunt bij tot het totale inflatieverschil ten voordele van ons land.

⁷⁷ Op basis van het GICP tegen constante belastingtarieven, dat door Eurostat wordt gepubliceerd, zou de inflatie voor niet-energetische industriële goederen in Nederland in 2013 0,7 % hebben bereikt.

Tabel 13: Niet-energetische industriële goederen en voornaamste categorieën in België en in de drie voornaamste buurlanden in 2013

(Jaarlijks veranderingspercentage)

	België	Gemiddelde buurlanden	Duitsland	Frankrijk	Nederland	Gewicht 2013 (in %)	
						België	Gemiddelde buurlanden
Half-duurzame goederen	1,3	0,9	1,0	0,3	1,6	10,6	9,6
Kleding	1,7	0,2	0,0	0,6	0,2	5,0	3,8
Huishoudtextiel	2,1	2,3	1,0	3,7	2,6	0,6	0,5
Vaat-, glaswerk en huishoudartikelen	2,1	1,3	2,4	0,5	1,8	0,5	0,6
Schoeisel	0,8	1,6	1,3	1,9	1,6	1,1	1,0
Gereedschap voor huis en tuin	1,0	0,9	1,3	0,6	-0,2	0,5	0,6
Andere kleding artikelen	2,5	1,1	2,9	0,7	-2,3	0,2	0,2
Speelgoed en hobbyartikelen	0,5	1,7	2,8	-1,0	4,3	0,7	0,6
Boeken	0,6	3,1	3,7	0,4	6,9	0,6	0,6
Andere artikelen voor persoonlijk gebruik	1,0	1,7	1,1	1,9	3,4	0,3	0,4
Sport-, kampeer- en recreatieartikelen	-0,2	0,8	1,8	0,0	-0,3	0,1	0,3
Delen en toebehoren	0,0	0,8	0,6	1,1	7,4	0,5	0,6
Kledingstoffen	-2,2	-1,4	Nb	2,3	1,3	0,0	0,1
Dragers opname beeld en geluid	-0,6	0,1	2,4	-3,3	0,6	0,4	0,3
Niet-duurzame goederen	1,1	1,3	1,4	0,6	3,7	8,5	8,3
Kranten en tijdschriften	6,6	4,0	4,2	3,5	5,3	0,7	0,7
Producten voor onderhoud en reparatie woning	2,9	1,9	2,0	1,6	2,2	1,0	0,5
Toestellen en artikelen voor lichaamsverzorging	1,9	-0,1	-0,9	0,0	2,5	1,4	1,8
Allerlei drukwerk, schrijfwaren	4,0	1,2	2,4	0,0	2,2	0,4	0,3
Waterverbruik	2,6	1,9	1,9	2,2	0,9	0,4	0,7
Producten voor huisdieren	0,6	1,0	0,3	1,5	2,7	0,8	0,7
Andere medische producten, therapeutische apparaten	0,3	2,4	1,2	0,6	27,2	0,7	0,9
Tuinbouw	0,1	2,5	2,8	2,7	1,0	0,8	0,8
Niet-duurzame huishoudartikelen	-0,7	0,6	0,1	0,9	0,6	1,2	0,8
Geneesmiddelen	-2,3	-0,1	1,8	-2,4	-0,5	1,1	1,1
Duurzame goederen	-0,1	-0,3	-0,4	-0,7	1,6	8,9	9,2
Meubelen en stoffering	2,0	1,0	1,2	0,9	0,2	1,8	1,9
Sieraden, klokken en horloges	3,4	2,8	4,3	2,1	0,6	0,3	0,6
Nieuwe en tweedehandse auto's	0,3	1,1	0,0	1,5	5,6	3,8	3,5
Motorfietsen en fietsen	1,3	1,1	1,1	0,5	2,0	0,4	0,4
Tapijten en vloerbekleding	1,7	1,4	1,8	-0,4	1,2	0,1	0,2
Grote goederen voor recreatie	1,3	1,5	2,4	1,1	0,3	0,1	0,3
Huishoudapparaten	-0,3	-1,9	-1,6	-2,3	-2,4	1,0	1,0
Foto- en filmapparatuur	-2,7	-7,2	-3,8	-16,2	1,9	0,2	0,2
Audio- en videoapparatuur	-5,1	-6,2	-5,3	-9,2	-0,5	0,5	0,6
Gegevensverwerkende apparatuur	-7,5	-7,6	-8,1	-8,0	-2,6	0,6	0,6
Niet-energetische industriële goederen	0,8	0,6	0,7	0,2	2,2	27,9	27,1

Bronnen: EC, FOD Economie, AD Statistiek

Nb: Niet beschikbaar

Tussen 2008 en 2013 stegen de prijzen van niet-energetische industriële goederen met gemiddeld 3,8 % in de buurlanden (+4,7 % in Duitsland, +2,7 % in Frankrijk en +3,4 % in Nederland), tegenover 5,0 % in België. Producten voor onderhoud en reparatie van de woning (zoals verf, ruiten, cement, ...) leverden de voorbije jaren de grootste gecumuleerde bijdrage tot het inflatieverschil ten nadele van ons land. In totaal stegen de prijzen van deze producten met gemiddeld 12,6 % in de buurlanden tegen 15,5 % in België. Delen en toebehoren droegen daarentegen het meest bij tot de verkleining van het inflatieverschil sinds 2008. In de buurlanden gingen ze gemiddeld met 12,4 % omhoog, tegen +6,6 % in België (+11,9 % in Duitsland, +12,9 % in Frankrijk en +12,6 % in Nederland).

II Nettarieven in de totale elektriciteitsfactuur

II.1 Inleiding

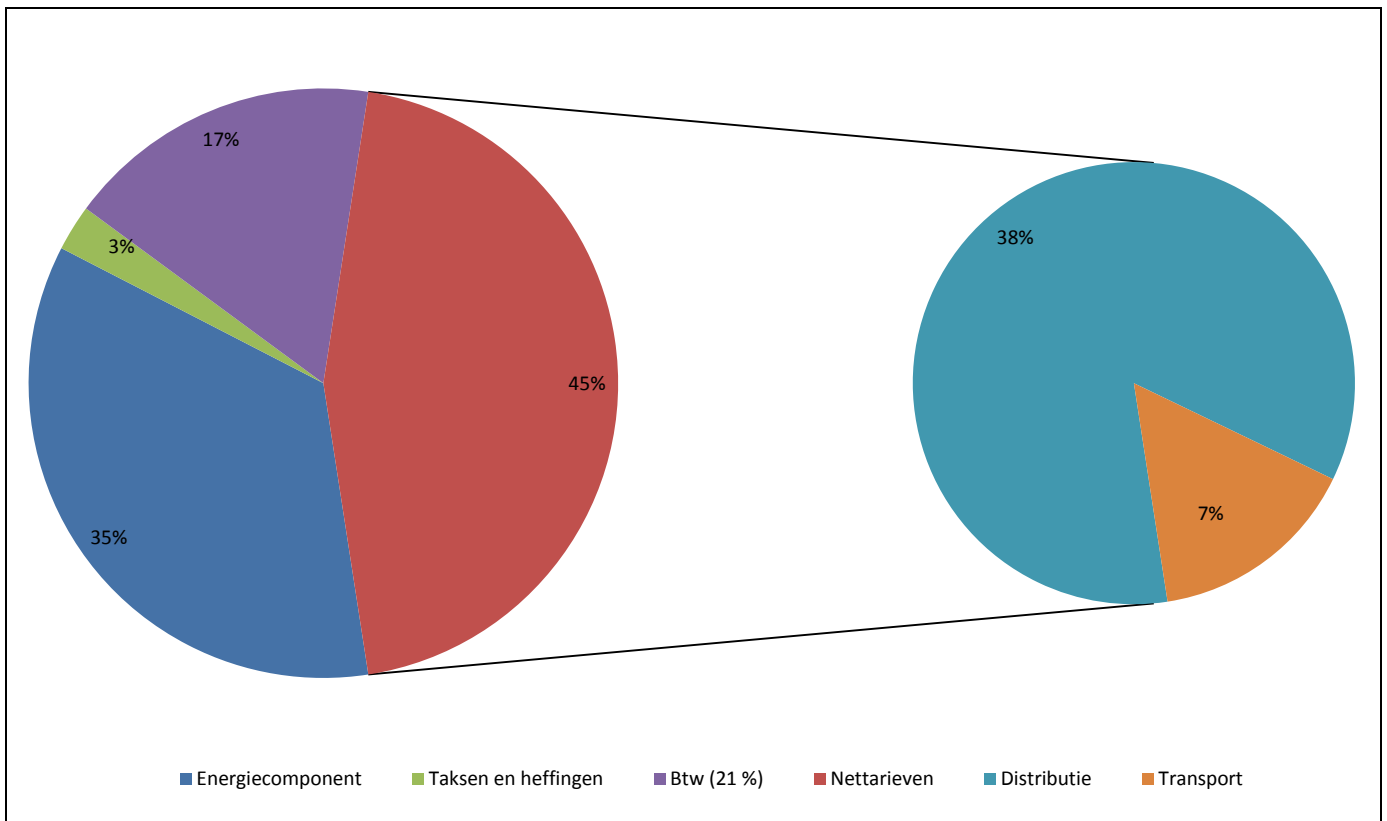
De consumptieprijs voor elektriciteit wordt voornamelijk bepaald door de energiecomponent (inclusief de bijdrage voor groene energie en de kosten met betrekking tot warmtekrachtkoppeling (35 % in 2013)), en de tarieven van de netbeheerders. Deze laatste bestaan uit distributie- en transportkosten (respectievelijk 38 % en 7 % van de totale prijs). De taksen, toeslagen en btw maken een vijfde uit van de totale prijs voor elektriciteit⁷⁸.

Meer bepaald dekkende de transporttarieven, die gehanteerd worden door Elia, de kosten voor de transport van elektriciteit op het hoogspanningsnet, evenals de kosten voor de ondersteunende diensten, de openbaardienstverplichtingen (ODV) en diverse toeslagen. De distributietarieven, gehanteerd door de distributienetbeheerders (DNB's) dekken op hun beurt de kosten voor de distributie van elektriciteit op het laag- of middenspanningsnet, evenals de kosten voor de compensatie van de netverliezen, de openbaardienstverplichtingen en bepaalde toeslagen. Voor verdere informatie zie bijlage 4.

Het is belangrijk vast te stellen dat het gewicht van de verschillende componenten van de transport- en distributietarieven sterk verschilt van gewest tot gewest. Deze verschillen zijn vooral te wijten aan topografische en technische factoren die eigen zijn aan het gewest, de omvang van de openbaardienstverplichtingen en het bestaan van bepaalde toeslagen in de tarieven⁷⁹.

Grafiek 24: Gewicht van de verschillende componenten in de totale kostprijs voor elektriciteit in 2013

(Methodologie van de consumptieprijsindex, consumptieprofiel Dc1: jaarlijks verbruik van 3.500 kWh aan enkelvoudig tarief)

Bronnen: VREG, CWaPE, BRUGEL, FOD Economie, eigen berekeningen
Opm.: de distributietarieven houden rekening met de meet- en telkosten.

⁷⁸ Het gewicht van de verschillende componenten kan sterk verschillen naargelang het type klant (consumptieprofiel en spanningsniveau van de aansluitingen), het distributiegebied, het gewest en de leverancier.

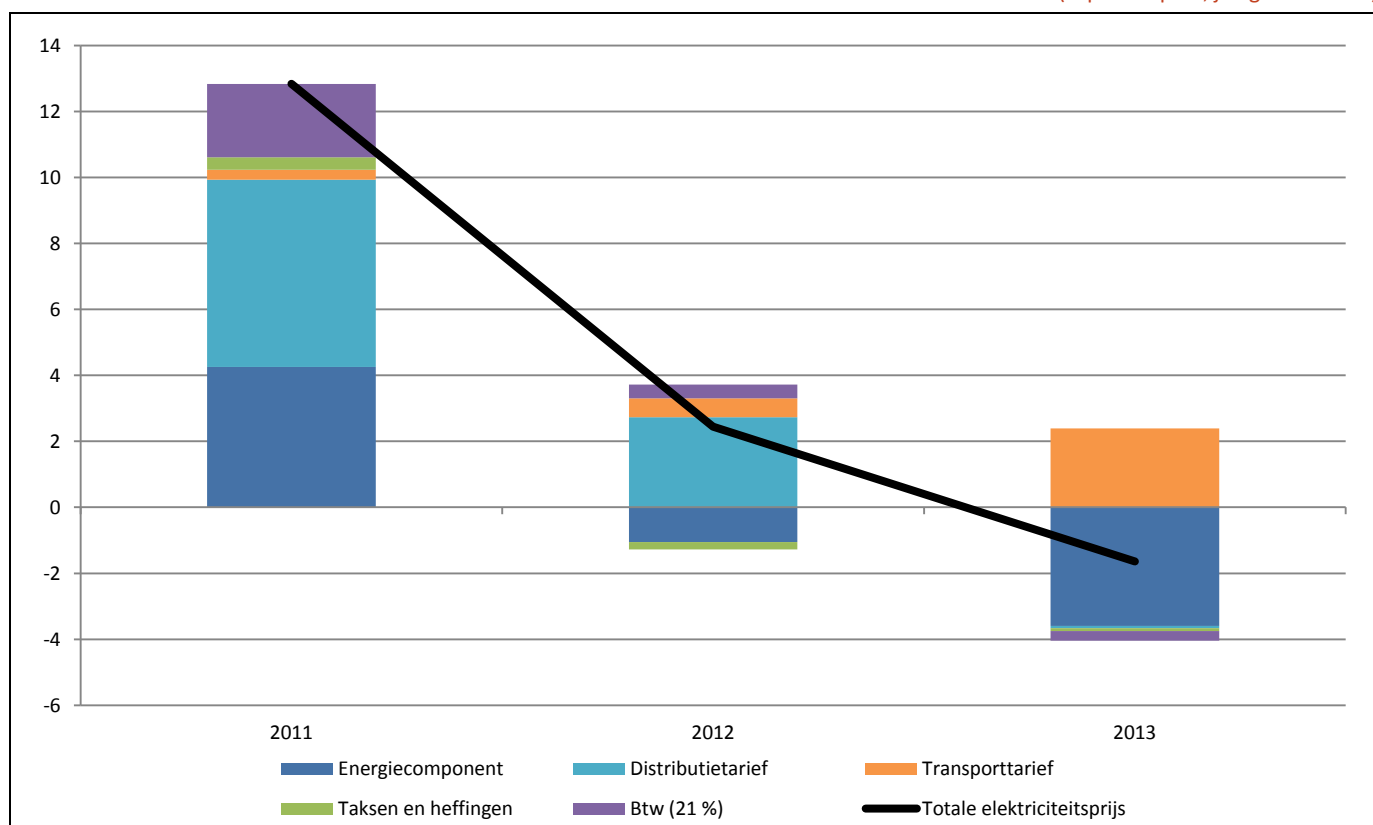
⁷⁹ CREG, "De hoogte en de evolutie van de energieprijzen", 31 januari 2012.

Zoals in deel 1.2 werd gepreciseerd, laat de daling van de inflatie voor elektriciteit zich hoofdzakelijk verklaren door de energiecomponent. Sinds eind 2011 nam de energiecomponent namelijk steeds verder af, onder meer dankzij de verschillende overheidsmaatregelen. In 2012 en 2013 werd er een negatief inflatiecijfer genoteerd van respectievelijk -2,6 % en -9,5 % gemiddeld (tegen nog +10,4 % in 2011). De nettarieven gingen de laatste drie jaar echter voortdurend in stijgende lijn en kenden een jaarlijkse groei van 8,3 % in 2012 en van 5,5 % in 2013 (na een inflatie van 15,4 % in 2011).

De energiecomponent leverde aldus een negatieve bijdrage tot de inflatie van elektriciteit van 1,1 procentpunt in 2012 en 3,6 procentpunt in 2013. De nettarieven oefenden daarentegen een sterk opwaartse druk uit op de totale elektriciteitsprijs, ook al is hun bijdrage wat afgenomen: 3,3 procentpunt in 2012 en 2,3 procentpunt in 2013. Deze grote invloed is te verklaren door hun sterke prijsstijging en door het aanzienlijke gewicht van deze component in de totale elektriciteitsfactuur. Meer bepaald hebben distributietarieven de grootste bijdrage geleverd aan de inflatie van de elektriciteitsfactuur in 2012 (2,7 procentpunt), terwijl de grootste positieve bijdrage in 2013 gegenereerd werd door de transporttarieven (2,4 procentpunt).

Grafiek 25: Bijdrage van de verschillende componenten aan de inflatie van de totale elektriciteitsprijs

(In procentpunt, jaargemiddelden)

Bronnen: VREG, CWaPE, BRUGEL, FOD Economie, eigen berekeningen

Gezien de aanzienlijke invloed van de nettarieven (distributie en transport) op de totale elektriciteitsprijs over de laatste jaren heen, heeft het Prijzenobservatorium de evolutie van deze tarieven en hun verschillende componenten nader onderzocht, zowel op globaal niveau als voor de drie gewesten. Het Prijzenobservatorium heeft ook de impact van de openbare dienstverplichtingen (ODV's) op het geheel van de nettarieven voor elektriciteit ingeschat.

Om deze analyse te kunnen uitvoeren, heeft het Prijzenobservatorium een nieuwe indicator ontwikkeld die uitsluitend voor de nettarieven wordt gebruikt. Deze indicator is gebaseerd op de tarieven voor distributie en transport, zoals jaarlijks gepubliceerd door de CREG⁸⁰. Deze indicator leidt tot een beter begrip van de onderliggende oorzaken betreffende de evolutie van de nettarieven⁸¹.

II.2 Evolutie van de nettarieven voor elektriciteit

In de voorbije jaren hebben de nettarieven (transport en distributie) een verschillende evolutie gekend in de drie gewesten. In het Vlaams Gewest zijn nettarieven sterk toegenomen vanaf begin 2011, terwijl ze vooral begin 2013 zijn gestegen in het Waals Gewest. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest daarentegen gebeurde de stijging van nettarieven geleidelijk.

Op het niveau van de transport- en distributietarieven zijn er grote verschillen tussen de regio's. Deze tarieven zullen hieronder afzonderlijk besproken worden.

Tabel 14: Evolutie van de totale nettarieven voor elektriciteit⁸²

(Consumptieprofiel Dc1, uitgedrukt in cent/kWh en in index 2010=100)

	In cent/kWh				Index 2010=100			
	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
Vlaanderen	7,9	9,8	10,7	10,9	100	124	135	137
Wallonië	8,3	8,5	9,0	10,4	100	101	107	125
Brussel	8,0	8,4	8,9	9,0	100	105	111	112
België	8,1	9,2	10,0	10,5	100	114	124	130

Bronnen: CREG, FOD Economie, eigen berekeningen

II.2.1 Transporttarieven

Zoals weergegeven in tabel 15, kenden de transmissietarieven voor elektriciteit een sterke stijging in België, namelijk met gemiddeld +96,8 % tussen 2010 en 2013. Toch verschilt de evolutie van de tarieven in deze periode sterk van gewest tot gewest: +38,4 % in Vlaanderen, +37,2 % in Brussel en +209,5 % in Wallonië.

Tabel 15 : Evolutie van de transporttarieven voor elektriciteit

(Consumptieprofiel Dc1, uitgedrukt in cent/kWh en in index 2010=100)

	In cent/kWh				Index 2010=100			
	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
Vlaanderen	0,83	0,84	1,00	1,15	100	101,6	120,6	138,4
Wallonië	0,91	0,94	1,24	2,82	100	103,2	136,0	309,5
Brussel	0,87	0,87	1,12	1,19	100	100,0	128,6	137,2
België	0,86	0,88	1,09	1,69	100	102,0	126,6	196,8

Bronnen: CREG, FOD Economie, eigen berekeningen

De evolutie van de transporttarieven is vooral toe te schrijven aan hun indexering tijdens de regulatoire periode 2008-2011 en aan de goedkeuring van de nieuwe meerjarentarifiering in 2012, die opwaarts werd aangepast in functie van

⁸⁰ <http://www.creg.be/nl/tarifparamedistribsearch.asp>.

⁸¹ Het is van belang erop te wijzen dat de resultaten van deze nieuwe indicator "nettarieven" en de resultaten berekend met de indicator "gemiddelde elektriciteitsfactuur" kunnen verschillen. Voor de indicator "gemiddelde elektriciteitsfactuur" worden de gegevens namelijk met een maand opgeschoven voor Wallonië en Vlaanderen om overeen te komen met de methodologie van de CPI (zie jaarverslag 2011 van het Prijzenobservatorium). Bovendien steunt deze methodologie op de toepassing van de tarieven via de maandelijkse tarieffiches van de energieleveranciers. In de gegevens opgenomen in deze tarieffiches wordt er soms toch een verschil vastgesteld tussen de nettarieven die in voege zijn en het overzicht van de tarieven in deze fiches. Daarenboven worden de nettarieven, zoals gepubliceerd door de CREG, niet altijd op een identieke wijze toegepast door leveranciers. De CREG is zich bewust van dit probleem en overweegt maatregelen te nemen om te vermijden dat dergelijke verschillen optreden in de toekomst.

⁸² Zowel in 2008, 2009 als in 2010 zijn nettarieven in vrij aanzienlijke mate gestegen. Zie jaarverslagen 2009 en 2010 van het Prijzenobservatorium.

de kosten gedragen door de netbeheerder⁸³ (en gewijzigd bij beslissing van de CREG van 16 mei 2013). In het Waals Gewest hangt de forse stijging van de transporttarieven samen met de financiering van regionale ondersteuningsmaatregelen voor hernieuwbare energie, een component die deel uitmaakt van de openbaredienstverplichtingen. Zoals in deel 1.2 werd uitgelegd, kunnen Waalse en Brusselse producenten van groene stroom hun groenestroomcertificaten verkopen aan elektriciteitsleveranciers tegen de marktprijs (energieleveranciers zijn immers verplicht om vastgelegde quota te bereiken, de kosten hiervan zijn geïntegreerd in de energiecomponent via de tarieven voor bijdrage groene stroom en de kosten voor warmtekrachtkoppeling), of aan hun transmissienetbeheerder, Elia, tegen een gegarandeerde minimumprijs. In het Vlaams Gewest is Elia aan dezelfde verplichting onderworpen, uitsluitend voor de groenestroomcertificaten betreffende installaties die rechtstreeks op het hoogspanningsnet zijn aangesloten. Voor de installaties die aangesloten zijn op het laag- of middenspanningsnet zijn de distributienetbeheerders wettelijk verplicht groenestroomcertificaten aan te kopen tegen een gegarandeerde minimumprijs.

Tijdens de voorbije jaren hebben de ontwikkeling van zonnepanelen en de groei van andere hernieuwbare energiebronnen (windmolens, enz.) geleid tot een toename van groenestroomcertificaten op de markt, waardoor energieleveranciers hun quotum hebben overschreden. In het Waals Gewest heeft deze situatie Elia, de transportnetbeheerder voor elektriciteit, gedwongen het overschot aan te kopen. Om de meerkosten te dekken, heeft Elia aanvragen ingediend tot verhoging van het tarief voor openbaredienstverplichtingen voor de financiering van deze maatregel. De CREG heeft deze tariefwijzigingen goedgekeurd op 1 oktober 2012⁸⁴ en 1 januari 2013⁸⁵. Deze wijzigingen hebben geleid tot een sterke stijging van het transporttarief voor elektriciteit in Wallonië.

In het Vlaams Gewest werd deze component van het transporttarief niet aangepast. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voldoet nog steeds niet aan de quotumverplichting voor het aantal groenestroomcertificaten. Daardoor is er op dit moment nog geen wijziging van het tarief voor openbaredienstverplichtingen voor de financiering van de steunmaatregelen voor hernieuwbare energie nodig in Brussel.

Voor elke component van het transmissietarief zijn de volgende evoluties tussen 2010 en 2013 waarneembaar in België⁸⁶: de openbaredienstverplichtingen stegen in de beschouwde periode met factor 14 (van 0,05 cent/kWh naar 0,78 cent/kWh). Het tarief voor het gebruik van het net en de toeslagen zijn stegen elk met 18 %, terwijl de kosten voor de ondersteunende diensten vrij stabiel zijn gebleven. Het aandeel van deze verschillende componenten in het transporttarief bedroeg aldus gemiddeld 44 % voor het gebruik van het net (tegenover 74 % in 2010), 46 % voor de ODV's (tegenover 6 % in 2010), 9 % voor de ondersteunende diensten (tegenover 19 % in 2010) en 1 % voor de toeslagen (tegenover 1 % in 2010).

Meer bepaald in Vlaanderen stegen de ODV's met factor 8 (van 0,04 cent/kWh naar 0,31 cent/kWh), terwijl het tarief voor het gebruik van het net slechts met 8 % is toegenomen. De ondersteunende diensten zijn op hun beurt afgenomen met bijna 3 %. In 2013 bedroeg het aandeel van de ODV's in het transporttarief 27 % (tegenover 5 % in 2010), 59 % voor het gebruik van het net (tegenover 75 % in 2010) en 14 % voor de ondersteunende diensten (tegenover 20 % in 2010)⁸⁷.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werd voor elke component van het transporttarief een stijging genoteerd (+3 % voor de ondersteunende diensten, +13 % voor de ODV's, +55 % voor het gebruik van het net). In 2013 bedroeg het

⁸³ De transporttarieven voor de regulatoire periode 2012-2015 werden opwaarts aangepast als gevolg van hogere prijzen voor de ondersteunende diensten, een hogere kostprijs per verbruikt kWh (door de economische crisis en de gedecentraliseerde productie) en de kosten veroorzaakt door grote infrastructuurprojecten. Zie CREG, "Studie over de componenten van de elektriciteits- en aardgasprijzen", 26 september 2013.

⁸⁴ Zie [beslissing van de CREG 658E/23](#)

⁸⁵ Zie [beslissing van de CREG 658E/25](#)

⁸⁶ De resultaten worden uitvoerig beschreven in bijlage 5.

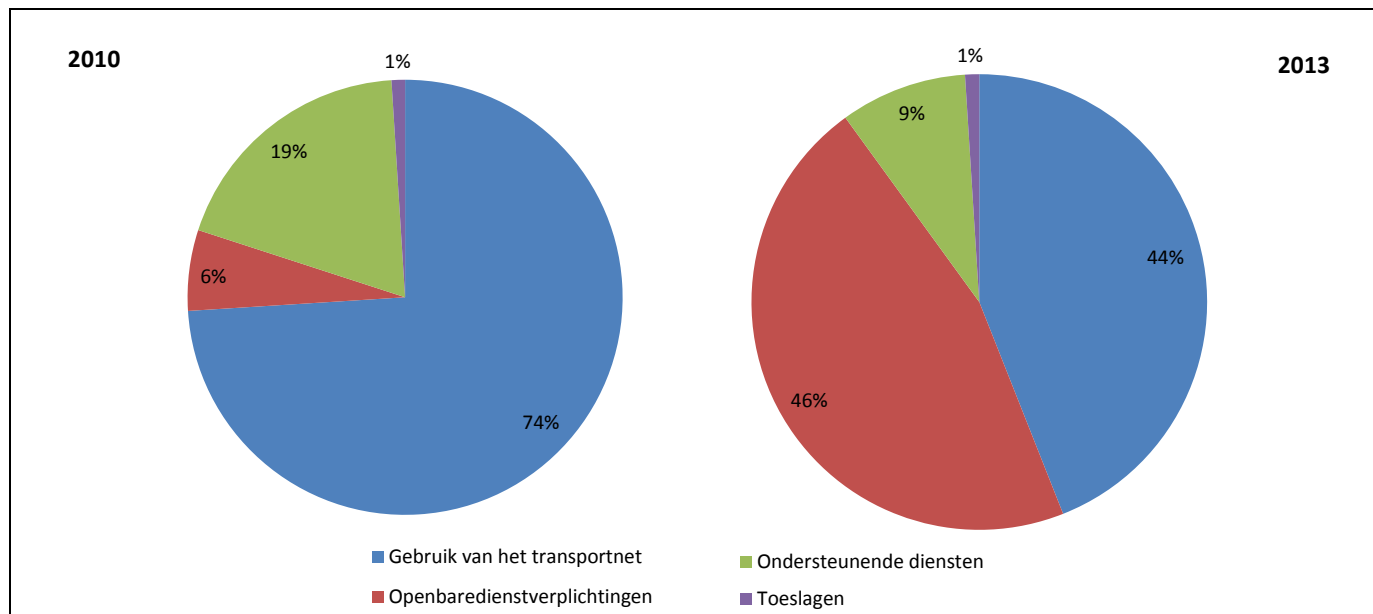
⁸⁷ In Vlaanderen bevatten de transporttarieven geen toeslagen.

aandeel in het transporttarief voor het gebruik van het net 69 % (tegenover 62 % in 2010), 21 % voor de ODV's (tegenover 25 % in 2010) en 10 % voor de ondersteunende diensten (tegenover 13 % in 2010)⁸⁸.

In Wallonië is het tarief voor het gebruik van het net toegenomen met bijna 25 % tussen 2010 en 2013, terwijl het tarief voor de ondersteunende diensten met ongeveer 5 % gedaald is. De kosten voor de ODV's zijn spectaculair gestegen: ze zijn in de beschouwde periode met factor 58 toegenomen (van 0,03 cent/kWh naar 1,77 cent/kWh). In Wallonië is het aandeel van de verschillende componenten in het transporttarief als volgt geëvolueerd: 63 % voor de ODV's (tegenover 3 % in 2010), 30 % voor het gebruik van het net (tegenover 75 % in 2010), 6 % voor de ondersteunende diensten (tegenover 18 % in 2010) en 1 % voor de toeslagen (tegenover 3 % in 2010).

Grafiek 26: Gewicht van de verschillende componenten in de transporttarieven in België⁸⁹

(In procent, consumptieprofiel Dc1)

Bronnen: CREG, FOD Economie, eigen berekeningen

II.2.2 Distributietarieven

Tijdens de voorbije jaren gingen de distributietarieven sterk naar omhoog in België (met gemiddeld 22,5 %), maar er bestaan verschillen tussen de gewesten. Tussen 2010 en 2013 zijn de distributietarieven namelijk toegenomen met 2,0 % in Wallonië, met 9,3 % in Brussel en met 36,8 % in Vlaanderen.

Tabel 16: Evolutie van de distributietarieven voor elektriciteit

(Consumptieprofiel Dc1, uitgedrukt in cent/kWh en in index 2010=100)

	In cent/kWh				Index 2010=100			
	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
Vlaanderen	7,10	8,98	9,73	9,71	100	126,5	137,0	136,8
Wallonië	7,44	7,51	7,73	7,59	100	101,0	104,0	102,0
Brussel	7,12	7,52	7,77	7,78	100	105,6	109,1	109,3
België	7,21	8,36	8,89	8,83	100	116,0	123,2	122,5

Bronnen: CREG, FOD Economie, eigen berekeningen

Opm.: De distributietarieven houden rekening met de meet- en telkosten.

De stijging van de distributietarieven laat zich hoofdzakelijk verklaren door hun jaarlijkse indexering tijdens de regulatoire periode 2009-2012 (met verlenging van de tarieven tot in 2014), op beslissing van de CREG. Begin 2011 hebben

⁸⁸ In de detailgegevens van de transporttarieven gepubliceerd op de website van de CREG voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is het niet mogelijk het bedrag van de toeslagen te identificeren.

⁸⁹ Het gewicht van de verschillende componenten in de transporttarieven (per gewest) is opgenomen in de bijlage 4.

bepaalde distributienetbeheerders ook de kost voor de uitvoering van openbardienstverplichtingen laattijdig ingevoerd. In het Vlaams Gewest is de sterke stijging van de distributietarieven in 2011 vooral te wijten aan de specifieke regionale financiering van ondersteuningsmaatregelen voor hernieuwbare energie. Zoals eerder werd uitgelegd, zijn de distributienetbeheerders in het Vlaams Gewest verplicht groenestroomcertificaten aan te kopen tegen een gegarandeerde minimumprijs, voor de installaties die aangesloten zijn op het laag- of middenspanningsnet.

Gezien het grote volume aan investeringen in zonnepanelen werd het Vlaams Gewest in 2011 geconfronteerd met een stijging van groenestroomcertificaten, waardoor energieleveranciers hun quota overschreden. Om de meerkosten gedragen door de distributienetbeheerders te dekken, heeft de CREG een verhoging van de tarieven van Eandis en Infrac goedgekeurd (bedrijven die de belangrijkste DNB's omvatten in het Vlaams Gewest). Die tariefverhoging werd in de eerste helft van 2011 doorgevoerd (in werking getreden in mei 2011 voor Eandis en in juni 2011 voor Infrac).

Voor elke component van het distributietarief zijn in de beschouwde periode in België de volgende evoluties waar te nemen⁹⁰: +18 % voor de ODV's, +10 % voor de toeslagen, +1 % voor de kosten gelieerd aan het gebruik van het net en -2 % voor de ondersteunende diensten. Het aandeel van deze verschillende componenten in het distributietarief bedroeg in 2013 gemiddeld 64 % voor het gebruik van het net (tegenover 78 % in 2010), 25 % voor de ODV's (tegenover 10 % in 2010), 6 % voor de ondersteunende diensten (tegenover 7 % in 2010) en 5 % voor de toeslagen (tegenover 5 % in 2010).

Meer bepaald zijn het tarief voor het gebruik van het net en de toeslagen in Wallonië gestegen met respectievelijk bijna 2 % en 14 % over de laatste drie jaren. De ODV's en het tarief voor de ondersteunende diensten zijn gedaald met ongeveer 1,5 %. Toch is het aandeel van de verschillende componenten in het distributietarief zeer weinig geëvolueerd: 7 % voor de ODV's (tegenover 8 % in 2010), 11 % voor de ondersteunende diensten (tegenover 12 % in 2010) en 8 % voor de toeslagen (tegenover 7 % in 2010). Het aandeel van de kosten voor het gebruik van het net in het distributietarief is stabiel gebleven (74 %).

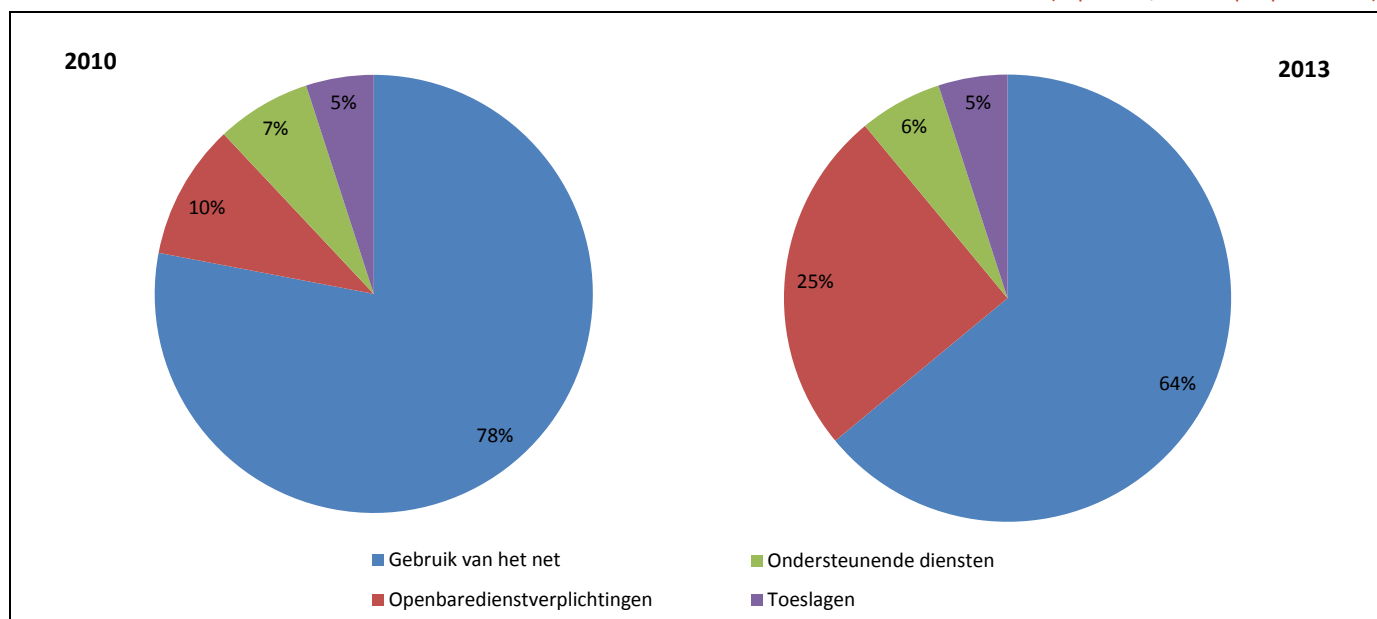
In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werd er echter een stijging van het distributietarief genoteerd voor alle componenten (tussen +4 % en +15 %). In 2013 bedroeg het aandeel van de kosten voor het gebruik van het net 65 % (tegenover 64 % in 2010). Voor de toeslagen was er sprake van een aandeel van 15 % (tegenover 16 % in 2010). Het aandeel van de ODV's en de ondersteunende diensten bleef echter stabiel tussen 2010 en 2013, met respectievelijk 14 % en 6 %.

In Vlaanderen bleven de kosten voor het gebruik van het net stabiel, terwijl het tarief voor de ondersteunende diensten daalde met ongeveer 6 %. De toeslagen namen toe met 10 %. In de beschouwde periode werden de kosten voor de ODV's vermenigvuldigd met 4,6 (van 0,7 cent/kWh naar 3,3 cent/kWh). Daardoor bedroeg het aandeel van de ODV's in het distributietarief 34 % in 2013 (tegenover 10 % in 2010), terwijl het aandeel van de kosten voor het gebruik van het net 60 % bereikte (tegenover 82 % in 2010). Het aandeel van de ondersteunende diensten en de toeslagen veranderde weinig: respectievelijk 3 % (tegenover 5 % in 2010) en 2 % (tegenover 3 % in 2010).

⁹⁰ De resultaten worden uitvoerig beschreven in bijlage 5.

Grafiek 27: Gewicht van de verschillende componenten in de distributietarieven in België⁹¹

(In procent, consumptieprofiel Dc1)

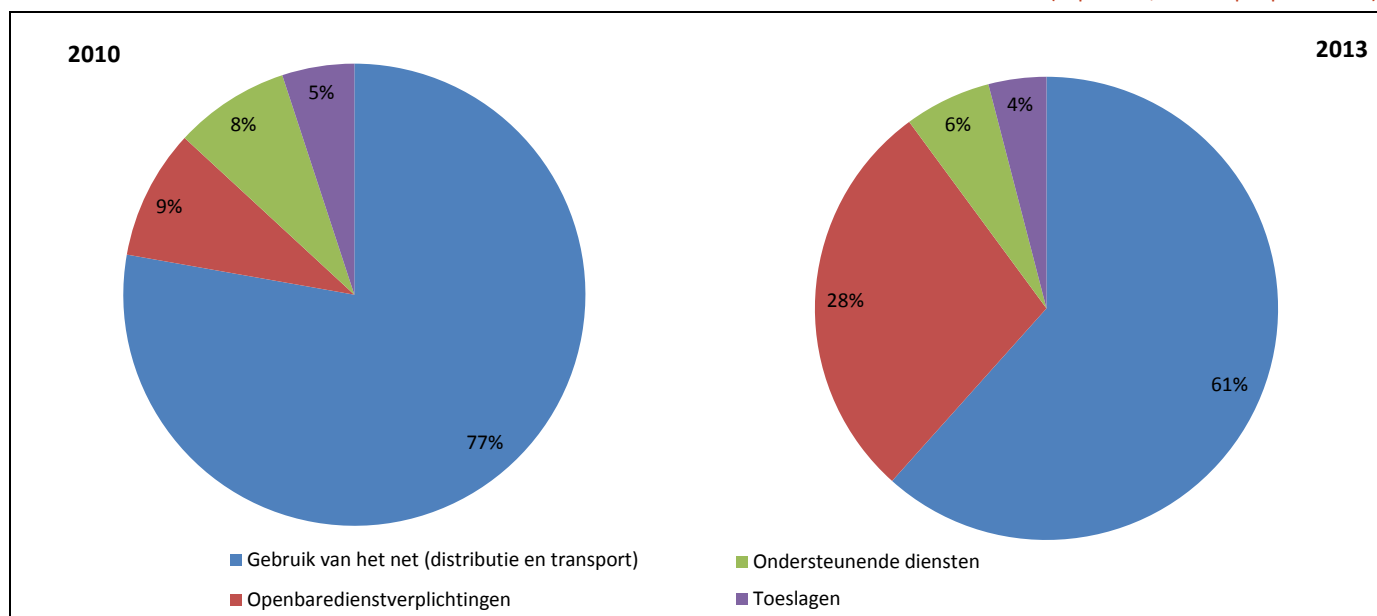
Bronnen: CREG, FOD Economie, eigen berekeningen

II.2.3 Impact van de ODV's op de nettarieven

In de vorige delen werd het toegenomen belang van de ODV's naar voren gebracht, zowel in het transporttarief als in het distributietarief. In het geheel van de nettarieven (transport + distributie) hebben de ODV's een aandeel van 28 % in 2013, terwijl hun aandeel 9 % bedroeg in 2010.

Grafiek 28: Gewicht van de verschillende componenten in de totale nettarieven in België

(In procent, consumptieprofiel Dc1)

Bronnen: CREG, FOD Economie, eigen berekeningen

Het Prijzenobservatorium heeft de impact van de toenemende kosten voor de ODV's op de elektriciteitsfactuur van de consument geraamd. Daartoe werden de nettarieven bij constante ODV's (sinds 2010) vergeleken met de werkelijke

⁹¹ Het gewicht van de verschillende componenten in de distributietarieven (per gewest) is opgenomen in de bijlage 4.

nettarieven. Het Prijzenobservatorium heeft de gegevens van de transport- en distributietarieven gebruikt, zoals ze jaarlijks door de CREG worden goedgekeurd en gepubliceerd op hun website.

Uit de volgende resultaten blijkt dat de stijging van de nettarieven bij constante ODV's zeer beperkt is in de beschouwde periode (namelijk 2,6 % tegenover 30,4 % wanneer rekening wordt gehouden met de evolutie van ODV's). Op regionaal niveau bedraagt deze stijging 0,4 % in Vlaanderen, 3,9 % in Wallonië en 11,0 % in Brussel (tegenover respectievelijk +36,9 %, +24,7 % en +12,3 %, rekening houdend met de evolutie van ODV's). Hieruit blijkt dat de evolutie van de ODV's sterk bijgedragen heeft tot de stijging van de nettarieven tussen 2010 en 2013.

De impact van de groei van de ODV's op de inflatie is dus niet gering. In 2013 kwam de inflatie voor elektriciteit (indicator van het Prijzenobservatorium, profiel Dc1) uit op gemiddeld -1,6 %. Zonder rekening te houden met de evolutie van ODV's, zou de inflatie in België een peil van gemiddeld -4,4 % hebben bereikt.

Tabel 17: Impact van de ODV's op de nettarieven in de elektriciteitsfactuur tussen 2010 en 2013

(Consumptieprofiel Dc1, in procentpunt)

	Reële groei van de nettarieven (in %)	Bijdrage van de ODV's	Bijdrage van de andere componenten
Vlaanderen	36,9	36,5	0,4
Wallonië	24,7	20,8	3,9
Brussel	12,3	1,3	11,0
België	30,4	27,8	2,6

Bronnen: CREG, FOD Economie, eigen berekeningen

III Prijsverloop in de voedingskolom: een analyse van het prijs-transmissiemechanisme voor België en de buurlanden

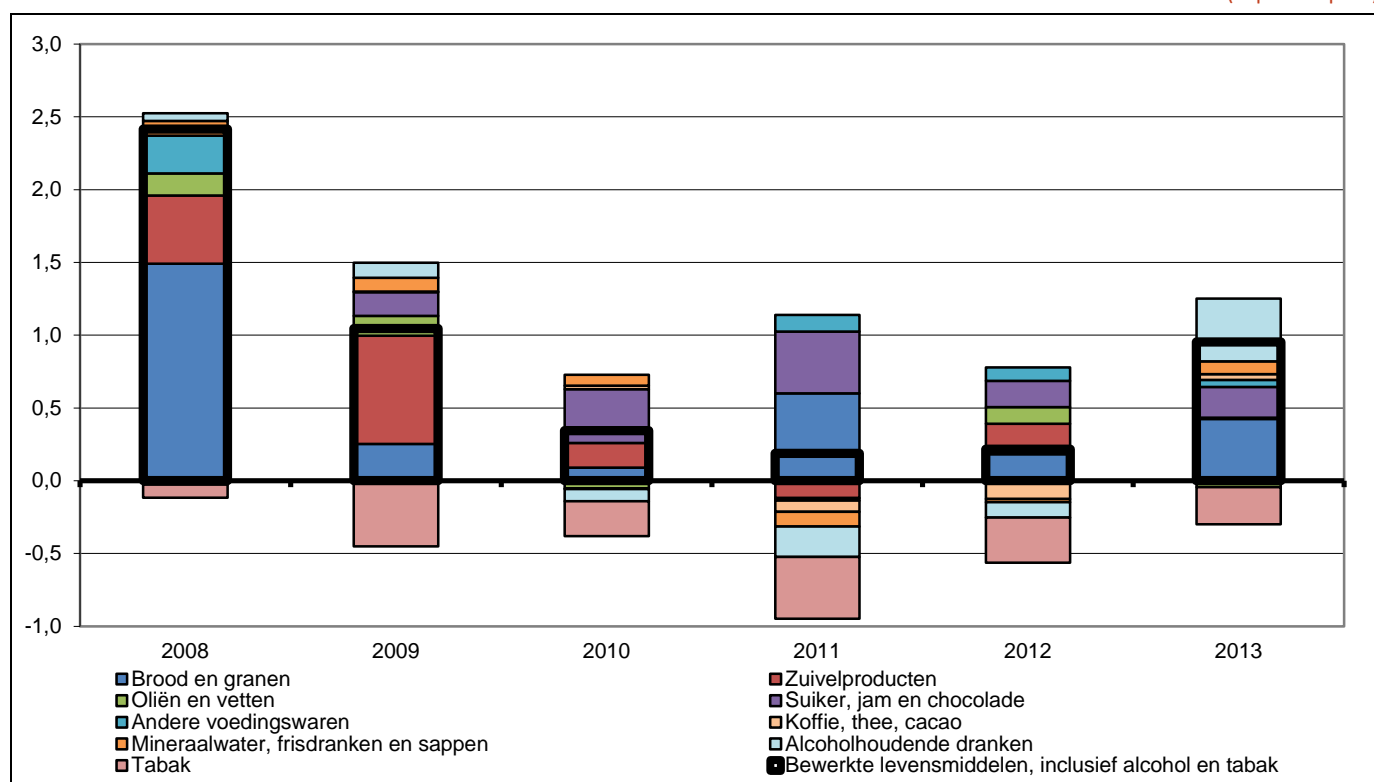
III.1 Aanpak van het onderzoek

In 2013 kwam de gemiddelde jaarinflatie voor bewerkte levensmiddelen in België uit op 3,2 %, daarmee droeg deze productgroep, na de diensten, het meest bij tot de totale inflatie, onder meer door haar aanzienlijk gewicht in de geharmoniseerde consumptiekorf (13,2 %). Bovendien lieten de bewerkte levensmiddelen opnieuw een hogere inflatie optekenen dan gemiddeld in onze voornaamste buurlanden (2,2 %). In navolging van het jaarverslag 2012, werd daarom besloten om het prijsverloop in de kolom van de bewerkte levensmiddelen verder uit te diepen.

De aandacht ging daarbij uit naar de productgroep van de bewerkte levensmiddelen en drie onderliggende categorieën, namelijk degene die in 2013 het meeste bijdroegen tot het inflatieverschil met de buurlanden, ten nadele van België. Het gaat meer bepaald om alcoholische dranken, om brood en granen en tenslotte om suiker, confituur, chocolade (met een respectievelijke bijdrage van 0,43, 0,42 en 0,21 procentpunt tot het inflatieverschil).

Grafiek 29: Bijdrage van elke categorie tot het inflatieverschil voor bewerkte levensmiddelen tussen België en de buurlanden

(In procentpunt)

Bronnen: EC, FOD Economie, AD Statistiek

Het prijstransmissiemechanisme in de geselecteerde categorieën werd zowel voor België als voor de drie buurlanden onderzocht, daarbij kwamen eerst de grondstoffennoteringen, vervolgens de afzetprijzen van de voedingsindustrie en tenslotte de consumptieprijzen aan bod.

Via een vereenvoudigde analyse wordt nagegaan hoe de prijzen in de verschillende schakels van de keten reageren op de volatiele prijsevolutie van de grondstoffen. Hierbij dient immers te worden opgemerkt dat niet enkel de prijs van de grondstoffen een rol speelt in de bepaling van de afzet- of consumentenprijs. Ook andere kostenfactoren (zoals energie, verpakking, transport, lonen, ...), de intensiteit van concurrentie, specifieke kenmerken van de markt, termijncontracten, ... spelen een belangrijke rol in de prijszetting.

III.2 Prijsverloop in de kolom bewerkte levensmiddelen

Het bepalen van de grondstoffen-, producenten- en consumptieprijzen in de buurlanden gebeurde op nagenoeg dezelfde manier als voor de geaggregeerde voedingskolom in België, waarvan de analyse opgenomen is in het recurrente deel van de jaar- en kwartaalverslagen (zie deel I.3):

- Op basis van de Europese interne marktprijzen voor landbouwproducten, de grondstoffenprijzen van het IMF en de gemiddelde Europese prijs voor witte suiker, gewogen aan de hand van de gewichten van het GICP per land, werd een index samengesteld die het gemiddelde verloop van de grondstoffenprijzen voor bewerkte levensmiddelen weergeeft.
- Via een gewogen gemiddelde (met de gewichten van de betreffende sectoren binnen het GICP⁹²) van enerzijds de afzetprijzen voor de binnenlandse markt (voor de sectoren NACE 1040 Oliën en vetten, 1050 Zuivelproducten, 1060 Maalderijproducten, 1070 Bakkerijproducten, 1080 Andere voedingswaren en 1100 Dranken) en anderzijds de afzetprijzenstatistiek van dezelfde sectoren voor de Eurozone (17 landen) werd de producentenprijs berekend.⁹³ Hoewel de kwaliteit van deze afzetprijzenstatistiek niet altijd optimaal is, betreft het de indicator die de evolutie van de afzetprijzen van de verwerkende industrie het best meet.⁹⁴ Omdat de in de detailhandel verkochte goederen zowel lokaal als in het buitenland geproduceerd worden, werd aan beide reeksen een gewicht van 50 % toegekend.
- Het GICP diende als bron voor de consumptieprijzen van de bewerkte levensmiddelen, waarbij zowel naar de gewone prijsbeweging als naar de prijsbeweging exclusief indirecte belastingen (btw en accijnzen) werd gekeken.

Het verloop van de grondstoffenprijzen voor bewerkte levensmiddelen is in België en de buurlanden nagenoeg gelijklopend. De prijs van verschillende landbouwproducten wordt niet zozeer bepaald door de nationale markt, dan wel door de Europese markt, en soms zelfs de wereldmarkt⁹⁵.

Zoals in het jaarverslag 2012 besproken, kennen de voedingsgrondstoffennoteringen al enkele jaren een grote volatiliteit. Nadat ze in 2011 en 2012 op een hoog niveau lagen, kwamen de grondstoffennoteringen in de eerste helft van 2013 veel lager uit. De laatste maanden van 2013 waren ze opnieuw opwaarts gericht. Voornamelijk de Europese interne marktprijzen voor granen liggen aan de oorsprong van de prijsbewegingen tijdens het verslagjaar. In december 2013 noteerden de grondstoffenprijzen in België 14,5 % lager dan in december 2012, hun recentste maximumnotering (voor Duitsland, Frankrijk en Nederland was dat respectievelijk 11,1 %, 10,7 % en 14,0 %).

⁹² Voor het bekomen van het gewicht van 1060 Maalderijproducten en 1070 Bakkerijproducten werd het gewicht van de categorie "brood en granen" binnen het GICP toegewezen aan maalderijproducten en aan bakkerijproducten op basis van de gewichten van de desbetreffende getuigenproducten binnen de nationale CPI's.

⁹³ Een verschillend verloop van de producentenprijs tussen lidstaten, kan het resultaat zijn van een ander ondernemingsbeleid inzake prijszetting, maar de waargenomen verschillen kunnen eveneens het gevolg zijn van een andere lokale productiestructuur van die sector.

⁹⁴ Het Prijzenobservatorium onderstreept nogmaals het belang van deze statistiek. De publicatie van een KB hieromtrent in 2012 en de uitwerking ervan zal de kwaliteit ongetwijfeld ten goede komen.

⁹⁵ Voor de berekening van de gemiddelde grondstoffenindex werden voor de vier landen dezelfde grondstoffenreeksen gebruikt. Enkel de gewichten waarmee deze reeksen gewogen werden, verschilden per land en per productcategorie.

Ondanks de daling van de grondstoffennoteringen in de loop van 2013, bleven de afzetprijzen van de voedingsindustrie in stijgende lijn gaan. Eerder onderzoek van de prijstransmissie bij bewerkte levensmiddelen toonde al aan dat onderliggende prijsschokken bij de grondstoffen met enige vertraging worden doorgerekend in de afzetprijzen, zeker bij dalende grondstoffennoteringen. Over de periode december 2012-december 2013 bleven de gemiddelde producentenprijzen toenemen in België, namelijk met 3,4 %, en dus iets meer dan in Duitsland, Frankrijk en Nederland (respectievelijk met 2,0 %, 1,6 % en 1,9 %). Ten opzichte van het referentiejaar 2008 zijn de prijzen in België gestegen met 9,9 %, wat evenveel is als in Nederland, maar meer dan in Duitsland (+6,8 %) en Frankrijk (+2,9 %).

Ook de consumptieprijzen bleven in 2013 opwaarts georiënteerd. Ten opzichte van precies een jaar voordien bleek de prijsstijging in december 2013 voor de consument het grootst te zijn in Duitsland (+3,5 %). België en Nederland kenden een toename van de consumptieprijzen van 2,7 % en 2,6 %, terwijl de prijsstijging in Frankrijk beperkt bleef tot 0,5 %. Wanneer de veranderingen in indirecte belastingen (btw en accijnzen) buiten beschouwing worden gelaten, kwam de inflatie in december 2013 in de vier bestudeerde landen lager uit: +1,6 % in België, +3,2 % in Duitsland, +0,3 % in Frankrijk en +0,7 % in Nederland⁹⁶. In Nederland en Frankrijk leken de consumptieprijzen zich de laatste maanden te stabiliseren, terwijl ze in België en Duitsland opwaarts gericht bleven. Ten opzichte van het referentiejaar 2008 namen de consumptieprijzen voor bewerkte levensmiddelen bij ongewijzigde indirecte belastingen in 2013 het sterkst toe in België, namelijk met gemiddeld +11,2 %, tegen +8,6 % in Duitsland, +8,2 % in Frankrijk en +7,7 % in Nederland.

Uit grafiek 30 blijkt dat de verkoopprijzen voor zowel de voedingsindustrie als de detailhandel in 2009 gunstiger evolueren dan hun aankooprijzen, zodat hun brutomarges de hoogte ingaan. Voor de Belgische voedingsindustrie wordt dit bevestigd door informatie uit de jaarrekeningen⁹⁷: de nettobedrijfsmarge⁹⁸ stijgt van 3,9 % in 2008 tot 5,9 % in 2009. Vanaf 2010 beginnen de grondstoffenprijzen opnieuw toe te nemen, en gaan de nettobedrijfsmarges bijgevolg weer naar een lager niveau. De informatie uit de jaarrekeningen laat voor de detailhandel niet toe de marges voor de bewerkte levensmiddelen te beschouwen, maar enkel voor het volledige assortiment. Uit deze jaarrekeninginformatie komt naar voor dat de nettobedrijfsmarges voor de detailhandel schommelen tussen 3 en 4 % (met weliswaar een uitschieter in 2012 omwille van een technische correctie bij één grote speler).

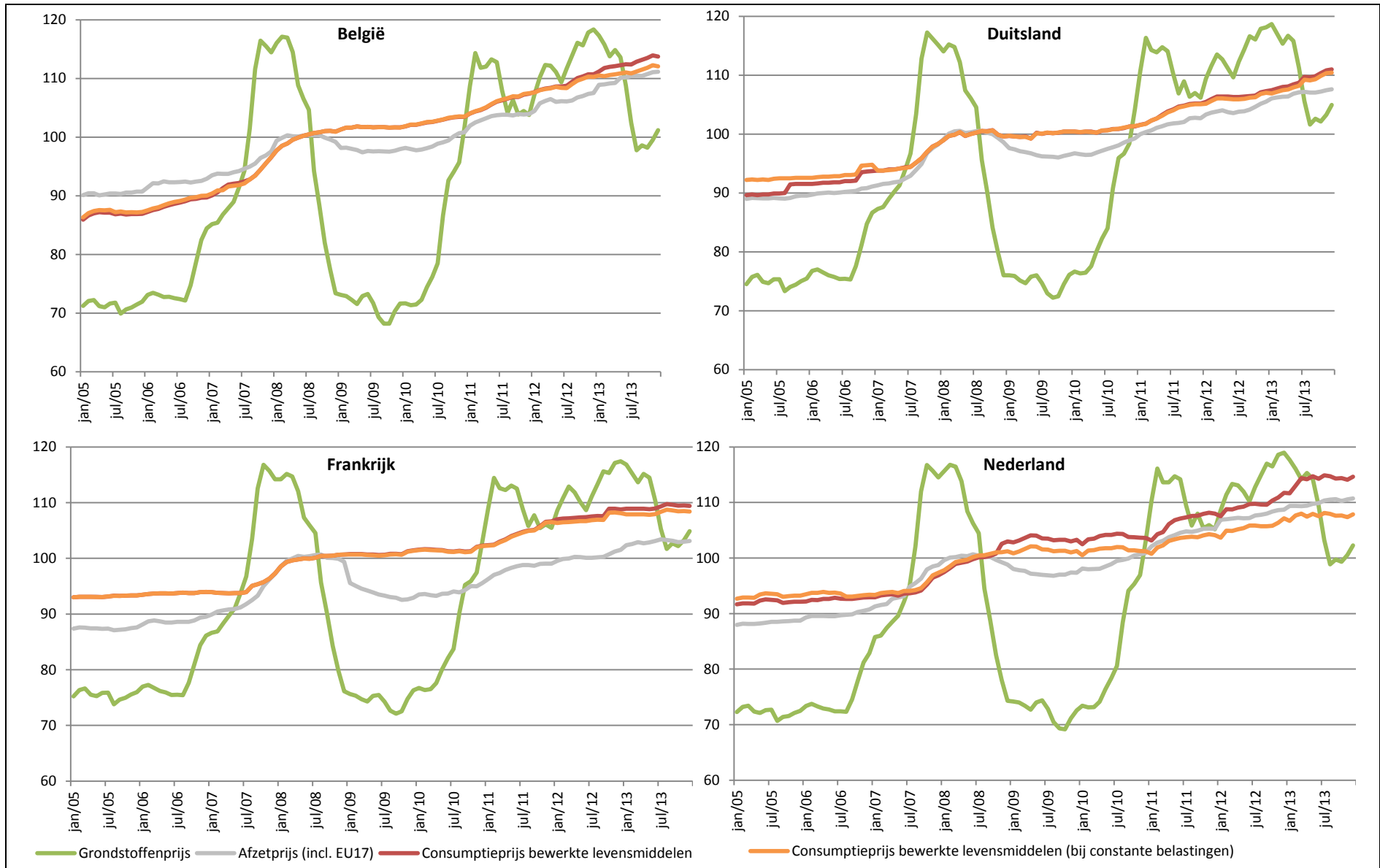
⁹⁶ Door de btw-verhoging in Nederland en de verschillende accijnsverhogingen voor alcoholische dranken en tabak in Nederland en België, is in deze twee landen de afwijking het grootst.

⁹⁷ Zie bijlage 6 voor de nettomarges.

⁹⁸ $\text{Nettobedrijfsmarge} = (9901+9125)/(70+74-740) = (\text{Bedrijfsresultaat} + \text{door de overheid toegekende kapitaalsubsidies, aangerekend op de resultatenrekening})/(\text{omzet} + \text{andere bedrijfsopbrengsten} - \text{exploitatie subsidies en vanwege de overheid ontvangen compenserende bedragen})$

Grafiek 30: Verloop van de verschillende componenten van de voedingskolom in België en de buurlanden

(Index 2008=100)

Bronnen: EC, IMF, NBB, CBS, DESTATIS, INSEE, FOD Economie, AD Statistiek

III.3 Prijsverloop in de kolom “Alcoholische dranken”

Zoals reeds aangehaald, beliep de bijdrage tot het inflatieverschil met de buurlanden voor alcoholische dranken in 2013 0,43 procentpunt, waarbij het grootste aandeel voor rekening van wijn was (met 0,31 procentpunt). Bier en gedistilleerde dranken droegen respectievelijk 0,09 en 0,03 procentpunt bij tot het inflatieverschil met de buurlanden. In de loop van 2013 liepen de consumptieprijzen in België met en zonder gewijzigde indirecte belastingen (btw en accijnzen) voor alcoholische dranken verder uiteen: de gemiddelde inflatie bedroeg in 2013 (ten opzichte van een jaar voordien) 5,2 %, terwijl de inflatie bij constante indirecte belastingen 3,3 % bedroeg⁹⁹.

III.3.1 Wijn

De Belgische consumptieprijzen voor wijn stegen in 2013 gemiddeld met 5,3 % (ten opzichte van 2012), terwijl de inflatie een jaar voordien slechts 1,3 % bedroeg. Bij ongewijzigde indirecte belastingen zou de jaarinflatie in 2013 uitgekomen zijn op gemiddeld 3,7 %¹⁰⁰.

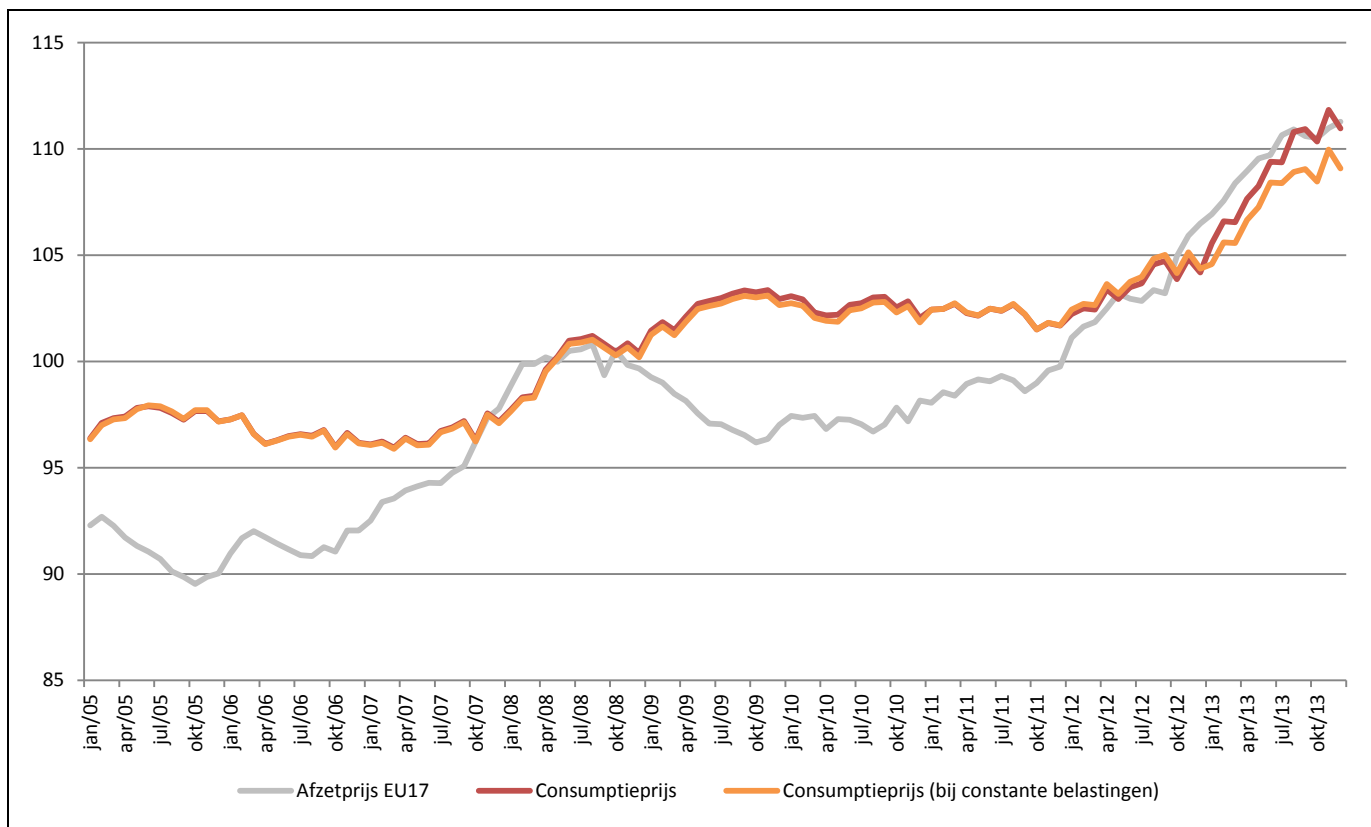
Naast de accijnsverhogingen voor wijn op 1 januari en 5 augustus 2013 lijken ook de toegenomen producentenprijzen een verklaring te zijn voor de felle stijging van de consumptieprijzen voor wijn. Terwijl de Europese producentenprijzen sinds oktober 2009 in opgaande richting bewegen, met een forse opwaartse knik vanaf eind 2011, bleven de Belgische consumptieprijzen lange tijd op hetzelfde niveau, om pas bij de start van 2012 toe te nemen en in december 2013 lagen ze 9,1 % hoger dan begin 2012.

⁹⁹ In Nederland bedroeg de gemiddelde inflatie in 2013 met en zonder gewijzigde indirecte belastingen respectievelijk 5,3 % en 1,2 %. In december 2013 (ten opzichte van dezelfde periode een jaar eerder) liep de inflatie met en zonder gewijzigde indirecte belastingen in Frankrijk op tot respectievelijk +3,2 % en +1,3 %, terwijl in Duitsland beide inflatiecijfers uitkwamen op +1,9 %.

¹⁰⁰ De spread tussen de inflatie met en zonder gewijzigde indirecte belastingen nam toe van 0,2 procentpunt in 2012 tot 1,6 procentpunt in 2013.

Grafiek 31: Verloop van de producentenprijs in de eurozone versus de consumptieprijs voor wijn in België

(Index 2008=100)

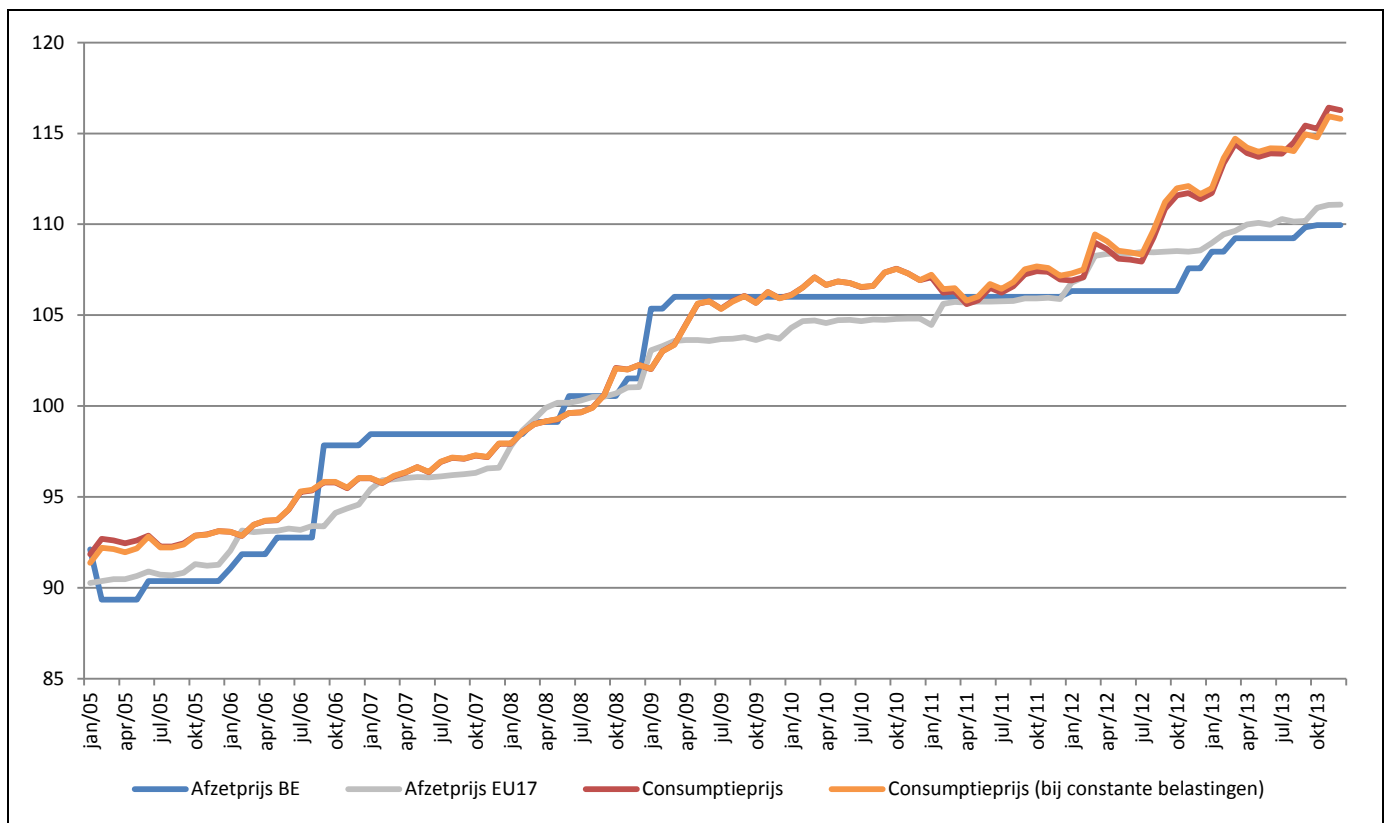
Bronnen: EC, FOD Economie, AD Statistiek

III.3.2 Bier

In het derde kwartaalverslag 2013 werd al geïllustreerd dat de invloed van de accijnsverhoging op 5 augustus 2013 op de consumptieprijs voor bier eerder beperkt bleef. De recente toename van de consumptieprijs was daarentegen eerder het gevolg van de prijsverhogingen bij de producenten. Tussen oktober 2012 en december 2013 nam de Belgische producentenprijs voor bier toe met 3,4 % (in december 2013) en in dezelfde periode noteerde de consumptieprijs voor bier 4,2 % hoger (en 3,4 % hoger bij constante indirecte belastingen). Over de beschouwde periode is de evolutie van de Belgische en Europese producentenprijs gelijklopend, tussen oktober 2012 en oktober 2013 nam de Europese producentenprijs toe met 2,3 %.

Grafiek 32: Verloop van de producentenprijs in België en de eurozone versus de consumptieprijs voor bier in België

(Index 2008=100)

Bronnen: EC, FOD Economie, AD Statistiek

III.3.3 Gedistilleerde dranken

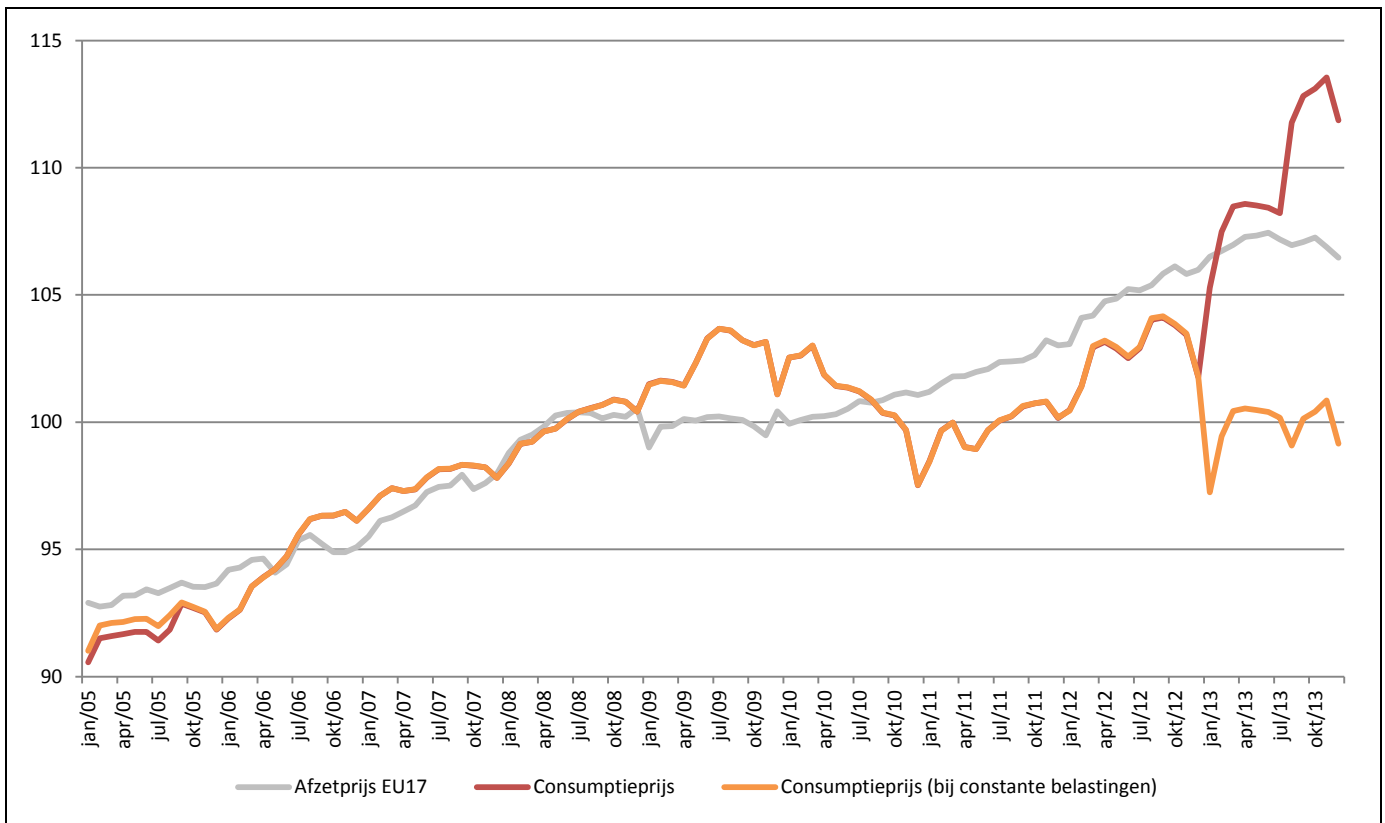
Waar de curven van de consumptieprijs inclusief en exclusief indirecte belastingen voor gedistilleerde dranken tot 2012 (nagenoeg) gelijk liepen, vertonen beiden sinds begin 2013 een zeer groot verschil. Ten opzichte van precies een jaar voordien noteerde de consumptieprijs voor gedistilleerde dranken in december 2013 9,9 % hoger. Met ongewijzigde indirecte belastingen ligt de Belgische consumptieprijs 2,6 % lager in dezelfde periode, een spread van maar liefst 12,5 procentpunt. De gemiddelde jaarinflatie in 2013 bedroeg 6,9 % en -2,9 % bij ongewijzigde indirecte belastingen.

De EU17-producentenprijs nam in 2013 met gemiddeld 1,9 % toe ten opzichte van een jaar voordien.

Dit wijst erop dat de recente accijnsverhogingen (op 1 januari en 5 augustus 2013) voor deze productgroep een zeer grote impact hebben gehad, wat al in het derde kwartaalverslag 2013 van het Prijzenobservatorium werd aangehaald.

Grafiek 33: Verloop van de producentenprijs in de eurozone versus de consumptieprijs voor gedistilleerde dranken in België

(Index 2008=100)

Bronnen: EC, FOD Economie, AD Statistiek

III.4 Prijsverloop in de kolom “Brood en granen”

De inflatie op jaarbasis voor de categorie brood en granen bedroeg in 2013 gemiddeld 2,9 % in België. In de buurlanden kwam de inflatie lager uit, namelijk +2,4 % in Duitsland, +1,8 % in Nederland en +0,5 % in Frankrijk.

De categorie brood en granen bevat een waaier aan producten (onder andere rijst, bloem, brood, andere bakkerijproducten (zoals taartjes en pizza) en deegwaren). Naast granen worden nog andere grondstoffen gebruikt voor het vervaardigen van deze producten in deze kolom (zo wordt er voor koekjes, taarten, patisserie, en soortgelijke producten - wat overeenkomt met 30 à 50 % van de getuigenproducten - bijvoorbeeld ook suiker gebruikt). Voor de samengestelde grondstoffenindex werd er dan ook voor geopteerd om naast behalve met de basisgrondstof (granen), ook met suiker te werken. Voor broodtarwe, harde tarwe en rogge zijn de Europese interne marktprijzen beschikbaar. Voor suiker werd gebruik gemaakt van de gemiddelde Europese prijs voor witte suiker (verkoopprijzen van de suikerraffinaderijen voor bulkproducten). Het aandeel van harde tarwe in de samengestelde grondstoffenindex werd bepaald op basis van het gewicht van deegwaren in de nationale consumptiekorf van de vier onderzochte landen. Voor de suikerhoudende brood- en granenproducten werd, op basis van hun gewicht in de respectievelijke nationale consumptiekorf, 50 % toegerekend aan suiker en 50 % aan broodtarwe. Het overblijvende aandeel in de consumptiekorf voor brood en granen werd vervolgens gelijk verdeeld over broodtarwe en rogge.

Voor de afzetprijzen werd een gewogen gemiddelde (op basis van hun gewicht in de nationale consumptiekorf) berekend voor de sectoren NACE 1060 Maalderijproducten en 1070 Bakkerijproducten, en wederom werden zowel de binnenlandse afzetprijzen als de afzetprijzen van de EU17 evenredig in rekening genomen. De consumptieprijs van de productcategorie brood en granen via het GICP maken de dataset voor de analyse van het prijstransmissiemechanisme compleet.

Na een eerste stijging van de grondstoffenprijzen van midden 2006 tot maart 2008, gevolgd door een even sterke terugval tot eind 2009, en daarna een nieuwe toename in 2010, leken deze zich op een hoog niveau gestabiliseerd te hebben. In 2013 kwam daar echter een einde aan, en in december 2013 lagen de grondstoffenprijzen (ondanks een nieuwe stijging in het najaar) in België 18,4 % lager dan in januari 2013 (de meest recente piekmaand). In Duitsland, Frankrijk en Nederland bedroeg de daling van de grondstoffenprijzen, gemeten over dezelfde periode, respectievelijk -19,4 %, -17,5 % en -18,2 %.

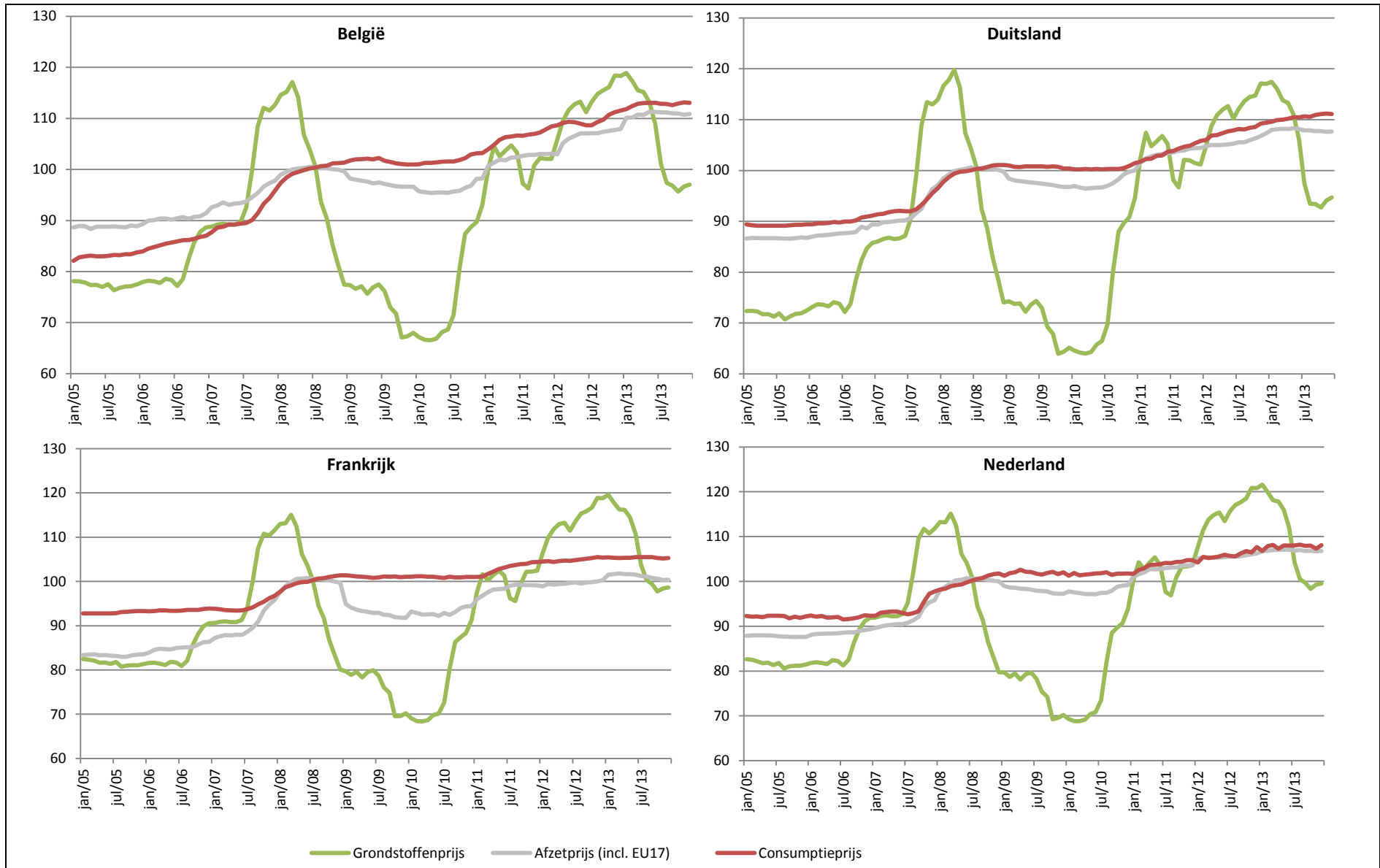
De reactie van de afzetprijzen van brood- en granenproducten op de grondstoffennoteringen verloopt zowel in België als in de buurlanden meer symmetrisch dan in het geheel van de voedingskolom. De eerste opstoot van de grondstoffenprijzen vanaf 2006 werd met enkele maanden vertraging gevolgd door de voedingsindustrie, en toen de grondstoffenprijzen daarna daalden, volgde de verwerkende industrie opnieuw, weliswaar in mindere mate. Toen de grondstoffenprijzen aan hun volgende opmars begonnen, volgden de producentenprijzen weer, om tot eind 2013 te blijven toenemen (op enkele voorzichtige prijscorrecties na tijdens het afgelopen jaar). Sinds het voorjaar van 2010 nam de producentenprijs het sterkst toe in België (+16,3 %), terwijl de stijging in de buurlanden toch wat gematigder verliep (Duitsland +11,6 %, Nederland +9,7 % en Frankrijk +8,5 %). De prijsdaling van de grondstoffen sinds januari 2013 lijkt in de loop van 2013 een stabilisatie (België, Nederland) of zelfs een beperkte daling (Duitsland, Frankrijk) van de producentenprijzen tot gevolg te hebben gehad. Ten opzichte van het referentiejaar 2008 zijn de afzetprijzen in België het sterkst gestegen (+10,8 %), terwijl dat in Duitsland en Nederland respectievelijk +7,9 % en +6,9 % was, en in Frankrijk nauwelijks +1,2 %.

Wanneer de grondstoffenprijzen en de producentenprijzen opwaarts gericht zijn, volgen de consumptieprijzen mee, maar in periodes van neerwaarts gerichte prijzen reageren de consumptieprijzen nagenoeg niet. Dit geldt zowel voor België als de buurlanden. Enkel in Frankrijk daalde de consumptieprijs in de meest recente periode, hoewel slechts met 0,2 %, ten opzichte van januari 2013. In België, Duitsland en Nederland namen de consumptieprijzen tussen januari 2013 en december 2013 verder toe. Ten opzichte van het referentiejaar 2008 zijn de consumptieprijzen in België en Duitsland met respectievelijk 12,8 % en 10,5 % gestegen, in Nederland en Frankrijk met respectievelijk +7,8 % en +5,4 %.

Onderstaande grafiek van de kolom brood en granen leidt tot dezelfde conclusies als voor de kolom van de bewerkte levensmiddelen. In 2009 vergrootten de brutomarges van zowel de verwerkende industrie als de detailhandel, wat ook blijkt uit de jaarrekeningen: de nettobedrijfsmarge van de producenten van brood- en granenproducten klom in 2009 tot 5,9 %, komende van 3,3 % in 2008. In 2010, toen de grondstoffenprijzen aan een nieuwe opmars begonnen, viel de nettomarge terug tot 4,8 %.

Grafiek 34: Verloop van de verschillende componenten van de kolom brood en granen in België en de buurlanden

(Index 2008=100)

Bronnen: EC, CBS, DESTATIS, INSEE, FOD Economie, AD Statistiek

Tevens werd voor dit onderzoek een theoretisch verloop van de (fictieve) afzet- en consumptieprijs berekend, welke vervolgens vergeleken kan worden met de waargenomen afzet- en consumptieprijs-evolutie van de AD Statistiek. Voor elk van de diverse kostenposten (grondstoffen, verpakking, energie, loonkosten en andere kosten) bij bakkerij- en maalderijproducenten enerzijds en de detailhandel anderzijds werd het aandeel in de kostenstructuur in kaart gebracht aan de hand van de structuurenquête en de aankoopkaders van ondernemingen. Vervolgens werd het verloop van deze kostenposten gebruikt om de theoretische evolutie van zowel afzet- als consumptieprijs te berekenen onder de hypothese dat die een functie zijn van de onderliggende productiekosten. De daartoe gebruikte proxy's waren:

- Voor de grondstoffenkost in de berekening van de theoretische producentenprijs: de gewogen grondstoffenindex berekend op basis van broodtarwe, harde tarwe, rogge en suiker;
- Voor de aankoopkost handelsgoederen in de berekening van de theoretische consumptieprijs: de Belgische afzetprijs voor de sectoren 1060 Maalderijproducten en 1070 Bakkerijproducten (gewogen op basis van hun gewicht in de nationale consumptiekerf), waarbij de Belgische binnenlandse afzetprijs en de afzetprijs van de EU17 evenredig in rekening worden genomen.
- Voor de loonkost: evolutie van de loonmassa per voltijds tewerkgestelde voor de sectoren NACE 1060 Maalderijproducten en 1070 Bakkerijproducten, gewogen op basis van hun gewicht binnen het GICP, evenals voor de detailhandel (NACE 4711);
- Voor energie: evolutie van het GICP voor het geheel van energiedragers;
- De verpakkingskost in de berekening van de theoretische producentenprijs werd benaderd via de afzetprijzenstatistiek van sector NACE 1721 Vervaardiging van gegolfd papier en golfkarton en van verpakkingsmateriaal van papier en karton (AD Statistiek);
- Het verloop van de overige kosten werd gecorreleerd aan de gezondheidsindex.

Tabel 18: Berekening van het verloop van een theoretische producentenprijs

(Index 2008=100)

		Kostenstructuur (in %)	Index					
			2008	2009	2010	2011	2012	2013
Componenten	Grondstoffen	34,2	100,0	73,7	76,2	101,6	113,4	106,1
	Verpakking	7,3	100,0	88,8	97,0	108,2	107,0	106,2
	Energie	3,2	100,0	86,0	94,6	110,7	117,3	111,9
	Lonen	25,5	100,0	104,9	105,4	109,5	113,1	114,5
	Andere kosten	29,9	100,0	100,6	102,3	105,4	108,2	109,5
Indexverloop	Theoretische IPP	-	100,0	90,2	92,6	105,3	111,6	109,3
	Waargenomen Belgische IPP ¹⁰¹	-	100,0	98,6	96,1	103,6	110,6	117,5

Bron: FOD Economie, AD Statistiek, eigen berekeningen

Tabel 19: Berekening van het verloop van een theoretische consumptieprijs

(Index 2008 = 100)

		Kostenstructuur (in %)	Index					
			2008	2009	2010	2011	2012	2013
Componenten	Aankopen handelsgoederen	80,3	100,0	97,2	96,2	102,3	106,6	110,8
	Energie	0,7	100,0	86,0	94,6	110,7	117,3	111,9
	Lonen	10,7	100,0	102,6	104,9	106,7	110,8	112,2
	Andere kosten	8,3	100,0	100,6	102,3	105,4	108,2	109,5
Indexverloop	Theoretische CPI	-	100,0	98,0	97,6	103,1	107,3	110,9
	Waargenomen Belgische CPI	-	100,0	101,6	101,9	106,5	109,6	112,8

Bron: FOD Economie, AD Statistiek, eigen berekeningen

¹⁰¹ Belgische (binnenlandse) afzetprijs, gepubliceerd door de AD Statistiek en gewogen op basis van het gewicht in de nationale consumptiekerf, voor de sectoren 1060 Maalderijproducten en 1070 Bakkerijproducten.

Over de beschouwde periode 2008-2013 noteerde de theoretische (fictieve) consumptieprijsindex systematisch lager dan het reële Belgische CPI. Tussen 2010 en 2013 liep het verschil (bij gedaalde grondstoffennoteringen) wel terug. Voor wat de producentenprijs betreft, blijkt de waargenomen index in 2009, 2010 en 2013 veel hoger te zijn dan kon worden verwacht op basis van de theoretische index. In 2011 en 2012 benaderden beide indexen elkaar.

III.5 Prijsverloop in de kolom “Suiker, jam, chocolade”

De inflatie voor de categorie suiker, jam, chocolade bedroeg in 2013 gemiddeld 3,4 % in België. In de buurlanden noteerde de jaar-op-jaar prijsstoeiname flink lager, namelijk +2,7 % in Duitsland, +0,9 % in Nederland en zelfs -0,3 % in Frankrijk.

De grondstoffenindex voor deze categorie, verder benoemd als de suiker- en chocoladekolom, werd berekend op basis van de resultaten van de structurenquête van ondernemingen (meer bepaald de aankoopkaders van 2010, de meest recente gegevens die beschikbaar zijn) in de sectoren NACE 1081 Vervaardiging van suiker, 1082 Vervaardiging van cacao, chocolade en suikerwerk en 1052 Vervaardiging van consumptie-ijs. Via de aankoopkaders werd het aandeel van drie belangrijke grondstoffen, namelijk cacao, suiker en melkpoeder, in het geheel van de aangekochte grondstoffen bepaald. Dit aandeel werd vervolgens gekoppeld aan de verschillende getuigen in de nationale consumptiekorf voor de productcategorie suiker, jam, chocolade, om zo te komen tot een gewicht voor de drie grondstoffen in de samengestelde grondstoffenindex.¹⁰² Deze gewogen grondstoffenindex is gebaseerd op de prijsnoteringen voor cacao volgens het IMF, de Europese interne marktnotering voor melkpoeder en de Europese prijs voor witte suiker. Om de volatiliteit van onder meer de cacaonotering wat uit te vlakken, werd een zesmaandelijks voortschrijdend gemiddelde berekend van de gecombineerde grondstoffenindex.

Zowel België als Nederland publiceren geen afzetprijsstatistieken met betrekking tot sector 1081 Vervaardiging van suiker omwille van de confidentialiteit van de gegevens. Daarom werd de prijsevolutie opgevolgd via de overkoepelende sector 1080 Vervaardiging van andere voedingsmiddelen in plaats van via de onderliggende sectoren 1081 en 1082 (welke samen het grootste aandeel hebben in sector 1080). De afzetprijsindex voor de suiker- en chocoladekolom wordt bijgevolg berekend als gewogen gemiddelde (op basis van het gewicht van de getuigenproducten in de nationale consumptiekorf) van de sectoren 1080 en 1052, waarna ook de EU17 (voor 50 %) mee in rekening wordt genomen.

De geharmoniseerde consumptieprijsen van de productgroep suiker, jam, chocolade geven tot slot het prijsverloop in de detailhandel weer.

In de beschouwde periode kenden de grondstoffenprijzen van de suiker- en chocoladekolom een duidelijke opwaartse tendens, met forse prijsopstoten in 2007 (welke in 2008 slechts gedeeltelijk gecorrigeerd werd in de beschouwde landen) en 2009-2010 (welke enkel in België, en in beperkte mate in Duitsland, gevolgd werd door een prijscorrectie vanaf 2011 tot het voorjaar 2012; het aanzienlijke gewicht van chocoladeproducten in de Belgische consumptiekorf verklaart de grotere schommelingen voor België), en sinds mei 2012 waren er opnieuw opgaande noteringen in alle onderzochte landen. Het afgelopen jaar werd gekenmerkt door tijdelijk dalende grondstoffenprijzen, waarna ze tot midden 2013 constant bleven en vervolgens hun beweging in opgaande richting hervatten (vooral onder invloed van de cacaonoteringen). In december 2013 lag de grondstoffenindex, in vergelijking met begin 2013, bijgevolg 1,2 à 1,5 % hoger in Duitsland, Frankrijk en Nederland en 3,9 % hoger in België.

¹⁰² Voor België wordt de volgende samenstelling gebruikt: 44,3 % cacao, 32,7 % suiker en 23,0 % melkpoeder. In de buurlanden ligt het aandeel van cacao en melkpoeder lager (gemiddeld 31 % en 16,5 %), terwijl het aandeel van suiker hoger ligt (gemiddeld 52,5 %).

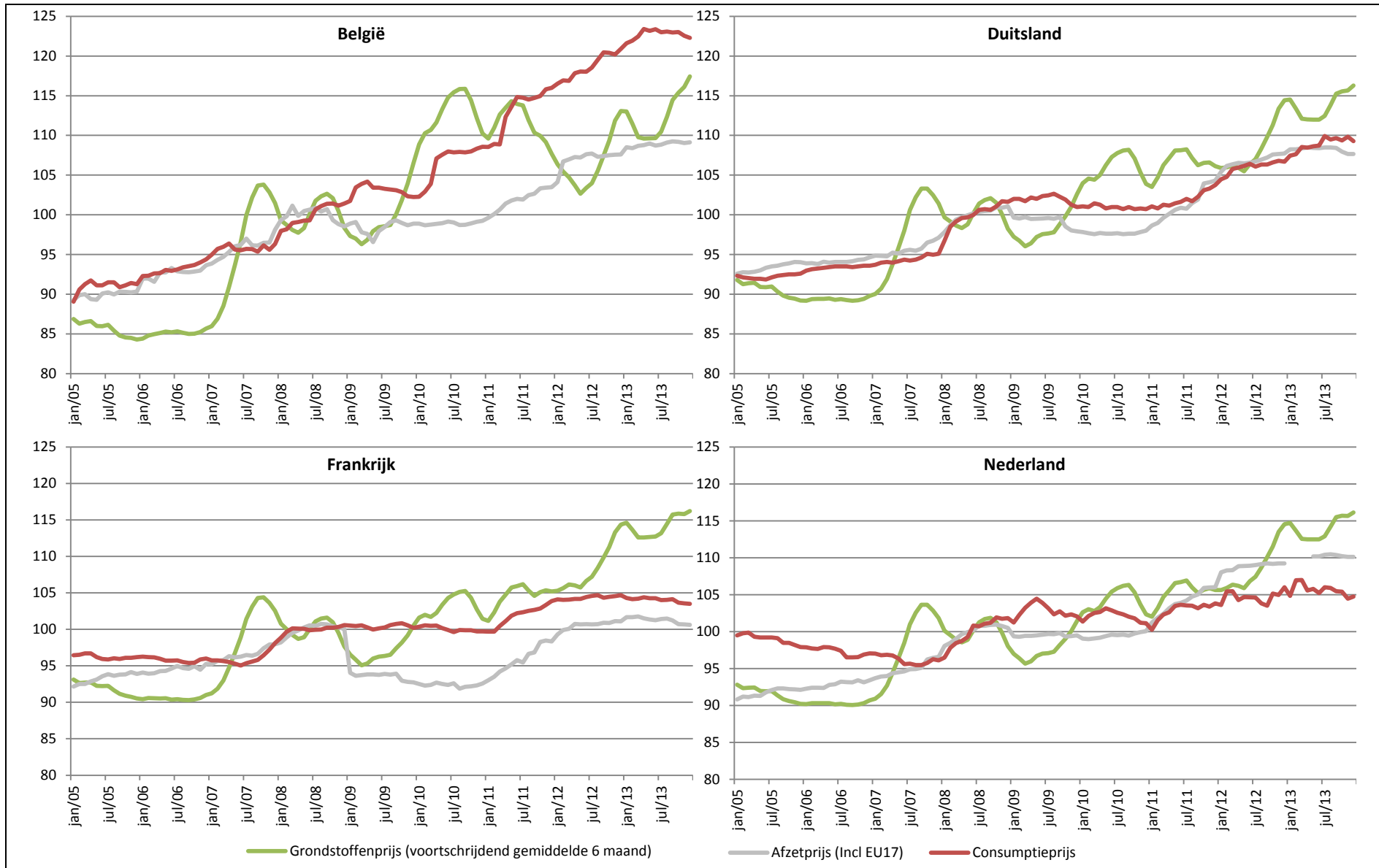
De producentenprijzen reageerden telkens op de gestegen grondstoffennoteringen in 2007 en 2009-2010 (zij het met vertraging). Vanaf 2011 namen de verkoopprijzen van de producenten van suiker- en chocoladeproducten continu toe, en dit zowel in België als in de buurlanden, terwijl de grondstoffenprijzen in bepaalde periodes ook afnamen. De eerdere stijging van de grondstoffenprijzen in 2009-2010 werd echter ook niet meteen gevolgd door de producentenprijzen, en dit zowel in België als in de buurlanden. Enkel het laatste jaar namen de producentenprijzen in zeer beperkte mate af in Frankrijk en Duitsland, waar ze sinds begin 2013 respectievelijk 1,0 % en 0,5 % lager uitkwamen.

Over de ganse beschouwde periode stegen de consumptieprijzen in België opvallend sterker dan in de buurlanden. Ten opzichte van 2008 namen de prijzen voor suiker- en chocoladeproducten in België gemiddeld met 22,7 % toe, terwijl de prijsstijging in de buurlanden Duitsland, Nederland en Frankrijk respectievelijk +8,9 %, +5,6 % en +4,0 % bedroeg. Neerwaartse correcties van de consumptieprijzen kwamen in België nagenoeg niet voor, enkel in 2009 gingen de consumptieprijzen tijdelijk wat naar beneden. In de buurlanden bleven de prijzen gedurende langere periodes stabiel en waren er ook enkele periodes van prijsdalingen. 2013 werd evenwel gekenmerkt door licht neerwaarts georiënteerde consumptieprijzen, zowel in België als in de buurlanden. Sinds april 2013 daalde de Belgische consumptieprijs bijvoorbeeld met 0,9 %, hetzelfde deed zich voor in Frankrijk (-1,1 % sinds december 2012) en Duitsland (-0,6 % sinds juli 2013). Enkel in Nederland is de prijsafname iets meer uitgesproken, namelijk -2,1 % sinds maart 2013.

Vanaf het voorjaar van 2011 stegen de consumptieprijzen feller dan de aankooprijzen voor chocolade- en suikerwaren. Bijgevolg lijken de brutomarges in de detailhandel voor chocolade- en suikerproducten vanaf dan toe te nemen.

Grafiek 35: Verloop van de verschillende componenten van de kolom suiker, jam, chocolade in België en de buurlanden

(Index 2008 = 100)

Bronnen: EC, IMF, NBB, CBS, DESTATIS, INSEE, FOD Economie, AD Statistiek

Ook voor de suiker- en chocoladekolom werd een theoretisch (fictief) afzet- en consumptieprijsverloop berekend tussen 2008 en 2013, welke vervolgens opnieuw vergeleken kan worden met de waargenomen afzet- en consumptieprijsverloop van de AD Statistiek. De gebruikte proxy's waren:

- Voor de grondstoffenkost in de berekening van de theoretische producentenprijs: de gewogen grondstofindex berekend op basis van cacao, suiker en melkpoeder;
- Voor de aankoopkost handelsgoederen in de berekening van de theoretische consumptieprijs: Belgische afzetprijs voor de sectoren 1080 Vervaardiging van andere voedingsmiddelen en 1052 Vervaardiging van consumptie-ijs (gewogen op basis van hun gewicht in de nationale consumptiekorf), waarbij de binnenlandse afzetprijs en de afzetprijs van de EU17 evenredig in rekening worden genomen;
- Voor de loonkost: evolutie van de loonmassa per voltijds tewerkgestelde voor de sectoren NACE 1081 Vervaardiging van suiker, 1082 Vervaardiging van cacao, chocolade en suikerwerk en 1052 Vervaardiging van consumptie-ijs, gewogen op basis van hun gewicht binnen het GICP, evenals voor de detailhandel (NACE 4711);
- Voor energie: evolutie van het GICP voor het geheel van energiedragers;
- De verpakkingskost in de berekening van de theoretische producentenprijs werd benaderd via de afzetprijzenstatistiek van sector NACE 1721 Vervaardiging van gegolfd papieren golfkarton en van verpakkingsmateriaal van papier en karton (AD Statistiek);
- Het verloop van de overige kosten werd gecorreleerd aan de gezondheidsindex.

Tabel 20: Berekening van het verloop van een theoretische producentenprijs

(Index 2008=100)

Componenten	Kostenstructuur (in %)	Index						
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	
Grondstoffen (voortschrijdend gemiddelde 6 maand)	Verpakking	39,3	100,0	99,5	112,8	111,5	106,5	112,4
	Energie	8,5	100,0	88,8	97,0	108,2	107,0	106,2
	Lonen	2,1	100,0	86,0	94,6	110,7	117,3	111,9
	Andere bedrijfskosten	17,9	100,0	100,4	101,9	105,6	109,3	110,7
		32,2	100,0	100,6	102,3	105,4	108,2	109,5
Indexverloop	Theoretische IPP	-	100,0	98,8	105,9	108,3	107,8	110,7
	Waargenomen Belgische IPP ¹⁰³	-	100,0	99,4	101,2	103,4	108,7	110,9

Bronnen: FOD Economie, AD Statistiek, eigen berekeningen

Tabel 21: Berekening van het verloop van een theoretische consumptieprijs

(Index 2008=100)

Componenten	Kostenstructuur (in %)	Index						
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	
Aankopen handelsgoederen	Energie	80,3	100,0	98,4	98,9	101,9	107,1	108,9
	Lonen	0,7	100,0	86,0	94,6	110,7	117,3	111,9
	Andere kosten	10,7	100,0	102,6	104,9	106,7	110,8	112,2
		8,3	100,0	100,6	102,3	105,4	108,2	109,5
Indexverloop	Theoretische CPI	-	100,0	99,0	99,8	102,8	107,7	109,3
	Waargenomen Belgische CPI	-	100,0	103,1	106,7	113,2	118,7	122,7

Bronnen: FOD Economie, AD Statistiek, eigen berekeningen

¹⁰³ Belgische (binnenlandse) afzetprijs, gepubliceerd door AD Statistiek en gewogen op basis van het gewicht in de nationale consumptiekorf, voor de sectoren 1080 Vervaardiging van andere voedingswaren en 1052 Vervaardiging van consumptie-ijs.

Bovenstaande analyse voor de producentenprijs wijst erop dat enkel in 2012 de werkelijk waargenomen producentenprijsindex hoger uitkomt dan de theoretisch berekende index. Voor de consumptieprijs daarentegen overschrijdt de waargenomen index elk jaar ruim de theoretische index.

III.6 Besluit

Na een sterke daling van de grondstoffenprijzen voor bewerkte levensmiddelen in 2013, noteerden deze aan het einde van het verslagjaar op bijna hetzelfde niveau als drie jaar geleden. Deze daling van de grondstoffenprijzen blijkt zich echter nog niet voort te zetten in de volgende schakels in de keten, namelijk de voedingsindustrie en de detailhandel. Zoals in het jaarverslag 2012 van het Prijzenobservatorium reeds werd aangehaald, is er in de voedingskolom sprake van een asymmetrie in de prijstransmissie. Stijgende grondstoffenprijzen worden gevolgd in zowel de industrie als de detailhandel, maar neerwaarts gerichte grondstoffenprijzen brengen een veel beperktere tot helemaal geen reactie teweeg. Deze asymmetrie komt voor in België en de buurlanden.

Behalve voor de geaggregeerde kolom van de bewerkte levensmiddelen, werd de prijstransmissie ook onderzocht voor de alcoholische dranken (zonder rekening te houden met de grondstoffen), brood en granen en de suiker- en chocoladekolom. Naast de accijnsverhogingen in 2013 werden de consumptieprijzen voor alcoholische dranken sterk beïnvloed door de toename van de producentenprijzen, en dit voornamelijk voor wijn en bier. In de kolom brood en granen reageren de producentenprijzen in België en de voornaamste buurlanden meer symmetrisch op de grondstoffenprijzen dan in het geheel van de voedingskolom, de daling van de grondstoffennoteringen in 2013 wordt vooralsnog echter nog niet gevolgd door de industrie. De grondstoffenprijzen en de afzetprijzen van de suiker- en chocoladekolom kenden tijdens de beschouwde periode voornamelijk een opwaartse tendens. In zowel de kolom van brood en granen als de suiker- en chocoladekolom, lijken de consumptieprijzen in België en de voornaamste buurlanden vooral te reageren op de prijsstijgingen in de voorgaande schakel te volgen, terwijl bijvoorbeeld voor de kolom van brood en granen de prijsdalingen aan producentenzijde (nagenoeg) geen invloed hebben op de consumptieprijzen.

Voor de suiker- en chocoladeproducten lijkt de waargenomen prijsevolutie tussen 2008 en 2013 op basis van de Belgische index der consumptieprijzen (+23 %) aanzienlijk hoger te liggen dan de theoretisch berekende index door het Prijzenobservatorium (+9 %), welke enkel rekening houdt met de prijsevolutie van de onderliggende kostenposten (aankoop handelsgoederen, lonen, energie, en andere). Bovendien zijn de consumptieprijzen voor suiker- en chocoladeproducten tussen 2008 en 2013 sterker gestegen in België dan in de buurlanden (+22,7 % voor België en respectievelijk +8,9 %, +5,6 % en +4,0 % in Duitsland, Nederland en Frankrijk). De consumptieprijsevolutie voor brood en granen volgens de officiële index (+13 %), ligt meer in lijn met de theoretisch berekende index (+11 %).

IV Vergelijking van het consumptieprijsniveau in België, Duitsland, Frankrijk en Nederland

In de wet van 3 april 2013 houdende invoeging van boek V ("De mededinging en de prijsevoluties") in het Wetboek van economisch recht wordt het onderzoeksdomein van het Prijzenobservatorium uitgebreid en wordt gesteld dat het Prijzenobservatorium onderzoek kan uitvoeren met betrekking tot de prijs, de marges en marktwerking. Binnen dat kader voert het Prijzenobservatorium een terugkerende analyse uit over het verschil in consumptieprijsniveau tussen België en de drie voornaamste buurlanden.

Terwijl de andere analyses in dit jaarverslag gaan over het prijsverloop in België en in de buurlanden, beoogt dit hoofdstuk te bepalen of er sprake is van significante prijsverschillen tussen deze landen voor de bewerkte levensmiddelen en andere consumptiegoederen.

IV.1 Samenstelling van de steekproef

Net zoals voor het jaarverslag 2011 (met prijsgegevens van 2010) heeft het Prijzenobservatorium een beroep gedaan op gegevens van het onderzoeksbureau Nielsen om een vergelijking van het consumptieprijsniveau te kunnen uitvoeren tussen België en de buurlanden. De databank van Nielsen bestaat uit prijsgegevens van 2012 die opgenomen werden in winkels met een oppervlakte groter dan 400 m². De steekproef omvat alleen de algemene verkooppunten waarvan de verkoop van levensmiddelen minstens 40 % van de totale omzet vertegenwoordigt. Harddiscounters (zoals Aldi en Lidl), winkels die deel uitmaken van een tankstation en winkels waar meer dan de helft van de omzet uit de verkoop van vlees bestaat, worden niet opgenomen in de databank.¹⁰⁴ De gebruikte methodologie voor de samenstelling van de databank bleef globaal genomen identiek aan die voor 2011¹⁰⁵.

Alleen identieke producten die aangeboden worden in België en in minstens één van de drie buurlanden werden opgenomen in de databank. De producten werden geïdentificeerd aan de hand van hun (unieke) EAN-code¹⁰⁶.

De nomenclatuur die Nielsen hanteert, laat een classificatie toe in 14 verschillende productgroepen. Die productgroepen kunnen gehergroepeerd worden in (bewerkte) levensmiddelen en in niet-voedingsmiddelen. Dit jaarverslag beoogt, voor iedere productgroep, de vastgestelde prijsverschillen met de buurlanden te analyseren. Voor bewerkte levensmiddelen zullen de verschillen in verband gebracht worden met de resultaten van de analyse in 2010.

Onder de bewerkte levensmiddelen vallen de volgende productgroepen:

- Droge voeding (zoals gedroogde of bereide groenten en fruit, kruiden, sauzen, cakes, pasta,...);
- Alcoholische dranken (waaronder wijn, schuimwijn, sterke drank, bier,...);
- Snoepgoed en koekjes (inclusief chocolade, chips en popcorn);
- Aan bederf onderhevig voedsel (onder meer kaas, vleesproducten, visproducten en desserts);

¹⁰⁴ In België gaat het om de volgende distributieketens: Alvo, Carrefour, Colruyt, Cora, Delhaize Group, Hema, Intermarché, AS Watson (Kruidvat), Lambrechts, Louis Delhaize, Mestdagh, Metro AG (Makro) en Spar. De gegevens met betrekking tot Cora en Makro ware niet aanwezig in de analyse van 2011. Voor Frankrijk zijn Auchan, Carrefour, Casino, Cora, E. Leclerc, Intermarché, Louis Delhaize, Monoprix en System U opgenomen in de databank; voor Duitsland Edeka, Metro, Markant, Rewe en Restliche; Ahold, AS Watson (Kruidvat en Trekpleister), Bijeen, Brocacef, DA Holding, Faco (DIO Drogist), Independent, Lion Capital (Hema), Rezo, Superunie, Van der Doelen en Detailconsult voor Nederland.

¹⁰⁵ Een wijziging betreft het in aanmerking nemen van producten verkocht in een beperkt aantal winkels. In 2010 werden alleen de producten opgenomen die verkocht worden in vijf Belgische winkels, terwijl dat aantal in 2012 werd verlaagd naar twee. De opname van de distributieketens Cora en Makro kan eveneens de verhoging van het aantal observaties verklaren.

¹⁰⁶ "European Article Numbering": deze barcode wordt wereldwijd toegepast voor de codering van winkelartikels en bevat informatie over de producent en het artikel.

- Niet-alcoholische dranken (zoals vruchtensappen, thee, koffie, cola en andere dranken);
- Diepvrieswaren (ijs, diepgevroren vis, vlees, deegwaren en groenten);
- Babyvoeding;

Niet-voedingsmiddelen worden ingedeeld in de volgende productgroepen:

- Producten voor lichaamsverzorging en hygiëne (zoals deodorant, shampoo, douchegel, ...);
- Cosmetica en parfum (inclusief mascara, eyeliner en andere cosmetica voor de ogen, fond de teint en andere cosmetica voor de huid, lippenstift en nagellak);
- Huishoud- en onderhoudsproducten (zoals kaarsen, wasmiddelen, kamerparfums, reinigingsproducten voor vloeren);
- Vaatwerk en keukengerei (zoals handdoeken, plasticen bestek en borden, zeven, trechters, water- en koffiefilters, aluminiumfolie, ...);
- Voedsel voor huisdieren;
- Verzorgingsproducten en andere niet-voedingsmiddelen voor huisdieren (inclusief manden, hokken, behandelingen tegen parasieten, ...);
- Apparaten voor lichaamsverzorging (onder meer elektrische scheerapparaten, epileerapparaten, krultangen, weegschalen).

Van de ongeveer 240.000 producten verkocht in België en gevolgd door Nielsen worden 61.332 referenties ook verkocht in één van de drie buurlanden. Het gaat dan hoofdzakelijk om merkproducten. In de steekproef hebben de Belgische supermarkten de meeste producten gemeenschappelijk met de Franse distributeurs (in totaal 36.880). Nederland en Duitsland hebben respectievelijk 26.070 en 12.905 producten gemeenschappelijk met België. Meer specifiek behoren de meeste overeenkomstige producten met Frankrijk tot de categorieën droge voeding (7.225) en producten voor lichaamsverzorging (4.914), terwijl de meeste identieke producten met Duitsland en Nederland behoren tot de categorieën producten voor lichaamsverzorging, cosmetica en parfum en droge voeding.

Voor elke referentie worden de volgende inlichtingen opgenomen in de databank: de gemiddelde verkoopprijs, het aantal verkooppunten die dit product verkopen en het aantal verkochte eenheden in de winkels uit de steekproef. In de prijs zijn alle taksen inbegrepen (btw, accijnzen, milieubelastingen, ...). Bepaalde promoties worden niet in rekening genomen (het gaat onder meer om kortingsbonnen van leveranciers of getrouwheidskaarten met uitgestelde debitering) maar ze hebben slechts een beperkte invloed op de resultaten.

Tabel 22: Aantal observaties per productgroep

(In eenheden)

	België	Waarvan gemeenschappelijk met		
		Frankrijk	Nederland	Duitsland
Droge voeding	10.242	7.225	2.729	1.793
Alcoholische dranken	5.806	4.570	1.127	1.407
Snoepgoed en koekjes	5.128	2.902	2.191	1.403
Aan bederf onderhevig voedsel	4.972	4.125	889	608
Niet-alcoholische dranken	2.876	1.910	1.057	378
Diepvrieswaren	2.084	1.546	565	306
Gespecialiseerde babyvoeding	400	159	249	4
Totaal bewerkte levensmiddelen	31.508	22.437	8.807	5.899
Producten voor lichaamsverzorging en hygiëne	11.772	4.914	7.842	1.593
Cosmetica en parfum	7.922	3.559	5.316	3.484
Huishoude- en onderhoudsproducten	4.923	2.544	2.560	432
Vaatwerk en keukengerei	3.053	1.840	842	1.006
Voedsel voor huisdieren	1.514	1.087	505	383
Verzorgingsproducten en andere niet-voedingsmiddelen voor huisdieren	322	261	63	50
Apparaten voor lichaamsverzorging	318	238	135	58
Totaal niet-levensmiddelen	29.824	14.443	17.263	7.006
Algemeen totaal	61.332	36.880	26.070	12.905

Bronnen: Nielsen, eigen berekeningen

Vooraleer de gedetailleerde resultaten van de vergelijking van het prijsniveau tussen België en de buurlanden te bespreken, is het belangrijk te onderstrepen dat de beschikbare gegevens niet exhaustief zijn. Kleding, schoeisel of verse niet-bewerkte levensmiddelen (zoals fruit, groenten, vleesproducten of visproducten) worden namelijk niet opgenomen in de databank. Bovendien zijn de producten verkocht door de harddiscounters niet opgenomen in deze internationale vergelijking.

De vergelijking van het prijsniveau tussen België en de voornaamste buurlanden is gebaseerd op identieke producten. Aangezien huismerken verschillen van winkel tot winkel (en dus niet dezelfde EAN-code hebben), komen ze minder aan bod in het onderzoeksstaal. Dat blijkt vooral uit de vergelijking met Duitsland: slechts 0,08 % van de overeenkomstige referenties tussen België en Duitsland zijn huismerken. Dat cijfer stijgt in de vergelijking met Nederland, waarin 9,2 % van de steekproef bestaat uit huismerken. Het aandeel huismerken is het hoogst in het onderzoeksstaal met Frankrijk, namelijk 21,2 %¹⁰⁷. Dat kan worden verklaard door de sterke positie van bepaalde multinationale distributiegroepen die actief zijn in België en in één van de buurlanden. Net zoals in 2010 wordt het prijsverschil voor elk product berekend als de verhouding tussen de prijs van het product in het buitenland en de prijs van het product in België. In dit onderdeel van het verslag wordt het gewicht van elk product bepaald door zijn omzet in België. Sommige producten hebben evenwel een aanzienlijk gewicht in de totale steekproef. Om de impact van individuele producten af te zwakken, kreeg elk product binnen een zelfde kwartiel een gelijk gewicht¹⁰⁸. De extreme observaties (2,5 % van de hoogste en de laagste prijsratio's) werden verwijderd uit de analyse. De prijsverschillen voor elk product worden daarna geaggregeerd door een meetkundig gemiddelde te gebruiken. Daarnaast werd voor de verschillende productgroepen ook berekend hoeveel producten duurder zijn in België.

Uit de vergelijking van het prijsniveau blijkt dat ongeveer twee derde van de producten opgenomen in de databank duurder zijn in België dan in de buurlanden. In vergelijking met Nederland zouden alle gevolgde producten (voedingsmiddelen en niet-voedingsmiddelen) 11,7 % duurder zijn in België. Ten opzichte van Duitsland en Frankrijk zou het prijsverschil respectievelijk 8,6 % en 6,5 % bedragen. In deel IV.2 zullen de prijsverschillen van levensmiddelen uitvoerig

¹⁰⁷ Wat de totale omzet betreft, vertegenwoordigen de producten uit de steekproef respectievelijk 13,0 %, 3,4 % en 0,2 % van de omzet in Frankrijk, Nederland en Duitsland.

¹⁰⁸ Het prijsverschil voor de 25 % meest verkochte producten werd vermenigvuldigd met een factor 4, de producten uit het tweede kwartiel met een factor 3, ... Gezien de aankopen voor een individueel product heel sterk kunnen variëren tussen landen onderling, zou een weging aan de hand van de werkelijke gezinsuitgaven in België een erg grote impact kunnen hebben op de verkregen resultaten. Een vaak verkocht, gemiddeld geprijsd, product in België zou in de buurlanden immers als luxeproduct (en dus duurder) verkocht kunnen worden.

besproken en vergeleken worden met de vastgestelde prijsverschillen in 2010 (op basis van een constante steekproef). In het daaropvolgende deel zullen de prijsverschillen van niet-voedingsmiddelen onder de loep genomen worden. Ten slotte zullen verschillende verklaringen uit de literatuur beschreven worden.

IV.1.1 De Belgische consument betaalt gemiddeld meer voor bewerkte levensmiddelen dan in Duitsland, Frankrijk en Nederland

Voor het geheel van de bewerkte levensmiddelen betaalde de Belgische consument in 2012 meer dan in de buurlanden. Het prijsverschil met Nederland springt het meest in het oog (met gemiddeld 13,0 %). De prijzen in België zijn respectievelijk 8,0 % en 9,2 % duurder dan in Duitsland en in Frankrijk. Liefst 71 % van de gemeenschappelijke producten met Nederland kosten meer in België. In vergelijking met Duitsland en Frankrijk bereikt dat cijfer respectievelijk 64 % en 66 %. Voor huismerken betaalt de Belgische consument 10,2 % meer dan de Franse consument. Gezien het beperkte aantal producten van huismerken verkocht in Nederland en in Duitsland werd deze analyse niet gemaakt voor deze landen.

Tabel 23¹⁰⁹: Vergelijking van het prijsniveau voor bewerkte levensmiddelen in België, Frankrijk, Nederland en Duitsland

(In eenheden en in %, 2012)

Productgroep	Frankrijk			Nederland			Duitsland		
	Aantal producten	Duurdere producten (in %)*	Vershil (in %)	Aantal producten	Duurdere producten (in %)*	Vershil (in %)	Aantal producten	Duurdere producten (in %)*	Vershil (in %)
Droge voeding	6.864	60,3	6,5	2.592	73,2	15,0	1.703	62,5	6,8
Alcoholische dranken	4.341	70,6	10,0	1.070	42,8	-3,4	1.336	53,4	2,1
Snoepgoed en koekjes	2.746	54,7	2,3	2.082	74,8	13,8	1.332	67,8	10,2
Aan bederf onderhevig voedsel	3.920	73,6	12,6	844	76,8	15,4	585	67,5	10,9
Niet-alcoholische dranken	1.815	72,5	12,6	1.004	65,9	11,7	359	74,1	10,7
Diepvrieswaren	1.470	80,1	17,0	537	94,0	27,7	291	82,8	21,6
Gespecialiseerde babyvoeding	152	66,4	9,9	237	88,6	19,2	3	-	-
Totaal bewerkte levensmiddelen ¹¹⁰	21.315	66,3	9,2	8.367	71,0	13,0	5.604	63,8	8,0

Bronnen: Nielsen, eigen berekeningen

* Producten duurder in België dan in de onderzochte buurlanden

De analyse per productgroep (zie bijlage 7) toont aan dat de prijsverschillen van **droge voeding** minder uitgesproken zijn tussen de landen, met uitzondering van Nederland. De producten in België zijn namelijk 15,0 % duurder dan in Nederland. Noedels (+26,5 % in België), ontbijtgranen (+23,5 %), oliën (+20,0 %), crackers (+20,0 %) en specerijen (+19,1 %) vertonen de grootste prijsverschillen. Voor droge voeding zijn de prijsverschillen met Duitsland en Frankrijk kleiner (respectievelijk +6,8 % en +6,5 %).

Alcoholische dranken zijn één van de categorieën waarin de prijsverschillen op het laagste niveau staan met de buurlanden. De Belgische consument betaalt nog 10,0 % meer dan de Franse, maar slechts 2,1 % meer dan de Duitse consument. Alcoholische dranken blijken zelfs goedkoper te zijn in België dan in Nederland (namelijk -3,4 %). De prijzen van bijvoorbeeld lichte wijnen liggen hoger in ons land (+15,1 % vergeleken met Frankrijk, +5,7 % met Duitsland en +2,3 % met Nederland). De prijzen van bier zijn echter een stuk lager in België: -28,0 % ten opzichte

¹⁰⁹ Het aantal producten is het totale aantal prijswaarnemingen gebruikt in de analyse. De kolom met de duurdere producten geeft het procentuele aantal producten weer die duurder zijn in België in vergelijking met het buitenland. Het verschil (in %) geeft aan hoeveel procent deze productgroep duurder (positief verschil) of goedkoper (negatief verschil) is in België ten opzichte van het buitenland.

¹¹⁰ Het totaal van het aantal voedingsmiddelen komt niet overeen met de som van de aantallen van de individuele productgroepen gegeven de gebruikte methodologie (verwijdering van extreme observaties). Het is eveneens deze methodologie die een verklaring geeft voor de verschillen tussen tabel 22 en 23.

van Duitsland, -27,9 % ten opzichte van Frankrijk en -3,8 % ten opzichte van Nederland. Voor sterke drank (gedistilleerde dranken en sterke wijn) en champagne is de Belgische consument ook iets goedkoper af¹¹¹.

Voor **snoepgoed en koekjes** verschilt het prijsverschil sterk van land tot land. De prijzen in België zijn slechts 2,3 % duurder dan in Frankrijk, terwijl het verschil gemiddeld 10,2 % bedraagt met Duitsland en zelfs 13,8 % met Nederland. Voor die laatste twee landen zijn de grootste prijsverschillen te zien bij suikerproducten, chocolade en vervangingsmiddelen voor chocolade, en half gevulde koekjes. Voor chocoladeproducten en snoepgoed liggen de prijzen echter hoger in Frankrijk dan in ons land. De Belgische prijzen van snacks (zoals chips) liggen respectievelijk 15,6 % en 1,1 % boven het niveau in Nederland en Duitsland, maar 2,5 % onder de prijzen in Frankrijk.

Voor **aan bederf onderhevig voedsel** zijn de waargenomen prijzen in België gemiddeld 15,4 % duurder dan in Nederland. Dat verschil daalt tot +12,6 % voor Frankrijk en +10,9 % voor Duitsland. De grootste prijsverschillen werden genoteerd voor groenten (+23,8 % in vergelijking met Nederland, +18,2 % met Duitsland en een gering verschil met Frankrijk), voor brood en specialiteiten (+21,2 % in vergelijking met Nederland, +14,8 % met Frankrijk) en voor desserts (+21,0 % in vergelijking met Frankrijk, +18,0 % met Nederland en +16,3 % met Duitsland). Kaas is ook duurder in België dan elders: +12,6 % ten opzichte van Frankrijk, +9,1 % ten opzichte van Nederland en +7,0 % ten opzichte van Duitsland. Alleen voor fruit, noten en gekruide smeerbare producten moet de Franse consument meer uitgeven dan de Belgische.

Voor **niet-alcoholische dranken** liggen de prijzen in België respectievelijk 12,6 %, 11,7 % en 10,7 % hoger dan in Frankrijk, Nederland en Duitsland. Vooral grenadine en siropen zijn duurder in ons land (+24,0 % ten opzichte van Frankrijk, +10,6 % ten opzichte van Duitsland en +9,2 % ten opzichte van Nederland). Hetzelfde geldt voor gearomatiseerde dranken (zoals frisdranken): +18,2 % ten opzichte van Duitsland, +14,5 % ten opzichte van Frankrijk en +8,7 % ten opzichte van Nederland. Voor fruitsappen en (kruiden)thee bestaan de prijsverschillen met de buurlanden uit twee cijfers. Water kost ook veel meer in ons land dan in Frankrijk (+22,3 %) en is iets duurder dan in Nederland (+3,7 %). Alleen voor sport- en energiedrank is de Belgische consument goedkoper af dan in Frankrijk (-22,1 %).

De prijzen van **diepvrieswaren** in België blijken gemiddeld systematisch hoger te liggen dan in de buurlanden: +27,7 % hoger dan in Nederland (de grootste prijsverschillen zijn te zien bij vlees (+32,6 %) en desserts (+31,5 %)). In België betaalt de consument 21,6 % meer voor diepvrieswaren dan in Duitsland (+28,4 % voor groenten en +22,6 % voor roomijs) en 17,0 % meer dan in Frankrijk (+27,2 % voor aardappelmaaltijd en +21,1 % voor ijsjes).

Gespecialiseerde babyvoeding kost gemiddeld 19,2 % meer in België dan in Nederland. Met Frankrijk bedraagt het verschil 9,9 % (hoewel kindermelk goedkoper zijn in ons land dan in Frankrijk (-8,4 %)).

IV.1.2 Vergelijking in de tijd op basis van een constante steekproef

Vooraleer de verschillen tussen de analyses van 2010 en 2012 te vergelijken, moet de aandacht worden gevestigd op enkele specifieke punten. Naast de prijswijzigingen in de andere landen kunnen verschillende verklaringen naar voren worden geschoven om de prijsverschillen met de buurlanden tussen 2010 en 2012 uit te leggen. De samenstelling van de steekproef geleverd door Nielsen speelt daarbij een rol.

Tussen 2010 en 2012 werden er veel producten uit de rekken gehaald als gevolg van een wijzigend consumentengedrag en een nieuwe verkoopstrategie van de distributeurs, terwijl er nieuwe producten op de markt kwamen. Die hoge rotatiegraad betekent dat de steekproef niet identiek is, namelijk 37.628 referenties in 2010 tegen 61.332 referenties in 2012 (25 % van de verkochte goederen, tegen 17 % in 2010). Het grotere aantal gelijkaardige producten in 2012 kan worden verklaard door een aanpassing in de enquêtemethode van Nielsen¹¹² of door meer punten van overeenkomst in de rekken in België en in de buurlanden.

¹¹¹ Deze prijsverschillen kunnen worden verklaard door verschillen in de accijnzen tussen de onderzochte landen. Accijnzen op wijn en bier zijn namelijk hoger in België dan in Frankrijk of Duitsland, maar lager dan in Nederland. Die conclusie geldt ook voor de andere alcoholische dranken.

¹¹² Zie voetnoot 105.

Om conclusies te kunnen trekken over het prijsverloop, werd er een constante steekproef samengesteld met uitsluitend de gemeenschappelijke referenties opgenomen in beide jaren, namelijk 13.673 overeenkomstige referenties voor 2010 en 2012 voor de bewerkte levensmiddelen.

Tabel 24: Aantal observaties per productgroep

(Constante steekproef, in eenheden)

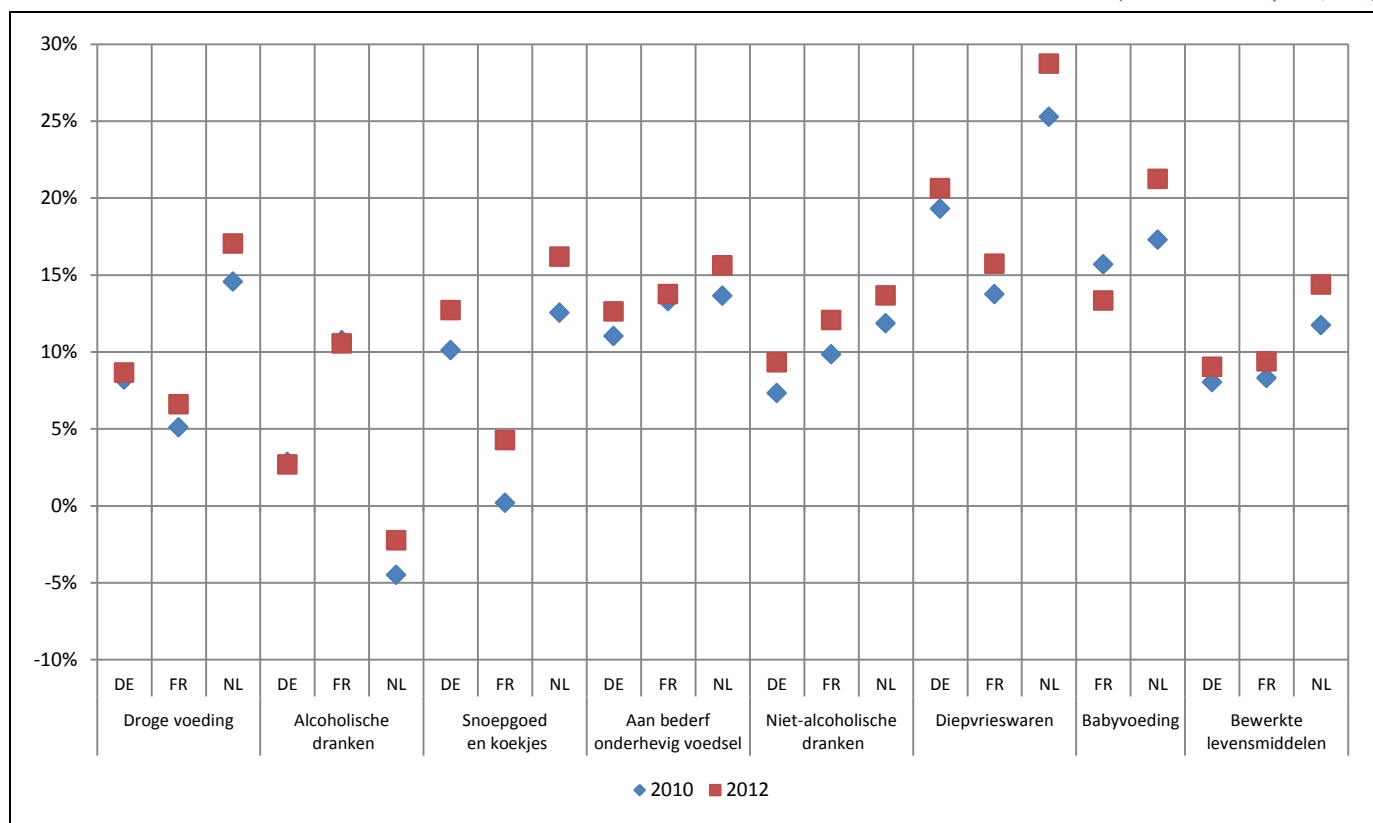
	België	Waarvan gemeenschappelijk met		
		Frankrijk	Nederland	Duitsland
Droge voeding	4.387	2.801	1.384	939
Alcoholische dranken	3.214	2.418	689	877
Snoepgoed en koekjes	2.108	910	1.130	709
Aan bederf onderhevig voedsel	2.041	1.563	456	317
Niet-alcoholische dranken	1.109	600	536	177
Diepvrieswaren	661	366	296	173
Gespecialiseerde babyvoeding	153	56	106	
Totaal bewerkte levensmiddelen	13.673	8.714	4.597	3.192

Bronnen: Nielsen, eigen berekeningen

In grafiek 36 worden de resultaten van dit onderzoek (op basis van een constante steekproef) weergegeven en worden de prijsverschillen tussen 2010 en 2012 vergeleken.

Grafiek 36: Verloop van de prijsverschillen tussen België en de buurlanden

(Constante steekproef, in %)

Bronnen: Nielsen, eigen berekeningen

Voor de bewerkte levensmiddelen zijn de vastgestelde prijsverschillen met Nederland, Duitsland en Frankrijk meer uitgesproken geworden tussen 2010 en 2012. De prijsverschillen namen namelijk respectievelijk met 2,6 procentpunt, 1,0 procentpunt en 1,1 procentpunt toe. Het aandeel van duurdere producten in België blijkt te verhogen in vergelijking met Nederland en Duitsland (respectievelijk 73 % en 66 %), terwijl het aandeel lager is ten opzichte van Frankrijk (-0,7 procentpunt, namelijk 66 %).

In de categorieën snoepgoed en koekjes, diepvrieswaren en in mindere mate niet-alcoholische dranken zijn de prijsverschillen het grootst geworden tussen België en de buurlanden. Voor **snoepgoed en koekjes** bedroeg het prijsverschil met Duitsland 10,1 % in 2010 om op te lopen tot 12,1 % in 2012. Hoewel deze producten in het verleden gemiddeld tegen dezelfde prijs verkochten in België en Frankrijk (-0,1 % in 2010), is het verschil nu aanzienlijk toegenomen (+4,3 % in 2012). De vastgestelde prijsverschillen met Nederland namen toe van 12,5 % tot 16,2 %. In 2012 betaalde de Belgische consument nog meer voor **diepvrieswaren** dan in de buurlanden. De prijsverschillen zijn gestegen van 25,3 % tot 28,7 % voor Nederland (+3,5 procentpunt), van 19,3 % tot 20,6 % voor Duitsland (+1,3 procentpunt) en van 13,7 % tot 14,7 % voor Frankrijk (+1,0 procentpunt). Voor **niet-alcoholische dranken** namen de prijsverschillen ook toe met Frankrijk (+2,2 procentpunt tot +12,1 %) en met Duitsland in 2012 (+2,0 procentpunt tot 9,3 %). Deze evolutie werd eveneens geconstateerd voor Nederland waar het verschil evolueerde van 11,8 % in 2010 naar 13,7 % in 2012 (verhoging met 1,8 procentpunt).

Voor deze drie productgroepen is dit prijsverloop ten nadele van de Belgische consument te verklaren door de systematisch hogere prijzen in België in vergelijking met de buurlanden. Bij wijze van voorbeeld, de producten die in prijs verhoogd zijn in België vertegenwoordigen 70 % (snoepgoed en koekjes), 68 % (diepvrieswaren) en 73 % (niet-alcoholische dranken) van de gemeenschappelijke steekproef met Frankrijk terwijl deze cijfers in Frankrijk 56 %, 63 % en 66 % waren¹¹³.

De omvang van de prijsstijging is ook groter in België dan in de buurlanden. Bij wijze van voorbeeld, de mediaanstijging van de Belgische prijzen bedroeg 5,6 % (snoepgoed en koekjes), 4,9 % (diepvrieswaren) en 3,7 % (niet-alcoholische dranken) terwijl deze cijfers in Nederland 1,2 %, 0,5 % en 2,2 % bedroegen¹¹⁴.

Voor **droge voeding** waren de producten verkocht in 2010 in België 5,1 % duurder dan in Frankrijk. Dit verschil liep op tot 6,6 % in 2012. Het vastgestelde prijsverschil met Duitsland bleef relatief stabiel (verhoging met 0,4 procentpunt om 8,7 % te bereiken in 2012). Het prijsverschil met de producten verkocht in Nederland is daarentegen sterk gestegen (van 14,6 % naar 17,0 % in 2012).

Over het geheel genomen bleven de prijsverschillen voor de andere productgroepen bijna ongewijzigd. Voor **aanbeiderf onderhevig voedsel** namen de prijsverschillen met Nederland, Frankrijk en Duitsland respectievelijk toe van 13,7 % tot 15,6 %, van 13,3 % tot 13,7 % en van 11,0 % tot 12,6 %. De prijzen van **alcoholische dranken** verkocht in België liggen nog ongeveer 10 % hoger dan in Frankrijk¹¹⁵. Die producten kosten ook 2,8 % meer dan in Duitsland. In vergelijking met Nederland is het prijsverschil ten voordele van ons land, maar dat verschil is kleiner geworden (van -4,5 % in 2010 tot -2,2 % in 2012). Ten slotte zijn de prijsverschillen met Frankrijk ook geslonken voor de categorie **gespecialiseerde babyvoeding**. In 2010 moest de Belgische consument namelijk 15,7 % meer betalen dan de Franse, tegenover 13,3 % in 2012. Ten opzichte van Nederland is er een stijging van 4,0 procentpunt te zien (van 17,3 % tot 21,3 % in 2012). Aangezien het aantal prijswaarnemingen relatief beperkt is voor deze categorie (zie tabel 24), moeten de resultaten echter met enige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

¹¹³ Deze conclusies zijn gelijklopend voor de andere landen en voor de drie categorieën van producten met uitzondering van Duitsland. Het aandeel van producten binnen snoepgoed en koekjes en diepgevroren voedingswaren die een prijsstijging kende in Duitsland is superieur aan dit in België.

¹¹⁴ Ook hier gaan de conclusies op voor de andere landen en de andere producten.

¹¹⁵ En dit niettegenstaande een verhoging van de accijnzen op deze producten in Frankrijk. In België en in Duitsland bleven de accijnzen op alcoholische dranken in de beschouwde periode ongewijzigd, terwijl deze iets naar omhoog gingen in Nederland.

IV.2 Ook de niet-voedingsmiddelen zijn duurder in België

In tegenstelling tot het jaarverslag 2011¹¹⁶ is de analyse van niet-voedingsmiddelen ook inbegrepen in deze editie.

Tabel 25: Vergelijking van het prijsniveau voor niet-voedingsmiddelen in België, Frankrijk, Nederland en Duitsland

(In eenheden en in %, 2012)

Productgroep	Frankrijk			Nederland			Duitsland		
	Aantal producten	Duurdere producten (in %)*	Vershil (in %)	Productgroep	Aantal producten	Duurdere producten (in %)*	Vershil (in %)	Productgroep	Aantal producten
Producten voor lichaamsverzorging en hygiëne	4.914	60,4	5,5	7.842	67,9	11,9	1.593	77,3	21,4
Cosmetica en parfum	3.559	45,5	-3,7	5.316	65,4	8,0	3.484	54,1	-1,4
Huishoud- en onderhoudsproducten	2.544	58,8	5,1	2.560	72,6	14,2	432	78,5	17,6
Vaatwerk en keukengerei	1.840	47,2	-0,4	842	76,1	22,0	1.006	62,1	5,5
Voedsel voor huisdieren	1.087	58,9	3,5	505	74,9	13,6	383	90,6	29,6
Verzorgingsproducten en andere niet-voedingsmiddelen voor huisdieren	261	45,6	-8,2	63	57,1	9,7	50	68,0	14,6
Apparaten voor lichaamsverzorging	238	39,9	-4,7	135	60,7	5,5	58	60,3	10,3
Totaal niet-voedingsmiddelen ¹¹⁷	14.443	54,1	2,0	17.263	68,3	11,4	7.006	64,2	9,6

Bronnen: Nielsen, eigen berekeningen

* Producten duurder in België dan in de onderzochte buurlanden

Uit de gegevens van de Nielsen-databank blijkt dat de Belgische consument in 2012 voor alle niet-voedingsmiddelen gemiddeld meer betaalde dan in de buurlanden. Het grootste prijsverschil was met Nederland (11,4 %), tegenover 9,6 % met Duitsland en 2,0 % met Frankrijk. Het blijkt ook dat maar liefst 68 % van de gemeenschappelijke producten met Nederland meer kosten in België. In vergelijking met Duitsland en Frankrijk bereikt dat cijfer respectievelijk 64 % en 54 %.

Net zoals voor de bewerkte levensmiddelen waren de prijsverschillen vrij uitgesproken voor bepaalde categorieën niet-voedingsmiddelen in de databank. Het gaat onder meer om producten voor lichaamsverzorging en hygiëne, huishouden en onderhoudsproducten, vaatwerk en keukengerei en voedsel voor huisdieren.

In de categorie **producten voor lichaamsverzorging en hygiëne** liggen de vastgestelde prijsverschillen in België 21,4 % hoger dan in Duitsland. De grootste verschillen werden genoteerd voor douchegel (28,2 %), deodorant (27,8 %) en vochtinbrengende producten voor de huid en de lippen (23,7 %). In vergelijking met Frankrijk en Nederland waren de producten voor lichaamsverzorging en hygiëne in België respectievelijk 5,5 % en 11,9 % duurder. Voor Nederland zijn de grootste prijsverschillen te vinden bij hygiëneproducten voor vrouwen (20,1 %), zonneproducten (19 %) en deodorant (18,4 %).

De prijzen van **huishoud- en onderhoudsproducten** liggen in België ook boven het prijsniveau van de buurlanden: +17,6 % in vergelijking met Duitsland, +14,2 % ten opzichte van Nederland en +5,1 % ten opzichte van Frankrijk. Globaal genomen vertonen wasmiddelen, vlekkenmiddelen, kleurmiddelen en witmakers de grootste prijsverschillen. Er bestaan ook aanzienlijke prijsverschillen voor producten voor onderhoud van de woning. Kaarsen kosten in België namelijk 20,3 % meer dan in Nederland en 16,1 % meer dan in Duitsland. Voor reinigingsproducten bedraagt het gemiddelde prijsverschil met Frankrijk en Nederland respectievelijk 10,2 % en 7,4 %, tegenover een prijsverschil van 15,5 % met Duitsland. De Belgische consument moet ook 17,7 % meer betalen voor schoonmaakgerei voor de woning (zoals

¹¹⁶ Jaarverslag 2011 van het Prijzenobservatorium, te vinden op:

http://economie.fgov.be/nl/binaries/Rapport_annuel_2011_prix_observatoire_NL_tcm325-164371.pdf.

¹¹⁷ Het totaal van het aantal niet-voedingsmiddelen komt niet overeen met de som van de aantallen van de individuele productproducten gegeven de gebruikte methodologie (verwijdering van extreme observaties). Het is eveneens deze methodologie die een verklaring geeft voor de verschillen tussen tabel 22 en 25.

sponzen, krabbers of dweilen) dan de Duitse. Met Nederland en Frankrijk bedraagt het prijsverschil respectievelijk +11,6 % en +4,4 %.

Voor al **vaatwerk en keukengerei** (al dan niet wegwerp-) is ook beduidend duurder in België dan in Nederland (22 %). Wegwerpvaatwerk en -keukengerei draagt bij tot het prijsverschil (met respectievelijk 25,7 % en 19,5 %). Met Duitsland is het prijsverschil minder uitgesproken voor deze categorie (+5,5 %, hoewel wegwerpkeukengerei 14,3 % meer kost in België dan in Duitsland). Er is echter bijna geen verschil tussen België en Frankrijk voor deze productgroep, al blijken er op een gedetailleerd niveau grote prijsverschillen te bestaan ten voordele (onder meer voor niet-wegwerpkeukengerei) en ten nadele van België (zoals voor wegwerpkeukengerei).

Prijzen voor **voer voor huisdieren** zijn systematisch hoger in België: +29,6 % in vergelijking met Duitsland, +13,6 % ten opzichte van Nederland en +3,5 % met Frankrijk.

Met betrekking tot **verzorgingsproducten en niet-voedingsmiddelen voor huisdieren** (zoals behandelingen tegen parasieten, kleding, manden, hokken, speelgoed en shampoo) bedraagt het prijsverschil +14,6 % met Duitsland en +9,7 % met Nederland. Voor die categorie is de Belgische consument toch goedkoper af dan de Franse (-8,2 %).

Cosmetica en parfum uit de databank zijn iets goedkoper in België dan in Frankrijk en Duitsland (respectievelijk -3,7 % en -1,4 %). Cosmetica voor de ogen, het gezicht en de lippen en producten voor nagelverzorging kosten ook veel minder in België dan in Frankrijk (respectievelijk -4 %, -6,6 %, -9,5 %, -9,2 %), terwijl reinigingsproducten, kits met cosmetica en parfums duurder zijn in ons land (respectievelijk +11,4 % en +19,5 %). Hetzelfde geldt ook voor Duitsland: de prijzen van producten voor nagelverzorging en nagellak liggen beduidend boven het prijsniveau in België (respectievelijk -5,5 % en -12,5 % in België), terwijl de prijzen van reinigingsproducten, parfums en eau de cologne goedkoper zijn (respectievelijk +10,3 % en +9,2 % in België). Uit de vergelijking met Nederland blijkt dat de Belgische consument gemiddeld 8 % meer betaalt dan de Nederlandse. Met uitzondering van cosmetica voor het lichaam en het gezicht (-1,4 %) zijn alle producten goedkoper in Nederland (onder meer kits met cosmetica en parfums (+30,9 % in België), cosmetica voor de ogen (+8,4 % in België) en voor het gezicht (+8,2 % in België)).

Wat betreft **de apparaten voor lichaamsverzorging** (zoals epileerapparaten, elektrische scheerapparaten, krultangen, ...), die kosten 10,3 % meer in België dan in Duitsland, 5,5 % meer dan in Nederland en 4,7 % minder dan in Frankrijk. De prijzen van weegschalen en van andere apparaten voor lichaamsverzorging liggen respectievelijk 20,6 % en 3,8 % lager dan in Frankrijk.

IV.3 Waarom een dergelijk prijsverschil tussen België en de buurlanden?

Talrijke verklaringen voor de prijsverschillen tussen landen (voor gelijkaardige producten) werden naar voren gebracht in de economische literatuur en in de studies van verschillende Belgische en buitenlandse instellingen.¹¹⁸ In de analyse van het Federaal Planbureau¹¹⁹ worden deze factoren opgesomd en ingedeeld in een overzichtstabel volgens hun impact op de prijzen. Dit deel legt de nadruk op de factoren die een positieve of negatieve invloed hebben op de prijzen in België.

Tabel 26: Prijsbepalende factoren in de Belgische kleinhandel

	Factoren die een negatieve invloed hebben op het prijsniveau in België	Factoren die een neutrale invloed hebben op het prijsniveau in België	Factoren die een positieve invloed hebben op het prijsniveau in België	Factoren die geen invloed hebben op het prijsniveau in België of waarvan de invloed niet duidelijk is
Factoren met groot belang voor de prijzen	Geografische schaal Btw Loonmassa Inkooprijzen	Welvaartsniveau Ikeawet	Bevolkingsdichtheid Arbeidsproductiviteit	Zakelijke strategie Prijs-kostenmarges Consumentenvoorkeur
Factoren met matig belang voor de prijzen	Diverse heffingen Reclamekosten		Marktconcentratie Huur handelsruimte	Prijstransparantie
Factoren met klein belang voor de prijzen	Elektronische handel Zwaarte regulering Beveiligingskosten	Accijns Arbeidsmarktregulering Andere bedrijfskosten		Uitbesteding
Factoren waarvan het belang voor de prijzen niet aangetoond is	Toe- en uittreding Verkoopformules Verbod op verlies Uittredingsbelemmering Openingstijden Complexiteit regulering TFP groei	Marktturbulentie Winstelasticiteit Inkoopcentrales		Kapitaalproductiviteit

Bron: FPB

De omvang van de Belgische markt, de inkoopvoorwaarden, de loonkosten en de btw zijn de factoren die het hogere prijsniveau in België ten opzichte van de buurlanden zouden kunnen verklaren.

De prijzen en de inkoopvoorwaarden bij leveranciers kunnen bepaald worden door de omvang van de markt en de grootte van de distributeurs (een grotere distributeur zou voordeligere voorwaarden kunnen krijgen bij grote leveranciers).

Voor de btw bevindt het verlaagde tarief in België zich min of meer op hetzelfde niveau als in de buurlanden. Het standaardtarief, dat bijvoorbeeld van toepassing is op alcoholische dranken, ligt wel boven de tarieven die in Frankrijk en Duitsland gelden. Op 1 oktober 2012 ging het standaard btw-tarief in Nederland omhoog van 19 % naar 21 %¹²⁰.

¹¹⁸ Zie onder meer Europese Centrale Bank, "Structural features of distributive trades and their impact on prices in the euro area", blz. 60-71, september 2011; Nationale Bank van België, "De distributiesector en de impact ervan op de prijzen in het eurogebied", Economisch Tijdschrift, blz. 52-54, december 2011; FOD Economie, "Jaarverslag 2011 van het Prijzenobservatorium", INR, februari 2012; FOD Economie, Prijsniveau in supermarkten, februari 2012.

¹¹⁹ J. van der Linden, "Consumptieprijzen in België en de buurlanden", Working Paper 13-12, Federaal Planbureau, 2012.

¹²⁰ Op 1 januari 2014 werd het standaard btw-tarief ook verhoogd in Frankrijk, namelijk tot 20 % (het verlaagd btw-tarief ging van 7 % naar 10 %). De gegevens die in de vorige delen werden besproken, betreffen echter het jaar 2012.

Tabel 27: Btw-tarief op toegevoegde waarde in België en de voornaamste buurlanden in 2012

(In %)

Btw	België	Frankrijk	Nederland	Duitsland
Verlaagd tarief	6/12	5,5/7	6	7
Standaardtarief	21	19,6	19 (21 sinds 1/10/2012)	19

Bron: Eurostat

Diverse heffingen zouden een geringere rol spelen in de prijsverschillen met de buurlanden. In vergelijking met andere landen wordt minder vaak online gekocht¹²¹ in België. De veiligheidskosten zouden ook hoger zijn in België. Hetzelfde geldt voor de publiciteitskosten.

Een reeks indicatoren heeft een negatieve invloed op het prijsniveau in België maar het is moeilijk om hun omvang te bepalen. Toetredingen en uittredingen zijn beperkt in de sector (in vergelijking met andere landen van de Europese Unie)¹²². Dit kan te verklaren zijn door de aanwezigheid van uittredingsdrempels. Volgens de studie van de CRB (2010)¹²³ is er weinig sprake van innovatie in verschillende domeinen (zoals marketing, verkoopconcepten). De totale factorproductiviteitsgroei is ook vrij gering in vergelijking met de buurlanden. Al deze factoren zouden een aanzienlijke invloed kunnen hebben op het prijsniveau, maar empirische studies ontbreken om dat aan te tonen. Het is ook moeilijk te bepalen in welke mate de verschillende regulering (zoals het verbod op verkoop met verlies en openingsuren) en de complexiteit van die regulering het prijsniveau beïnvloeden.

Bij de factoren met een positieve invloed op het prijsniveau in België legt het FPB de nadruk op de bevolkingsdichtheid (die leidt tot meer efficiëntie in de markt door een neerwaartse druk op de prijzen uit te oefenen), de arbeidsproductiviteit, de marktstructuur van de Belgische kleinhandel en de handelshuur.

Sommige van die factoren kunnen een verklaring geven voor de evolutie van het prijsverschil zoals besproken in deel IV.1.2. De verandering van het prijsverschil met het buitenland zou namelijk te wijten kunnen zijn aan een grotere stijging van de verkoopprijzen van producenten van bewerkte levensmiddelen in België dan in de buurlanden tussen 2010 en 2012 (+8,3 % in België tegenover +6,9 % in Duitsland en +6,6 % in Frankrijk, maar wel +10,2 % in Nederland), aan een aanpassing in de structuur van de distributiesector in België (en de mate van mededinging), aan de evolutie van de loonkosten in België en in het buitenland (de eenheidskosten van arbeid in de handel¹²⁴ zijn tussen 2010 en 2012 gestegen met 6,8 % in België tegen 3,5 % in Duitsland, 1,6 % in Frankrijk en 3,1 % in Nederland).

Zoals kan worden vastgesteld, kunnen verschillende factoren de grote prijsverschillen met de buurlanden verklaren (zowel voor de bewerkte levensmiddelen als voor de niet-voedingsmiddelen) die in 2012 werden vastgesteld. Momenteel is het echter moeilijk de impact van bepaalde factoren op de prijsverschillen precies te meten. De prijsmonitoring van Eurostat en de publicatie van het prijsniveau voor producten en diensten zullen een nuttig instrument zijn voor de opvolging van de prijzen. Helaas ontbreken gegevens over de prijsdifferentiatie zoals toegepast door leveranciers en producenten van consumptiegoederen. Hoe dan ook zal het Prijzenobservatorium de waargenomen prijsverschillen verder in kaart brengen en het zal ernaar streven om ze te verklaren.

¹²¹ Uit cijfers van Eurostat blijkt dat 55 % van de Belgische internetgebruikers in 2012 iets online heeft gekocht. Het gemiddelde ligt op 6,9 % in Frankrijk en in Nederland en op 7,7 % in Duitsland.

¹²² J. van der Linden, "Concurrentie in België: Intensiteit en evolutie tegen een Europese achtergrond", Working Paper 13-11, Federaal Planbureau, 2011.

¹²³ Centrale Raad voor het Bedrijfsleven (CRB), "Studie over het concurrentievermogen in de distributiesector", studie 2010-1290, 2010.

¹²⁴ Dit zijn cijfers van de Europese Centrale Bank voor de sector van de groot- en kleinhandel. De eenheidskost van arbeid staat voor de totale kosten van arbeid per geproduceerde eenheid.

V Een verkenning van de benadering inzake marktwerking

V.1 Inleiding

De wet houdende de invoering van boeken IV en V in het Wetboek van economisch recht werd op 3 april 2013 gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. Boek IV behandelt “De bescherming van de mededinging” en boek V, getiteld “De mededinging en de prijsevoluties”, stelt dat het werkdomein van het Prijzenobservatorium zich toespitst op de invalshoeken prijsverloop, prijsniveau, marges en tenslotte marktwerking.

Dit hoofdstuk beschrijft de manier waarop het Prijzenobservatorium in de toekomst het aspect marktwerking in zijn studies wil behandelen.

In het deel V.2 wordt een definitie gegeven van het begrip marktwerking, en wordt het belang ervan aangeduid. Deel V.3 schetst de twee benaderingen die hierbij aan bod zullen komen met name enerzijds analyses van specifieke markten en sectoren¹²⁵ en anderzijds de horizontale sectorscreening. De statistische bronnen die worden gebruikt worden bij de berekening van de statistische indicatoren, worden in deel V.4 toegelicht. Deel V.5 gaat in detail in op de indicatoren die werden ontwikkeld. De specifieke kenmerken van het model voor de berekening van de samengestelde indicator van de horizontale sectorscreening zal worden beschreven in deel V.6.

V.2 Definitie en belang van marktwerking

Een markt is een mechanisme waarbij vragers (kopers) en aanbieders (verkopers) met elkaar interageren bij het bepalen van de prijs en hoeveelheid van de verhandelde goederen en diensten¹²⁶. Markten kunnen ingedeeld worden in een aantal types op basis van het aantal vragers en aanbieders, de graad van informatie voor alle kopers en verkopers, de graad van productdifferentiatie en de de toetredingsmogelijkheden tot de markt.¹²⁷

Op basis van het aantal vragers en aanbieders kunnen de types monopolie (veel vragers, één enkele aanbieder)¹²⁸, monopsonie (één vrager, veel aanbieders), oligopolie (veel vragers, enkele aanbieders), oligopsonie (enkele vragers, véél aanbieders) en mededinging worden onderscheiden. Er is sprake van mededinging (of concurrentie) wanneer er veel vragers en veel aanbieders zijn. Volkomen (of volmaakte, zuivere) mededinging doet zich voor wanneer¹²⁹ er zeer veel kopers en verkopers zijn¹³⁰, er perfecte informatie is voor alle kopers en verkopers over de aard van het goed en de prijs, er een homogeen goed verhandeld wordt en er vrije toe- en uittreding is tot en uit de markt.

Concreet impliceert volkomen mededinging dat zowel vragers als aanbieders prijsnemers zijn, met andere woorden, dat noch vragers noch aanbieders een invloed kunnen uitoefenen op de prijs¹³¹. Verder impliceren deze kenmerken een vrije en gelijke toegang tot productiefactoren (zoals arbeid en kapitaal), het ontbreken van externaliteiten en van toenemende schaalvoordelen¹³².

¹²⁵ De term sector wordt in deze tekst gebruikt als synoniem voor de term bedrijfstak uit de Nationale Rekeningen en mag niet verward worden met de term institutionele sector uit de Nationale Rekeningen. De termen marktsectoren en marktbedrijfstakken worden dus in de tekst als synoniemen beschouwd en gebruikt.

¹²⁶ Zie P.A. Samuelson, W.D. Nordhaus, “Economics”, 15th Ed., Mc. Graw-Hill, New York, 1995.

¹²⁷ Zie L. Berlage, A. Decoster, “Inleiding tot de economie”, Universitaire Pers, Leuven, 2005.

¹²⁸ Er is sprake van een bilateraal monopolie wanneer er slechts één vrager en één aanbieder is.

¹²⁹ Zie L. Berlage, R. Decoster (2005).

¹³⁰ Bovendien moeten de deelnemers onafhankelijk zijn en moeten hun aan- en verkopen voldoende klein zijn in verhouding met de totale markt.

¹³¹ Zie P.A. Samuelson, W.D. Nordhaus (1995).

¹³² Zie D.A. Besanko, R.R. Braeutigam (2002).

De effectieve marktwerking in een bedrijfstak van de economie is meer of minder belemmerd al naargelang ze minder dicht of dichter aanleunt bij de zuivere mededinging.

Het concept concurrentie kan worden gedefinieerd als "de interactie tussen marktdeelnemers waarbij ieder probeert de meest efficiënte te zijn en zo zijn winst te maximaliseren, en die daarmee ook leidt tot de voor de economie meest efficiënte uitkomst"¹³³.

Verscheidende wetenschappelijke studies hebben de mogelijke voordelen aangetoond van een sterkere marktwerking of concurrentie. Zo bevestigen empirische studies een positieve relatie tussen concurrentie en productiviteitsgroei, weliswaar met nuances¹³⁴. Een studie van de OESO beschrijft 11 gevallen waar toegenomen concurrentie leidde tot hogere productiviteit en rendabiliteit, tot lagere prijzen voor de consumenten of tot toenames in de productie¹³⁵. In een recente publicatie van de FOD Economie¹³⁶, worden een reeks studies geciteerd waarin de voordelen van een sterkere marktwerking aangetoond worden in de detailhandel en de luchtvaart in de Verenigde Staten.

Desondanks zijn er diverse redenen die ertoe kunnen leiden dat bepaalde markten niet de verwachte voordelen bieden, en dat bijvoorbeeld te hoge prijzen worden betaald of dat de kwaliteit van het product niet beantwoordt aan de verwachtingen. Eenvoudigheidshalve kunnen deze vormen van marktfalen worden gegroepeerd in factoren aan de aanbodzijde en factoren aan de vraagzijde¹³⁷. Aan de aanbodzijde kan marktfalen zich voordoen omwille van technische factoren (zoals schaalvoordelen, natuurlijk monopolie en externaliteiten), factoren die verband houden met het gedrag van ondernemingen (zoals oneerlijke contractuele praktijken, kartels, misbruik van een dominante positie, verticale beperkingen en horizontale beperkingen) en een combinatie van technische factoren en gedragsfactoren (horizontale of verticale productdifferentiatie en toetredingsdrempels).

Ook aan de vraagzijde bestaan er factoren die ervoor zorgen dat de consument niet kiest voor de meest optimale aanbieding. Zo beschikt de consument mogelijk niet over alle relevante informatie (vanwege inertie of een beperkt geheugen), beoordeelt hij de beschikbare informatie niet rationeel (vanwege zijn onvermogen om te rekenen, vanwege zijn begrensde rationaliteit).

¹³³ Zie J. van der Linden, "Concurrentie in de Belgische Distributie", Federaal Planbureau, WP 15-10, 2010. Volgens de auteur wordt er in de literatuur nauwelijks een definitie van concurrentie gegeven. In R. Nitszche, P. Heidhues, "Study on methods to analyse the impact of State aid on competition", European Economy, februari 2006, wordt gesproken over "rivaliteit die de welvaart verbetert". H. Creusen, B. Minne, H. van der Wiel, "Competition in the Netherlands. An analysis of the period 1993-2001", Centraal Planbureau, N° 136, december 2006, definiëren concurrentie als "het spel dat producenten in markten spelen om hun winst te maximaliseren". J. van der Linden benadrukt dat in deze definities het doel centraal staat (winstmaximalisatie voor de producenten en welvaartmaximalisatie voor de economie) en dat "rivaliteit" of "het spel" het middel is om dit te bereiken. Dit impliceert voor de auteur dat deze definities voor de eenvoud abstractie maken van eventuele externaliteiten en dat, mochten die er wel zijn, er naast concurrentie ook overheidsinterventie nodig is om de maatschappelijk meest efficiënte uitkomst te bereiken.

¹³⁴ Zie J. van der Linden, "Concurrentie in België, Intensiteit en evolutie tegen een Europese achtergrond", Federaal Planbureau, WP 13-11, december 2011.

¹³⁵ Zie OECD, "Competition Assessment Toolkit", 2011.

¹³⁶ P. Van Herreweghe, A. Walckiers, "De opvolging van marktwerking, een zinvol economisch instrument?", Trefpunt Economie, september 2013.

¹³⁷ Zie P. Van Herreweghe, A. Walckiers (2013).

V.3 Analyses van specifieke markten en sectoren en de horizontale sectorscreening

Binnen de werkzaamheden van het Prijzenobservatorium zal het aspect marktwerking op twee verschillende manieren aan bod komen. Het aspect marktwerking zal eerst en vooral behandeld worden in punctuele analyses van specifieke markten en sectoren. Dergelijke studies worden geregeld door het Prijzenobservatorium gepubliceerd, zoals bijvoorbeeld recent de actualisering van de studie van de rundvleeskolom¹³⁸. Daarnaast zal de marktwerking van verschillende activiteitensectoren vergeleken worden in een zogenaamde horizontale screening.

In de eerste benadering zal de marktwerking in een specifieke markt of sector onderzocht worden. In een dergelijke analyse worden de uiteenlopende karakteristieken van een specifieke markt, sector of productkolom op een coherente manier samengebracht. Er zal onder andere aandacht besteed worden aan de specifieke kenmerken van de betrokken goederen of diensten en aan de karakteristieken van producenten en gebruikers. Een belangrijke focus zal hierbij steeds liggen op het afbakenen van de relevante markt, dit is de markt waar de effectieve concurrentie zich afspeelt en waar aanbieders en gebruikers met elkaar in contact treden. Relevante markten zijn in sommige gevallen zeer lokaal, terwijl het in andere gevallen gaat om wereldmarkten.

Een dergelijke specifieke sectorstudie maakt gebruik van twee soorten informatie. Vooreerst is er de zogenaamde "bottom-up" informatie. Deze informatie is per definitie sectorspecifiek en heeft betrekking op de karakteristieken die relevant zijn voor het begrijpen van de marktwerking in kwestie. Zo zullen bij de marktwerking bij bakkerijen een aantal plaatselijke factoren een belangrijke rol spelen: welke preferenties en gewoonten hebben de consumenten, is de omgeving stedelijk, semi-stedelijk of landelijk, ... Bottom-up informatie over de marktwerking in de Belgische telecommunicatiesector daarentegen zal aantonen dat deze markt veel meer bepaald wordt door mondiale technologische evoluties.

Naast de bottom-up informatie zal ook "top-down" informatie worden gebruikt die afkomstig is van zogenaamde statistische indicatoren van marktwerking. Deze indicatoren zijn dus niet sectorspecifiek en kunnen gebruikt worden voor verschillende activiteitensectoren. Negen indicatoren (zie delen V.4 en V.5 voor bronnen en definities) werden tot nog toe ontwikkeld¹³⁹. Indicatoren zoals de Herfindahl-Hirshman Index (HHI), het totale aantal ondernemingen, de importpenetratie, de kapitaalintensiteit en de price cost margin (PCM) beschrijven de verschillende aspecten van de marktstructuur (zoals de concentratiegraad van de markt, de graad van openheid ten aanzien van de internationale markten, de toetredingsdrempels, de winstgevendheid of de effectiviteit van de bedrijven). Andere indicatoren (met name de toe- en uittredingsgraad, de total number of different firms Index (TNF8), de veranderlijkheid van de marktaandelen en de overlevingsgraad) geven een aanuiding over verschillende dynamische kenmerken van de markt.

In punctuele sectorstudies wordt dergelijke top-down statistische informatie over marktwerking zo veel mogelijk afgestemd op de specifieke kenmerken van de relevante markt, afkomstig van bottom-up informatie. Bij de samenstelling van de onderliggende populatie van ondernemingen is men bijvoorbeeld niet a priori aan de NACE-code van ondernemingen gebonden en kan dus gekozen worden voor een andere groepering. Ook de keuze van de indicatoren kan worden afgestemd op de specifieke markt.

De horizontale sectorscreening is een tweede benadering van marktwerking. Deze benadering verschilt zeer grondig van specifieke sectorstudies. Zo richt ze zich niet op een specifieke markt of sector maar op alle marktgerichte sectoren

¹³⁸ FOD Economie, "Actualisering van de studie van de rundvleeskolom", INR, december 2013.

¹³⁹ Op basis van bijkomend onderzoek en de beschikbaarheid van statistische bronnen zouden deze indicatoren in de toekomst verder kunnen aangepast of aangevuld worden, bijvoorbeeld met een indicator op basis van prijzen. Een prijs die in België hoger ligt in vergelijking met de EU zou kunnen wijzen op een gebrekkig werkende Belgische markt. Meer bepaald zou dit "indicate a national cartel, it could point at a lack of international discipline due to import barriers (i.e. tariffs or taxes) and furthermore loyal or even inert consumers ... National demand differences for goods or services can offer an explanation as well." Zie L. Petit, "The Economic Detection Instrument of the Netherlands Competition Authority", 6, p. 20, NMa, januari 2012. Jammer genoeg bestaan er momenteel geen gegevens op Nace-4-digits en -5-digits-niveau die kunnen toelaten om een dergelijke indicator te berekenen en op te nemen in de screeningsoefening.

van de Belgische economie, en is de scope dus veel ruimer. De horizontale screening maakt daarnaast uitsluitend gebruik van top-down-statistische informatie. Door de brede scope, is het in deze benadering niet mogelijk om de top-down statistische informatie, afkomstig van de reeds vermelde indicatoren, af te stemmen op de specifieke kenmerken van de verschillende sectoren. Ten slotte is ook de finaliteit verschillend. Bij de sectorscreening is het de bedoeling om sectoren te identificeren met een verhoogde kans op een minder effectieve marktwerking. De screening geeft met andere woorden een indicatie over de marktwerking in marktgerichte sectoren en heeft dus enkel een knipperlicht-functie. Horizontale screening gaat daarom onvermijdelijk samen met het bestaan van "valse positieven" (sectoren met een grote kans op verminderde marktwerking volgens de horizontale screening, terwijl dit in de realiteit niet zo is) en "valse negatieven" (het omgekeerde geval, namelijk sectoren met effectieve marktverstoring in de praktijk, terwijl er geen indicatie was op basis van de horizontale screening)¹⁴⁰.

Er is dus omzichtigheid geboden bij de interpretatie van de resultaten van de horizontale screening. Op basis van de gebruikte bron, namelijk statistische top-down gegevens, is het immers niet mogelijk om sluitende uitspraken te doen over de effectieve marktwerking in sectoren. Relevante markten waar de effectieve concurrentie zich afspeelt vallen immers doorgaans niet samen met statistische activiteitensectoren. Ze worden bepaald door een complex geheel van geografische, product-specifieke en andere parameters. Terwijl voor statistische doeleinden elke individuele onderneming als een geheel beschouwd wordt en een unieke NACE-code toegewezen krijgt voor haar hoofdactiviteit, zijn in de realiteit ondernemingen op verschillende markten actief.

Het Prijzenobservatorium voorziet om in de loop van 2014 de resultaten van een eerste horizontale sectorscreening inzake marktwerking uit te voeren en te publiceren.

¹⁴⁰ De OESO bracht recent een overzichtsrapport uit met ervaringen van mededingingsautoriteiten op het vlak van proactieve screeningsmethoden gericht op het detecteren van mogelijke kartels. De screeningmethodes worden daarbij ingedeeld in twee groepen: horizontale sectorscreenings, gericht op het identificeren van sectoren met een grotere kans op kartelvorming en gedragsscreenings (behavioural screens), gericht op specifieke sectoren. De ervaring in Nederland met "The Competition Index" (welke reeds twee jaar gepubliceerd werd, namelijk in 2012 en 2013) bevestigt nadrukkelijk de bescheiden reikwijdte van horizontale sectorscreening. In de VS en het VK wordt geen nieuwe horizontale sectorscreening meer uitgevoerd precies omwille van de moeilijkheden bij de interpretatie. In weerwil van de inherente beperkingen, voorziet de OESO toch dat proactieve screeningstools in de toekomst verder zullen verfijnd worden, mede door academisch onderzoek, en steeds ruimer zullen worden toegepast. De OESO moedigt het gebruik van dergelijke screening tools aan. Zie OECD, "Round table on ex officio cartel investigations and the use of screens to detect cartels", Background Note by the Secretariat, oktober 2013.

V.4 Statistische gegevensbronnen

De volgende statistische bronnen worden door het Prijzenobservatorium gebruikt voor de berekening van de indicatoren. Ze bevatten jaargegevens, die gedetailleerd zijn tot op ondernemings- of productniveau:

- Het bedrijvenregister van ondernemingen, beheerd door AD Statistiek. Belangrijke gegevens per bedrijf zijn de NACE-BEL-activiteiten-code die door het Instituut voor de Nationale Rekeningen wordt toegekend en de gegevens van ondernemingsgroepen.¹⁴¹
- De institutionele sectorcodes, toegekend aan economische agenten door de Nationale Bank in het kader van de Nationale Rekeningen.
- De jaarrekeningen van ondernemingen, afkomstig van de Balanscentrale van de NBB¹⁴².
- De omzet op basis van de btw, afkomstig van AD Statistiek op basis van statistieken van de FOD Financiën.
- Import- en export-gegevens, afkomstig van de Nationale Bank.

Een aantal aspecten worden hieronder verder toegelicht.

V.4.1 NACE-codes, marktbedrijfstakingen en institutionele sectoren

In het bedrijfsregister van AD Statistiek zijn alle economische agenten of ondernemingen opgenomen (privé en publieke vennootschappen, zelfstandigen, vzw's, enz.) die actief zijn in België. De indicatoren worden berekend voor de ondernemingen uit het bedrijfsregister op basis van de bovengenoemde statistische bronnen, met name jaarrekeningen, btw-gegevens en import- en export-gegevens.

Binnen het bedrijvenregister van AD Statistiek wordt aan elke onderneming een unieke NACE-code toegekend die bepaalt tot welke bedrijfstak de onderneming behoort¹⁴³. NACE is de Europese activiteitennomenclatuur. Net zoals in andere Europese landen, wordt in de Belgische versie (NACE-BEL) een meer gedetailleerde indeling toegepast (tot op 5-digits). Aan iedere onderneming wordt een unieke NACE-BEL-code toegekend¹⁴⁴.

De indicatoren maken tevens gebruik van de institutionele sectorcodes, die door de NBB aan elke onderneming worden toegekend in het kader van de Nationale Rekeningen¹⁴⁵. Deze codes staan in verband met het onderscheid dat

¹⁴¹ De bedoeling is om de "NACE-ICN" te gebruiken zodra deze beschikbaar is: zie hierover ook het punt V.4.6 over "Vertrouwelijkheid microgegevens" en de bijbehorende voetnoot.

¹⁴² Slechts enkelvoudige (dus niet-geconsolideerde) jaarrekeningen worden opgenomen. Geconsolideerde jaarrekeningen (dit zijn samenvoegingen van jaarrekeningen van telkens een Belgische moedermaatschappij en haar Belgische en buitenlandse dochtermaatschappijen) worden niet opgenomen om dubbeltellingen te vermijden met de enkelvoudige jaarrekeningen van de betrokken maatschappijen en omdat in bijna alle consolidaties ook niet-Belgische vennootschappen worden opgenomen.

¹⁴³ Dit gebeurt op basis van de activiteit met het grootste aandeel in de totale toegevoegde waarde van de onderneming. Hiervoor wordt de zogenaamde top-down methode gebruikt, die ervoor zorgt dat het principe van "het grootste aandeel" ook bij hogere aggregatie-niveau's, zoals NACE 2- of 3-digits of hierop gebaseerde indelingen, gehandhaafd blijft.

¹⁴⁴ Dit veronderstelt niet automatisch dat, binnen het Belgische statistische systeem, ook alle door het bedrijf geproduceerde goederen en diensten tot diezelfde gedetailleerde NACE-code behoren of er worden ondergebracht. De aanbodtabel geeft statistische informatie over de relaties tussen bedrijfstakken, gedefinieerd volgens de NACE-nomenclatuur, en producten volgens de CPA-nomenclatuur (sterk verwant met NACE). Volgens de recentste aanbodtabel (2010) op niveau 64 bedrijfstakken x 64 productgroepen, bestaat 13,5 % van de totale productie uit zogenaamde nevenproductie, d.i. output buiten de eigen bedrijfstak. Dit gezegd zijnde, vormt de toekenning van de unieke NACE-code per onderneming een aanzienlijke beperking op de bruikbaarheid van de indicatoren.

¹⁴⁵ Zie Verordening (EG) nr. 2223/96 inzake het Europees systeem van nationale en regionale rekeningen.

binnen de Nationale Rekeningen wordt gemaakt tussen markt- en niet-marktoutput¹⁴⁶. Marktoutput bestaat uit goederen en diensten, die tegen een economisch significante prijs worden verkocht of op een aanverwante manier worden geruild. Marktoutput wordt in principe door marktproducenten geproduceerd, bestaande uit drie categorieën: niet-financiële vennootschappen (sectorcodes S.11), financiële instellingen (S.12) en huishoudens (S.14) (waaronder zelfstandige ondernemingen). Niet-marktproducenten, behorende tot de overheid (S.13) of tot bepaalde instellingen zonder winstoogmerk (S.15) staan in voor niet-marktoutput, die bestaat uit goederen en diensten die gratis of tegen een economisch niet-significante prijs worden geleverd.

De indicatoren worden in principe uitsluitend berekend voor marktgerichte activiteiten. Om deze af te bakenen wordt gebruik gemaakt van zowel de NACE-codes (voor bedrijfstakken) als de institutionele sectorcodes van de individuele ondernemingen. Bedrijfstakken, die (bijna) uitsluitend niet-marktoutput produceren, zoals openbaar bestuur (NACE 2-digits-code 84) en onderwijs (85), worden uitgesloten¹⁴⁷ net zoals bedrijfstakken die marktoutput produceren, maar door hun specifieke kenmerken moeilijk met andere sectoren kunnen worden vergeleken, met name de primaire sectoren land-, bos- en mijnbouw (01-09) en de sector gezondheidszorg (86).

De output van de resterende bedrijfstakken bestaat voor het overgrote deel uit marktoutput. In een aantal specifieke bedrijfstakken zoals bijvoorbeeld het openbaar vervoer of de openbare omroep, produceren bepaalde niet-marktspelers output met een niet-markt karakter. Bij de berekening van de indicatoren per sector wordt deze niet-marktoutput uitgesloten, door uitsluiting van de betrokken ondernemingen op basis van hun institutionele sectorcode.

Voor de sectorale screening wordt in principe de meest gedetailleerde NACE-indeling gebruikt. De afbakening zoals uiteengezet, resulteren in een totaal van 809 sectoren, waarvan 295 tot de industrie behoren (NACE 10 tot en met 39) en 514 tot de diensten (NACE 41 tot en met 96). 494 sectoren hebben een 4-digit-code, 315 een code van 5 digits. De achterliggende filosofie is om de statistische mogelijkheden maximaal uit te benutten.

Via hergroeperingen of andere aanpassingen wordt aan de onderverdeling in 809 sectoren verder gesleuteld, rekening houdend met volgende aspecten:

- Een 80-tal sectoren zijn relatief klein van omvang. Hun totale binnenlandse jaaromzet bedraagt minder dan 15 miljoen euro én voor sommige indicatoren vertonen ze extreme waarden.
- Een aparte behandeling zal ook voorzien worden voor internationaal gerichte sectoren. Voor deze sectoren speelt niet zozeer de binnenlandse concurrentie een rol, dan wel de concurrentie op internationaal vlak.
- Voor ongeveer 85 sectoren werden zowel ondernemingen toegekend op het geaggregeerde niveau (4-digit niveau) als op het meer gedetailleerde niveau (5-digit niveau).¹⁴⁸
- Ook de betrouwbaarheid van de indicatoren en het vertrouwelijk karakter van bepaalde micro-data kan desgevallend een rol spelen bij mogelijke aanpassingen aan de sectorindeling.

¹⁴⁶ Voor de eenvoud wordt abstractie gemaakt van een derde soort output, namelijk output voor eigen finaal gebruik. Tevens wordt abstractie gemaakt van de beperkte productie van marktoutput door niet-marktproducenten.

¹⁴⁷ Ook de meeste bedrijfstakken, behorende tot maatschappelijke dienstverlening (87-88), creatieve activiteiten, kunsten en amusement (90), bibliotheken, musea e.d.m. (91), loterijen (92), sport, ontspanning en recreatie (93) en verenigingen (94), worden uitgesloten omwille van het grote aandeel van de niet-marktoutput in vergelijking met dat van de marktoutput.

¹⁴⁸ In 2011 kregen bijvoorbeeld 64 ondernemingen de NACE-code 2599 ("Vervaardiging van andere, niet eerder genoemde, metaalproducten"), 34 ondernemingen de code 25991 ("Vervaardiging van huishoudelijke en sanitaire artikelen van metaal") en 297 ondernemingen de code 25999 ("Vervaardiging van overige, niet eerder genoemde, artikelen van metaal"). De binnenlandse omzet van elk van deze 3 sectoren bedroeg respectievelijk 72, 58 en 297 mio. euro. Uit de omschrijvingen van de sectoren blijkt duidelijk dat het maar zin heeft om de sectoren 25991 en 25999 als aparte subsectoren te behouden als de "nog niet verdeelde" sector 2599 over deze beide subsectoren op een bepaalde manier zou kunnen verdeeld worden. Zoniet lijkt het beter om de drie sectoren tot één nieuwe sector samen te voegen.

V.4.2 "Binnenlandse omzet": een belangrijke variabele

Deze variabele geeft per onderneming de jaaronzet op de binnenlandse markt weer. Vijf van de negen indicatoren zijn uitsluitend op deze variabele gebaseerd: de HHI (voor de marktconcentratie), de marktgroei, de toe- en uittredingsgraad, de veranderlijkheid van de marktaandelen, de TNF8 (totaal aantal verschillende ondernemingen in de top-8 gedurende een periode) en de overlevingsgraad. De indicator van het aantal ondernemingen is rechtstreeks van deze variabele afgeleid en de variabele speelt ook een rol bij de berekening van de importpenetratie.

De binnenlandse omzet van een onderneming in een bepaald jaar wordt berekend als het verschil tussen de totale omzet van de onderneming verminderd met de totale waarde van goederen die de onderneming exporteert. De totale omzet geeft de totale jaaronzet weer van een onderneming en wordt berekend, geïnspireerd door de berekeningswijze van de totale output in de Nationale Rekeningen, op basis van 1 van de 2 volgende bronnen, gerangschikt en geselecteerd in volgorde van betrouwbaarheid en beschikbaarheid:

- De omzet volgens de jaarrekening van de onderneming¹⁴⁹, die als volgt wordt berekend: rubriek 70 (Omzet) + 71 (Voorraadwijzigingen Goederen) + 72 (Geproduceerde Vaste Activa) + 74 (Andere Bedrijfsopbrengsten) - 740 (Overheidssubsidies en Compensaties)¹⁵⁰.
- De jaaronzet volgens de btw¹⁵¹.

De waarde van de door de onderneming geëxporteerde goederen wordt berekend op basis van micro-gegevens van de export, afkomstig van de Nationale Bank.

Deze berekeningswijze laat toe om over zo betrouwbaar mogelijke jaaronzetcijfers te beschikken per onderneming voor een maximaal aantal ondernemingen.

¹⁴⁹ Volgens het Minimum Genormaliseerd Rekeningstelsel.

¹⁵⁰ Jaarrekeninggegevens worden over meerdere kalenderjaren geprorateerd wanneer het boekjaar voor minder dan 75 % overeenkomt met het kalenderjaar. Deze methode wordt tevens gebruikt door de NBB in het kader van de Nationale Rekeningen.

¹⁵¹ Sinds 2007 kunnen afzonderlijke btw-plichtige ondernemingen zich verenigen in een zogenaamde btw-eenheid die voor rekening van alle leden één gezamenlijke btw-aangifte indient. Omzet-cijfers afkomstig van dergelijke btw-eenheden worden momenteel uitgesloten om dubbeltellingen te vermijden met de jaarrekening-omzet van sommige leden, waardoor echter omzetgegevens verloren gaan vanwege lid-ondernemingen die wel btw-plichtig zijn maar geen jaarrekening hebben. AD Statistiek voorziet in de nabije toekomst aan dit euvel te verhelpen door het te beschikking stellen van schattingen van afzonderlijke omzetgegevens voor alle bij btw-eenheden aangesloten ondernemingen.

V.4.3 Ondernemingsgroepen

Voor de berekeningen van de indicatoren worden ondernemingen, die binnen een bepaalde bedrijfstak, zoals gedefinieerd op 4-of 5-digits-niveau, tot eenzelfde zgn. ondernemingsgroep behoren, gebundeld en beschouwd als een afzonderlijke onderneming.

De brongegevens m.b.t. ondernemingsgroepen worden door AD Statistiek beheerd, in het kader van het EGR (Eurogroups Register)-project van Eurostat, dat een verrijking beoogt van de nationale bedrijvenregisters. EGR-gegevens betreffen relaties die bestaan tussen Belgische ondernemingen onderling en met buitenlandse ondernemingen. Deze relaties houden verband met operationeel zeggenschap en controle van onderneming A over onderneming B, via bijvoorbeeld aandelenparticipaties. De combinatie van dergelijke, vaak grensoverschrijdende, relaties laat toe om ondernemingsgroepen in kaart te brengen gekenmerkt door piramidevormige relaties tussen ondernemingen¹⁵². De consistentie vereist dat een onderneming nooit tot meer dan één ondernemingsgroep kan behoren, in die zin dat ze door hoogstens één ondernemingsgroep kan worden gecontroleerd¹⁵³.

In 2011 worden gegevens gebruikt over in totaal 3.752 ondernemingsgroepen, bestaande uit minstens 2 ondernemingen. In totaal zijn hierbij 9.782 individuele ondernemingen betrokken. Hun aandeel in de totale binnenlandse omzet bedraagt 30,7 %. In de industrie ligt dit aandeel (39,8 %) aanzienlijk hoger dan in de diensten (27,7 %).

V.4.4 Jaargegevens voor 2009, 2010 en 2011

Alle indicatoren worden berekend op basis van gegevens van drie jaren met name 2009, 2010 en 2011¹⁵⁴. Dit betekent dat voor elke statische indicator drie waarden worden berekend (2009, 2010 en 2011) en voor elke dynamische indicator twee waarden (2010 in vergelijking met 2009 en 2011 in vergelijking met 2010).

V.4.5 Toekomstige verfijningen van de gegevensbronnen

Een belangrijke extra statistische bron die zal worden toegevoegd, is de Structuurenquête Ondernemingen (Structural Business Survey). Met behulp van deze bron kan het staal voor de berekening van de indicatoren prijzen-kosten-marge en kapitaalsintensiteit uitgebreid worden. Dit staal is voornamelijk enkel gebaseerd op ondernemingen met een jaarrekening met volledig schema. Omzetgegevens van ondernemingen uit de structuurenquête kunnen de berekening van de binnenlandse omzet nog verbeteren.

V.4.6 Vertrouwelijkheid microgegevens

Een aantal basisstatistieken op basis waarvan de indicatoren worden berekend, zijn publiek beschikbaar, zoals de jaarrekeningen van ondernemingen en de NACE-code per onderneming¹⁵⁵. Van andere basisreeksen dient het vertrouwelijk karakter van de microgegevens beschermd te worden, zoals de btw en de import-export-gegevens.

¹⁵² De onderneming die aan de top van de piramide staat binnen een ondernemingsgroep wordt de "GGH" genoemd (Global Group Head). Het GDC (Global Decision Centre) is de onderneming met de hoogste operationele beslissingsbevoegdheid en is al dan niet identiek aan de GGH.

¹⁵³ In zeer uitzonderlijke gevallen kan dit arbitrage vereisen, namelijk wanneer twee ondernemingen of ondernemingsgroepen bewust kiezen voor een gelijke verdeling van hun controlebevoegdheid over een gezamenlijke dochtervennootschap.

¹⁵⁴ Eerder jaren kwamen niet in aanmerking, wegens de niet-beschikbaarheid van betrouwbare gegevens van ondernemingsgroepen. Voor de jaren 2012 en a fortiori 2013 zijn nog niet voldoende gegevens beschikbaar.

¹⁵⁵ De raad van het INR heeft besloten om deze statistische NACE code binnen afzienbare tijd publiek te maken als "NACE-INR", rekening houdend met het positieve advies ter zake van 6 november 2013 vanwege de privacy-commissie en in het kader van de harmonisering van deze NACE-code binnen het INR.

V.5 De indicatoren

Uitgaande van het in onderdeel V.4 beschreven statistische bronnenmateriaal werden tot nu toe negen indicatoren van marktwerking ontwikkeld. Die indicatoren worden in dit onderdeel uitvoeriger besproken. Eerst komen de statische indicatoren aan bod, vervolgens de dynamische.

De kwaliteit en de betrouwbaarheid van de indicatoren zal uitvoerig getest worden, onder meer op het vlak van de representativiteit van de ondernemingswaarden voor de gehele sector. Extreme of abnormale waarden krijgen na analyse een adequate behandeling.

V.5.1 Herfindahl-Hirshman Index (HHI)

Definitie:

De HHI wordt berekend als de som van de kwadraten van de marktaandelen van de bedrijven actief in een bepaalde sector:

$$HHI_S = \sum_{i \in S} (m_i)^2$$

waar m_i het marktaandeel voorstelt van het bedrijf i dat tot de sector S behoort. Bijgevolg geldt voor een bepaalde sector met n bedrijven dat de HHI waarden kan aannemen tussen $1/n$ en 1 .

Basisbronnen:

Binnenlandse omzet

Type indicator:

Indicator van marktstructuur (statisch)

Interpretatie:

De HHI is een indicator die vaak wordt gebruikt om op basis van de marktaandelen van de ondernemingen de concentratie en de asymmetrie van een sector te evalueren. Hoewel het verband tussen concentratiegraad (zoals gemeten door de HHI) en machtspositie op de markt ("marktmacht") betrekkelijk complex is¹⁵⁶, wordt algemeen aangenomen dat de mogelijkheid om marktmacht uit te oefenen stijgt naarmate de bedrijfsconcentratie toeneemt (hetgeen zich vertaalt in een hogere HHI-waarde), doordat de bedrijven dan kunnen optreden in een minder concurrentiële omgeving¹⁵⁷. Volgens de US Horizontal Merger Guidelines¹⁵⁸ wijst de HHI op een sterke marktconcentratie bij een waarde boven 0,25, op een matige concentratie bij een waarde tussen 0,15 en 0,25, en op een zwakke concentratie bij een waarde kleiner dan 0,15.

¹⁵⁶ Voor een uitvoerigere bespreking van de samenhang en van het verband tussen concentratiegraad en marktmacht, zie L. Cabral, "Introduction to Industrial Organization", MIT Press, Boston Mass, 2000.

¹⁵⁷ Zie bijvoorbeeld, C. Lorenz, "Screening markets for cartel detection: collusive markers in the CFD cartel-audit", European Journal of Law and Economics, blz. 213-232, 2008.

¹⁵⁸ <http://www.justice.gov/atr/public/guidelines/hmg-2010.html>.

V.5.2 Kapitaalintensiteit

Definitie:

Over het algemeen kan kapitaalintensiteit worden berekend als de verhouding tussen de waarde van de kapitaalvoorraad (K) en de waarde van de totale productie (y) van de onderneming i . Voor een sector S wordt de kapitaalintensiteit berekend door elke onderneming i te wegen met haar marktaandeel (m_i) in de sector:

$$CAPINT_S = \sum_{i \in S} m_i \frac{K_i}{y_i}$$

De waarde van de kapitaalvoorraad (K) wordt weergegeven door het totaal van de materiële vaste activa (rubrieken 22 t.e.m. 27 uit de MAR¹⁵⁹) in de jaarrekeningen. De omzet (rubriek 70 uit de MAR) staat in de noemer van de breuk.¹⁶⁰

Aangezien bepaalde ondernemingen echter niet verplicht zijn gedetailleerde rekeningen te verstrekken, ontbreken voor heel wat ondernemingen de nodige gegevens over de omzet. Daarom wordt overwogen om, rekening houdend met de beschikbaarheid van de gegevens, een andere definitie van kapitaalintensiteit te gebruiken. Deze zal dan worden berekend als de verhouding tussen de materiële vaste activa (rubriek 22 t.e.m. 27 uit de MAR) en het totaal van de activa (rubriek 20 t.e.m. 58 uit de MAR).

Basisbronnen:

De jaarrekeningen van de ondernemingen afkomstig van de Balanscentrale van de Nationale Bank.

Type indicator:

Indicator van marktstructuur (statisch)

Interpretatie:

De kapitaalintensiteit (CAPINT) is een indicator voor toetredingsdrempels. Zij weerspiegelt een structureel kenmerk van de markt. Hoe meer kapitaal de ondernemingen van een sector nodig hebben om zich te vestigen op een markt, hoe moeilijker voor nieuwe ondernemingen om tot die markt toe te treden.¹⁶¹

Er dient op gewezen te worden dat de cijfers met betrekking tot de materiële vaste activa in de jaarrekeningen vaak ver van de economische realiteit verwijderd zijn en dat met grote omzichtigheid met deze indicator gewerkt moet worden.

V.5.3 Totaal aantal bedrijven

Definitie:

Deze indicator meet het aantal actieve ondernemingen in een sector.

Basisbronnen:

Binnenlandse omzet

Type indicator:

Indicator van marktstructuur (statisch)

¹⁵⁹ De MAR is de Minimumindeling van het Algemeen Rekeningenstelsel.

¹⁶⁰ Voor een uitvoerigere uiteenzetting, zie J. Eyckmans, S. Kelchtermans, S. Vanormelingen, K. Coucke, A. Sels, C. Cheung, D. Neicu, F. Verboven, C. Schaumans, L. Mariën, "Monitoring of Markets and Sectors MMS Project Final Report", FOD Economie, 2011, beschikbaar op http://economie.fgov.be/en/modules/publications/analyses_etudes/monitoring_of_markets_and_sectors_mms_project_final_report.jsp.

¹⁶¹ Zie bijvoorbeeld J. Tirole, "The Theory of Industrial Organization", MIT Press, Cambridge Mass, 1988.

Interpretatie:

Ook dit is een indicator voor de concentratie in een sector. Immers, hoe kleiner het aantal ondernemingen, hoe gemakkelijker het is concurrentie te ontlopen.¹⁶² Zo bijvoorbeeld ligt de kans op mededingingsbepurend gedrag hoger in een sector met slechts vijf bedrijven dan in een sector met 50 bedrijven waar geen enkel bedrijf voldoende groot is om de prijzen significant te beïnvloeden.

V.5.4 Price Cost Margin (PCM)

Definitie:

Deze indicator is een weergave van de winstmarge (Price Cost Margin) van een sector. Voor een bedrijf i wordt deze gedefinieerd als het verschil tussen de prijs en de marginale kost van de productie, gedeeld door de prijs van de productie:¹⁶³

$$L_i = \frac{p_i - MC_i}{p_i}$$

Hier wordt dus gemeten in hoeverre de prijs van een product hoger ligt dan de marginale kostprijs van de productie (ten opzichte van de prijs).

Op sectoraal niveau kan die marge worden berekend door weging van de verschillende ondernemingen in de beschouwde sector met hun respectievelijke marktaandelen:

$$L_S = \sum_{i \in S} m_i \frac{p_i - MC_i}{p_i} \text{ waarbij}$$

m_i het marktaandeel voorstelt van het tot sector S behorende bedrijf i .

In de praktijk is de berekening van de winstmarge vrij moeilijk, omdat hier gegevens voor nodig zijn met betrekking tot de productieprijs en de marginale kostprijs van de verschillende bedrijven. Daarom werd toevlucht genomen tot een benadering van de winstmarge op basis van gegevens uit de jaarrekeningen van de ondernemingen:¹⁶⁴

$$PCM_i = \frac{\text{Verkopen}_i - VK_i}{\text{Verkopen}_i} = \frac{p_i q_i - c_i q_i}{p_i q_i} = \frac{p_i - c_i}{p_i} \approx L_i$$

Zoals kan worden afgeleid uit de formule hierboven veronderstelt deze benadering dat de variabele kosten (weergegeven als VK) een lineaire functie zijn van de output ($VK_i = c_i q_i$ waarbij q_i de door bedrijf i geproduceerde hoeveelheid is en c_i de eenheidskostprijs van de productie). M.a.w. alle bedrijven produceren bij constante schaalopbrengsten.¹⁶⁵

Een andere belangrijke veronderstelling daarbij is dat de variabele kosten van een onderneming bij benadering kunnen worden bepaald aan de hand van de kosten verbonden met de aankopen van handelsgoederen en andere goederen

¹⁶² L. Petit, "The Economic Detection Instrument of the Netherlands Competition Authority", 6, NMa, januari 2012. Zie ook P. Rey, "On the Use of Economic Analysis in Cartel Detection", in European Competition Law Annual 2006: Enforcement of Prohibition of Cartels, Hart publishing, 2006.

¹⁶³ Zie A.P. Lerner, "The Concept of Monopoly and the Measurement of Monopoly Power", The Review of Economic Studies, 1(3), 157-175, 1934.

¹⁶⁴ Zie bijvoorbeeld, J. Church, R. Ware, "Industrial Organization, a strategic approach", Irwin McGraw-Hill, Boston Mass, 2000 of D.W. Carlton, J.M. Perloff, "Modern Industrial Organization" Pearson Addison Wesley, Boston Mass, 2005.

¹⁶⁵ Ter herinnering: schaalopbrengsten zijn constant als een toename van de productiefactoren gepaard gaat met een verhoudingsgewijs exact gelijke toename van de hoeveelheid afgewerkt product.

en diensten (rubriek 60 en 61 uit de MAR¹⁶⁶) en aan de hand van de lonen (rubriek 62 van de MAR¹⁶⁷). Alle kosten opgenomen onder rubriek 60, 61 en 62 worden beschouwd als de enige bestanddelen van de variabele kosten. In die formulering van de variabele kosten zijn kosten voor kapitaal dus niet verrekend¹⁶⁸, hetgeen bij de berekening van de winstmarge kan leiden tot een niet te verwaarlozen vertekening.¹⁶⁹ De verkopen worden volgens deze benadering bepaald via het omzetcijfer (rubriek 70 uit de MAR):

$$PCM_S = \sum_{i \in S} m_i PCM_i = \sum_{i \in S} m_i \frac{TURN_i - COST_i}{TURN_i}$$

waarbij *TURN* staat voor de omzet (70) en *COST* voor de kosten (60/61/62) van onderneming *i*.

Basisbronnen:

De jaarrekeningen van de ondernemingen afkomstig van de Balanscentrale van de Nationale Bank.

Type indicator:

Indicator van marktstructuur (statisch)

Interpretatie:

De Price Cost Margin wordt algemeen beschouwd als een indicator van marktmacht: immers, hoe hoger zijn waarde, hoe groter het verschil tussen de prijs en de marginale kostprijs (dit is de prijs onder voorwaarden van een volmaakte concurrentie), en hoe verder de markttoestand verwijderd is van de volkomen mededinging. Een te hoge waarde voor die indicator kan wijzen op een potentiële dysfunctie van de markt, zeker als ondanks hoge winstmarges nieuwkomers op de markt uitblijven.

V.5.5 Importpenetratie

Definitie:

Deze indicator geeft de verhouding weer tussen de import van de producten die tot een bepaalde sector behoren en het totale schijnbare verbruik van deze producten in het land. De import wordt berekend als de som van alle ingevoerde, tot een bepaalde sector behorende producten (*IMP*). Het totale schijnbare verbruik wordt berekend als de som van de totale binnenlandse omzetcijfers van de tot de betrokken sector behorende ondernemingen (dit totaalcijfer is gelijk aan de som van de totale omzetcijfers (*TURN*) van de ondernemingen, verminderd met hun export (*EXP*) en komt overeen met de variabele "binnenlandse omzet" en van de import (*IMP*).

$$IP_S^t = \frac{\sum_{p \in S} IMP_p^t}{\sum_{i \in S} (TURN_i^t - EXP_i^t) + \sum_{p \in S} IMP_p^t}$$

Deze indicator is enkel van toepassing op industriële sectoren. De waarde ervan ligt tussen 0 en 1.

Basisbronnen:

Binnenlandse omzet (berekend op basis van over ondernemingsgegevens) en import gegevens (berekend op basis van productgegevens)

Type indicator:

Indicator van marktstructuur (statisch)

¹⁶⁶ Het gaat meer bepaald om "Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen" (60) en om "Diverse goederen en diensten" (61).

¹⁶⁷ Meer specifiek: "Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen" (62).

¹⁶⁸ Van kosten voor kapitaal wordt verondersteld dat ze deel uitmaken van de vaste kosten.

¹⁶⁹ J. Church, R. Ware, "Industrial Organization, a strategic approach", Irwin McGraw-Hill, Boston Mass, 2000.

Interpretatie:

Deze indicator is een maat voor de blootstelling van de binnenlandse ondernemingen aan concurrentie vanwege de internationale markten. Een hoge coëfficiënt wijst op een sterke blootstelling van de sector aan de internationale handel.¹⁷⁰

Vanuit het standpunt van het mededingingsbeleid is deze indicator een graadmeter voor de internationale concurrentie op de nationale markt. Met name is het voor kleinere open economieën van belang concentratiemetingen (zoals de HHI) te nuanceren aan de hand van deze indicator. Het marktaandeel van een vooraanstaand bedrijf, dat enkel op basis van zijn binnenlands omzetcijfer wordt berekend, is een onbetrouwbare indicator voor diens machtspositie op de markt, wanneer de betrokken sector in sterke mate blootgesteld is aan internationale concurrentie.¹⁷¹

V.5.6 Toe- en uittredingsgraad

Definitie:

Deze indicator wordt berekend als de som van het aantal ondernemingen die tot een bepaalde sector toetreden (En) en uit de sector uittreden (Ex) in verhouding tot het aantal in die sector actieve ondernemingen (Act). Meer bepaald:

$$Churn_s^t = \frac{\sum_{i \in S} (En_i^t + Ex_i^t)}{\sum_{i \in S} Act_i^t}$$

Basisbronnen:

Binnenlandse omzet

Type indicator:

Dynamische indicator

Interpretatie:

Deze indicator geeft het bestaan weer van drempels bij het toetreden tot en het uittreden uit een sector. Een lage toe- en uittredingsgraad wijst op het bestaan van beduidende barrières bij in- of uittreding: nieuwe bedrijven kunnen moeilijk instromen, terwijl minder performante bedrijven toch actief blijven, hetgeen een mogelijk concurrentieprobleem inhoudt binnen de betrokken sector¹⁷².

Het is aangewezen deze indicator te hanteren samen met de PCM. Indien toetreding tot de markt vlot zou verlopen, dan zouden bestaande bedrijven niet gedurende lange tijd abnormaal hoge winsten kunnen maken. Hoge winsten op die markt zouden immers nieuwe toetreders hebben aangetrokken wat een neerwaartse druk zouden uitgeoefend hebben op prijzen en winstmarges van de bestaande ondernemingen¹⁷³.

¹⁷⁰ Zie bijvoorbeeld R.E. Caves, "International Trade and Industrial Organization, Problems, Solved and Unsolved", *European Economic Review*, 28, 377-395, 1985.

¹⁷¹ Zie verder A.B. Bernard, B. Andrew, J. Bradford Jensen, P.K. Schott "Trade costs, firms and productivity", *Journal of Monetary Economics*, 53, 917-937, 2006.

¹⁷² Zie bijv. de theorie van de betwistbare markten van W. Baumol, J. Panzar, R. Willig, "Contestable Markets : an uprising in the theory of industry structure" *American Economic Review*, 73(3), 491-496, 1982

¹⁷³ J. Bain, "Barriers to new competition" Harvard University Press, Cambridge Mass, 1956

V.5.7 Overlevingsgraad

Definitie:

Deze indicator wordt berekend als de verhouding uit tussen het aantal ondernemingen die actief waren gedurende de gehele onderzochte periode (d.i. 2009-2011), en het aantal ondernemingen die enkel in 2011 actief waren (T). De waarde van die indicator ligt tussen 0 en 1.

$$\text{Overlevingsgraad} = \frac{\sum_{i=1}^N \prod_{t=1}^T x_i^t}{\sum_{i=1}^N x_i^T}$$

waarbij x_i^t voor bedrijf i gelijk is aan 1 als het actief was gedurende het jaar t , en gelijk aan 0 in het andere geval.

Basisbronnen:

Binnenlandse omzet

Type indicator :

Dynamische indicator

Interpretatie:

Een hogere overlevingsgraad kan gepaard gaan met een hogere waarschijnlijkheid van herhaalde interacties tussen de bedrijven en bijgevolg aan meer mogelijkheden van mededingingsbeperkend gedrag vanwege de betrokken bedrijven.¹⁷⁴

V.5.8 Total Number of Different Firms Index (TNF8)

Definitie:

Deze indicator berekent voor elke sector het verloop tussen 2009 en 2011 van de ondernemingen die op basis van hun omzet behoren tot de acht voornaamste ondernemingen van hun sector. De waarde van deze indicator ligt dus tussen 8 (status quo) en 24 (volledige omwisseling) als de betrokken sector minstens 8 ondernemingen omvat.

Basisbronnen:

Binnenlandse omzet

Type indicator:

Dynamische indicator

Interpretatie:

Deze indicator is een graadmeter voor de turbulentie op de markten en werd door de Europese Commissie in haar in 2008 gepubliceerde screeningsoefening aangewend voor de acht voornaamste bedrijven van elke sector.¹⁷⁵ Een hoge waarde van de indicator kan wijzen op een sterke turbulentie en bijgevolg mogelijk op een hoger concurrentieniveau.

¹⁷⁴ L. Petit, "The Economic Detection Instrument of the Netherlands Competition Authority", 6, NMa, January 2012, C. Lorenz, "Screening markets for cartel detection: collusive markers in the CFD cartel-audit", European Journal of Law and Economics, 26, 213-232, 2008, ou P. Rey, "On the Use of Economic Analysis in Cartel Detection", in European Competition Law Annual 2006: Enforcement of Prohibition of Cartels, Hart publishing, 2006

¹⁷⁵ European Commission, "An analysis of the possible causes of product market malfunctioning in the EU: First results for the manufacturing and service sectors", Economic Papers 336, August 2008

V.5.9 Veranderlijkheid van de marktaandelen

Definitie:

Deze indicator meet de veranderlijkheid van de marktaandelen binnen een sector tussen twee opeenvolgende jaren:

$$Volatility_S^t = \sum_{i \in S} \frac{|m_i^t - m_i^{t-1}|}{2}$$

Basisbronnen:

Binnenlandse omzet

Type indicator :

Dynamische indicator

Interpretatie:

De veranderlijkheid van de marktaandelen is vergelijkbaar met de TNF8 en met de toe- en uittredingsgraad, in die zin dat het een indicator is die de dynamiek evalueert in verschillende sectoren van de Belgische economie, meer bepaald de relatieve stabiliteit van de marktaandelen van de bedrijven. Een lage coëfficiënt kan wijzen op mogelijke concurrentieproblemen, omdat de kansen op diverse vormen van samenwerking tussen de marktleiders dan hoger zijn.¹⁷⁶

¹⁷⁶ Zie bijvoorbeeld C. Lorenz, "Screening markets for cartel detection: collusive markers in the CFD cartel-audit", *European Journal of Law and Economics*, 26, 213-232, 2008.

V.6 Model voor horizontale sectorscreening

De screeningsoefening zal worden aangevuld met door de aanmaak van een samengestelde indicator die meerdere dimensies van de marktwerking met elkaar combineert.¹⁷⁷

Zoals bij de voorgaande studies van de FOD Economie¹⁷⁸ worden de industriesectoren en de dienstensectoren (met inbegrip van de bouw) afzonderlijk onderzocht.¹⁷⁹

Op grond van de bestaande literatuur¹⁸⁰, in overleg met de Nederlandse Mededingingsautoriteit (sinds 2012), rekening houdend met de standpunten van marktwerkingsdeskundigen bij het FPB, de NBB, het Secretariaat van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven en de FOD Economie, en rekening houdend met de beschikbaarheid van de gegevens, zal een reeks van indicatoren worden geselecteerd. In voorgaand deel is een eerste reeks van dergelijke indicatoren uitvoerig besproken. Bij het opbouwen van een samengestelde indicator zal als volgt worden te werk gegaan. Vooreerst zullen (voor zover nodig) de waarden van de indicatoren voor elke sector worden genormaliseerd om ze vergelijkbaar te maken.

Daarbij zullen van elke indicator in principe de meest recente waarden worden gebruikt, met name van 2011 voor de statische en van 2011 in vergelijking met 2010 voor de dynamische indicatoren. Wanneer indicatoren extra gevoelig zijn voor schommelingen tussen de jaren kan een gemiddelde over enkele jaren worden genomen.

Vervolgens worden de betrokken indicatoren samengevoegd tot een samengestelde indicator van marktwerking. Voor het samenvoegen van de indicatoren tot één samengestelde indicator komen drie aggregatiemethoden in aanmerking: het enkelvoudig gemiddelde, het geometrisch gemiddelde (met gelijke weging), en de “*Benefit of the Doubt*”-methode. Op basis van de door deze drie methoden geproduceerde resultaten zal een keuze worden gemaakt en zal worden geselecteerd voor een of meerdere benaderingswijzen. Nadien kan (indien nodig) ook de samengestelde indicator zelf genormaliseerd worden, ten einde de interpretatie ervan te vergemakkelijken: een waarde voor de samengestelde indicator dicht bij 1 (resp. 0), wijst op een hoger (resp. lager) risico op een zwakkere marktwerking. Ten slotte zal de validiteit van elke werkwijze worden nagegaan op basis van een onderlinge vergelijking van de resultaten en een analyse van hun gevoeligheid voor de basishypothesen van het model.

¹⁷⁷ Zoals alle screeningsoefeningen heeft deze “top down”-benadering een aantal beperkingen. Bepaalde kenmerken eigen aan specifieke sectoren kunnen slechts onderzocht worden door middel van gevallenstudies. Andere factoren, die relevant zijn voor het begrijpen van de marktwerking, kunnen niet in de analyse worden opgenomen omdat ze niet-kwantificeerbaar of moeilijk te schatten zijn. Het gaat o.a. om de mechanismen die de marktprijzen bepalen, om de mate van marktmacht van de kopers, om netwerk-effecten, om aspecten gerelateerd tot de marktregulering, om het beleid inzake bedrijfsvergunningen en om andere, niet rechtstreeks kwantificeerbare markttoetredingsdrempels. Dit alles kan ertoe leiden dat bepaalde sectoren in de resultaten van deze screeningsoefening ten onrechte als “probleematisch” gekenmerkt worden, terwijl bepaalde andere sectoren, die het wél zijn, niet als zodanig naar voren komen.

¹⁷⁸ FOD Economie, “Panorama van de Belgische economie”, Brussel, 2008, op: http://economie.fgov.be/nl/binaries/belgian_economy_2008_nl_tcm325-77527.pdf, FOD Economie, “Panorama van de Belgische economie”, Brussel, 2010, op: http://economie.fgov.be/nl/binaries/belgian_economy_2010_nl_tcm325-136423.pdf, J. Eyckmans, et.al.(2011).

¹⁷⁹ Zoals hierboven uiteengezet zijn de primaire sectoren alsook de non-profitsectoren wegens hun specificiteit uit de analyse geweerd.

¹⁸⁰ O.m.: het door de OESO gepubliceerde “Handbook of Constructing Composite Indicators: Methodology and User Guide”, 2008; J. van der Linden, “Concurrentie in België-Intensiteit en evolutie tegen een Europese achtergrond”, BFP, WP 13-11, december 2011; J. van der Linden, “Concurrentie in de Belgische distributie”, BFP, WP 15-10, juni 2010; M. Buijs, T. Vermeulen, “Detectie van mededingingsbeperkend gedrag. Onderzoeksrapport economische detectiemethoden”, DP 2008/1, NMa, 2008; L. Petit, “Uitkomsten Economische Detectie”, No 9, NMa, 2013; L. Petit, “The Economic Detection Instrument of the Netherlands Competition Authority”, No6, NMa, 2012; OFT, “Empirical indicators for market investigations”, september 2004.

De in de eerste stap voorziene normalisering van de waarden van de verschillende indicatoren, bedoeld om variabelen vergelijkbaar te maken, is een noodzakelijke bewerking vooraleer de samengestelde indicator kan worden opgebouwd. Er bestaan meerdere normalisatiemethoden (zoals bijvoorbeeld het rangschikken van de indicatorwaarden, het in categorieën onderbrengen van de indicatoren, de standaardisatie, de *benchmarking*, ...). Uiteenlopende normalisatiemethoden leiden veelal tot uiteenlopende eindresultaten. Derhalve dient de robuustheid van de eindresultaten (en de eindrangschikking van de sectoren) te worden getoetst aan de hand van de verschillende normalisatiemethoden.

Om een keuze te maken tussen de verschillende normalisatiemethoden zal rekening gehouden moeten worden met de kenmerken van de gegevens, met eventuele aggregatie-beperkingen en met de doelstellingen van de samengestelde indicator. De voorkeur gaat uit naar de methode van de standaardisatie (waarin de oorspronkelijke waarden gecorrigeerd worden voor de meeteenheid en de variantie)¹⁸¹ en naar *min-max* (of *rescaling*)¹⁸² -methode, omdat deze geen invloed hebben noch op de rangschikking van de sectoren, noch op de uitschieters. Laatstgenoemde normalisatiemethode zal worden gekozen wanneer omwille van de aggregatiemethode de positieve waarden vereist zijn (hetgeen bijvoorbeeld het geval is bij de "*Benefit of the Doubt*"-benaderingswijze). Voor bepaalde indicatoren, zoals de indicator van het aantal ondernemingen, kan een specifieke normalisatiemethode worden gebruikt.

In een tweede stap worden de genormaliseerde indicatoren geaggregeerd tot een samengestelde indicator. Die samengestelde indicator zal worden berekend als een gemiddelde van de genormaliseerde indicatoren die voor elke sector beschikbaar zijn. Voor het aggregeren van de indicatoren zullen drie technieken worden gebruikt:

1. Het enkelvoudig gemiddelde van de genormaliseerde indicatoren. Daarbij wordt aan elke beschikbare indicator een zelfde gewicht toegekend. Voor deze benaderingswijze wordt gewoonlijk gekozen in situaties waarbij geen of nagenoeg geen informatie voorhanden is noch over de wisselwerking tussen de indicatoren onderling noch over hun relatief belang. Nadeel van deze benaderingswijze is de onderliggende wederzijdse compensatie tussen de indicatoren: wanneer een indicator met één eenheid afneemt en een andere tegelijkertijd met één eenheid stijgt blijft de eindscore van de samengestelde indicator onveranderd (m.a.w. is de marginale substitutieverhouding tussen de indicatoren gelijk aan één).
2. Het meetkundig gemiddelde van de genormaliseerde indicatoren. Dit is een niet-lineaire aggregatiemethode die een oplossing biedt voor het probleem van de wederzijdse compensatie van de indicatoren. Wel blijft de weging voor alle sectoren steeds dezelfde.
3. De "*Benefit of the Doubt*"-methode.¹⁸³ Ook voor deze benaderingswijze geldt dat ze typisch wordt gekozen in situaties waarbij weinig informatie voorhanden is noch over de wisselwerking tussen de indicatoren onderling noch over hun relatief belang. Deze methode houdt rekening met het probleem van de wederzijdse compensatie tussen de indicatoren. Bovendien wordt bij deze werkwijze de weging van de verschillende indicatoren endogeen bepaald op grond van de gegevens zelf en kan deze verschillen naargelang de sectoren. Algemeen streeft de "*Benefit of the Doubt*"-methode ernaar om het gewicht van elke sector te optimaliseren op een zulkdanige wijze dat elke sector t.o.v. de andere sectoren de best mogelijke score behaalt. Elk ander gewicht voor een sector, dat afwijkt van het optimale gewicht voor deze sector, zal diens eindscore omlaag brengen.

¹⁸¹ Met andere woorden wordt van de aanvankelijke waarde van een indicator voor een industriële sector (resp. dienstensector) het gemiddelde van de industriële sectoren (resp. dienstensectoren) afgetrokken. De aldus verkregen waarde wordt vervolgens gedeeld door de standaardafwijking van de industriële sectoren (resp. dienstensectoren). Het gemiddelde van die waarden is dan gelijk aan 0 en hun variantie gelijk aan 1.

¹⁸² Volgens die normalisatiemethode wordt van de aanvankelijke waarde van de indicator voor een industriële sector (resp. dienstensector) de minimale waarde voor de industriële sectoren (resp. dienstensectoren) afgetrokken. De verkregen waarde wordt vervolgens gedeeld door het verschil tussen de maximum- en minimumwaarde voor de industriële sectoren (resp. dienstensectoren). De aldus verkregen waarden liggen altijd tussen 0 en 1.

¹⁸³ Voor meer detail, zie. J. Eyckmans, et.al (2011).

De voornaamste bedoeling van het berekenen van de samengestelde indicator bij de screeningsoefening bestaat erin die sectoren aan te wijzen waar het risico op een verminderde marktwerking betrekkelijk hoog is. Er bestaat echter geen algemeen geldende methode aan de hand waarvan met zekerheid een bepaalde werkwijze gekozen moet worden. Dit is trouwens de reden waarom in eerste instantie drie aggregatiemethoden in overweging worden genomen. Overigens is het nagaan van de validiteit van de screeningsresultaten geen eenvoudige opdracht. De bedoeling is de screeningsresultaten te toetsen aan de hand van gevallenstudies, meningen van deskundigen, analyses van de robuustheid van de resultaten, vergelijkingen van de screeningsresultaten met deze uit bestaande studies en *ex post*-analyses.

Bij eventuele latere screeningsoefeningen zijn uitbreidingen en verfijningen van de bestaande screeningsmethode te overwegen. Zo bijvoorbeeld kunnen nog andere indicatoren worden toegevoegd (als daar zijn: indicatoren m.b.t. de prijzen of de groei van de markt) rekening houdend met de nagestreefde doelstellingen en de beschikbaarheid van de gegevens. Voorts behoren ook het invoeren van verdere sectorindelingen (netwerkindustrieën, bouw, ...) en een accuratere weging van de indicatoren in de samengestelde indicator tot de mogelijkheden.

Lijst van afkortingen

ABEX	Associatie van Belgische experts
AD Statistiek	Algemene Directie Statistiek van de FOD Economie
BIPT	Belgische instituut voor voor postdiensten en communicatie
BRUGEL	Brusselse regulator voor energie (BRUssel Gas ELEktriciteit)
Btw	Belasting op toegevoegde waarde
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek (Nederland)
COICOP	Classification of individual consumption bij purpose
CPA	Classification of Prodcuts bij Activity in the European Economic Community
CPI	Consumptieprijsindex
CRB	Centrale Raad voor het Bedrijfsleven
CREG	Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas
CWaPE	Commission wallonne pour l'Energie
Destatis	Statistisches Bundesamt (Duitsland)
DNB	Distributienetbeheerders
EAN	European Article Numbering
EC	Europese Commissie
ESGM	European Spot Gas Market
EU	Europese Unie
Eurostat	Statistical Office of the European Commission
FOD Economie	Federale Overheidsdienst Economie, K.M.O., Middenstand en Energie
FPB	Federaal Planbureau
GDC	Global Decision Centre
GGH	Global Group Head
GICP	Geharmoniseerd consumptieprijsindex
HHI	Herfindahl-Hirshman Index
IEA	Internationaal energieagentschap
IMF	Internationaal Monetair Fonds
INR	Instituut voor de nationale rekeningen
Insee	Institut national de la statistique et des études économique (Frankrijk)
K1	Eerste kwartaal

K2	Tweede kwartaal
K3	Derde kwartaal
K4	Vierde kwartaal
KB	Koninklijk besluit
Kmo	Kleine of middelgrote onderneming
kWh	Kilowattuur
MAR	Minimumindeling van het Algemeen Rekeningenstelsel
NACE	Economische activiteitennomenclatuur in de Europese Gemeenschap
NBB	Nationale Bank van België
ODV	Openbaredienstverplichting
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OPEC	Organisatie van olie-exporterende landen
PCM	Price cost margin
REG	Rationeel energiegebruik
TNF8	Total number of different firms index
USD	United States Dollar
VREG	Vlaamse regulator van de elektriciteits- en gasmarkt

Bijlagen

Bijlage 1A: Overzicht van de producten en diensten waarvan de prijzen tussen het jaar 2012 en 2013 het sterkst zijn veranderd

(Rangschikking in dalende volgorde van prijsstijging)

Benaming	Gewicht ¹	Inflatie ²	Bijdrage ³
Peren: Conference	0,35	33,8	0,01
Aardappelen	1,84	23,3	0,04
Bloemkolen	0,43	17,0	0,01
Aardbeien	0,63	16,1	0,01
Grijze garnalen	1,16	15,7	0,02
Appelen: jonagold	1,18	15,5	0,01
Asperges	0,14	14,9	0,00
Appelen: Golden	0,25	14,5	0,00
Pruimen	0,11	14,5	0,00
Abrikozen	0,06	13,3	0,00
Oesters	0,03	12,7	0,00
Ronde peren	0,33	12,3	0,00
Zalm	1,45	12,1	0,02
Splitterwten	0,06	12,0	0,00
Appelen: granny	0,31	11,5	0,00
Tandpasta	0,74	11,1	0,01
Jaarlijks schoolabonnement	0,21	10,7	0,00
Frankfurter worstjes	0,59	10,6	0,01
Roséwijn: Côtes de Provence	2,26	10,3	0,02
Aardappelen (nieuwe oogst)	0,17	10,0	0,00
Meloenen	0,13	9,9	0,00
Komkommers	0,09	9,9	0,00
Vermout	0,79	9,8	0,01
Champignons	0,76	9,7	0,01
Fluorescerende buislamp	1,59	9,1	0,02
Jenever	0,34	8,8	0,00
Tabak	2,51	8,8	0,03
Paprika's	0,53	8,8	0,00
Broccoli	0,30	8,6	0,00
Luikse wafel	2,00	8,6	0,02
Tonijn in blik	0,70	8,5	0,01
Dagbladen	3,43	8,4	0,03
Puddingpoeder	1,21	8,3	0,01
Balpen	1,89	8,1	0,02
Volle melk	0,90	7,7	0,01
Naaigaren	0,84	7,4	0,01
Ajuin	0,48	7,4	0,00
Filet américain	1,79	7,0	0,01
Braadkip	3,44	6,9	0,02
Likeur	1,11	6,8	0,01
Mosterd	0,39	6,8	0,00
Vliegtuigticket	1,91	6,6	0,01

Benaming	Gewicht ¹	Inflatie ²	Bijdrage ³
Melkerijboter	0,96	6,5	0,01
Pilsbier (gewaarborgde verpakking)	1,15	6,5	0,01
Prei	0,38	6,5	0,00
Brandverzekering	6,34	6,4	0,05
Olijfolie	0,64	6,4	0,00
Volle yoghurt (natuur)	1,95	6,3	0,01
Whisky	0,69	6,1	0,00
Karbonade	1,09	6,0	0,01
Varkensrib van de filet	0,94	5,8	0,01
Biefstuk	2,73	5,8	0,02
Gashoudend water	1,20	5,7	0,01
Varkensrib spiering	0,67	5,6	0,00
Douchegel	0,74	5,6	0,00
Limonade (orange of citroen)	1,78	5,5	0,01
Varkensgebraad van de hesp	1,07	5,5	0,01
Biscuits	1,34	5,4	0,01
Tijdschriften	5,02	5,4	0,03
Frisdrank (automaat)	1,60	5,4	0,01
Riesling: Elzas	2,26	5,3	0,01
Huishoudvuilnisbak	1,12	5,2	0,01
Vleessalade	0,79	5,2	0,00
Diepvriesfriet	0,66	5,1	0,00
Kropsla	0,52	5,1	0,00
Houtskool	0,51	5,1	0,00
Ilshoorntje	1,03	5,0	0,00
Emailverf	3,09	5,0	0,02
Trappistenbier	1,15	4,9	0,01
Olieverversen	5,83	4,8	0,04
Familiale verzekering Burgerlijke Aansprakelijkheid	1,56	4,8	0,01
Viervruchtenjam	1,21	4,8	0,01
Bordeaux supérieur AC	2,26	4,8	0,01
Meerrittenkaart (gecombineerd biljet)	0,58	4,8	0,00
Vleessnack	1,60	4,7	0,01
Telefoongesprekken via abonneetoestel	16,93	4,7	0,07
Bioscoop	2,67	4,7	0,01
Gerookt spek	1,44	4,7	0,01
Instantcacaodrank	0,18	4,7	0,00
Koffiefilters	1,16	4,6	0,01
Rosbief	0,82	4,6	0,00
Verse worst	3,01	4,6	0,01
Pensen	2,09	4,6	0,01

Benaming	Gewicht ¹	Inflatie ²	Bijdrage ³
Elektriciteit: De (20000kW)	2,78	4,5	0,02
Dunne lende	0,82	4,5	0,00
Acrylverf	3,09	4,5	0,01
Uurtarief schoonmaken	7,19	4,5	0,03
Ananas	0,44	4,4	0,00
Pralines	0,77	4,4	0,00
Tulpen	0,39	4,4	0,00
Shampoo	0,74	4,4	0,00
Kiwi's	0,81	4,3	0,00
Broodje	3,23	4,3	0,02
Hamburger	1,02	4,3	0,00
Consultatie tandarts	0,58	4,2	0,00
Pilsbier (blik)	1,15	4,2	0,00
Droogkuis van kostuum	0,47	4,2	0,00
Erwtjes	0,77	4,2	0,00
Speculaas	1,34	4,2	0,01
Vullingen van caviteiten	0,58	4,2	0,00
Bereide diepvriesmaaltijd op basis van vis	1,86	4,1	0,01
Half afgeroomde melk	1,82	4,1	0,01
Boterhampasta	0,61	4,1	0,00
Individuele behandeling kinesitherapie	2,63	4,1	0,01
Bananen	1,41	4,1	0,00
Snoeischaar	0,98	4,1	0,00
Draagbare spelconsole	1,03	4,1	0,00
Haargel	1,16	4,0	0,00
Toiletzeep	0,74	4,0	0,00
Wegwerpluier	1,69	3,9	0,01
Beaujolais	2,26	3,9	0,01
Verse room	0,83	3,9	0,00
Witte bonen in tomatensaus	0,77	3,9	0,00
Huishoudhandschoenen in rubber	1,16	3,9	0,00
Citytrips	0,85	3,8	0,00
Smeltkaas (gruyère)	0,89	3,8	0,00
Abonn. teledistr. (+digit.tv)	6,79	3,8	0,03
Fruittaartje	1,00	3,8	0,00
Mokkataartje	1,00	3,8	0,00
Balklamp halogeen	1,59	3,8	0,01
Zonbankabonnement 10 beurten	0,57	3,7	0,00
Citroenen	0,28	3,7	0,00
Vervangen van remblokjes	5,83	3,7	0,02
Vloeibare meststof	0,71	3,6	0,00
Geconcentreerde melk	0,28	3,6	0,00
Pop	1,03	3,6	0,00
Vleesbrochette	1,47	3,6	0,01
Schoorsteenvegen	0,94	3,6	0,00
Watergolf	3,25	3,5	0,01
Boerenpastei	1,12	3,5	0,00
Cordon bleu	0,92	3,5	0,00
Colalimonade (in winkel)	2,18	3,5	0,01

Benaming	Gewicht ¹	Inflatie ²	Bijdrage ³
Lange sigaretten	5,59	3,4	0,02
Konijn	0,92	3,4	0,00
Eclair	1,00	3,4	0,00
Potgrond	0,71	3,4	0,00
Witbier (verloren verpakking)	1,15	3,3	0,00
Gehakt	4,00	3,3	0,01
Sociale huur	5,07	3,3	0,02
Colalimonade (light, in winkel)	2,18	3,3	0,01
Wassen van hemd	0,24	3,2	0,00
Peutertuinen	2,37	3,2	0,01
Pompelmoezen	0,34	3,2	0,00
Candybar	0,41	3,2	0,00
Diepvriessoep	0,80	3,2	0,00
Reiskoffer	1,03	3,2	0,00
Sinaasappelen	2,08	3,2	0,01
Begravenisondernemingen	0,64	3,1	0,00
Biljet 20 km	0,42	3,1	0,00
Limonade met thee-extracten	1,23	3,1	0,00
Pleisters	0,39	3,1	0,00
Permanent	3,25	3,1	0,01
Briefport	1,21	3,1	0,00
Mayonaise	2,95	3,1	0,01
Uurtarief garagist	5,83	3,1	0,02
Weekend aan zee	5,10	3,1	0,02
Verse magere kaas	0,99	3,1	0,00
Kramiek	0,47	3,0	0,00
Aperitief	0,22	3,0	0,00
Roomijs	1,03	3,0	0,00
Melkchocolade	1,50	3,0	0,01
Specialist: raadpleging	2,28	3,0	0,01
Geneeskundige met aanvullende opleiding : huisbezoek	0,86	3,0	0,00
Verzolen van schoenen	0,30	3,0	0,00
Rozijnenkoek (suissekoek)	2,00	3,0	0,01
Mosselen	0,75	3,0	0,00
Cent wafer	1,34	2,9	0,00
Zakje friet	1,60	2,9	0,01
Gepelde tomaten	1,54	2,9	0,01
Bijdrage aanvullende ziekteverzekering	3,53	2,9	0,01
Hoeslaken	0,62	2,9	0,00
Vensterglas	3,09	2,9	0,01
Hotelkamer	4,56	2,9	0,01
Verpleegkundige verzorging: dagforfait	2,63	2,9	0,00
Korte sigaretten	2,39	2,8	0,01
Hamburger (fastfood)	5,34	2,8	0,02
Rijst in kookbultjes	0,38	2,8	0,00
Stoomstrijkijzer	0,35	2,8	0,00
Meergranenbrood	1,78	2,8	0,01
Onderhoud van centrale verwarming	0,97	2,8	0,00

Benaming	Gewicht ¹	Inflatie ²	Bijdrage ³
Abonnement autopechbestrijding	0,92	2,8	0,00
Kalkoenborstfilet	1,15	2,8	0,00
Kostprijs internaat	0,35	2,8	0,00
Reisbijstandsverzekering	0,56	2,7	0,00
Salon	4,81	2,7	0,01
Visitekaartjes	0,83	2,7	0,00
Hespenworst	2,09	2,7	0,01
Schouwburgabonnement	3,77	2,7	0,01
Speciaal bier	3,34	2,7	0,01
Tweepersoonskamer	0,71	2,7	0,00
Ficus	0,54	2,7	0,00
Gemeenschappelijke kamer (gewone rechthebbenden)	3,55	2,7	0,01
Pilsbier	5,11	2,7	0,01
Belgische halfharde kaas	2,00	2,6	0,01
Pepersteak	5,08	2,6	0,01
Pindanootjes	0,75	2,6	0,00
Stuk belegd stokbrood	1,60	2,6	0,00
Vervanging van uurwerkbatteerij	0,36	2,6	0,00
Zwembad	1,42	2,6	0,00
Middagmaal op school	3,38	2,6	0,01
Tulpenbollen	0,71	2,5	0,00
Biljet 90 km weekend	0,42	2,5	0,00
Steakmes	0,18	2,5	0,00
Kop en schoteltje	0,42	2,5	0,00
Sferische brilglazen	1,04	2,5	0,00
Vastapijt	0,54	2,5	0,00
Pizza (op restaurant)	7,17	2,5	0,02
Chinese dagschotel	7,60	2,5	0,02
Mineraalwater	0,89	2,4	0,00
Azalea	0,27	2,4	0,00
Waterverbruik	7,42	2,4	0,02
Speciaalbrood (400 g)	0,73	2,4	0,00
Cornflakes	1,21	2,4	0,00
Torische brilglazen	1,04	2,4	0,00
Rijsttaart	1,00	2,3	0,00
Antraciet	0,51	2,3	0,00
Uurtarief loodgieter	2,17	2,3	0,00
Candybar (automaat)	1,60	2,3	0,00
Speciaalbrood (800 g)	2,22	2,3	0,01
Colalimonade (in café)	1,00	2,3	0,00
Lamsbout	1,19	2,3	0,00
Kleuring	3,25	2,3	0,01
Salade Niçoise	5,08	2,2	0,01
Cement	3,09	2,2	0,01
Pure chocolade	1,50	2,2	0,00
Uurtarief reparatie verwarmingsinstallatie	2,80	2,2	0,01
Brie	1,17	2,2	0,00
Verhuisdiensten	0,31	2,2	0,00

Benaming	Gewicht ¹	Inflatie ²	Bijdrage ³
Zeekreeft	0,03	2,2	0,00
Stof voor overgordijnen	0,73	2,1	0,00
Uurtarief elektricien	2,17	2,1	0,00
Maaltijd restaurant	5,08	2,1	0,01
Gekookte ham	5,85	2,1	0,01
Aluminiumfolie	1,16	2,1	0,00
Veearts: raadpleging	1,28	2,1	0,00
Weekend in de Ardennen	4,02	2,1	0,01
Huur van garage	2,70	2,1	0,01
Toffeees	2,63	2,1	0,01
Espressokoffie	0,55	2,1	0,00
Rauwe ham	1,36	2,0	0,00
Bruinbrood (800 g)	3,22	2,0	0,01
Festivals	1,88	2,0	0,00
Crematie	0,32	2,0	0,00
Yoghurt met fruit (mager)	1,95	2,0	0,00
Uurtarief schilder	2,17	2,0	0,00
Notariskosten hypotheeklening	5,65	2,0	0,01
Kinderfiets	1,09	2,0	0,00
Verkeersbelasting	8,34	2,0	0,01
Schuimrubberen matras	1,02	2,0	0,00
Rusthuizen	2,38	2,0	0,00
Eénpersoonskamer (gewone rechthebbenden)	2,13	2,0	0,00
Porto	0,79	1,9	0,00
Elektrische gazonmaaier	0,40	1,9	0,00
Gemeenschappelijke kamer (wigw met voorkeureregime)	0,71	1,9	0,00
Gouden trouwring	1,54	1,8	0,01
Deodorant	1,16	1,8	0,00
Kersen	0,15	1,8	0,00
Camembert	1,17	1,8	0,00
Stripverhaal	1,00	1,8	0,00
Universiteit: inschrijvingsgeld en examen-geld	2,30	1,8	0,00
Eendagsattracties	1,84	1,8	0,00
Biljet 45 km	0,42	1,8	0,00
Dvd (muziek of film)	2,48	1,8	0,00
Haarlak	1,16	1,8	0,00
Glasvezelbehang	3,09	1,8	0,00
Mandarijnen	0,82	1,7	0,00
Buitenlandse reizen	14,81	1,7	0,03
Salami	3,10	1,7	0,01
Haarsnit	1,76	1,7	0,00
Gordijnstof	0,73	1,7	0,00
Spaarlamp	0,96	1,7	0,00
Schrift met losse bladen	1,89	1,7	0,00
Maandtreinkaart 45 km	0,56	1,6	0,00
Vuurvaste schotel	0,59	1,6	0,00
Ruitenwiser	1,36	1,6	0,00

Benaming	Gewicht ¹	Inflatie ²	Bijdrage ³
Portefeuille	1,03	1,6	0,00
Elektrische koffiezet	0,39	1,6	0,00
Internetabonnement	5,09	1,6	0,01
Mengkraan	3,09	1,6	0,01
Gsm-toestel	1,55	1,6	0,00
Gebakken tong of forel	5,08	1,6	0,01
Champagne	1,18	1,6	0,00
Damesfiets	1,09	1,6	0,00
Taxi	0,35	1,5	0,00
Autorijschool	1,24	1,5	0,00
Elektrische boormachine	1,43	1,5	0,00
Veearts: ovariectomie van een kat	1,28	1,5	0,00
Kalfsgebraad	0,79	1,5	0,00
Jaarlijkse schoolreinkaart 20 km	0,56	1,4	0,00
Maandtreinkaart 20 km	0,56	1,4	0,00
Huisvuilophaling	3,91	1,4	0,00
Hometrainer	1,12	1,4	0,00
Dvd-recorder	0,49	1,4	0,00
Toeristische reisgids	1,00	1,4	0,00
Houten tuintafel	1,42	1,4	0,00
Polsuurwerk	0,78	1,4	0,00
Uurtarief elektrotechnicus	0,77	1,4	0,00
Braadpan	0,41	1,4	0,00
Condooms	0,39	1,4	0,00
Keukentafel	4,19	1,4	0,01
Zakdoek in katoen	1,45	1,4	0,00
Voetbalwedstrijd 1ste provinciale	1,42	1,3	0,00
Mp3/mp4-speler	0,58	1,3	0,00
Abonn. digit. tv (themaboek.)	1,00	1,3	0,00
Kristalsuiker	0,61	1,3	0,00
Sponshanddoek	0,91	1,3	0,00
Ravioli (vers)	0,47	1,2	0,00
Margarine op basis van olijfolie	0,48	1,2	0,00
Tennisabonnement (winter)	0,71	1,2	0,00
Autoverzekering Burgerlijke Aansprakelijkheid	9,26	1,2	0,01
Maandelijks stadsabonnement	0,41	1,2	0,00
Tabletten voor vaatwasser	0,58	1,2	0,00
Laminaat	0,54	1,1	0,00
Gerookte zalm	0,72	1,1	0,00
Spathiphyllum	0,54	1,1	0,00
Strijkplank	1,12	1,1	0,00
Niet-sociale huur	57,26	1,1	0,06
Schrijnwerker: plaatsing parket	0,10	1,0	0,00
Synthetisch dekbed	0,62	1,0	0,00
Forel	0,36	1,0	0,00
Dweil	1,16	1,0	0,00
Pingpongtafel	1,12	0,9	0,00
Druiven	0,42	0,9	0,00

Benaming	Gewicht ¹	Inflatie ²	Bijdrage ³
Kleine speelgoedauto	1,03	0,9	0,00
Elektrische radiator	1,51	0,9	0,00
Verklarend woordenboek	1,00	0,8	0,00
Tennisabonnement (zomer)	0,71	0,8	0,00
Eiken eetkamer	0,90	0,8	0,00
Elektrisch scheerapparaat	0,63	0,7	0,00
Gemengde sla	0,26	0,7	0,00
Tennisracket	0,71	0,7	0,00
Moderne slaapkamer	1,97	0,7	0,00
Muziek-cd	1,32	0,7	0,00
Pizza (in winkel)	1,77	0,7	0,00
Camping	0,69	0,6	0,00
Educatieve cd-rom	0,24	0,6	0,00
Maandabonnement	0,68	0,5	0,00
Huur van een dvd	0,37	0,5	0,00
Hondenvoeding (Brokken)	1,64	0,5	0,00
Autobatterij	1,36	0,5	0,00
Harde kaas Gouda-type	2,00	0,5	0,00
Autokeuring	0,89	0,5	0,00
Elektriciteit: Dd (7500 kW)	8,33	0,4	0,00
Uitreikingskosten paspoort	1,97	0,4	0,00
Multifunctionele printer	0,56	0,4	0,00
Fitnessabonnement	1,41	0,4	0,00
Inktpatroon	0,98	0,4	0,00
Woordenboek Nederlands-Frans en Frans-Nederlands	1,00	0,4	0,00
Thee (buitjes)	0,43	0,4	0,00
Wegwercontactlenzen	1,04	0,4	0,00
Alstroemeria	0,21	0,3	0,00
Groene bonen	0,23	0,3	0,00
Huur van bestelwagen	1,33	0,3	0,00
Babyvoeding	1,43	0,3	0,00
Nieuwe wagens (BIV inbegrepen)	65,90	0,2	0,01
Bouwdoos	1,03	0,2	0,00
Strijkijzer met stoomgener.	0,87	0,2	0,00
Wassalon	0,58	0,2	0,00
Kattenvoeding (Alu-schaaltje)	1,64	0,2	0,00
Scooter	3,89	0,1	0,00
Inox kookpot	0,41	0,1	0,00
Hogeschool: Inschrijvingsgeld en examen-geld	3,46	0,1	0,00
Slip (vrouw)	1,00	0,0	0,00
Rolmeter	0,50	0,0	0,00
Klinische biologie	0,87	0,0	0,00
Geneeskundige met aanvullende opleiding : raadpleging	0,86	0,0	0,00
Babysit dienst	0,57	0,0	0,00
Go Pass	0,42	0,0	0,00
Lattenbodem	2,03	0,0	0,00
Spiegel	2,11	0,0	0,00

Benaming	Gewicht ¹	Inflatie ²	Bijdrage ³
Nagellak	1,16	0,0	0,00
Chips	1,46	0,0	0,00
Hondenvoeding (Blik)	1,64	0,0	0,00
Slip (man)	0,66	0,0	0,00
Verse kaas met fijne kruiden	0,99	-0,1	0,00
Cyclamen	0,27	-0,1	0,00
Medische beeldvorming	0,87	-0,1	0,00
Afdr.digit.foto's (internet)	1,03	-0,1	0,00
Tennisballen	0,71	-0,1	0,00
Toilet papier	0,38	-0,1	0,00
Droge batterij	1,04	-0,2	0,00
Chrysanten	0,77	-0,2	0,00
Aftershave	1,00	-0,2	0,00
Boeken	4,00	-0,2	0,00
Fotokopie	0,80	-0,2	0,00
Vlamspaarlamp	0,96	-0,2	0,00
Dekbedovertrek en slopen	0,62	-0,4	0,00
Vruchtensap	2,43	-0,4	0,00
Badmat	0,64	-0,5	0,00
Elektrische frituurketel	0,44	-0,5	0,00
Bankdiensten	2,63	-0,6	0,00
Koffiepadmachine	0,49	-0,6	0,00
Videospel voor console	1,03	-0,7	0,00
Spelconsole	1,03	-0,7	0,00
Sledestofzuiger	0,59	-0,7	0,00
Kippe-eieren	1,00	-0,7	0,00
Kattenvoeding (Blik)	1,64	-0,7	0,00
Wasmachine	1,38	-0,8	0,00
Minarine	0,48	-0,8	0,00
Kabeljauw	0,86	-0,8	0,00
Verticale diepvries	0,31	-0,8	0,00
Vaatwasser	0,81	-0,9	0,00
Gerbera's	0,39	-0,9	0,00
Externe harde schijf	0,51	-1,0	0,00
Stof voor jurk	0,31	-1,0	0,00
Tomatensoep	0,80	-1,0	0,00
Bloem	0,56	-1,1	0,00
Afdr.digit.foto's (fotogr.)	1,03	-1,1	0,00
Lege dvd-rw	0,31	-1,1	0,00
Kousenbroek	0,92	-1,2	0,00
Hygiënische tampon	0,87	-1,2	0,00
Autoband	2,06	-1,2	0,00
Rozen	1,93	-1,2	0,00
Eau de toilette voor dames	1,00	-1,3	0,00
Elektriciteit: Dc (3500 kW)	3,33	-1,3	-0,01
Bustehouder	1,25	-1,3	0,00
Kinderzitje	1,03	-1,3	0,00
Geraspte Emmenthal	2,00	-1,3	0,00
Lelies	0,39	-1,4	0,00

Benaming	Gewicht ¹	Inflatie ²	Bijdrage ³
Combi-koelkast	0,89	-1,4	0,00
Joggingschoenen	1,59	-1,4	0,00
Niet-gashoudend water	2,74	-1,4	0,00
Spruitjes	0,07	-1,5	0,00
Bottines	1,76	-1,6	0,00
Farmaceutische specialiteiten	17,75	-1,6	-0,02
Body	0,66	-1,6	0,00
Trainingspak	0,67	-1,6	0,00
Solidago	0,11	-1,6	0,00
Elektriciteit: Dc1(3500 kW)	8,89	-1,6	-0,02
Nectarines	0,32	-1,8	0,00
Jeansbroek (vrouw)	1,81	-1,8	0,00
Droogkast	0,57	-1,8	0,00
Voetbal	0,71	-1,8	0,00
Tennisschoenen	0,95	-1,9	0,00
Jeansbroek (man)	1,03	-1,9	0,00
Gewone braadmargarine	0,67	-2,0	0,00
Biljet	0,23	-2,0	0,00
Gasolie voor verwarming: levering minder dan 2000 l	5,88	-2,1	-0,02
Ongelode benzine 98 RON ("superplus")	5,81	-2,1	-0,02
Kabeljauwfilet	0,61	-2,1	0,00
Stadsbroek	1,03	-2,2	0,00
Hypericum	0,11	-2,2	0,00
Gasolie voor verwarming: levering van minstens 2000 l	3,92	-2,2	-0,02
Lage lederen veterschoenen	1,59	-2,2	0,00
Lederen laarzen	1,91	-2,2	0,00
Kalanchoe	0,54	-2,2	0,00
Spaghetti	1,77	-2,3	0,00
Gps	0,70	-2,3	0,00
Parka (zomer, man)	0,28	-2,3	0,00
Maisolie	0,64	-2,4	0,00
Draadloze telefoon	0,11	-2,4	0,00
Badpak	0,58	-2,4	0,00
Kostuum in gemengd weefsel (zomer)	0,83	-2,4	0,00
Hemd	1,87	-2,5	0,00
Koffie (in bonen of gemalen)	2,15	-2,5	-0,01
Diepvriessoepgroenten	0,57	-2,6	0,00
Vloeibaar afwasmiddel	0,62	-2,6	0,00
Woordspel	1,03	-2,6	0,00
Vloeibare allesreiniger	1,52	-2,6	0,00
Broek in ribfluweel (winter)	1,03	-2,6	0,00
Pullover (winter, man)	0,84	-2,7	0,00
Sokken	0,74	-2,7	0,00
Schoonheids crème	1,16	-2,7	0,00
Sportschoenen	1,76	-2,7	0,00
Anorak (winter, man)	0,28	-2,7	0,00
Meerrittenkaart (autobus)	0,26	-2,8	0,00
Slaapkleed	0,74	-2,8	0,00

Benaming	Gewicht ¹	Inflatie ²	Bijdrage ³
Digitaal fotoestel	1,72	-2,8	0,00
Lage lederen schoenen	1,91	-2,9	-0,01
Vitrokeramische kookplaat	0,75	-2,9	0,00
Kostuum in wol (winter)	0,83	-2,9	0,00
Wortelen	0,64	-2,9	0,00
Pantalon (zomer)	0,91	-3,0	0,00
Elektronische bloeddrukmeter	1,58	-3,0	0,00
Butaan	0,34	-3,1	0,00
Parka (zomer, kind)	0,79	-3,1	0,00
Drank op basis van soja	1,24	-3,1	0,00
Bermuda zomer)	0,91	-3,1	0,00
T-shirt (man)	1,08	-3,2	0,00
Pantalon (winter)	0,91	-3,2	0,00
Waspoeder	2,63	-3,2	-0,01
Digitale camcorder	0,46	-3,3	0,00
Microgolfoven	0,51	-3,3	0,00
Anorak (winter)	0,63	-3,3	0,00
Blouse (winter)	1,15	-3,4	0,00
T-shirt (zomer)	1,15	-3,5	0,00
Voetbalwedstrijd 1 ^{ste} klasse (nationaal)	1,42	-3,5	0,00
Wifi modem/router	0,23	-3,6	0,00
Hifi-keten	0,36	-3,6	0,00
Pullover (winter, vrouw)	2,04	-3,7	-0,01
Koffiepads	0,70	-3,7	0,00
Parka (zomer)	0,63	-3,9	0,00
Sweater	0,69	-3,9	0,00
Regenmantel (zomer, vrouw)	0,63	-4,0	0,00
Lange broek	1,68	-4,0	-0,01
Ongelode benzine 95 RON ("eurosUPER")	13,91	-4,0	-0,07
Lederen vest	0,62	-4,1	0,00
Rok (zomer)	0,81	-4,2	0,00
Anorak (winter, kind)	0,79	-4,3	0,00
Fishsticks	0,61	-4,3	0,00
Pullover (zomer, man)	0,84	-4,3	0,00
Tomaten	1,91	-4,3	-0,01
Elektriciteit: Db (1200 kW)	3,89	-4,4	-0,02
Gasolie voor wegvervoer ("diesel")	17,80	-4,4	-0,11
Perziken	0,19	-4,5	0,00
Jeansbroek (kind)	2,46	-4,5	-0,01
Mantelpak (zomer)	0,36	-4,6	0,00
Blazer	0,60	-4,6	0,00
Veldsla	0,07	-4,7	0,00
Vloeibaar wasmiddel	2,68	-4,8	-0,01
Jurk (zomer)	0,55	-4,9	0,00
Kruippakje	0,66	-4,9	0,00
Sportvest	0,60	-4,9	0,00
Propaan	0,49	-5,0	0,00
Mantel (winter, vrouw)	0,63	-5,3	0,00
Huur vakantiewoning	1,74	-5,3	-0,01

Benaming	Gewicht ¹	Inflatie ²	Bijdrage ³
T-shirt (kind)	2,13	-5,4	-0,01
Rok (winter)	0,81	-5,4	0,00
Hemdblouse	2,29	-5,8	-0,01
Mantelpak (winter)	0,36	-5,8	0,00
Pullover (zomer, vrouw)	2,04	-5,9	-0,01
Kleurentelevisie	3,26	-5,9	-0,01
Geheugenkaart	0,82	-6,0	0,00
Jurk (winter)	0,55	-6,0	0,00
Elektriciteit: Da (600 kW)	0,56	-6,3	0,00
Dvd speler	0,72	-6,5	0,00
Lpg	0,67	-7,2	-0,01
Tong	0,36	-7,6	0,00
Aardgas: D2 (4652 kWh)	0,89	-8,4	-0,01
Aardgas: D3b (34890 kWh)	5,19	-8,6	-0,07
Aardgas: D3 (23260 kWh)	11,44	-8,6	-0,15
Aardgas: D1 (2326 kWh)	0,36	-9,0	0,00
Personal computer	4,43	-13,0	-0,02
Gsm-gesprekken	11,73	-14,1	-0,07
Witloof	1,05	-15,5	-0,01

Bronnen: Eigen berekeningen: FOD Economie, AD Statistiek

¹ Gewicht 2013 in %, ² Inflatie in %, ³ Bijdrage tot de inflatie in procentpunt

Bijlage 1B: Overzicht van de producten en diensten met de grootste impact op de inflatie in 2013

(Rangschikking in dalende volgorde van bijdrage tot de inflatie)

Benaming	Gewicht ¹	Bijdrage ²	Inflatie ³
Telefoongesprekken via abonneetoestel	16,93	0,07	4,7
Niet-sociale huur	57,26	0,06	1,1
Brandverzekering	6,34	0,05	6,4
Aardappelen	1,84	0,04	23,3
Olieverversen	5,83	0,04	4,8
Uurtarief schoonmaken	7,19	0,03	4,5
Dagbladen	3,43	0,03	8,4
Buitenlandse reizen	14,81	0,03	1,7
Tijdschriften	5,02	0,03	5,4
Abonn. teledistr. (+digit.tv)	6,79	0,03	3,8
Tabak	2,51	0,03	8,8
Roséwijn : Côtes de Provence	2,26	0,02	10,3
Vervangen van remblokjes	5,83	0,02	3,7
Waterverbruik	7,42	0,02	2,4
Zalm	1,45	0,02	12,1
Braadkip	3,44	0,02	6,9
Lange sigaretten	5,59	0,02	3,4
Uurtarief garagist	5,83	0,02	3,1
Luikse wafel	2,00	0,02	8,6
Sociale huur	5,07	0,02	3,3
Grijze garnalen	1,16	0,02	15,7
Pizza (op restaurant)	7,17	0,02	2,5
Balpen	1,89	0,02	8,1
Chinese dagschotel	7,60	0,02	2,5
Broodje	3,23	0,02	4,3
Emailverf	3,09	0,02	5,0
Fluorescerende buislamp	1,59	0,02	9,1
Biefstuk	2,73	0,02	5,8
Weekend aan zee	5,10	0,02	3,1
Hamburger (fastfood)	5,34	0,02	2,8
Elektriciteit: De (20000kW)	2,78	0,02	4,5
Acrylverf	3,09	0,01	4,5
Pilsbier	5,11	0,01	2,7
Appelen : jonagold	1,18	0,01	15,5
Nieuwe wagens (BIV inbegrepen)	65,90	0,01	0,2
Pepersteak	5,08	0,01	2,6
Verse worst	3,01	0,01	4,6
Verkeersbelasting	8,34	0,01	2,0
Bioscoop	2,67	0,01	4,7
Gehakt	4,00	0,01	3,3
Salade Niçoise	5,08	0,01	2,2
Notariskosten hypotheeklening	5,65	0,01	2,0
Hotelkamer	4,56	0,01	2,9
Volle yoghurt (natuur)	1,95	0,01	6,3

Benaming	Gewicht ¹	Bijdrage ²	Inflatie ³
Gekookte ham	5,85	0,01	2,1
Puddingpoeder	1,21	0,01	8,3
Filet américain	1,79	0,01	7,0
Salon	4,81	0,01	2,7
Watergolf	3,25	0,01	3,5
Schouwburgabonnement	3,77	0,01	2,7
Bijdrage aanvullende ziekteverzekering	3,53	0,01	2,9
Vliegtuigticket	1,91	0,01	6,6
Maaltijd restaurant	5,08	0,01	2,1
Vensterglas	3,09	0,01	2,9
Autoverzekering Burgerlijke Aansprakelijkheid	9,26	0,01	1,2
Riesling : Elzas	2,26	0,01	5,3
Permanent	3,25	0,01	3,1
Bordeaux supérieur AC	2,26	0,01	4,8
Speciaal bier	3,34	0,01	2,7
Aardbeien	0,63	0,01	16,1
Pensen	2,09	0,01	4,6
Mayonaise	2,95	0,01	3,1
Middagmaal op school	3,38	0,01	2,6
Gebakken tong of forel	5,08	0,01	1,6
Limonade (orange of citroen)	1,78	0,01	5,5
Individuele behandeling kinesitherapie	2,63	0,01	4,1
Peren : Conference	0,35	0,01	33,8
Frisdrank (automaat)	1,60	0,01	5,4
Gemeenschappelijke kamer (gewone rechthebbenden)	3,55	0,01	2,7
Weekend in de Ardennen	4,02	0,01	2,1
Vleessnack	1,60	0,01	4,7
Biscuits	1,34	0,01	5,4
Tandpasta	0,74	0,01	11,1
Bloemkolen	0,43	0,01	17,0
Vermout	0,79	0,01	9,8
Bereide diepvriesmaaltijd op basis van vis	1,86	0,01	4,1
Half afgeroomde melk	1,82	0,01	4,1
Pilsbier (gewaarborgde verpakking)	1,15	0,01	6,5
Kleuring	3,25	0,01	2,3
Korte sigaretten	2,39	0,01	2,8
Likeur	1,11	0,01	6,8
Peutertuinen	2,37	0,01	3,2
Cement	3,09	0,01	2,2
Tonijn in blik	0,70	0,01	8,5
Melkerijboter	0,96	0,01	6,5
Colalimonade (in winkel)	2,18	0,01	3,5
Specialist: raadpleging	2,28	0,01	3,0

Benaming	Gewicht ¹	Bijdrage ²	Inflatie ³
Colalimonade (light, in winkel)	2,18	0,01	3,3
Familiale verzekering Burgerlijke Aansprakelijkheid	1,56	0,01	4,8
Gerookt spek	1,44	0,01	4,7
Bruinbrood (800 g)	3,22	0,01	2,0
Rozijnenkoek (suissekoek)	2,00	0,01	3,0
Karbonade	1,09	0,01	6,0
Gashoudend water	1,20	0,01	5,7
Gouden trouwring	1,54	0,01	1,8
Volle melk	0,90	0,01	7,7
Internetabonnement	5,09	0,01	1,6
Beaujolais	2,26	0,01	3,9
Toffees	2,63	0,01	2,1
Sinaasappelen	2,08	0,01	3,2
Naaigaren	0,84	0,01	7,4
Viervruchtenjam	1,21	0,01	4,8
Uurtarief reparatie verwarmingsinstallatie	2,80	0,01	2,2
Speculaas	1,34	0,01	4,2
Frankfurter worstjes	0,59	0,01	10,6
Huur van garage	2,70	0,01	2,1
Huishoudvuilnisbak	1,12	0,01	5,2
Melkchocolade	1,50	0,01	3,0
Hespenworst	2,09	0,01	2,7
Trappistenbier	1,15	0,01	4,9
Varkensgebraad van de hesp	1,07	0,01	5,5
Wegwerpluier	1,69	0,01	3,9
Belgische halfharde kaas	2,00	0,01	2,6
Gepelde tomaten	1,54	0,01	2,9
Salami	3,10	0,01	1,7
Champignons	0,76	0,01	9,7
Meergranenbrood	1,78	0,01	2,8
Balklamp halogeen	1,59	0,01	3,8
Speciaalbrood (800 g)	2,22	0,01	2,3
Keukentafel	4,19	0,01	1,4
Koffiefilters	1,16	0,01	4,6
Vleesbrochette	1,47	0,01	3,6
Zakje friet	1,60	0,01	2,9
Varkensrib van de filet	0,94	0,01	5,8
Mengkraan	3,09	0,01	1,6
Uurtarief loodgieter	2,17	0,00	2,3
Huisvuilophaling	3,91	0,00	1,4
Uurtarief elektricien	2,17	0,00	2,1
Cent wafer	1,34	0,00	2,9
Rusthuizen	2,38	0,00	2,0
Pilsbier (blik)	1,15	0,00	4,2
Bananen	1,41	0,00	4,1
Huishoudhandschoenen in rubber	1,16	0,00	3,9
Smeltkaas (gruyère)	0,89	0,00	3,8
Stuk belegd stokbrood	1,60	0,00	2,6

Benaming	Gewicht ¹	Bijdrage ²	Inflatie ³
Glasvezelbehag	3,09	0,00	1,8
Elektriciteit: Dd (7500 kW)	8,33	0,00	0,4
Eénpersoonskamer (gewone rechthebbenden)	2,13	0,00	2,0
Hamburger	1,02	0,00	4,3
Uurtarief schilder	2,17	0,00	2,0
Verpleegkundige verzorging: dagforfait	2,63	0,00	2,9
Vleessalade	0,79	0,00	5,2
Mokkataartje	1,00	0,00	3,8
Draagbare spelconsole	1,03	0,00	4,1
Haargel	1,16	0,00	4,0
IJshoortje	1,03	0,00	5,0
Fruittaartje	1,00	0,00	3,8
Briefport	1,21	0,00	3,1
Universiteit: inschrijvingsgeld en examen-geld	2,30	0,00	1,8
Candybar (automaat)	1,60	0,00	2,3
Witte bonen in tomatensaus	0,77	0,00	3,9
Boerenpastei	1,12	0,00	3,5
Ronde peren	0,33	0,00	12,3
Witbier (verloren verpakking)	1,15	0,00	3,3
Festivals	1,88	0,00	2,0
Aluminiumfolie	1,16	0,00	2,1
Zwembad	1,42	0,00	2,6
Olijfolie	0,64	0,00	6,4
Snoeischaar	0,98	0,00	4,1
Ajuin	0,48	0,00	7,4
Douchegel	0,74	0,00	5,6
Eclair	1,00	0,00	3,4
Erwtjes	0,77	0,00	4,2
Yoghurt met fruit (mager)	1,95	0,00	2,0
Whisky	0,69	0,00	6,1
Pralines	0,77	0,00	4,4
Diepvriesfriet	0,66	0,00	5,1
Rosbief	0,82	0,00	4,6
Schrift met losse bladen	1,89	0,00	1,7
Dunne lende	0,82	0,00	4,5
Pop	1,03	0,00	3,6
Pure chocolade	1,50	0,00	2,2
Varkensrib spiering	0,67	0,00	5,6
Schoorsteenvegen	0,94	0,00	3,6
Verse room	0,83	0,00	3,9
Appelen: granny	0,31	0,00	11,5
Reiskoffer	1,03	0,00	3,2
Kalkoenborstfilet	1,15	0,00	2,8
Roomijs	1,03	0,00	3,0
Cornflakes	1,21	0,00	2,4
Toiletzeep	0,74	0,00	4,0
Citytrips	0,85	0,00	3,8
Mosterd	0,39	0,00	6,8

Benaming	Gewicht ¹	Bijdrage ²	Inflatie ³
Paprika's	0,53	0,00	8,8
Limonade met thee-extracten	1,23	0,00	3,1
Eendagsattracties	1,84	0,00	1,8
Kiwi's	0,81	0,00	4,3
Verse magere kaas	0,99	0,00	3,1
Shampoo	0,74	0,00	4,4
Boterhampasta	0,61	0,00	4,1
Haarsnit	1,76	0,00	1,7
Meerrittenkaart (gecombineerd biljet)	0,58	0,00	4,8
Cordon bleu	0,92	0,00	3,5
Appelen: Golden	0,25	0,00	14,5
Prei	0,38	0,00	6,5
Geneeskundige met aanvullende opleiding: huisbezoek	0,86	0,00	3,0
Diepvriessoep	0,80	0,00	3,2
Sferische brilglazen	1,04	0,00	2,5
Veearts: raadpleging	1,28	0,00	2,1
Abonnement autopechbestrijding	0,92	0,00	2,8
Konijn	0,92	0,00	3,4
Jenever	0,34	0,00	8,8
Onderhoud van centrale verwarming	0,97	0,00	2,8
Rauwe ham	1,36	0,00	2,0
Dvd (muziek of film)	2,48	0,00	1,8
Lamsbout	1,19	0,00	2,3
Torische brilglazen	1,04	0,00	2,4
Rijsttaart	1,00	0,00	2,3
Brie	1,17	0,00	2,2
Aardappelen (nieuwe oogst)	0,17	0,00	10,0
Colalimonade (in café)	1,00	0,00	2,3
Mosselen	0,75	0,00	3,0
Kropsla	0,52	0,00	5,1
Pindanootjes	0,75	0,00	2,6
Potgrond	0,71	0,00	3,4
Consultatie tandarts	0,58	0,00	4,2
Houtskool	0,51	0,00	5,1
Mineraalwater	0,89	0,00	2,4
Visitekaartjes	0,83	0,00	2,7
Vullingen van caviteiten	0,58	0,00	4,2
Begrafenisondernemingen	0,64	0,00	3,1
Asperges	0,14	0,00	14,9
Jaarlijks schoolabonnement	0,21	0,00	10,7
Ananas	0,44	0,00	4,4
Ruitenwisser	1,36	0,00	1,6
Broccoli	0,30	0,00	8,6
Zonbankabonnement 10 beurten	0,57	0,00	3,7
Vloeibare meststof	0,71	0,00	3,6
Droogkuis van kostuum	0,47	0,00	4,2
Schuimrubberen matras	1,02	0,00	2,0
Camembert	1,17	0,00	1,8

Benaming	Gewicht ¹	Bijdrage ²	Inflatie ³
Stripverhaal	1,00	0,00	1,8
Deodorant	1,16	0,00	1,8
Voetbalwedstrijd 1ste provinciale	1,42	0,00	1,3
Kinderfiets	1,09	0,00	2,0
Speciaalbrood (400 g)	0,73	0,00	2,4
Tulpenbollen	0,71	0,00	2,5
Champagne	1,18	0,00	1,6
Veearts: ovariectomie van een kat	1,28	0,00	1,5
Elektrische boormachine	1,43	0,00	1,5
Autorijschool	1,24	0,00	1,5
Haarlak	1,16	0,00	1,8
Hoelaken	0,62	0,00	2,9
Damesfiets	1,09	0,00	1,6
Houten tuintafel	1,42	0,00	1,4
Stof voor overgordijnen	0,73	0,00	2,1
Reisbijstandsverzekering	0,56	0,00	2,7
Portefeuille	1,03	0,00	1,6
Zakdoek in katoen	1,45	0,00	1,4
Candybar	0,41	0,00	3,2
Ficus	0,54	0,00	2,7
Hometrainer	1,12	0,00	1,4
Kramiek	0,47	0,00	3,0
Tulpen	0,39	0,00	4,4
Toeristische reisgids	1,00	0,00	1,4
Mandarijnen	0,82	0,00	1,7
Gsm-toestel	1,55	0,00	1,6
Antraciet	0,51	0,00	2,3
Biljet 20 km	0,42	0,00	3,1
Gordijnstof	0,73	0,00	1,7
Pruimen	0,11	0,00	14,5
Geconcentreerde melk	0,28	0,00	3,6
Vastapijt	0,54	0,00	2,5
Moderne slaapkamer	1,97	0,00	0,7
Gemeenschappelijke kamer (wigw met voorkeurregime)	0,71	0,00	1,9
Pleisters	0,39	0,00	3,1
Porto	0,79	0,00	1,9
Strijkplank	1,12	0,00	1,1
Ab.digit.tv(themaboek.)	1,00	0,00	1,3
Espressokoffie	0,55	0,00	2,1
Kalfsgebraad	0,79	0,00	1,5
Meloenen	0,13	0,00	9,9
Sponshandoek	0,91	0,00	1,3
Uurtarief elektrotechnicus	0,77	0,00	1,4
Pizza (in winkel)	1,77	0,00	0,7
Tweepersoonskamer	0,71	0,00	2,7
Elektrische radiator	1,51	0,00	0,9
Biljet 90 km weekend	0,42	0,00	2,5
Pompelmoezen	0,34	0,00	3,2

Benaming	Gewicht ¹	Bijdrage ²	Inflatie ³
Rijst in kookbultjes	0,38	0,00	2,8
Spaarlamp	0,96	0,00	1,7
Citroenen	0,28	0,00	3,7
Kop en schoteltje	0,42	0,00	2,5
Splitterwten	0,06	0,00	12,0
Dweil	1,16	0,00	1,0
Harde kaas Gouda-type	2,00	0,00	0,5
Kostprijs internaat	0,35	0,00	2,8
Vuurvaste schotel	0,59	0,00	1,6
Polsuurwerk	0,78	0,00	1,4
Maandtreinkaart 45 km	0,56	0,00	1,6
Verzolen van schoenen	0,30	0,00	3,0
Pingpongtafel	1,12	0,00	0,9
Vervanging van uurwerkbatteij	0,36	0,00	2,6
Stoomstrijkijzer	0,35	0,00	2,8
Maandtreinkaart 20 km	0,56	0,00	1,4
Kleine speelgoedauto	1,03	0,00	0,9
Wassen van hemd	0,24	0,00	3,2
Tennisabonnement (winter)	0,71	0,00	1,2
Hondenvoeding (Brokken)	1,64	0,00	0,5
Verklarend woordenboek	1,00	0,00	0,8
Biljet 45 km	0,42	0,00	1,8
Autobatterij	1,36	0,00	0,5
Komkommers	0,09	0,00	9,9
Abrikozen	0,06	0,00	13,3
Aperitief	0,22	0,00	3,0
Gerookte zalm	0,72	0,00	1,1
Margarine op basis van olijfolie	0,48	0,00	1,2
Uitreikingskosten paspoort	1,97	0,00	0,4
Kristalsuiker	0,61	0,00	1,3
Crematie	0,32	0,00	2,0
Ravioli (vers)	0,47	0,00	1,2
Instantcacaodrank	0,18	0,00	4,7
Muziek-cd	1,32	0,00	0,7
Elektrische gazonmaaier	0,40	0,00	1,9
Verhuisdiensten	0,31	0,00	2,2
Azalea	0,27	0,00	2,4
Tabletten voor vaatwasser	0,58	0,00	1,2
Eiken eetkamer	0,90	0,00	0,8
Spathiphyllum	0,54	0,00	1,1
Elektrische koffiezet	0,39	0,00	1,6
Synthetisch dekbed	0,62	0,00	1,0
Braadpan	0,41	0,00	1,4
Taxi	0,35	0,00	1,5
Tennisabonnement (zomer)	0,71	0,00	0,8
Laminaat	0,54	0,00	1,1
Fitnessabonnement	1,41	0,00	0,4
Maandelijks stadsabonnement	0,41	0,00	1,2
Camping	0,69	0,00	0,6

Benaming	Gewicht ¹	Bijdrage ²	Inflatie ³
Scooter	3,89	0,00	0,1
Condooms	0,39	0,00	1,4
Tennisracket	0,71	0,00	0,7
Druiven	0,42	0,00	0,9
Elektrisch scheerapparaat	0,63	0,00	0,7
Forel	0,36	0,00	1,0
Babyvoeding	1,43	0,00	0,3
Autokeuring	0,89	0,00	0,5
Oesters	0,03	0,00	12,7
Steakmes	0,18	0,00	2,5
Huur van bestelwagen	1,33	0,00	0,3
Woordenboek Nederlands-Frans en Frans-Nederlands	1,00	0,00	0,4
Maandabonnement	0,68	0,00	0,5
Hogeschool: Inschrijvingsgeld en examen-geld	3,46	0,00	0,1
MP3/MP4-speler	0,58	0,00	1,3
Jaarlijkse schooltreinkaart 20 km	0,56	0,00	1,4
Wegwerpcontactlenzen	1,04	0,00	0,4
Kersen	0,15	0,00	1,8
Inkpatroon	0,98	0,00	0,4
Dvd-recorder	0,49	0,00	1,4
Kattenvoeding (Alu-schaaltje)	1,64	0,00	0,2
Bouwdoos	1,03	0,00	0,2
Gemengde sla	0,26	0,00	0,7
Huur van een dvd	0,37	0,00	0,5
Strijkijzer met stoomgener.	0,87	0,00	0,2
Thee (bultjes)	0,43	0,00	0,4
Educatieve cd-rom	0,24	0,00	0,6
Wassalon	0,58	0,00	0,2
Multifunctionele printer	0,56	0,00	0,4
Schrijnwerker: plaatsing parket	0,10	0,00	1,0
Groene bonen	0,23	0,00	0,3
Alstroemeria	0,21	0,00	0,3
Zeekreeft	0,03	0,00	2,2
Inox kookpot	0,41	0,00	0,1
Slip	1,00	0,00	0,0
Rolmeter	0,50	0,00	0,0
Go Pass	0,42	0,00	0,0
Klinische biologie	0,87	0,00	0,0
Babysit dienst	0,57	0,00	0,0
Geneeskundige met aanvullende opleiding: raadpleging	0,86	0,00	0,0
Spiegel	2,11	0,00	0,0
Cyclamen	0,27	0,00	-0,1
Nagellak	1,16	0,00	0,0
Lattenbodern	2,03	0,00	0,0
Slip	0,66	0,00	0,0
Chips	1,46	0,00	0,0
Toiletpapier	0,38	0,00	-0,1

Benaming	Gewicht ¹	Bijdrage ²	Inflatie ³
Medische beeldvorming	0,87	0,00	-0,1
Verse kaas met fijne kruiden	0,99	0,00	-0,1
Tennisballen	0,71	0,00	-0,1
Afdr.digit.foto's(internet)	1,03	0,00	-0,1
Hondenvoeding (Blik)	1,64	0,00	0,0
Spruitjes	0,07	0,00	-1,5
Chrysanten	0,77	0,00	-0,2
Draadloze telefoon	0,11	0,00	-2,4
Droge batterij	1,04	0,00	-0,2
Lege dvd-rw	0,31	0,00	-1,1
Solidago	0,11	0,00	-1,6
Fotokopie	0,80	0,00	-0,2
Aftershave	1,00	0,00	-0,2
Elektrische frituurketel	0,44	0,00	-0,5
Vlamspaarlamp	0,96	0,00	-0,2
Dekbedovertrek en slopen	0,62	0,00	-0,4
Verticale diepvries	0,31	0,00	-0,8
Hypericum	0,11	0,00	-2,2
Koffiepadmachine	0,49	0,00	-0,6
Stof voor jurk	0,31	0,00	-1,0
Badmat	0,64	0,00	-0,5
Gerbera's	0,39	0,00	-0,9
Sledestofzuiger	0,59	0,00	-0,7
Veldsla	0,07	0,00	-4,7
Externe harde schijf	0,51	0,00	-1,0
Spelconsole	1,03	0,00	-0,7
Videospel voor console	1,03	0,00	-0,7
Minarine	0,48	0,00	-0,8
Digitale camcorder	0,46	0,00	-3,3
Nectarines	0,32	0,00	-1,8
Biljet	0,23	0,00	-2,0
Parka (zomer,man)	0,28	0,00	-2,3
Vaatwasser	0,81	0,00	-0,9
Wifi modem/router	0,23	0,00	-3,6
Meerrittenkaart (autobus)	0,26	0,00	-2,8
Anorak (winter, man)	0,28	0,00	-2,7
Gps	0,70	0,00	-2,3
Lelies	0,39	0,00	-1,4
Kabeljauw	0,86	0,00	-0,8
Hygiënische tampon	0,87	0,00	-1,2
Hifi-keten	0,36	0,00	-3,6
Boeken	4,00	0,00	-0,2
Tomatensoep	0,80	0,00	-1,0
Body	0,66	0,00	-1,6
Afdr.digit.foto's (fotogr.)	1,03	0,00	-1,1
Perziken	0,19	0,00	-4,5
Droogkast	0,57	0,00	-1,8
Wasmachine	1,38	0,00	-0,8
Kippe-eieren	1,00	0,00	-0,7

Benaming	Gewicht ¹	Bijdrage ²	Inflatie ³
Trainingspak	0,67	0,00	-1,6
Voetbal	0,71	0,00	-1,8
Bloem	0,56	0,00	-1,1
Combi-koelkast	0,89	0,00	-1,4
Kousenbroek	0,92	0,00	-1,2
Vruchtensap	2,43	0,00	-0,4
Microgolfoven	0,51	0,00	-3,3
Kattenvoeding (Blik)	1,64	0,00	-0,7
Badpak	0,58	0,00	-2,4
Eau de toilette voor dames	1,00	0,00	-1,3
Geheugenkaart	0,82	0,00	-6,0
Kalanchoe	0,54	0,00	-2,2
Kabeljauwfilet	0,61	0,00	-2,1
Butaan	0,34	0,00	-3,1
Bankdiensten	2,63	0,00	-0,6
Kinderzitje	1,03	0,00	-1,3
Mantelpak (zomer)	0,36	0,00	-4,6
Gewone braadmargarine	0,67	0,00	-2,0
Diepvriessoepgroenten	0,57	0,00	-2,6
Tennisschoenen	0,95	0,00	-1,9
Bustehouder	1,25	0,00	-1,3
Dvd speler	0,72	0,00	-6,5
Vloeibaar afwasmiddel	0,62	0,00	-2,6
Sokken	0,74	0,00	-2,7
Mantelpak (winter)	0,36	0,00	-5,8
Vitrokeramische kookplaat	0,75	0,00	-2,9
Kostuum in gemengd weefsel (zomer)	0,83	0,00	-2,4
Anorak (winter)	0,63	0,00	-3,3
Digitaal fototoestel	1,72	0,00	-2,8
Autoband	2,06	0,00	-1,2
Slaapkleed	0,74	0,00	-2,8
Joggingschoenen	1,59	0,00	-1,4
Regenmantel (zomer, vrouw)	0,63	0,00	-4,0
Jeansbroek (man)	1,03	0,00	-1,9
Fishsticks	0,61	0,00	-4,3
Kostuum in wol (winter)	0,83	0,00	-2,9
Pullover (winter, man)	0,84	0,00	-2,7
Maisolie	0,64	0,00	-2,4
Stadsbroek	1,03	0,00	-2,2
Lederen vest	0,62	0,00	-4,1
Jurk (zomer)	0,55	0,00	-4,9
Parka (zomer, kind)	0,79	0,00	-3,1
Parka (zomer)	0,63	0,00	-3,9
Wortelen	0,64	0,00	-2,9
Pantalon (winter)	0,91	0,00	-3,2
Sweater	0,69	0,00	-3,9
Pantalon (zomer)	0,91	0,00	-3,0
Blazer	0,60	0,00	-4,6
Bermuda (zomer)	0,91	0,00	-3,1

Benaming	Gewicht ¹	Bijdrage ²	Inflatie ³
Broek in ribfluweel (winter)	1,03	0,00	-2,6
Koffiepads	0,70	0,00	-3,7
Sportvest	0,60	0,00	-4,9
Bottines	1,76	0,00	-1,6
Kruippakje	0,66	0,00	-4,9
Woordspel	1,03	0,00	-2,6
Mantel (winter, vrouw)	0,63	0,00	-5,3
Jurk (winter)	0,55	0,00	-6,0
Rozen	1,93	0,00	-1,2
Geraspte Emmenthal	2,00	0,00	-1,3
Tong	0,36	0,00	-7,6
Anorak (winter, kind)	0,79	0,00	-4,3
T-shirt (man)	1,08	0,00	-3,2
Pullover (zomer, man)	0,84	0,00	-4,3
Elektronische bloeddrukmeter	1,58	0,00	-3,0
Rok (zomer)	0,81	0,00	-4,2
Schoonheidscrème	1,16	0,00	-2,7
Propaan	0,49	0,00	-5,0
Jeansbroek (vrouw)	1,81	0,00	-1,8
Lage lederen veterschoenen	1,59	0,00	-2,2
T-shirt (zomer)	1,15	0,00	-3,5
Vloeibare allesreiniger	1,52	0,00	-2,6
Blouse (winter)	1,15	0,00	-3,4
Niet-gashoudend water	2,74	0,00	-1,4
Rok (winter)	0,81	0,00	-5,4
Drank op basis van soja	1,24	0,00	-3,1
Elektriciteit: Da (600 kW)	0,56	0,00	-6,3
Spaghetti	1,77	0,00	-2,3
Hemd	1,87	0,00	-2,5
Sportschoenen	1,76	0,00	-2,7
Aardgas: D1 (2326 kWh)	0,36	0,00	-9,0
Lederen laarzen	1,91	0,00	-2,2
Voetbalwedstrijd 1 ^{ste} klasse (nationaal)	1,42	0,00	-3,5
Lage lederen schoenen	1,91	-0,01	-2,9
Elektriciteit: Dc (3500 kW)	3,33	-0,01	-1,3
Kleurentelevisie	3,26	-0,01	-5,9
Lange broek	1,68	-0,01	-4,0
Pullover (winter, vrouw)	2,04	-0,01	-3,7
Koffie (in bonen of gemalen)	2,15	-0,01	-2,5
Tomaten	1,91	-0,01	-4,3
Lpg	0,67	-0,01	-7,2
Waspoeder	2,63	-0,01	-3,2
Huur vakantiewoning	1,74	-0,01	-5,3
Jeansbroek (kind)	2,46	-0,01	-4,5
T-shirt (kind)	2,13	-0,01	-5,4
Pullover (zomer, man)	2,04	-0,01	-5,9
Aardgas: D2 (4652 kWh)	0,89	-0,01	-8,4
Hemdblouse	2,29	-0,01	-5,8
Witloof	1,05	-0,01	-15,5

Benaming	Gewicht ¹	Bijdrage ²	Inflatie ³
Vloeibaar wasmiddel	2,68	-0,01	-4,8
Ongelode benzine 98 RON ("superplus")	5,81	-0,02	-2,1
Elektriciteit: Dc1(3500 kW)	8,89	-0,02	-1,6
Gasolie voor verwarming: levering van minstens 2000 l	3,92	-0,02	-2,2
Personal computer	4,43	-0,02	-13,0
Elektriciteit: Db (1200 kW)	3,89	-0,02	-4,4
Farmaceutische specialiteiten	17,75	-0,02	-1,6
Gasolie voor verwarming: levering minder dan 2000 l	5,88	-0,02	-2,1
Ongelode benzine 95 RON ("eurosUPER")	13,91	-0,07	-4,0
Aardgas: D3b (34890 kWh)	5,19	-0,07	-8,6
Gsm-gesprekken	11,73	-0,07	-14,1
Gasolie voor wegvervoer ("diesel")	17,80	-0,11	-4,4
Aardgas: D3 (23260 kWh)	11,44	-0,15	-8,6

Bronnen: Eigen berekeningen: FOD Economie, AD Statistiek

¹ Gewicht 2013 in ‰, ² Bijdrage tot de inflatie in procentpunt,

³ Inflatie in ‰

Bijlage 2: Inflatie in 2013 zonder en met gewijzigde indirecte belastingen in België en de drie buurlanden

(Jaarlijks veranderingpercentage)

	België		Duitsland		Frankrijk		Nederland	
	Met gewijzigde indirecte belastingen	Zonder gewijzigde indirecte belastingen	Met gewijzigde indirecte belastingen	Zonder gewijzigde indirecte belastingen	Met gewijzigde indirecte belastingen	Zonder gewijzigde indirecte belastingen	Met gewijzigde indirecte belastingen	Zonder gewijzigde indirecte belastingen
Bewerkte levensmiddelen	3,2	2,1	2,6	2,4	1,4	1,1	4,1	2,0
Niet-energetische industriële goederen	0,8	0,8	0,7	0,7	0,2	0,2	2,2	0,7
Diensten	1,9	1,9	1,5	1,5	1,0	1,0	2,8	2,1
Energie	-4,6	-4,6	1,8	1,8	0,9	0,5	0,7	-2,7
Niet-bewerkte levensmiddelen	4,4	4,4	5,0	5,0	2,9	2,9	3,4	3,4
Onderliggende inflatie	1,7	1,5	1,4	1,3	0,8	0,8	2,8	1,6
GICP	1,2	1,0	1,6	1,6	1,0	0,9	2,6	1,2

Bronnen: EC, FOD Economie, AD Statistiek

Bijlage 3: Inflatie in België en de drie voornaamste buurlanden voor het vierde kwartaal 2013

Tabel 1: GICP

(Jaarlijks veranderingspercentage, tenzij anders vermeld)

	België	Gemiddelde buurlanden	Duitsland	Frankrijk	Nederland	Gewicht 2013 (in %)	
						België	Gemiddelde buurlanden
Onderliggende inflatie	1,8	1,3	1,5	0,8	1,9	80,7	82,4
Bewerkte levensmiddelen	2,8	2,2	3,5	0,5	3,1	13,2	11,8
Niet-energetische industriële goederen	0,8	0,4	0,6	0,0	0,7	27,9	27,1
Diensten	2,1	1,6	1,5	1,5	2,4	39,6	43,5
Energie	-5,5	0,2	0,4	0,4	-2,3	11,3	11,2
Niet-bewerkte levensmiddelen	1,7	1,4	2,3	0,8	0,1	7,9	6,2
GICP	0,9	1,1	1,3	0,8	1,3	100,0	100,0

Bronnen: EC, FOD Economie, AD Statistiek

Tabel 2: Energie

(Jaarlijks veranderingspercentage, tenzij anders vermeld)

	België	Gemiddelde buurlanden	Duitsland	Frankrijk	Nederland	Gewicht 2013 (in %)	
						België	Gemiddelde buurlanden
Vaste brandstoffen	3,1	2,8	3,7	1,2	Nb	0,1	0,1
Elektriciteit	-1,7	9,4	11,4	7,5	2,0	2,9	2,7
Vloeibare brandstoffen	-6,8	-7,6	-8,9	-5,3	0,0	1,7	1,0
Gas	-8,5	0,6	0,8	1,5	-1,2	2,2	1,7
Brandstoffen voor wegvervoer	-6,1	-3,8	-4,5	-2,7	-4,7	4,5	4,7
Energie	-5,5	0,2	0,4	0,4	-2,3	11,3	11,2

Bronnen: EC, FOD Economie, AD Statistiek

Nb: niet beschikbaar.

Tabel 3: Bewerkte levensmiddelen

(Jaarlijks veranderingspercentage, tenzij anders vermeld)

	België	Gemiddelde buurlanden	Duitsland	Frankrijk	Nederland	Gewicht 2013 (in %)	
						België	Gemiddelde buurlanden
Gedistilleerde dranken	9,5	1,2	1,3	1,0	2,8	0,2	0,4
Wijnen	6,5	2,1	1,4	2,4	4,2	1,2	0,8
Bier	4,0	3,5	2,0	12,9	3,0	0,7	0,6
Tabak	4,5	4,6	4,2	3,5	11,4	2,3	2,4
Brood en granen	1,7	0,9	1,9	-0,1	0,7	3,2	2,2
Zuivelproducten	3,0	3,5	8,7	-0,7	1,8	1,9	2,0
Suiker, jam, honing, chocolade	1,8	0,7	2,6	-0,9	-0,5	1,2	1,0
Mineraalwater, frisdranken en sappen	1,1	0,0	1,7	-2,0	-0,4	1,2	1,0
Koffie, thee en cacao	-2,2	-2,6	-3,2	-1,8	-2,9	0,3	0,5
Andere voedingswaren	-0,1	0,1	1,3	-1,9	1,6	0,7	0,6
Oliën en vetten	2,4	6,5	12,8	1,0	3,4	0,4	0,3
Bewerkte levensmiddelen	2,8	2,2	3,5	0,5	3,1	13,2	11,8

Bronnen: EC, FOD Economie, AD Statistiek

Tabel 4: Niet-bewerkte levensmiddelen

(Jaarlijks veranderingspercentage, tenzij anders vermeld)

	België	Gemiddelde buurlanden	Duitsland	Frankrijk	Nederland	Gewicht 2013 (in %)	
						België	Gemiddelde buurlanden
Vlees	3,2	2,1	2,1	2,1	1,5	4,3	3,2
Fruit	-1,5	1,3	3,4	-0,8	-1,1	1,2	1,1
Groenten	-1,0	-0,1	2,4	-2,3	-1,3	1,6	1,4
Vis	3,3	1,7	2,4	1,7	-0,7	1,0	0,7
Niet-bewerkte levensmiddelen	1,7	1,4	2,3	0,8	0,1	8,1	6,4

Bronnen: EC, FOD Economie, AD Statistiek

Tabel 5: Diensten

(Jaarlijks veranderingspercentage, tenzij anders vermeld)

	België	Gemiddelde buurlanden	Duitsland	Frankrijk	Nederland	Gewicht in 2013 (in %)	
						België	Gemiddelde buurlanden
Vrijtijdsbesteding en lichaamsverzorging	2,9	2,1	2,3	2,1	1,7	11,0	9,1
Restaurants en cafés	3,0	2,3	2,4	2,3	2,0	6,5	4,4
Culturele diensten	3,2	1,3	0,7	1,6	3,0	1,8	1,6
Kapsalons en schoonheidsinstituten	2,8	2,5	3,5	1,2	1,6	1,3	1,0
Kantines	2,0	2,5	2,9	2,3	1,7	0,4	0,8
Recreatieve sportdiensten	1,8	2,2	3,1	2,1	-0,6	0,9	1,0
Droogkuis, reparatie en verhuur kleding	4,1	1,0	1,3	1,8	-4,8	0,1	0,1
Reparatie audio en videoapparatuur	3,1	2,0	1,5	1,9	3,9	0,0	0,1
Overige diensten	2,1	-0,1	-2,0	1,3	4,7	9,8	7,3
Sociale bescherming	2,4	4,7	4,1	2,5	13,5	3,3	1,3
Verpleging in ziekenhuis	2,6	2,0	2,2	0,8	0,0	1,8	0,5
Medische en paramedische diensten	1,7	-8,4	-15,7	0,0	2,7	1,2	1,3
Andere diensten, n.e.g.	1,7	2,4	5,6	1,0	1,9	1,2	1,0
Geneeskundige prestaties tandartsen	4,2	-2,0	-4,8	1,0	-1,1	0,4	0,7
Verzekering i.v.m. gezondheid	2,7	2,1	2,4	1,3	1,9	0,4	1,0
Andere verzekeringen	5,9	3,2	2,7	0,0	12,8	0,2	0,2
Onderwijs	1,7	0,1	-1,1	2,5	2,5	0,6	0,7
Financiële diensten, n.e.g.	-0,5	-1,4	-9,9	0,0	3,9	0,7	0,5
Huisvestingsdiensten	2,5	1,7	1,3	2,0	3,4	7,9	12,7
Werkelijke woninghuur	1,4	1,7	1,4	1,5	4,6	4,3	8,7
Huishoudelijke diensten i.v.m. onderhoud	5,7	3,4	2,6	4,4	2,1	1,1	0,6
Verzekering i.v.m. woning	5,5	4,4	-2,3	6,3	14,3	0,7	0,4
Saneringsdiensten	3,3	0,6	0,5	0,7	3,2	0,4	0,8
Diensten onderhoud, reparatie woning	2,2	1,5	1,7	1,9	-6,0	0,3	0,8
Andere diensten i.v.m. woning	3,7	1,6	2,6	1,0	-1,5	0,1	0,7
Huisvuilophaling	0,5	0,4	-0,4	2,6	-1,0	0,8	0,6
Reparatie van huishoudapparaten	3,0	2,0	2,5	1,2	0,5	0,1	0,0
Vervoerdiensten	3,5	1,8	2,0	1,4	3,3	6,0	7,9
Onderhoud en reparatie	5,1	2,5	2,6	2,3	2,3	2,7	3,1
Personenvervoer door de lucht	8,5	-1,5	-1,5	-2,3	5,0	0,4	0,7
Andere diensten privé-voertuigen	1,3	0,8	0,7	0,8	1,1	1,1	1,4
Verzekering i.v.m. vervoer	1,3	0,6	1,6	-2,1	10,9	0,8	0,7
Personenvervoer per spoor	1,7	2,4	3,0	1,7	2,6	0,5	0,7
Andere vervoerdiensten	2,8	-0,1	1,1	-2,0	1,0	0,0	0,1
Personenvervoer over de weg	0,7	2,1	1,3	2,0	3,9	0,4	0,4
Reizen	-1,6	5,7	7,5	1,3	-0,1	2,4	3,5
Pakketreizen	0,3	4,4	5,2	-0,1	1,1	1,7	2,2
Accommodatie	-3,5	8,8	15,4	1,5	-2,7	0,6	1,3
Communicatie	-3,4	-1,6	-1,2	-1,5	-3,2	2,5	3,1
Posterijen	3,1	3,5	1,8	3,4	24,4	0,1	0,2
Telefoon- en faxtoestellen en -diensten	-3,7	-2,0	-1,4	-1,9	-4,2	2,4	2,9
Diensten	2,1	1,6	1,5	1,5	2,4	39,9	43,5

Bronnen: EC, FOD Economie, AD Statistiek

Tabel 6: Niet-energetische industriële goederen

(Jaarlijks veranderingspercentage)

	België	Gemiddelde buurlanden	Duitsland	Frankrijk	Nederland	Gewicht 2013 (in %)	
						België	Gemiddelde buurlanden
Half-duurzame goederen	1,3	0,6	0,6	0,4	0,4	10,6	9,6
Kleding	1,6	0,1	0,3	0,4	-1,4	5,0	3,8
Huishoudtextiel	1,6	1,6	0,7	2,6	1,0	0,6	0,5
Vaat-, glaswerk en huishoudartikelen	2,1	1,1	2,4	0,5	0,0	0,5	0,6
Schoeisel	1,7	1,0	0,2	2,1	0,1	1,1	1,0
Gereedschap voor huis en tuin	0,9	0,3	0,6	0,2	-1,6	0,5	0,6
Andere kleding artikelen	2,7	0,3	2,5	-0,4	-2,3	0,2	0,2
Spelen, speelgoed en hobbyartikelen	0,7	0,6	1,1	-1,4	3,7	0,7	0,6
Boeken	0,8	2,6	3,2	-0,9	9,3	0,6	0,6
Andere artikelen voor persoonlijk gebruik	1,1	1,4	1,3	1,4	1,8	0,3	0,4
Sport-, kampeer- en recreatieartikelen	0,1	0,6	1,2	0,3	-0,8	0,1	0,3
Delen en toebehoren	-0,6	0,2	-0,3	0,7	4,6	0,5	0,6
Kledingstoffen	-3,5	-4,3	Nb	2,0	0,5	0,0	0,1
Dragers opname beeld en geluid	0,4	-1,3	0,2	-3,9	0,4	0,4	0,3
Niet-duurzame goederen	1,2	1,2	1,6	0,4	2,4	8,5	8,3
Kranten en tijdschriften	5,2	4,0	4,7	3,1	4,0	0,7	0,7
Producten voor onderhoud en reparatie woning	2,6	1,1	1,3	0,8	1,0	1,0	0,5
Toestellen en artikelen voor lichaamsverzorging	2,5	-0,4	-0,7	-0,5	0,9	1,4	1,8
Allerlei drukwerk, schrijfwaren	3,3	1,2	3,3	-0,3	-0,2	0,4	0,3
Waterverbruik	2,3	1,7	1,6	2,2	1,1	0,4	0,7
Producten voor huisdieren	-0,5	0,9	0,4	1,4	1,1	0,8	0,7
Andere medische producten, therapeutische apparaten	0,6	2,1	1,0	0,4	25,2	0,7	0,9
Tuinbouw	1,8	2,9	3,5	2,6	1,5	0,8	0,8
Niet-duurzame huishoudartikelen	-0,9	0,3	0,1	0,8	-1,6	1,2	0,8
Geneesmiddelen	-1,7	0,3	2,4	-2,1	-1,6	1,1	1,2
Duurzame goederen	-0,2	-0,6	-0,5	-0,7	-0,3	8,9	9,2
Meubelen en stoffering	2,0	0,9	1,1	1,2	-1,4	1,8	1,9
Sieraden, klokken en horloges	-0,7	0,5	1,6	0,0	-1,1	0,3	0,6
Nieuwe en tweedehandse auto's	0,3	1,1	0,1	1,8	3,9	3,8	3,5
Motorfietsen en fietsen	2,0	1,0	1,0	0,4	1,8	0,4	0,4
Tapijten en vloerbekleding	1,5	0,4	1,4	-0,4	-1,2	0,1	0,2
Grote goederen voor recreatie	-0,2	-2,0	-1,5	-2,4	-3,4	1,0	1,0
Huishoudapparaten							
Foto- en filmapparatuur	-2,6	-7,1	-2,9	-16,3	-4,1	0,2	0,2
Audio- en videoapparatuur	-6,0	-6,9	-5,5	-9,4	-3,8	0,5	0,6
Gegevensverwerkende apparatuur	-6,8	-7,6	-7,8	-7,6	-6,0	0,6	0,6
Niet-energetische industriële goederen	0,8	0,4	0,6	0,0	0,7	27,9	27,1

Bronnen: EC, FOD Economie, AD Statistiek

Bijlage 4: De componenten van de transport- en distributietarieven voor elektriciteit¹⁸⁴

1. Transporttarieven

De transporttarieven van Elia, die door de CREG worden goedgekeurd en gecontroleerd, dekken de kosten voor het transport van elektriciteit op het hoogspanningsnet, van de productielocatie (de elektriciteitscentrales) of de grenzen van ons land (voor de invoer) tot de industriële klanten en de distributienetten (laag- of middenspanning), de kosten voor het regelen van de schommelingen op het net en de openbardienstverplichtingen.

Transporttarieven bestaan uit de volgende componenten¹⁸⁵:

1. Tarieven voor het gebruik van het transmissienet (44,3 % van de totale transporttarieven in 2013):

Deze tarieven dekken de kosten voor het onderschreven vermogen, het bijkomend vermogen en het systeembeheer.

Het onderschreven vermogen (hoeveelheid energie) komt overeen met het verwachte vermogen dat nodig is voor elk toegangspunt en wordt berekend door de houder van dit toegangspunt (een industrieel bedrijf dat aangesloten is op het hoogspanningsnet of een DNB). Het bijkomend vermogen, waarvan het tarief hoger is, verwijst naar het positieve verschil tussen het afgenomen vermogen en het onderschreven vermogen.

2. Tarieven voor de ondersteunende diensten (9,2 % van de totale transporttarieven in 2013):

Elia, als beheerder van het Belgische transportnet voor elektriciteit, heeft als opdracht het globale evenwicht van het transmissienet te handhaven (frequentie en spanning). Daartoe kan Elia een beroep doen op de diensten van de netgebruikers (producenten en klanten).

Deze ondersteunende diensten betreffen de primaire, secundaire of tertiaire regeling van de frequentie, de regeling van de spanning, de black-start-dienst, het congestiebeheer en de compensatie van de actieve netverliezen.

Meer bepaald moet Elia beschikken over reserves aan vermogen om maatregelen uit te voeren die nodig zijn om de productie en het verbruik op het net in evenwicht te houden en om de variatie in netfrequentie te vermijden. Een verbruikspiek kan de netfrequentie namelijk zakken en omgekeerd. Om het evenwicht te herstellen, is het mogelijk de hoeveelheid geïnjecteerde elektriciteit te regelen, zowel neerwaarts (in geval van een hogere frequentie) als opwaarts (in geval van een lagere frequentie) door een vermogensreserve te activeren. Er bestaan drie soorten reserves.

De primaire reserve, ter beschikking gesteld door de netgebruikers, wordt automatisch geactiveerd binnen de 30 seconden om het Europese hoogspanningsnet in evenwicht te houden (om de frequentie te stabiliseren¹⁸⁶, black-outs te voorkomen). In deze situatie zijn alle Europese transmissienetbeheerders solidair en stellen ze hun primaire reserve ter beschikking. De secundaire reserve wordt voornamelijk gebruikt om het Belgische netwerk in evenwicht te brengen en wordt automatisch geactiveerd tussen 30 seconden en 15 minuten. Op aanvraag van Elia wordt de tertiaire reserve geactiveerd binnen de 15 minuten als de secundaire reserve niet volstaat om het probleem op te lossen (een aanzienlijk onevenwicht of congestie).

¹⁸⁴ CREG, "Studie over de componenten van de elektriciteits- en aardgasprijzen", 26 september 2013.

¹⁸⁵ De opsplitsing van de transporttarieven is gebaseerd op de tarieven van 2013 voor een consumptieprofiel Dc1 (jaarlijks verbruik van 3.500 kWh aan enkelvoudig tarief), zoals jaarlijks gepubliceerd door de CREG.

¹⁸⁶ Een elektrische stroom wordt gekenmerkt door een frequentie (uitgedrukt in hertz), met name het aantal golven per seconde. In het gekoppelde Europese net is de frequentie gelijk aan 50 Hz of 50 golven (negatieve of positieve) per seconde. De stroom wisselt dus 100 keer per seconde van richting.

Naast deze reserves moet Elia ook de netspanning (laag-, midden- of hoogspanning) regelen¹⁸⁷. De spanning kan namelijk schommelen naargelang de plaats in het net (invloed van de samenstelling van het net: luchtlijnen, ondergrondse kabels, ...), maar ook door de hoeveelheid verbruikte/geinjecteerde energie in de lokale netten. Een te hoge spanning kan leiden tot overmatige slijtage van het materieel, terwijl een te lage spanning gepaard gaat met een hoger energieverlies en de goede werking van de installaties kan verhinderen (zowel bij consumenten als op het net). Met deze dienst kan de netspanning op peil gehouden worden door de regeling van alternatoren of transformatoren (automatische activering door de producenten).

In geval van een totale black-out (stroomuitval) op het Belgische net bestaat er ook de black-start dienst om de voeding geleidelijk te herstellen via bepaalde Belgische producenten met productie-eenheden die zonder elektrische voeding van buitenaf kunnen opstarten (autonome werking).

Elia is ook verantwoordelijk voor het congestiebeheer (overbelasting). Congesties duiken op als de hoeveelheid elektriciteit op het net groter is dan de capaciteit, als gevolg van een overmatige productie of overmatig verbruik. Elia moet dan tussenkomen door hoogspanningselementen te activeren of te deactiveren.

Ten slotte moet Elia ook een deel van de energieverliezen op het net compenseren. Daartoe koopt Elia elk jaar een bepaalde hoeveelheid elektriciteit aan via een aanbestedingsprocedure, die voor alle Belgische en Europese leveranciers toegankelijk is.

3. Tarieven voor de openbardienstverplichtingen (ODV's) (45,9 % van de totale transporttarieven in 2013):

De transmissienetbeheerder is onderworpen aan bepaalde openbardienstverplichtingen, waarvan een aantal alleen van toepassing zijn op regionaal niveau. Er bestaan vier soorten verplichtingen:

- de financiering van de aansluiting van offshore-windturbineparken (federaal)
- de financiering van groenestroomcertificaten (federaal) voor energie geproduceerd door offshore-windturbines. Elia is namelijk verplicht offshore-groenestroomcertificaten aan te kopen tegen een gegarandeerde minimumprijs. Deze certificaten worden uitgereikt door de CREG, de nationale regulator.
- de financiering van regionale steunmaatregelen voor hernieuwbare energie (in het Vlaams en Waals Gewest) en warmtekrachtkoppeling (alleen in het Vlaams Gewest): Elia is verplicht groenestroom- of warmtekrachtkoppelingcertificaten aan te kopen, tegen een gegarandeerde minimumprijs, van producenten van hernieuwbare energie die daar om vragen, maar er is een verschil in modaliteiten tussen de gewesten. In Vlaanderen is Elia verplicht certificaten aan te kopen uitsluitend van de producenten die daar om vragen en waarvan de installaties rechtstreeks op het hoogspanningsnet zijn aangesloten. Elia kan daarna deze certificaten verkopen op de markt¹⁸⁸. In Wallonië en in Brussel moet Elia alle aangeboden certificaten aankopen zonder deze certificaten te kunnen verkopen op de markt (ze worden dus definitief uit de markt gehaald). Hoe dan ook wordt de gegarandeerde minimumprijs bepaald door het type productie: zonne-energie, onshore-windenergie, waterkracht, biomassa of aardwarmte.
- de financiering van de maatregelen ter bevordering van rationeel energiegebruik (REG) (in Vlaanderen): In het Vlaams Gewest draagt Elia namelijk bij tot de financiering van maatregelen die tot doel hebben industriële klanten aan te sporen tot rationeel energiegebruik.

4. De toeslagen (0,6 % van de transporttarieven):

Het bevat de toeslag voor het gebruik van het openbaar domein (in het Waals Gewest) en de toeslag retributie wegeisrecht (in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest). Deze eerste toeslag wordt eenvormig toegepast op het gehele grond-

¹⁸⁷ De elektrische spanning, ook "voltage" genoemd, verwijst naar de evolutie van het elektrische veld langs een circuit. Ze verschilt naargelang het type klant.

¹⁸⁸ Voor de producenten met installaties die aangesloten zijn op het laag- of middenspanningsnet in het Vlaams Gewest, zijn de distributienetbeheerders verplicht deze certificaten aan te kopen tegen een minimumprijs.

gebied van een DNB en is ten gunste van de gemeenten voor het gebruik van het openbaar domein voor de elektrische kabels. De tweede toeslag, ten gunste van de Brusselse gemeenten, heeft tot doel het inkomensverlies te compenseren als gevolg van de vrijmaking van de markt.

2. Distributietarieven

De tarieven van de distributienetbeheerders (DNB's) worden goedgekeurd en gecontroleerd door de CREG. Ze dekken de kosten voor de distributie van elektriciteit op het middenspanningsnet (tussen de DNB's en de bedrijven) en op het laagspanningsnet (tussen de DNB's en de residentiële klanten), de kosten voor de compensatie van de netverliezen en de openbaredienstverplichtingen.

Distributietarieven voor elektriciteit bestaan uit de volgende componenten ¹⁸⁹ :

1. Tarieven voor het gebruik van het distributienet (64,2 % van de totale distributietarieven in 2013):

Het bevat het tarief voor het onderschreven vermogen (wordt elke maand *ex post* bepaald door de DNB), de kosten voor het systeembeheer en de meet- en telactiviteit.

2. Tarieven voor de ondersteunende diensten (5,8 % van de totale distributietarieven in 2013):

Het gaat om de netverliezen.

Elke distributienetbeheerder moet namelijk de verliezen op zijn distributienet compenseren door een hoeveelheid energie in te kopen.

Het gaat voornamelijk om technische verliezen bij de distributie van elektriciteit op het net. Het net verbruikt energie in de vorm van warmte (verwarming van geleiders en transformatoren). Niet-technische verliezen kunnen ook voorkomen (bijvoorbeeld: problemen met betrekking tot de telling, fraude, menselijke fouten, ...). In dat geval gaat het om een hoeveelheid verbruikte elektriciteit die niet kan worden toegeschreven aan een specifieke klant.

3. Tarieven voor de openbaredienstverplichtingen (25,1 % van de totale distributietarieven in 2013):

De distributienetbeheerders zijn ook onderworpen aan bepaalde openbaredienstverplichtingen in verband met sociale aspecten, het milieu of de openbare verlichting. Deze verplichtingen kunnen als volgt samengevat worden:

- Steunmaatregelen voor beschermde klanten (Vlaanderen, Wallonië en Brussel): de DNB is verplicht, onder bepaalde voorwaarden, een sociaal tarief voor de levering van elektriciteit toe te kennen aan klanten met het statuut "beschermde klant", al dan niet via een budgetmeter.
- Plaatsing van budgetmeters (Vlaanderen en Wallonië) en van vermogensbegrenzers (Brussel): deze ODV betreft de plaatsing en de sluiting van budgetmeters en vermogensbegrenzers.
- Tijdelijke leverancier (leverancier X) (Vlaanderen, Wallonië en Brussel): bij wanbetaling. Het kan gaan om een beschermde klant die daarna zal worden beleverd door zijn DNB als sociale leverancier. Het kan ook gaan om een niet-beschermde klant: de DNB zal energie aan deze klant leveren tegen een hogere prijs dan die van de leverancier tot de plaatsing van een budgetmeter.
- Toekenning van een hoeveelheid gratis elektriciteit (100 kWh per huishouden + 100 kWh per familielid) (Vlaanderen)
- Financiering van de maatregelen ter bevordering van rationeel energiegebruik (in Vlaanderen en in Brussel)

¹⁸⁹ De opsplitsing van de distributietarieven is gebaseerd op de tarieven van 2013 voor een consumptieprofiel Dc1 (jaarlijks verbruik van 3.500 kWh aan enkelvoudig tarief), zoals jaarlijks gepubliceerd door de CREG.

- Financiering van de steunmaatregelen voor hernieuwbare energie (Vlaanderen) De DNB's zijn verplicht de aangeboden groenestroom- of warmtekrachtkoppelingcertificaten aan te kopen tegen een gegarandeerde minimumprijs. Het gaat voornamelijk om fotovoltaïsche installaties.
- Financiering van de openbare verlichting (Vlaanderen, Wallonië en Brussel): het gaat voornamelijk om de kosten voor het onderhoud en de energie voor de openbare verlichting in de gemeenten.
- Kosten voor warmtekrachtkoppelinginstallaties (Vlaanderen): het bevat de kosten voor de aansluiting en de exploitatie van de installaties van de DNB.
- Ombudsdienst (Brussel): Deze ODV dekt de kosten voor de administratieve en technische ondersteuning in het kader van de ombudsdienst en de informatieactiviteiten voor de consumenten.

4. De toeslagen (4,9 % van de totale distributietarieven in 2013):

Het gaat om niet-gekapitaliseerde toeslag voor aanvullende pensioenlasten (Vlaanderen, Wallonië en Brussel), de retributie wegens recht voor het gebruik van het openbaar domein (Wallonië) en de lokale retributies voor de financiering van de werken van openbare diensten (Vlaanderen en Brussel).

Er moet ook opgemerkt worden dat de distributietarieven voor de residentiële klanten (op het laagspanningsnet) verschillen naargelang het type verbruik: enkelvoudig, tweevoudig, uitsluitend nachttarief (indien van toepassing).

Het is ook belangrijk vast te stellen dat het gewicht van de verschillende componenten van de distributietarieven verschilt van gewest tot gewest. Deze verschillen zijn vooral te wijten aan topografische en technische factoren die eigen zijn aan het gewest, de omvang van de openbardienstverplichtingen, het al dan niet in aanmerking nemen van bepaalde toeslagen in de tarieven en de overdracht van saldi van de voorgaande jaren (bonus/malus)^{190 191}.

In 2013 maken de ODV's bijvoorbeeld 34,4 % uit van de distributietarieven voor elektriciteit in Vlaanderen, tegen 7,3 % in Wallonië en 14,1 % in Brussel. De gewichten van deze verschillende componenten zijn ook veranderd in de voorbije jaren, maar in mindere mate dan voor de transporttarieven.

¹⁹⁰ Zie CREG, "De hoogte en de evolutie van de energieprijzen", 31 januari 2012

¹⁹¹ Op het einde van het jaar maakt de CREG een vergelijking tussen de goedgekeurde budgetten en de reële cijfers uit voor elke DNB. Deze vergelijking geeft een exploitatieoverschot (bonus) of een exploitatietekort (malus). In principe zal deze bonus of malus voor de helft verrekend worden in de nieuwe tarieven (twee jaar na het beschouwde exploitatiejaar) en voor de helft in de resultaten van de DNB.

Bijlage 5: Evolutie en gewicht van de transport- en distributietarieven in de elektriciteitsfactuur, per gewest

Tabel 1: Tarief en gewicht van de verschillende componenten in de transporttarieven voor de elektriciteitsfactuur, per gewest

(Consumptieprofiel Dc1, uitgedrukt in cent/kWh en in %, jaar 2010 en 2013)

		In cent				In procent (%)			
		Vlaanderen	Wallonië	Brussel	België	Vlaanderen	Wallonië	Brussel	België
2010	Tarief voor het gebruik van het net	0,63	0,69	0,54	0,64	75,4	75,3	61,6	74,0
	Openbaredienstverplichtingen	0,04	0,03	0,22	0,05	4,6	3,3	25,5	6,3
	Tarief ondersteunende diensten	0,17	0,17	0,11	0,16	20,0	18,3	12,9	18,7
	Toeslagen	0,00	0,03	0,00	0,01	0,0	3,0	0,0	1,0
	Totaal voor 1 kWh/jaar	0,83	0,91	0,87	0,86	100,0	100,0	100,0	100,0
2013	Tarief voor het gebruik van het net	0,67	0,86	0,83	0,75	58,7	30,4	69,3	44,3
	Openbaredienstverplichtingen	0,31	1,77	0,25	0,78	27,2	62,7	21,0	45,9
	Tarief ondersteunende diensten	0,16	0,16	0,12	0,16	14,1	5,7	9,7	9,2
	Toeslagen	0,00	0,03	0,00	0,01	0,0	1,2	0,0	0,6
	Totaal voor 1 kWh/jaar	1,15	2,82	1,19	1,69	100,0	100,0	100,0	100,0

Bronnen: CREG, FOD Economie, eigen berekeningen

Opm.: De transmissietarieven voor elektriciteit in Brussel, zoals gepubliceerd op de site van de CREG, laten niet toe om de kost van de toeslag van de wegenisvergoeding te bepalen.

Tabel 2: Tarief en gewicht van de verschillende componenten in de distributietarieven voor de elektriciteitsfactuur, per gewest

(Consumptieprofiel Dc1, uitgedrukt in cent/kWh en in %, jaar 2010 en 2013)

		In cent				In procent (%)			
		Vlaanderen	Wallonië	Vlaanderen	Wallonië	Vlaanderen	Wallonië	Vlaanderen	Wallonië
2010	Tarief voor het gebruik van het net	5,83	5,50	4,55	5,60	82,1	74,0	63,9	77,6
	Openbaredienstverplichtingen	0,72	0,56	1,02	0,70	10,1	7,5	14,3	9,7
	Tarief ondersteunende diensten	0,34	0,87	0,42	0,52	4,8	11,7	5,9	7,2
	Toeslagen	0,21	0,50	1,13	0,40	2,9	6,8	15,9	5,5
	Totaal voor 1 kWh/jaar	7,10	7,44	7,12	7,21	100	100	100	100
2013	Tarief voor het gebruik van het net	5,82	5,61	5,02	5,67	59,9	73,9	64,5	64,2
	Openbaredienstverplichtingen	3,34	0,55	1,10	2,21	34,4	7,3	14,1	25,1
	Tarief ondersteunende diensten	0,32	0,86	0,48	0,51	3,3	11,3	6,2	5,8
	Toeslagen	0,23	0,57	1,18	0,44	2,4	7,6	15,2	4,9
	Totaal voor 1 kWh/jaar	9,71	7,59	7,78	8,83	100	100	100	100

Bronnen: CREG, FOD Economie, eigen berekeningen

Tabel 3: Evolutie van de transporttarieven in de elektriciteitsfactuur

(Consumptieprofiel Dc1, uitgedrukt in eurocent/kWh en index 2010=100)

		In cent				Index 2010=100			
		2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
Vlaanderen	Tarief voor het gebruik van het net	0,63	0,64	0,69	0,67	100	102,4	109,9	107,8
	Openbaredienstverplichtingen	0,04	0,04	0,19	0,31	100	101,7	509,3	819,2
	Tarief ondersteunende diensten	0,17	0,16	0,12	0,16	100	98,7	71,6	97,4
	Toeslagen	-	-	-	-	-	-	-	-
	Totaal voor 1 kWh/jaar	0,83	0,84	1,00	1,15	100	101,6	120,6	138,4
Wallonië	Tarief voor het gebruik van het net	0,69	0,65	0,71	0,86	100	94,0	104,0	125,1
	Openbaredienstverplichtingen	0,03	0,10	0,38	1,77	100	339,5	1254,3	5832,1
	Tarief ondersteunende diensten	0,17	0,17	0,12	0,16	100	99,3	71,6	95,6
	Toeslagen	0,03	0,03	0,02	0,03	100	95,5	89,9	117,6
	Totaal voor 1 kWh/jaar	0,91	0,94	1,24	2,82	100	103,2	136,0	309,5
Brussel	Tarief voor het gebruik van het net	0,54	0,54	0,79	0,83	100	100,0	147,5	154,5
	Openbaredienstverplichtingen	0,22	0,22	0,22	0,25	100	100,0	100,0	112,9
	Tarief ondersteunende diensten	0,11	0,11	0,11	0,12	100	100,0	94,5	103,2
	Toeslagen	0,00	0,00	0,00	0,00	-	-	-	-
	Totaal voor 1 kWh/jaar	0,87	0,87	1,12	1,19	100	100,0	128,6	137,2
België	Tarief voor het gebruik van het net	0,64	0,63	0,71	0,75	100	99,3	111,0	117,8
	Openbaredienstverplichtingen	0,05	0,08	0,26	0,78	100	144,1	475,7	1436,6
	Tarief ondersteunende diensten	0,16	0,16	0,12	0,16	100	99,0	73,2	97,2
	Toeslagen	0,01	0,01	0,01	0,01	100	95,5	89,9	117,6
	Totaal voor 1 kWh/jaar	0,86	0,88	1,1	1,7	100	102,3	127,9	197,7

Bronnen: CREG, FOD Economie, eigen berekeningen

Opm.: De transporttarieven voor elektriciteit in Brussel, zoals gepubliceerd op de website van de CREG, laten niet toe de kost van de toeslag van de wegenisvergoeding te bepalen.

Tabel 4: Evolutie van de distributietarieven in de elektriciteitsfactuur

(Consumptieprofiel Dc1, uitgedrukt in eurocent/kWh en index 2010=100)

		In cent				Index 2010=100			
		2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
Vlaanderen	Tarief voor het gebruik van het net	5,83	5,64	5,82	5,82	100	96,8	99,8	99,8
	Openbaredienstverplichtingen	0,72	2,78	3,36	3,34	100	386,7	467,0	464,7
	Tarief ondersteunende diensten	0,34	0,32	0,32	0,32	100	94,3	94,4	94,5
	Toeslagen	0,21	0,24	0,23	0,23	100	114,2	110,1	110,1
	Totaal voor 1 kWh/jaar	7,10	8,98	9,73	9,71	100	126,5	137,0	136,8
Wallonië	Tarief voor het gebruik van het net	5,50	5,57	5,77	5,61	100	101,2	104,8	101,9
	Openbaredienstverplichtingen	0,56	0,54	0,55	0,55	100	96,9	98,6	98,6
	Tarief ondersteunende diensten	0,87	0,86	0,86	0,86	100	98,5	98,3	98,3
	Toeslagen	0,50	0,54	0,56	0,57	100	107,9	110,9	113,8
	Totaal voor 1 kWh/jaar	7,44	7,51	7,73	7,59	100	101,0	104,0	102,0
Brussel	Tarief voor het gebruik van het net	4,55	4,87	5,02	5,02	100	107,0	110,4	110,4
	Openbaredienstverplichtingen	1,02	1,07	1,10	1,10	100	105,3	107,5	107,5
	Tarief ondersteunende diensten	0,42	0,42	0,48	0,48	100	100,5	114,6	114,6
	Toeslagen	1,13	1,15	1,17	1,18	100	102,2	103,2	104,4
	Totaal voor 1 kWh/jaar	7,12	7,52	7,77	7,78	100	105,6	109,1	109,3
België	Tarief voor het gebruik van het net	5,60	5,54	5,72	5,67	100	99,0	102,2	101,3
	Openbaredienstverplichtingen	0,70	1,89	2,22	2,21	100	270,4	318,9	317,6
	Tarief ondersteunende diensten	0,52	0,51	0,51	0,51	100	97,1	98,2	98,2
	Toeslagen	0,40	0,43	0,43	0,44	100	108,2	108,4	110,0
	Totaal voor 1 kWh/jaar	7,21	8,36	8,89	8,83	100	116,0	123,2	122,5

Bronnen: CREG, FOD Economie, eigen berekeningen

Bijlage 6: Nettobedrijfsmarges van de detailhandel en de verwerkende industrie voor de bewerkte levensmiddelen, de kolom brood en granen en de suiker- en chocoladekolom

(In %)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Industrie Bewerkte levensmiddelen	4,9	3,9	3,9	3,9	5,9	4,9	3,6	4,6
Industrie Brood en granen	3,2	2,3	2,8	3,3	5,9	4,8	2,6	2,7
Industrie Suiker, jam, chocolade	4,6	2,4	2,0	3,2	4,3	3,6	3,6	5,8
Detailhandel	2,7	3,2	3,4	3,3	3,5	3,6	3,9	5,9

Bron: NBB

Bijlage 7: Vergelijking van het prijsniveau voor bewerkte levensmiddelen in België, Frankrijk, Nederland en Duitsland

(In eenheden en in %, 2012)

Productgroep	Frankrijk			Nederland			Duitsland		
	Aantal producten	Duurdere producten (in %)*	Vershil (in %)	Aantal producten	Duurdere producten (in %)*	Vershil (in %)	Aantal producten	Duurdere producten (in %)*	Vershil (in %)
Droge voeding	6864	60,3	6,5	2592	73,2	15,0	1703	62,5	6,8
Bakbenodigdheden	179	58,7	9,4	86	76,7	15,1	47	74,5	12,8
Brood & specialiteiten	217	77,0	16,2	110	77,3	15,9	69	75,4	8,5
Cake	409	59,9	5,5	115	81,7	12,4	132	64,4	9,6
Ontbijtgranen	191	72,3	9,7	109	81,7	23,5	37	73,0	8,9
Olie	154	55,2	4,1	43	72,1	20,0	54	35,2	-10,7
Couscous	44	75,0	14,1	-	-	-	-	-	-
Melk, sojamelk, melkpoeder & room	102	64,7	8,4	79	57,0	5,5	25	60,0	0,7
Dessertsauzen	24	54,2	5,6	-	-	-	-	-	-
Desserts	42	66,7	3,2	26	57,7	13,9	-	-	-
Sauzen	749	50,5	0,9	373	72,4	15,3	301	65,4	8,6
Beleg	55	54,5	-3,8	31	38,7	3,8	26	69,2	10,9
Zoet beleg	421	57,5	2,2	161	72,7	14,9	73	56,2	4,4
Vis & schaaldieren	231	68,4	8,9	51	58,8	1,4	41	73,2	14,0
Fruit en noten	457	58,0	5,8	161	71,4	13,2	77	71,4	3,9
Specerijen	636	48,3	3,7	237	81,0	19,1	62	40,3	-4,6
Vlees	384	71,4	8,9	44	77,3	18,6	56	71,4	11,5
Noedels	48	56,3	-0,9	30	93,3	26,5	26	53,8	-1,0
Pasta	566	71,2	14,0	108	62,0	3,7	198	72,2	10,6
Aardappelmaaltijd	34	70,6	10,6	-	-	-	-	-	-
Rijst	197	51,8	-0,4	28	50,0	0,7	46	60,9	4,4
Suiker en siroop	62	56,5	5,0	64	68,8	14,6	-	-	-
Soep & bouillon	165	73,9	13,0	82	80,5	15,4	50	74,0	16,5
Crackers	329	58,1	7,7	177	78,0	19,8	83	43,4	-5,3
Zoet gebak	59	74,6	9,6	63	92,1	13,4	23	73,9	18,4
Groenten & rauwkost	963	57,8	3,5	388	69,6	15,4	236	55,9	6,4
Groenten vermengd met vlees/ vis	106	78,3	14,1	-	-	-	-	-	-
Alcoholische dranken	4341	70,6	10,0	1070	42,8	-3,4	1336	53,4	2,1
Gearomatiseerde alcoholische dranken	48	41,7	-3,8	49	73,5	7,5	27	92,6	15,7
Bier	301	28,2	-27,9	225	36,9	-3,8	40	20,0	-28,0
Likeur	97	66,0	3,2	63	25,4	-11,6	64	59,4	4,4
Sterke drank - internationaal	267	42,3	-4,2	209	17,2	-13,0	284	61,6	3,3
Sterke drank - regionaal	65	49,2	-1,5	-	-	-	38	63,2	8,5
Champagne/ schuimwijn	337	71,8	10,3	92	48,9	-2,5	167	37,7	-3,9
Sterke wijn	105	48,6	-6,2	51	56,9	3,4	86	30,2	-11,1
Lichte wijn	3111	78,6	15,1	362	56,9	2,3	634	56,3	5,7
Snoepgoed en koekjes	2746	54,7	2,3	2082	74,8	13,8	1332	67,8	10,2
Graan-, fruit- of mueslirepen	74	81,1	9,9	38	86,8	16,1	21	57,1	6,9
Chocoladerepen	306	45,8	-8,4	261	65,9	12,0	157	65,6	8,8
Chocoladefiguren	277	43,7	-5,0	266	78,9	13,0	225	69,3	10,3
Chocolade bonbons	216	41,7	-6,6	131	77,9	10,3	97	68,0	8,2
Zoetigheden in geschenkverpakking	177	49,7	-0,7	56	85,7	14,0	69	82,6	14,2
Snacks	261	49,8	-2,5	279	81,4	15,6	125	56,0	1,1
Suikerspecialiteiten	399	49,1	1,7	484	68,6	14,8	240	77,5	17,5
Suikerwaren	146	33,6	-10,6	152	79,6	14,8	88	61,4	6,9
Theekoekjes	43	53,5	-0,3	-	-	-	22	59,1	11,8
Gevulde koekjes	122	56,6	1,7	107	74,8	13,1	79	68,4	9,2
Half gevulde koekjes	175	64,6	6,7	53	83,0	10,5	32	68,8	11,3
Ongevulde koekjes	556	67,3	8,6	228	72,4	12,9	168	60,7	6,6
Aan bederf onderhevig voedsel	3920	73,6	12,6	844	76,8	15,4	585	67,5	10,9
Bakbenodigdheden	44	95,5	24,6	-	-	-	-	-	-
Brood & specialiteiten	120	77,5	14,8	37	97,3	21,2	-	-	-
Boter & margarine	71	73,2	15,7	-	-	-	-	-	-
Kaas	874	73,2	12,6	231	66,7	9,1	228	60,1	7,0
Room	38	78,9	18,1	-	-	-	-	-	-
Desserts (met of zonder melk)	560	88,6	21,0	136	81,6	18,0	71	88,7	16,3

Productgroep	Frankrijk			Nederland			Duitsland		
	Aantal producten	Duurdere producten (in %)*	Vershil (in %)	Aantal producten	Duurdere producten (in %)*	Vershil (in %)	Aantal producten	Duurdere producten (in %)*	Vershil (in %)
Sauzen	65	64,6	10,8	-	-	-	-	-	-
Op deeg gebaseerde producten	52	75,0	16,2	-	-	-	-	-	-
Eieren en op eieren gebaseerde producten	37	73,0	16,0	-	-	-	-	-	-
Hartig beleg	81	49,4	-6,5	22	45,5	7,1	-	-	-
Vis	379	63,1	6,4	29	69,0	9,9	-	-	-
Fruit en noten	27	55,6	-4,7	45	75,6	18,3	-	-	-
Vlees/ gevogelte/ wild	799	74,0	11,4	81	63,0	7,6	124	67,7	9,9
Pasta	156	75,0	10,3	-	-	-	26	61,5	11,5
Aardappelmaaltijd	30	60,0	2,7	-	-	-	-	-	-
Vleesvervanger	-	-	-	39	84,6	17,2	-	-	-
Rijst	111	68,5	2,8	-	-	-	-	-	-
Salade	166	83,7	17,8	-	-	-	-	-	-
Hartige gerechten (o.a. quiche)	56	62,5	4,6	-	-	-	-	-	-
Soep & bouillon	71	62,0	0,7	-	-	-	-	-	-
Groenten & rauwkost	103	56,3	0,7	89	84,3	23,8	34	85,3	18,2
Groenten vermengd met vlees/ vis	20	80,0	15,6	-	-	-	-	-	-
Niet-alcoholische dranken	1815	72,5	12,6	1004	65,9	11,7	359	74,1	10,7
Cacao/ chocoladedranken	38	63,2	8,1	-	-	-	-	-	-
Koffie	222	54,5	1,7	157	72,0	7,3	94	69,1	5,1
Melkproducten	87	80,5	10,4	99	77,8	16,8	38	52,6	10,1
Grenadine en siropen	183	77,6	24,0	50	52,0	9,2	32	90,6	10,6
Frisdrank	221	75,6	14,5	91	79,1	8,7	31	74,2	18,2
Fruitsap	514	77,8	12,4	233	72,1	14,5	85	80,0	14,4
Sport -en energiedrank	39	28,2	-22,1	60	86,7	14,2	-	-	-
Thee	292	65,4	6,9	228	47,8	12,2	50	84,0	14,2
Water	220	86,8	22,3	64	53,1	3,7	-	-	-
Diepvrieswaren	1470	80,1	17,0	537	94,0	27,7	291	82,8	21,6
Desserts	134	88,8	20,7	21	66,7	31,5	-	-	-
Bereide deegwaren	108	64,8	9,9	100	95,0	18,8	52	84,6	12,4
Vis & schaaldieren	191	60,7	7,8	39	92,3	27,4	22	68,2	6,6
Specerijen	28	64,3	14,2	-	-	-	-	-	-
Roomijs & sorbets	396	87,9	21,1	151	92,7	29,8	113	86,7	22,6
Vlees/ gevogelte/ wild	83	73,5	11,3	99	98,0	32,6	-	-	-
Pasta	33	93,9	19,8	-	-	-	-	-	-
Aardappelmaaltijd	57	91,2	27,2	-	-	-	-	-	-
Hartige gerechten (o.a. quiche)	64	90,6	16,9	-	-	-	-	-	-
Zoet gebak	37	64,9	7,4	-	-	-	-	-	-
Diepvriesgroenten	246	85,4	19,7	38	94,7	24,8	38	89,5	28,4
Gespecialiseerde babyvoeding	152	66,4	9,9	237	88,6	19,2	3		
Kindermelk en andere dranken	25	36,0	-8,4	-	-	-	38	68,4	8,1
Babyvoeding	126	72,2	10,9	-	-	-	200	92,0	20,3
Totaal bewerkte levensmiddelen	21.315	6630,0	920,0	8367	7100,0	1300,0	5604	6380,0	800,0

Bronnen: Nielsen, eigen berekeningen

* Producten duurder in België dan in de onderzochte buurlanden

Bijlage 8: Vergelijking van het prijsniveau voor niet-voedingsmiddelen in België, Frankrijk, Nederland en Duitsland

(In eenheden en in %, 2012)

Productgroep	Frankrijk			Nederland			Duitsland		
	Aantal producten	Duurdere producten (in %)*	Verskil (in %)	Aantal producten	Duurdere producten (in %)*	Verskil (in %)	Aantal producten	Duurdere producten (in %)*	Verskil (in %)
Producten voor lichaamsverzorging	4.914	60,4	5,5	7.842	67,9	11,9	1.593	77,3	21,4
Badproducten	36	52,8	5,1	167	76,6	13,7	21	38,1	-15,0
Deodorants	275	38,2	-8,7	804	76,5	18,4	166	86,1	27,8
Verzorgingsproducten voor het gezicht	122	69,7	13,6	171	61,4	5,8	24	66,7	14,8
Hygiëneproducten voor vrouwen	209	83,7	12,2	208	81,3	20,1	116	94,8	33,3
Producten voor persoonlijke hygiëne	399	71,4	9,2	250	71,6	13,6	82	84,1	22,3
Verzorgingsaccessoires (manicure sets, spiegels, ...)	338	47,6	3,3	287	52,6	2,0	38	57,9	11,6
Verzorgingsproducten voor het haar (shampoos, ...)	969	53,7	0,4	1.948	60,0	7,4	176	69,3	17,5
Massageproducten	22	40,9	-30,9	37	75,7	7,5	2	-	-
Borstvoedingsspads	5	-	-	4	-	-	0	-	-
Mond- en tandverzorgingsproducten	299	52,8	1,0	599	67,8	10,6	102	73,5	17,7
Lichaamsverzorgingsproducten (douchegels, ...)	963	59,5	6,4	1.281	71,3	15,6	334	81,7	28,2
Travel Packs	16	-	-	39	74,4	53,8	1	-	-
Scheer- en epileerapparaten voor vrouwen	217	73,7	14,6	196	65,8	8,3	81	77,8	13,1
Scheer- en epileerapparaten voor mannen	308	62,0	6,9	405	51,9	0,1	201	67,7	10,1
Vochtinbrengende producten voor de huid en de lippen	558	69,4	10,2	1.034	75,6	14,2	191	83,2	23,7
Paramedische verzorgingsproducten voor de huid (acnebestrijding, ...)	23	73,9	14,7	78	57,7	6,2	30	50,0	-36,9
Zonneproducten (zonnebrandcrème, aftersun)	155	71,6	9,3	334	79,0	19,0	28	71,4	21,1
Cosmetica en parfums	3.559	45,5	-3,7	5.316	65,4	8,0	3.484	54,1	-1,4
Cosmetica voor het lichaam en het gezicht	9	-	-	24	70,8	-1,4	13	-	-
Kits met cosmetica	87	66,7	19,5	86	73,3	30,9	21	42,9	-3,2
Reinigingsproducten	137	67,9	11,4	134	64,2	7,8	31	58,1	10,3
Cosmetica voor de ogen	1.023	45,4	-4,0	1.668	65,8	8,4	1.154	56,4	-0,3
Cosmetica voor het gezicht	711	37,3	-6,6	738	74,8	8,2	413	59,1	-0,5
Parfums en eaux de cologne	284	49,6	0,9	596	59,6	5,1	331	56,8	9,2
Cosmetica voor de lippen	733	37,4	-9,5	957	63,5	6,6	709	58,0	1,0
Producten voor nagelverzorging	58	43,1	-9,2	119	63,9	4,1	91	50,5	-5,5
Nagellak	517	57,3	-1,2	994	62,6	7,4	721	43,8	-12,5
Huishoud- en onderhoudsproducten	2.544	58,8	5,1	2.560	72,6	14,2	432	78,5	17,6
Luchtbevochtigers en luchtontvochtigers	2	-	-	3	-	-	1	-	-
Kaarsen	539	49,5	-1,8	861	84,4	20,3	98	71,4	16,1
Afwasproducten	168	66,1	7,5	152	77,0	24,3	16	-	-
Geuren en (lucht)verfrissers	429	62,9	6,4	204	77,5	12,9	55	80,0	10,8
Reinigingsproducten	361	65,7	10,2	295	62,7	7,4	41	75,6	15,5
Schoonmaakgerei	344	59,9	4,4	237	64,1	11,6	79	82,3	17,7
Producten voor het polijsten van hout en metaal	28	60,7	9,8	62	59,7	6,2	4	-	-
Insectenbestrijdingsproducten	97	45,4	2,8	58	70,7	9,2	22	50,0	17,0
Kleurstoffen voor textiel en verzorging voor gekleurd textiel	25	72,0	22,2	53	90,6	6,8	28	100,0	18,0
Algemene wasmiddelen	326	64,7	5,5	418	62,7	13,8	59	94,9	33,2
Ontvlekkers, witmakers, producten voor het strijkijzer, ontkalkingsproduct voor wasmachines	40	52,5	4,4	45	57,8	5,6	8	-	-

Productgroep	Frankrijk			Nederland			Duitsland		
	Aantal producten	Duurdere producten (in %)*	Vershil (in %)	Aantal producten	Duurdere producten (in %)*	Vershil (in %)	Aantal producten	Duurdere producten (in %)*	Vershil (in %)
Producten tegen muizen, ratten, naaktslakken	3	-	-	1	-	-	2	-	-
Verzorgingsproducten voor schoenen	61	18,0	-18,6	43	39,5	-0,1	4	-	-
Reinigingsproducten voor toiletten	121	65,3	6,2	128	68,0	9,5	15	-	-
Vaatwerk en keukengerei	1.840	47,2	-0,4	842	76,1	22,0	1.006	62,1	5,5
Onderdelen voor invriezing	4	-	-	0	-	-	1	-	-
Wegwerpbaar keukengerei	99	67,7	20,7	62	77,4	19,5	75	69,3	14,3
Niet-wegwerpbaar keukengerei	496	40,1	-3,4	98	54,1	4,8	89	42,7	1,1
Wegwerpbaar vaatwerk	1.097	50,8	0,0	654	80,0	25,7	838	63,6	5,4
Niet- wegwerpbaar vaatwerk	144	31,9	-20,7	28	60,7	11,4	3	-	-
Voeding voor huisdieren	1.087	58,9	3,5	505	74,9	13,6	383	90,6	29,6
Vogelvoer	124	50,0	-3,3	57	57,9	3,0	52	92,3	36,8
Kattenvoer	408	62,5	7,1	206	75,7	13,3	119	89,1	24,9
Voeding voor honden en katten	1	-	-	0	-	-	0	0,0	0,0
Hondenvoer	409	59,2	2,2	195	76,9	15,9	126	88,9	30,3
Vissenvoer	21	61,9	1,1	5	-	-	9	-	-
Voeding voor reptielen	4	-	-	2	-	-	4	-	-
Voeding voor kleine zoogdieren	120	53,3	-2,3	40	85,0	15,7	73	97,3	36,6
Verzorgingsproducten en niet-voedingsmiddelen voor huisdieren	261	45,6	-8,2	63	57,1	9,7	50	68,0	14,6
Bestrijdingsmiddelen	7	-	-	0	-	-	1	-	-
Vissenverzorgingsproducten en aquarium uitrusting	10	-	-	0	-	-	2	-	-
Antiparasitaire behandeling	6	-	-	3	-	-	0	-	-
Accessoires (hondenmanden, kooien, kleding, ...)	115	42,6	-14,8	27	51,9	7,1	18	-	-
Verzorgingsproducten (shampoos, ...)	49	49,0	-3,6	7	-	-	11	-	-
Kattenbak en kattenbakvulling	69	40,6	-7,0	19	-	-	16	-	-
Voedingssupplementen	5	-	-	7	-	-	2	-	-
Apparaten voor persoonlijke verzorging	238	39,9	-4,7	135	60,7	5,5	58	60,3	10,3
Elektrische apparaten voor persoonlijke verzorging (krultangen, scheerapparaten, ...)	214	41,6	-3,8	132	60,6	5,7	56	62,5	10,9
Warmtekruiken	1	-	-	2	-	-	2	-	-
Weegschalen	23	21,7	-20,6	1	-	-	0	-	-
Total non alimentaire	14.443	54,1	2,0	17.263	68,3	11,4	7.006	64,2	9,6

Bronnen: Nielsen, eigen berekeningen

* Producten duurder in België dan in de onderzochte buurlanden